

Παντελής Πουλιόπουλος
Δημοκρατική ή Σοσιαλιστική Επανάσταση στην Ελλάδα;
Εισαγωγή: Δημήτρης Λιβιεράτος
Πρόλογος: Λέανδρος Μπόλαρης

Η φωτογραφία του εξωφύλλου είναι απο την εξέγερση
του Μάη του 1936 στην Θεσσαλονίκη

ISBN: 960-7967-28-3

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΑΘΗΝΑ: ΤΘ 8161, 100 10, Αθήνα
ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ΤΚ 7280, Λευκωσία

Τυπώθηκε τον Μάη του 2006
σε 1500 αντίτυπα

Το βιβλίο του Παντελή Πουλιόπουλου
“Δημοκρατική ή Σοσιαλιστική Επανάσταση στην Ελλάδα”
τυπώθηκε για πρώτη φορά το 1934
από τις εκδόσεις Γκοβόστη. Από τότε έγιναν οι εξής επανεκδόσεις:
1964, Εκδόσεις “Διαλεχτά Κείμενα”.
1972, Εκδόσεις “Νέοι Στόχοι”. Τυπώθηκε μέσα στη δικτατορία.
1982, Εκδόσεις “Πρωτοποριακή Βιβλιοθήκη”.
1992, Εκδόσεις “Εργατική Δημοκρατία” - Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο.

Επιμέλεια: Θανάσης Καμπαγιάννης, Παντελής Γαβριηλίδης
Εκτύπωση: Φερέτος και Υιός ΕΠΕ, Δερβενίων 30

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
Αναξαγόρα 14Α, 10552, τηλ.: 210 5247584

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Εισαγωγή, του Δημήτρη Λιβιεράτου	7
	Πρόλογος της νέας έκδοσης, του Λέανδρου Μπόλαρη	9
	Πρόλογος του συγγραφέα	19
I.	Γραφειοκρατικός εκφυλισμός	26
II.	Εθνικορεφορμισμός και δυναμική της διεθνικής επανάστασης 3	0
III.	Τα οικονομικά κριτήρια της 6ης Ολομέλειας	34
IV.	Είναι μισοφεουδαρχική ή καπιταλιστική χώρα η Ελλάδα;	43
	1. Γενικά	43
	2. Η αστικοδημοκρατική εξέλιξη	44
	3. Η βιομηχανική ανάπτυξη	48
	4. Η αγροτική μεταρρύθμιση	53
	5. Ο αστικός μετασχηματισμός δημογραφικά	64
	6. Ο αστικός μετασχηματισμός με κριτήριο το εισόδημα	66
	7. Η δύναμη και η “αδυναμία” του προλεταριάτου στην Ελλάδα 6	7
	8. Κοινωνικός χαρακτήρας των ελληνικών κομμάτων και τάσεις πολιτικής εξέλιξης	82
V.	Ιμπεριαλισμός και προλεταριακή επανάσταση	92
	1. Η πάλη με τον ξένο ιμπεριαλισμό και οι καθυστερημένες χώρες	92
	2. Η διείσδυση του ξένου κεφαλαίου στην Ελλάδα	98
	3. Η αστικοδημοκρατική επανάσταση και ο Αρχαιομαρξισμός	

	1	0	0
VI.	Πραγματοποίηση και ταυτόχρονη άρνηση της αστικής επανάστασης από την προλεταριακή, στην ιμπεριαλιστική εποχή		
	1	0	4
VII.	“Οι μεσαίοι χωρικοί συγκυβερνήτες με το προλεταριάτο” Κομμουνισμός και αγρότες		117
VIII.	Ο φασισμός και ο στρατηγικός προσανατολισμός στην πάλη ενάντιά του		123
IX.	Η θεωρητική παράδοση του επαναστατικού μαρξισμού		133
	1. Η διαρκής επανάσταση		133
	2. Λιγοστά για το "αλάθητο" των αρχηγών		136
	3. Η διαρκής επανάσταση στο Μαρξ και τον Ένγκελς		138
	4. Η διαρκής επανάσταση στο Λένιν		142
	5. Η διαρκής επανάσταση στη Ρόζα Λούξεμπουργκ		151
	6. Η διαρκής επανάσταση στον Τρότσκι		153
X.	Η παγκόσμια ιστορική πείρα		156
	1. Η "δημοκρατική δικτατορία" στη Ρωσία το 1905 και το 1917		
	1	5	6
	2. Η στρατηγική θεωρία της "δημοκρατικής δικτατορίας" στο 4ο Παγκόσμιο Συνέδριο και η στρατηγική της πράξη στη Γερμανία 1923		168
	3. Η σταλινική στρατηγική και το χαντάκωμα της κινεζικής επανάστασης		170
	4. Η "εργατοαγροτική" επανάσταση στην Ισπανία		181
XI.	Το ιλαροτραγικό πρόγραμμα της ελληνικής "δημοκρατικής δικτατορίας" 1934		184
XII.	Τι θα κάνουν οι κομμουνιστές όταν πάρουν την εξουσία στην Ελλάδα		197
XIII.	Οι διεθνικές και ντόπιες ρίζες της νέας στρατηγικής		204
XIV.	Κατευθείαν για τη διάλυση του κομμουνισμού		206
XV.	Η νέα "Τρίτη Περίοδο"		212

XVI. Η νεκρανάσταση της “αριστερής δημοκρατίας” του 1926	214
Ιστορική Υπόμνηση	216
Σημειώσεις	230

Εισαγωγή

του Δημήτρη Λιβιεράτου

Τον Ιανουάριο του 1934, συνήλθε η Ολομέλεια της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ με 17 μέλη παρόντα. Πήρε μια σημαντική απόφαση που άλλαξε την γραμμή του κόμματος.

Σ' αυτήν την απόφαση βασίστηκε η δραστηριότητα που ακολουθεί το ΚΚΕ μέχρι σήμερα. Παρουσιάζεται μια στροφή στον κοινωνικό χαρακτήρα της χώρας και η ανάγκη ενός ενδιάμεσου σταδίου πριν το σοσιαλισμό. Τον Μάρτιο του 1934, συνήλθε το 5ο Συνέδριο με 30 άτομα που ενέκρινε ομόφωνα τις αποφάσεις της 6ης Ολομέλειας. Είχε ήδη επικρατήσει ο μονολιθισμός, η ομοιογένεια, η απόλυτη πειθαρχία στην ηγεσία.

Η ομάδα του ΣΠΑΡΤΑΚΟΥ, της αριστερής αντιπολίτευσης, κατάλαβε αμέσως αυτό το σταλινικό πραξικόπημα και πού θα καταλήξει στο μέλλον. Ο Π. Πουλιόπουλος εκ μέρους της ομάδας αναλαμβάνει να απαντήσει και το Μάρτιο του 1934 εκδίδεται αυτό το βιβλίο όπου αναλύεται η ουσία της αλλαγής.

Σήμαινε την υποταγή σε μια αστική τάξη μιας καθυστερημένης χώρας, όπως παρουσιάζεται η Ελλάδα. Πρώτη ενέργεια, η συμφωνία Σοφούλη-Σκλάβαινα τον Φεβρουάριο του 1936 και η υποστήριξη του κόμματος των Φιλελευθέρων. Η πρώτη μεγάλη συνέπεια ήταν η εγκατάλειψη της παναπεργίας της

Θεσσαλονίκης τον Μάιο του 1936. Συγχρόνως, η πρώτη φάση ενός ιστορικού συμβιβασμού που ταλαιπωρεί μέχρι σήμερα όλο το εργατικό κίνημα.

Η θέση της Ολομέλειας για την καθυστερημένη Ελλάδα που χρειάζεται ένα ενδιάμεσο στάδιο πριν το σοσιαλισμό οδηγεί στην επιδίωξη συμμαχίας, τουλάχιστον με μια μερίδα της αστικής τάξης για να ξεπεράσει η Ελλάδα την καθυστέρηση. Να δουλέψουν μαζί γι' αυτό το σκοπό. Το σύνδρομο της Ψωροκώσταινας ταλαιπωρεί μέχρι σήμερα μια Ελλάδα που η αστική της τάξη έχει φτάσει στο ιμπεριαλιστικό στάδιο, με άπλωμα των κεφαλαίων και της εκμετάλλευσης σε μια σειρά από χώρες.

Αυτή η γραμμή οδήγησε σε συμβιβασμό το ΕΑΜ στην Κατοχή με την κυβέρνηση Γεωργίου Παπανδρέου και τους Άγγλους ιμπεριαλιστές. Σε εποχή που ήδη η χώρα βρισκόταν σε επαναστατική κατάσταση. Παρά τη συγκλονιστική ήττα του 1944, αυτή η γραμμή συμβιβασμού συνεχίστηκε με την ΕΔΑ. Να επιδιώκει τη συνεργασία με ένα κομμάτι της αστικής τάξης για να βαδίσουν προς μια Ελλάδα κυρίαρχη και ανεξάρτητη, όπως έλεγαν.

Καμιά σημαντική μερίδα της αστικής τάξης και των πολιτικών της δεν αποδέχτηκε ποτέ τέτοια πρόταση συμβιβασμού. Απλά εκμεταλλεύονταν την υποταγή της αριστεράς. Ακόμα και με τον ξεσηκωμό του 1965, κύρια γραμμή ήταν η υποταγή. Σε δύσκολες ώρες της καπιταλιστικής τάξης, υλοποίησε αυτή την γραμμή του ιστορικού συμβιβασμού με την είσοδο στην κυβέρνηση των αστικών κομμάτων το 1989. Εκεί οδήγησε και εξακολουθεί να οδηγεί η ταλαίπωρη γραμμή εκείνης της Ολομέλειας. Ο μεγάλος θεωρητικός Πουλιόπουλος σαν εκπρόσωπος του ΣΠΑΡΤΑΚΟΥ από τότε περιέγραψε τις συνέπειες της καταστροφικής αλλαγής. Έτσι αυτό το βιβλίο εξακολουθεί να είναι επίκαιρο. Σαν σημερινό κείμενο που εξηγεί τον δρόμο προς την σοσιαλιστική αλλαγή.

Ιδιαίτερα βοηθητικό θα είναι για τον αναγνώστη το βιβλίο “Παντελής Πουλιόπουλος”, εκδόσεις Γλάρος, 1992, βιογραφία γραμμένη από τον Δημήτρη Λιβιεράτο.

Πρόλογος στη νέα έκδοση

του Λέανδρου Μπόλαρη

Ο Παντελής Πουλιόπουλος είναι ο πιο σημαντικός μαρξιστής που έχει δράσει στο εργατικό κίνημα και στην Αριστερά στην Ελλάδα. Ανήκε σε μια γενιά που πολιτικοποιήθηκε μέσα στις φλόγες του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, εμπνεύστηκε από την επανάσταση του Οκτώβρη του 1917 στη Ρωσία και ρίχτηκε στον αγώνα για να χτίσει ένα επαναστατικό κόμμα που θα οδηγούσε την εργατική τάξη στη νίκη, την ανατροπή του καπιταλιστικού συστήματος που γεννούσε – και συνεχίζει να γεννάει – φτώχεια και πόλεμο. Ο Πουλιόπουλος διέθετε μια απίστευτη μόρφωση - γνώριζε δέκα γλώσσες! - και το “Δημοκρατική ή Σοσιαλιστική Επανάσταση στην Ελλάδα;” θεωρείται σήμερα ως μια από τις πληρέστερες αναλύσεις της ελληνικής κοινωνίας των πρώτων δεκαετιών του 20ού αιώνα- κανένα ακαδημαϊκό σύγγραμμα σήμερα δεν παραλείπει να το περιλάβει στις πηγές του. Αλλά ο Πουλιόπουλος δεν ήταν μαρξιστής της πολυθρόνας: τα κείμενά του, η θεωρητική του εργασία, ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της δράσης του. Ο Πουλιόπουλος “ήταν πάνω απ’ όλα επαναστάτης”, όπως είχε πει ο Ένγκελς μιλώντας στην κηδεία του Μαρξ.

Ο Π. Πουλιόπουλος γεννήθηκε το 1900 στη Θήβα. Γράφτηκε στη Νομική της Αθήνας. Το 1920 βρέθηκε στο σφαγείο του

μετώπου της Μικράς Ασίας. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία είχε καταρρεύσει και οι νικητές του πολέμου είχαν ριχτεί να τη διαμελίσουν. Η άρχουσα τάξη και τα κόμματά της διακήρυτταν ότι η εκστρατεία στη Μικρά Ασία εκπλήρωνε τους “προαιώνιους πόθους του ελληνισμού”. Όμως, στα μάτια των νέων ανθρώπων που σακατεύονταν στο μέτωπο ο πόλεμος απόκτησε τις πραγματικές του διαστάσεις: ήταν μια ιμπεριαλιστική εκστρατεία που έκανε η ελληνική άρχουσα τάξη για να προωθήσει τα δικά της συμφέροντα, προσφέροντας μια υπηρεσία στη Βρετανική Αυτοκρατορία.

Τον Νοέμβρη του 1918 ιδρύθηκε το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ελλάδος (ΣΕΚΕ). Το καλοκαίρι του 1919 αποφάσισε να συνδεθεί με την Κομμουνιστική Διεθνή, τη Διεθνή του Λένιν και του Τρότσκι. Όταν ο Πουλιόπουλος έφτασε στο μέτωπο συνδέθηκε με τους αντιπολεμικούς πυρήνες των φαντάρων. Στη Σμύρνη η ομάδα στην οποία δρούσε ο Πουλιόπουλος εξέδιδε την παράνομη εφημερίδα Κόκκινος Φρουρός, “επιστρατεύοντας” γι’ αυτό το σκοπό τον πολύγραφο του Συντάγματος Τηλεγραφητών. Για το τύπωμα και τη διακίνηση του εντύπου η ομάδα συνεργαζόταν με τον Σοσιαλιστικό Όμιλο των Ελλήνων της Σμύρνης και τον Σοσιαλιστικό Όμιλο των Τούρκων επαναστατών της περιοχής. Ο Πουλιόπουλος συνελήφθη, δικάστηκε για τη δράση του και δραπέτευσε όταν κατέρρευσε το μέτωπο.

Το 1922 ο Πουλιόπουλος γύρισε στην Ελλάδα μαζί με τους φαντάρους και τους πρόσφυγες της Μικράς Ασίας. Μαζί με άλλους επαναστάτες φαντάρους παίζουν τον αποφασιστικό ρόλο στην ανάπτυξη ενός πρωτόγνωρου κινήματος, των Ενώσεων των Παλαιών Πολεμιστών. Χιλιάδες αγρότες και εργάτες οργανώνονται σ’ αυτές τις ενώσεις, για να παλέψουν όχι μόνο για καλύτερες συνθήκες διαβίωσης για τους ίδιους, αλλά και για να

πάρουν οι αγρότες τη γη τους, για να πολεμήσουν δίπλα στους εργάτες που απεργούσαν. Ήταν ένα μαζικό κίνημα, η εφημερίδα του ο “Παλιός Πολεμιστής” είχε κυκλοφορία 20.000 φύλλα, τεράστια για τα δεδομένα της εποχής. Οι αποφάσεις του Α’ Συνεδρίου της Ομοσπονδίας Παλαιών Πολεμιστών (Μάης 1924) γράφτηκαν από τον Πουλιόπουλο – που εκλέχτηκε πρόεδρος της – με το ψευδώνυμο Φίλιππος Ορφανός. Ο τίτλος τους δεν αφήνει αμφιβολίες για το πού ήταν προσανατολισμένο το κίνημα: “Πόλεμος εναντίον του πολέμου”.

Το ΣΕΚΕ – που το 1920 είχε προσθέσει στο όνομά του τη λέξη “Κομμουνιστικό” ΣΕΚΕ(Κ) – βρισκόταν σε μια περίοδο έντονων διεργασιών. Όπως όλα τα νεαρά επαναστατικά κόμματα που είχαν δημιουργηθεί εκείνη την περίοδο, ήταν σχετικά άπειρο ώστε να αντιμετωπίσει τις μεγάλες προκλήσεις που έβαζε ο πόλεμος και οι σκληρές ταξικές αναμετρήσεις. Αυτή η κατάσταση γεννούσε συνεχώς συγκρούσεις και τεράστιες συζητήσεις στο εσωτερικό του, ανάμεσα σε τάσεις που ζητούσαν πιο αποφασιστικό προσανατολισμό προς τ’ αριστερά και σε τάσεις που ήταν στην ουσία προσκολλημένες στο μοντέλο του κόμματος της Β’ Διεθνούς. Όταν ο Πουλιόπουλος και οι σύντροφοί του έφτασαν στην Ελλάδα μετά την κατάρρευση του μετώπου, η ηγεσία του ΣΕΚΕ(Κ) ακολουθούσε μια πολιτική που διακήρυττε την ανάγκη “μακράς νομίμου υπάρξεως” χωρίς “τυχοδιωκτισμούς”. Στάθηκε έτσι εντελώς ανέτοιμη να παίξει τον οποιοδήποτε ρόλο στα γεγονότα που ακολούθησαν: τη λύση στην κοινωνική και πολιτική κρίση δεν την έδωσε το εργατικό κίνημα, αλλά ο στρατός. Η ήττα της Γενικής Απεργίας του Αυγούστου του 1923 όξυνε ακόμα περισσότερο τις αντιπαραθέσεις και τις συγκρούσεις στο εσωτερικό του ΣΕΚΕ(Κ).

Σύντομα ο Πουλιόπουλος και οι σύντροφοί του – όπως ο Σ.

Μάξιμος, ο Ι. Μοναστηριώτης ο Γ. Νίκολης – αναδεικνύονται στην ηγεσία του κόμματος. Το Νοέμβριο του 1924 συνήλθε το Γ' Έκτακτο Συνέδριο του ΣΕΚΕ(Κ), το συνέδριο που, ανάμεσα στις άλλες αποφάσεις του, άλλαξε το τίτλο του κόμματος σε ΚΚΕ. Ο Π. Πουλιόπουλος εκλέγεται γραμματέας της Κ.Ε. του κόμματος. Ένας νεαρός επαναστάτης - ο Πουλιόπουλος ήταν μόλις 24 χρονών! - εκλέγεται στην ηγεσία του κόμματος σε ένα συνέδριο που έβαζε μπροστά την προσπάθεια να ξεκαθαρίσει ο πολιτικός προσανατολισμός και να χτιστεί ένα κόμμα με βάση πραγματικά τις ιδέες και την οργάνωση της Γ' Διεθνούς.

Το νεαρό επαναστατικό κόμμα προσπαθούσε να βρει το δρόμο του, να ερμηνεύσει τις εμπειρίες έξι χρόνων θυελλωδών αγώνων με οδηγό το “σχολείο” της επαναστατικής τακτικής και στρατηγικής, την Γ' Διεθνή. Αλλά η Διεθνής του τέλους του 1924 δεν ήταν η Διεθνής του 1920 και 1921-22. Η γραφειοκρατία που έπαιρνε τα ηνία στην εξαντλημένη επαναστατική Ρωσία διαμόρφωνε και τη Διεθνή κατ' εικόνα και ομοίωσή της. Αυτό είχε άμεσες και σοβαρές επιπτώσεις στο ΚΚΕ.

Ο Π. Πουλιόπουλος φυλακίστηκε και εξορίστηκε από τη δικτατορία του Πάγκαλου. Όταν βγήκε από την εξορία, τον Σεπτέμβριο του 1926, στην ηγεσία του ΚΚΕ είχαν ήδη αρχίσει να διαμορφώνονται οι πρώτες σταλινικές ομάδες. Ο Πουλιόπουλος συγκρούστηκε μαζί τους: όχι για την καρέκλα ή για τον έλεγχο κάποιων μηχανισμών, αλλά πάνω σε βασικά ζητήματα πολιτικής. Τα προηγούμενα χρόνια τέτοιες συγκρούσεις ήταν κάτι το φυσιολογικό στα Κομμουνιστικά Κόμματα και στη Διεθνή. Όμως, η εδραίωση της γραφειοκρατίας επέβαλε το φίμωμα και την υποταγή στις αποφάσεις του κέντρου. Το “έγκλημα” του Πουλιόπουλου και των συντρόφων του έγινε ακόμα σοβαρότερο, όταν ζήτησαν να ενημερωθούν για τις απόψεις του Τρότσκι και

της Αριστερής Αντιπολίτευσης που έδινε τη μάχη της στη Ρωσία.

Λίγο μετά το 3ο Τακτικό Συνέδριο του ΚΚΕ, το Μάρτη του 1927, ο Πουλιόπουλος διαγράφεται από το κόμμα. Ακολουθεί ένα κύμα διαγραφών, βασισμένων στις πιο φτηνές κατηγορίες. Όποια οργάνωση δεν ενέκρινε τις αποφάσεις διαλυόταν. Το 1931, όταν η πλήρως σταλινοποιημένη Διεθνής διορίζει τον Ζαχαριάδη γραμματέα του κόμματος, αυτή η διαδικασία της γραφειοκρατικοποίησης έχει φτάσει στην ολοκλήρωσή της.

Σ' αυτό το διάστημα, οι αντιπολιτευόμενοι άρχισαν να εκδίδουν το περιοδικό “Σπάρτακος” που στη συνέχεια έγινε η εφημερίδα της ομώνυμης επαναστατικής οργάνωσης. Για λογαριασμό αυτής της οργάνωσης ανέλαβε ο Παντελής Πουλιόπουλος να απαντήσει στις αποφάσεις της 6ης Ολομέλειας της Κ.Ε. του ΚΚΕ, το Γενάρη του 1934. Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας είναι καρπός αυτής της προσπάθειας.

Η 6η Ολομέλεια διακήρυξε ότι η Ελλάδα δεν είναι ώριμη για το σοσιαλισμό και γι' αυτό το ΚΚΕ και η εργατική τάξη έπρεπε να παλέψουν για ένα ενδιάμεσο “στάδιο” στο οποίο ο ελληνικός καπιταλισμός θα απαλλασσόταν από τα “καθυστερημένα” και “μισο-φεουδαρχικά” χαρακτηριστικά της οικονομίας του, καθώς και από την “εξάρτηση” από τις ξένες επιχειρήσεις.

Όπως επισημαίνει και ο Δ. Λιβιεράτος, οι αποφάσεις είναι γεμάτες από τη φρασεολογία της εποχής περί “σοβιετικής επανάστασης ενάντια στο αστο-τσιφλικαδικο καθεστώς”, “γρήγορο πέρασμα στην προλεταριακή επανάσταση” κλπ. Μια φρασεολογία που θυμίζει και τις σημερινές “αριστερές” μεγαλοστομίες της ηγεσίας του ΚΚΕ. Παρόλ' αυτά, ο Πουλιόπουλος έσπευσε αμέσως να υπογραμμίσει το πόσο μεγάλη ανατροπή ήταν αυτές οι αποφάσεις και πόσο μεγάλο κακό θα φέρουν στην προοπτική των αγώνων της εργατικής τάξης.

Προειδοποιούσε προφητικά ότι οι συνέπειες της νέας πολιτικής θα ήταν “να εξαντλήσουνε τις δυνάμεις της επαναστατικής πρωτοπορίας, οδηγώντας σε νέες απογοητεύσεις”.

Ο Πουλιόπουλος διαλύει μεθοδικά ένα-ένα τα επιχειρήματα που επιστράτευσε η σταλινική ηγεσία για να δικαιολογήσει την εγκατάλειψη του στόχου πάνω στον οποίο είχε συγκροτηθεί το επαναστατικό κόμμα το 1918 και είχαν δοθεί όλες οι μάχες στο εσωτερικό του. Το κόκκινο νήμα που διαπερνάει την επιχειρηματολογία του είναι πώς, παρά τα όποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που οφείλονται στην ιστορική εξέλιξη, οι καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής είναι κυρίαρχες στην Ελλάδα. Μόνο η ανατροπή της τάξης των καπιταλιστών μπορεί να φέρει την πραγματική απελευθέρωση για όλους τους εκμεταλλεζόμενους, υποστηρίζει ο Πουλιόπουλος.

Για να αναλύσει τον ελληνικό καπιταλισμό της εποχής, ο Πουλιόπουλος χρησιμοποιεί τις ιδέες του επαναστατικού μαρξισμού, αλλά και την ίδια την ιστορική εμπειρία της Οκτωβριανής Επανάστασης. Ξεχωριστή θέση σε αυτή τη δημιουργική εφαρμογή της μαρξιστικής θεωρίας από τον Πουλιόπουλο κατέχει η θεωρία του Λ. Τρότσκι για τη “Διαρκή Επανάσταση”.

Στην καθυστερημένη Ρωσία του 1917, η εργατική τάξη χτίζοντας τις δικές της μορφές οργάνωσης, τα σοβιέτ, πήρε την εξουσία στα χέρια της και έλυσε όλα τα “αστικοδημοκρατικά” ζητήματα που είχε αφήσει άλυτα η ανάπτυξη του καπιταλισμού στην Τσαρική Ρωσία (μοίρασε τη γη στους αγρότες, έδωσε το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης σε όλα τα καταπιεσμένα έθνη, κατάργησε μια σειρά διακρίσεις σε όλα τα επίπεδα). Αυτό που επισημαίνει ο Πουλιόπουλος είναι ότι δημογραφικά, στην Ελλάδα της δεκαετίας του 1930, “η δύναμη της εργατικής τάξης

Ξεπερνάει τουλάχιστο τρεις φορές τη δύναμη της ρωσικής στον καιρό της Επανάστασης”.

Ο Πουλιόπουλος επιμένει ότι η εργατική τάξη δεν μπορεί να αυτοπεριορίζεται στην πάλη για την κοινωνική αλλαγή: “Για το ελληνικό προλεταριάτο, η πάλη για την εθνικοποίηση της Πάουερ, της Φαουντέσιον κλπ, δεν είναι άλλη παρά και μόνο η ενιαία επαναστατική πάλη για την προλεταριακή εθνικοποίηση τόσο της Πάουερ όσο και της Ελληνικής Οιοπνευματοποιίας, τόσο της “ξένης” Τράπεζας Αθηνών όσο και της “δικής μας” Εθνικής Τράπεζας. Είναι πάλη για την απαλλοτρίωση όλων των απαλλοτριωτών, δηλαδή πάλη για την προλεταριακή επανάσταση και το σοσιαλισμό”.

Αυτό που σηματοδοτούν οι αποφάσεις της 6ης Ολομέλειας είναι η μετατροπή του ΚΚΕ από κόμμα των πρωτοπόρων εργατών που παλεύουν να τραβήξουν την εργατική τάξη στη πάλη για την ανατροπή του καπιταλισμού, σε ένα κόμμα που έχει ρίζες στην εργατική τάξη, αλλά χρησιμοποιεί αυτή του την επιρροή για να πιέσει τους αστούς “για μια άλλη” ανάπτυξη του καπιταλισμού στην Ελλάδα. Έγινε έτσι ένα σταλινικό ρεφορμιστικό κόμμα, που μπορεί στα επίσημα κείμενά του να μιλούσε για το σοσιαλισμό και την επανάσταση – όπως τα παλιά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα της Β’ Διεθνούς – αλλά στην πραγματικότητα εφάρμοζε μια πολιτική που στο κέντρο της είχε την “προοδευτική” διαχείριση του καπιταλισμού σε συνεργασία με τμήματα και κόμματα της αστικής τάξης

Δεν πέρασε και πολύς καιρός, μόλις ένας με ενάμιση χρόνος, και η αλλαγή στην πολιτική του ΚΚΕ ήταν πια θεαματική. Από κόμμα διεθνιστικό που πάλευε ασυμβίβαστα ενάντια στον εθνικισμό και τις αρπακτικές φιλοδοξίες της άρχουσας τάξης, έγινε κόμμα που διακήρυττε την αναγκαιότητα της “εθνικής

ενότητας”. Από ένα κόμμα που πάλευε για την ανεξάρτητη πολιτική έκφραση των αγώνων της εργατικής τάξης, έγινε το κόμμα που υπέτασσε αυτούς τους αγώνες στην επιδίωξη των συμμαχιών με τα “προοδευτικά”, “δημοκρατικά” τμήματα της αστικής τάξης και των κομμάτων της.

Μ’ αυτήν την πολιτική μπήκε η ηγεσία του ΚΚΕ στις θυελλώδεις μάχες που έδινε το εργατικό κίνημα και που κορύφωσή τους ήταν ο Μάης του 1936 στη Θεσσαλονίκη. Σε μια περίοδο που μαζικά οι εργαζόμενοι, μέσα από τις εμπειρίες της πάλης τους, στρέφονταν προς τα αριστερά, η ηγεσία του ΚΚΕ στρεφόταν προς τα δεξιά, οδηγώντας αυτό το μεγαλειώδες κίνημα σε μια άδικη ήττα.

Τον Γενάρη του 1936, κανένας από τους δύο μεγάλους αστικούς πολιτικούς σχηματισμούς, οι Λαϊκοί και οι Φιλελεύθεροι, δεν συγκέντρωσαν τον απαιτούμενο αριθμό εδρών για να σχηματίσουν κυβέρνηση. Το “Παλλαϊκό Μέτωπο” του ΚΚΕ ήταν ο “ρυθμιστικός παράγοντας” στη Βουλή. Και αφού παζάρεψε πρώτα με τους Λαϊκούς, μετά συνήψε μια μυστική συμφωνία με τους Φιλελεύθερους για να δώσει ψήφο εμπιστοσύνης, με μερικά ευτελή ανταλλάγματα. Ήταν το περίφημο “Σύμφωνο Σοφούλη-Σκλάβαινα” (αρχηγός των Φιλελεύθερων ο πρώτος και κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΚΚΕ ο δεύτερος).

Το Σύμφωνο δεν εφαρμόστηκε ποτέ και τον Απρίλη οι Φιλελεύθεροι ψήφισαν μαζί με τους Λαϊκούς να δοθούν υπερεξουσίες στον πρωθυπουργό Μεταξά που είχε διορίσει ο βασιλιάς. Όταν το Μάη οι εργάτες και οι εργάτριες της Θεσσαλονίκης ξεσηκώθηκαν ενάντια στην κυβέρνηση του μελλοντικού δικτάτορα, το ΚΚΕ ήταν ακόμα προσκολλημένο στη χίμαιρα της συμμαχίας με τους Φιλελεύθερους και για να μην τρομάξει τους υποτιθέμενους συμμάχους, έβαλε φρένο στον

αγώνα. Το αποτέλεσμα ήταν η ήττα της εξέγερσης και στη συνέχεια, η δικτατορία του Μεταξά.

Τέτοιες ήττες δεν είχαμε μόνο στην Ελλάδα. Εκείνη την εποχή όλα τα σταλινικά κόμματα στράφηκαν στην πολιτική που σήμερα θα ονομάζαμε “κεντροαριστερά”. Στην Γαλλία και στην Ισπανία, η πολιτική των “Λαϊκών Μετώπων” - η συγκυβέρνηση με αστικά κόμματα στο όνομα της προστασίας της δημοκρατίας - οδήγησε σε ήττα την Ισπανική επανάσταση, καθώς και το κίνημα των καταλήψεων των εργοστασίων στην Γαλλία.

Πενήντα χρόνια μετά, τον Ιούνιο του 1989, όταν η ηγεσία του ΚΚΕ έμπαινε στη κυβέρνηση Τζαννετάκη μαζί με τη ΝΔ, ο Χαρίλαος Φλωράκης επικαλούταν το “Σύμφωνο Σοφούλη-Σκλάβαινα”, για να απαντήσει σε όσους διαμαρτύρονταν.

Τα γεγονότα του 1936 ήταν η “γενική δοκιμή” για τη μεγαλύτερη επαναστατική έκρηξη στην Ελλάδα: το κίνημα της Αντίστασης. Οι εργάτες και οι φτωχοί αγρότες που πάλευαν ενάντια στο φασισμό και την πείνα διεκδικούσαν μια κοινωνία απαλλαγμένη από την εκμετάλλευση, την καταπίεση και τη φτώχεια. Γι’ αυτό συνέρρεαν μαζικά στις γραμμές του κόμματος που ήξεραν ότι παλεύει για μια ριζική κοινωνική αλλαγή.

Αν το 1934-1936 το σταλινικό ΚΚΕ σπατάλησε τη δυναμική του ανερχόμενου εργατικού κινήματος στις προσπάθειες να συμμαχήσει με τα “προοδευτικά” τμήματα της άρχουσας τάξης, στην Κατοχή θυσιάσε στο όνομα της “εθνικής ενότητας” ένα ολόκληρο κίνημα που διεκδικούσε την εξουσία με το όπλο στο χέρι. Όλοι οι συμβιβασμοί που οδήγησαν το κίνημα της Αντίστασης στην ήττα, οι συμφωνίες του Λιβάνου και της Καζέρτας, η Συμφωνία της Βάρκιζας, δεν είναι “λάθη” της μιας ή της άλλης ηγεσίας, αλλά συνέπειες μιας πολιτικής που θεωρούσε ότι η εργατική τάξη δεν είναι “ώριμη” για να πάρει στα χέρια της

την εξουσία.

Το καλοκαίρι του 1941, ο Π. Πουλιόπουλος βρισκόταν φυλακισμένος στην Ακροναυπλία από τη δικτατορία του Μεταξά, μαζί με εκατοντάδες πολιτικούς κρατούμενους. Σε μια περίοδο που οι ναζιστικές στρατιές γνώριζαν τον ένα θρίαμβο μετά τον άλλο, ο Πουλιόπουλος έγραφε προφητικά ότι “τα τανκς και τα στούκας του Χίτλερ, οι μεραρχίες και οι Καραμπινιέροι του Μουσολίνι, οι Μανιαδάκηδες του Τσολάκογλου δεν στάθηκαν ικανοί να κρατήσουν καθηλωμένο το προλεταριάτο... Όλες οι απειλές του υπουργού Εργασίας και όλα τα μέτρα που θα θελήσουν να πάρουν αυτός και τ’ αφεντικά του θα ’ναι δίχως αποτέλεσμα. Δεν θα μπορέσουν να πνίξουν το ξέσπασμα της αγανάκτησης των μαζών που άρχισε κιόλας.”

Ο Πουλιόπουλος δεν μπόρεσε να παίξει ενεργό ρόλο σ’ αυτή τη μάχη που πρόβλεπε και προσδοκούσε. Στις 6 Ιούνη 1943 οδηγήθηκε μπροστά σ’ ένα Ιταλικό εκτελεστικό απόσπασμα μαζί με 105 ακόμα πολιτικούς κρατούμενους για να εκτελεσθεί σε αντίποινα για το σαμποτάζ του ΕΛΑΣ στη σιδηροδρομική σήραγγα του Κούρνοβο. Δίπλα του έπεσαν τέσσερις ακόμα διεθμιστές επαναστάτες, τραγουδώντας τη Διεθνή (οι Γιάννης Ξυπόλητος, Νώντας Γιαννακός, Γιάννης Μακρής και Δ. Λαμπρόπουλος). Οι μαρτυρίες λένε ότι ο Πουλιόπουλος μίλησε στη γλώσσα τους στους Ιταλούς φαντάρους, καλώντας τους να στρέψουν τα όπλα ενάντια στους πραγματικούς εχθρούς και να ενωθούν με τα αδέρφια τους στη πάλη για τη σοσιαλιστική επανάσταση.

Εβδομήντα δυο χρόνια έχουν περάσει από τότε που ο Π. Πουλιόπουλος έγραφε το “Δημοκρατική ή Σοσιαλιστική Επανάσταση στην Ελλάδα;”. Η εργατική τάξη σήμερα είναι πολύ πιο δυνατή από τότε. Το 1930 η εργατική τάξη ήταν η μειοψηφία του πληθυσμού, σήμερα είναι η πλειοψηφία. Δεν έχει δυναμώσει

μόνον αριθμητικά, αλλά και σε πολιτικές εμπειρίες μέσα από τους αγώνες των δεκαετιών που έχουν περάσει από τότε. Το 1934 ο Π. Πουλιόπουλος προσπαθούσε και με αυτό το βιβλίο να υπερασπιστεί την εμπειρία και τα θεωρητικά συμπεράσματα μιας ολόκληρης γενιάς επαναστατών, που χάνονταν κάτω από το νεκρό βάρος του σταλινισμού. Σήμερα μια νέα γενιά αγωνιστών παλεύει ξανά για μια νέα Αριστερά, αντικαπιταλιστική και επαναστατική. Σ' αυτή την προσπάθεια το έργο του Πουλιόπουλου είναι αναντικατάστατη βοήθεια.

Πρόλογος του συγγραφέα

*Στην ελληνική Κομμουνιστική Νεολαία για τους αγώνες
της, για το μαρξιστικό της διαφωτισμό, που της έλειψε
στο Κόμμα, αφιερώνεται.*

Στις 2 του Μάρτη 1919, δεκαπέντα χρόνια ακριβώς πριν από σήμερα, λιγοστοί αντιπρόσωποι του παγκόσμιου επαναστατικού προλεταριάτου υπογράφηκε στην Κόκκινη Μόσχα το ψήφισμα που ίδρυσε την Κομμουνιστική Διεθνή. Διακηρύχθηκε με αυτό επίσημα ότι το προλεταριακό κίνημα περνούσε από τις πασιφιστικές και δημοκρατικές παραχωρήσεις του Τσίμερβαλντ στις βασικές θέσεις της προλεταριακής επανάστασης που είχε κιάλας θριαμβεύσει στη Ρωσία και είχε φανερωθεί η αναγκαιότητά της ακόμα περισσότερο από τις συνέπειες του μεγάλου πολέμου.

Σήμερα βρισκόμαστε μπροστά σε μια βαθιά κρίση μέσα στην Κομμουνιστική Διεθνή, που είχε καταστρεφτικά αποτελέσματα ύστερα από την οριστική επικράτηση της σταλινικής ομάδας και τη μηχανική εξόντωση της μαρξιστικής αριστεράς μέσα στα κομμουνιστικά κόμματα.

Ζωντανές μαρτυρίες μας έδωσε η πιο πρόσφατη ιστορία στην Ευρώπη. Στις αρχές του 1933, το μεγαλύτερο κόμμα της

Κ.Δ. στις καπιταλιστικές χώρες, το Κ.Κ. Γερμανίας, κάτω από τις συνέπειες μιας μακρόχρονης σειράς από εγκληματικά σφάλματα της διοίκησής του, κατέρρευε μπροστά στη φασιστική άνοδο, ανίκανο να τραβήξει το ισχυρότερο προλεταριάτο του κόσμου από την αντιδραστική επιρροή της Σοσιαλδημοκρατίας και του Ρεφορμισμού και να ηγηθεί σε μια ενιαία αντιφασιστική πάλη, που η νίκη της θα ήταν και το προοίμιο της προλεταριακής επανάστασης στη Μεσευρώπη. Τον περασμένο μήνα η θεωρία της διοίκησης για “σοσιαλφασισμό” και η εγκατάλειψη του ενιαίου μετώπου με τις μαζικές οργανώσεις της σοσιαλδημοκρατίας, κράτησαν το Κ.Κ. Αυστρίας στην κατάσταση μιας ασήμαντης αίρεσης, και έτσι ο “αριστερός” στην περίτεχνη φράση του Αυστρομαρξισμός προετοίμασε άνετα, με όλη την προηγούμενη πολιτική του, την ήττα του ηρωικού αυθόρμητου ξεσηκωμού ενός προλεταριάτου ιδεολογικά, πολιτικά και στρατιωτικά απροετοίμαστου για τη νίκη. Και τον ίδιο μήνα, το αδυνατισμένο από τις ίδιες βασικές αιτίες Κ.Κ. Γαλλίας, κάτω από τα γοερά διδάγματα της γερμανικής πείρας, την τελευταία στιγμή, με μια σπασμωδική κίνηση απόγνωσης μπρος στο ξαφνικό ξέσπασμα του κινδύνου από τη Λερναία Υδρα της φασιστικής αντίδρασης και στη δημοκρατική Γαλλία, αναγκαζόταν να ρυμουλκηθεί ως ένα σημείο, με πολλούς δισταγμούς, από τις τετραπέρατες ενιαιομετωπικές προτάσεις των σοσιαλπροδοτών, μα –αλίμονο!– μόνο και μόνο για να δείξει τώρα την παταγώδη χρεοκοπία όλης της προηγούμενης πολιτικής του – ουσιαστική εγκατάλειψη του ενιαίου εργατικού μετώπου, ανεξάρτητη ηγεσία στα χαρτιά - και ταυτόχρονα την ανικανότητά του να παίξει εναν σοβαρό αποφασιστικό ρόλο σαν σοβαρή πολιτική δύναμη της χώρας μέσα στην μεγάλη “κρίση Σταβίσκι” που ξεσήκωνε και πάλι το ένδοξο παρισινό προλεταριάτο στα οδοφράγματα.

Η κρίση αυτή εκδηλώθηκε με ιδιαίτερη οξύτητα στον ελληνικό κομμουνισμό. Η εξέλιξη του εργατικού κινήματος στη χώρα μας δεν βρήκε ακόμα μια ολοκληρωμένη μαρξιστική βάση. Οι περισσότερες εκδηλώσεις του χαρακτηρίστηκαν από έναν επαναστατικό εμπειρισμό, ένα δίχως αρχές καιροσκοπισμό, από μια ασυνέχεια και μια μακρόχρονη “παιδική αρρώστια του κομμουνισμού”. Έτσι, οι αναθεωρητικές τάσεις των επιγόνων του Λένιν δεν βρήκανε στην Ελλάδα μια καλά προετοιμασμένη και ολοκληρωμένη μαρξιστική πτέρυγα. Οι πρώτες μέσα στο Κομμουνιστικό Κόμμα της Ελλάδας τάσεις, που συνδεθήκανε ιδεολογικά από τα 1927 κιόλας με τη ρωσική και διεθνική Αριστερά, βρέθηκαν αναγκαστικά εφοδιασμένες μ’ έναν ατελή θεωρητικό και πολιτικό σπλιισμό.

Αξιοσημείωτη ωστόσο στάθηκε, με όλο τον πρωτογονισμό, τα ψηλαφήματα και τις παρεκκλίσεις, η πάλη τους ενάντια στη σταλινική διάλυση της πρωτοπορίας μέσα στη μάζα, ενάντια στο συνδικαλιστικό μηδενισμό, για τη συνδικαλιστική ενότητα και το ενιαίο μέτωπο, ενάντια στον τυχοδιωχτισμό της “τρίτης περιόδου”, για μια σωστή αντιμετώπιση του ζητήματος του φασισμού, της μικροαστικοεπαναστατικής αίρεσης του Αρχαιομαρξισμού, της οικονομικής σταθεροποίησης και ανάπτυξης πρώτα, της οικονομικής κρίσης ύστερα.

Από την άλλη μεριά, η πολιτική συκοφαντία ενάντια σ’ αυτό το ρεύμα, δεν ήταν ικανή να αναιρέσει τα ιστορικά γεγονότα, δηλαδή το πολιτικό θάρρος και την αυτοθυσία που δείξαν και δείχνουν έμπραχτα οι σταθεροί αγωνιστές του μπρός στον ταξικό εχθρό, κι όταν ήταν μέσα και όταν βρέθηκε απ’ έξω από το Κόμμα. Είναι σήμερα μέσα στο εργατικό κίνημα μια μαχόμενη μειοψηφία. Αυτό όμως μόνο οι ραμπαγάδες θα το κατηγορήσουνε στην τάση μας, και όσοι αγνοούν πως οι επαναστάτες πολλές

φορές στην ιστορία χρειάστηκε να δείξουν ότι είναι τέτοιοι μόνο με το θάρρος τους να πολεμούν ενάντια στο ρεύμα. Γιατί το ιστορικό κίνημα των επαναστατικών τάξεων, και ειδικότερα του νεότερου προλεταριάτου, αγνοεί τη “μονολιθικότητα” των προσταγών από τα πάνω και είναι οργανικά εχθρικό προς το ησυχασμό μιας “φτωχομεσαίας” μικρομπουρζουαζίας, που ταράζεται και συγχύζεται από τη σύγκρουση των αντιθέσεων.

Δεν ενσαρκώνει ο φωνακλάδικος εμπειρισμός την μαρξιστική σύνθεση με την πράξη. Όταν η δράση γίνεται στα σκοτάδια, μένει τελικά άκαρπη, και οι θυσίες ηρωικά ξεσπάσματα ατελεσφόρητα. Εκείνο που μας χρειάζεται τώρα περισσότερο από κάθε άλλη φορά είναι ιδεολογική και πολιτική σαφήνεια. Η έξοδος από το χάος της σύγχυσης. Και ο κομμουνιστής δεν είναι άνθρωπος της πειθαρχίας μοναχά. Μελετάει βαθιά όλα τα ζητήματα, σχηματίζει δικές του γνώμες. Και τις υπερασπίζεται με ανεξαρτησία. Εξίσου θαρραλέα τόσο απέναντι στον ταξικό εχθρό όσο και μέσα στο ίδιο το κόμμα. “Μπορεί σήμερα να είναι μειοψηφία. Μα αυτό δεν θα πει πάντοτε πως έχει άδικο”.

Το πρόβλημα πώς θα κερδίσουμε την πρωτοπορία στις ιδέες του επαναστατικού μαρξισμού, μόλο που η λύση του βρίσκεται τα πιο μεγάλα εμπόδια από την κατάσταση μέσα στη Ρωσία, ωστόσο θα λυθεί κυρίως από την εξέλιξη του επαναστατικού κινήματος στις καπιταλιστικές χώρες. Ο γραφειοκρατικός κεντρισμός στη Ρωσία διαχειρίζεται, με επικίνδυνα τρικλίσματα, δίχως μαρξιστικό πρόγραμμα, τεράστιες κατακτήσεις μιας νικηφόρας προλεταριακής επανάστασης που νίκησε ίσα-ίσα ενάντια στη στρατηγική του, και έχει στα χέρια του ένα κολοσιαίο κρατικό μηχανισμό. Τον μεταχειρίζεται με άγριο τρόπο ενάντια στη μαρξιστική αριστερά. Οι φυλακές και απομονωτήρια των εξόριστων παλιών μπολσεβίκων το μαρτυρούν.

Είναι δυσκολονίκητες οι δυσχέρειες της δράσης των μαρξιστών – διεθνιστών μέσα στα όρια της Ρωσίας. Ουσιαστικά τους καταδικάζει η γραφειοκρατία σε μια πολιτική αποστρατεία. Κάτω από την καταθλιπτική πίεση του διοικητικού μηχανισμού, πολλούς και από τους καλύτερους εκπροσώπους του ρεύματός μας τους οδήγησε στη συνθηκολόγηση. Ας γιορτάζει η κεντριστική ομάδα τα τέτοια κατορθώματά της. Δεν πρόσθεσε στο στρατόπεδό της παρά πολιτικά πτώματα.

Μα στις καπιταλιστικές χώρες ο κεντρισμός και οι κομματικές γραφειοκρατίες δεν έχουν στα χέρια τους ούτε νίκες ούτε κρατικό μηχανισμό, ενσαρκώνουν ήττες μόνο. Οι δυνατότητες της εργασίας του επαναστατικού μαρξισμού είναι τεράστιες. Η αποφασιστικότητά του και η ικανότητά του να οδηγήσει καλά τους αγώνες της εργατικής τάξης, να αναπτύξει στέλεχη και να κατακτήσει με το παράδειγμα της πράξης του και με τον επίμονο διαφωτισμό την εμπιστοσύνη της πρωτοπορίας, θα κριθούν αν στην προσεχή άνοδο του διεθνιστικού κινήματος θα σταθεί ικανός να καταικήσει μέσα στο επαναστατικό κίνημα τον κεντρισμό και να πάρει την ηγεσία στα χέρια του μέσα στις καπιταλιστικές χώρες. Αυτή η ιδεολογική επανάσταση θα είχε τεράστιο αντίκτυπο μέσα στο ρωσικό προλεταριάτο και δίχως άλλο θα έφερνε μαζικές μεταβολές μέσα στη Μεγάλη Προλεταριακή μας Δημοκρατία, την ΕΣΣΔ, προς την κατεύθυνση του ξαναγυρίσματος στη λενινιστική πολιτική του 1917 –1923, προς την σωτηρία δηλαδή των κατακτήσεων του Κόκκινου Οκτώβρη που κινδυνεύουν πραγματικά από την κεντριστική διοίκηση, από την απομόνωση και καπιταλιστική τους περικυκλωσιά τόσα χρόνια.

Γενικά, πρέπει να πούμε ότι η τάση μας ίσαμε τώρα αφιέρωσε τις λιγοστές δυνάμεις της στην Ελλάδα περισσότερο

σε μια άνιση πάλη ενάντια στο μηχανισμό της σταλινικής γραφειοκρατίας και ενάντια στη σύγχυση της αρχαιομαρξιστικής ψευτοαριστεράς. Είχε παράλληλα να πολεμήσει στο εσωτερικό της με επιρροές από ιδεολογικώς αμφίβολα, κεντριστικά και πολιτικώς αποσυντεθειμένα στοιχεία, που καιροσκοπικά σκεπαστήκαν και στην Ελλάδα κάτω από τη σημαία της αριστερής αντιπολίτευσης. Γι' αυτό καθυστερήσαμε σημαντικά στο σπουδαιότερο καθήκον μας: την υπομονετική έρευνα των ζητημάτων και την κριτική επεξεργασία μιας πλατφόρμας που να συνδέει το σύνολο των προβλημάτων του ελληνικού κινήματος και το καθένα απ' αυτά με τις αρχές του Επαναστατικού Μαρξισμού και με τα δεδομένα της διεθνιστικής και της 15χρονης εθνικής μας πείρας.

Το έργο αυτό είναι ακόμα μπροστά μας στο μεγαλύτερο μέρος. Η πραγματοποίησή του δεν μπορεί να είναι παρά το αποτέλεσμα συλλογικής προσπάθειας από όλες τις διασκορπισμένες δυνάμεις της μαρξιστικής αριστεράς. Οι δυνάμεις αυτές πρέπει να ενωθούν γιατί το απαιτούν ιστορικές δυνάμεις του κινήματος και να ενωθούν σύντομα σε μια ενιαία οργάνωση, εθνικά και διεθνικά, πάνω σε μια κοινή βάση αρχών, ανεξάρτητα από αποχρώσεις στα ζητήματα της ταχτικής.

Την ανάγκη μιας τέτοιας σοβαρής κριτικής προσπάθειας ήρθανε να κάνουν άμεσα αισθητή και επίκαιρη οι αποφάσεις της 6ης Ολομέλειας της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος της Ελλάδας ("Ριζοσπάστης", 21-1-1934). Θίγουνε το στρατηγικό πρόβλημα της ελληνικής προλεταριακής επανάστασης, δηλαδή την πολιτική του ελληνικού κομμουνισμού και ανοίγουνε μια αληθινή άβυσσο ανάμεσα στην αριστερά και στην κεντριστική διοίκηση.

Από μια απάντηση στις αποφάσεις της σταλινικής

Ολομέλειας βγήκε το βιβλίο τούτο, που μερικά μέρη του πρωτοδημοσιεύτηκαν στο “Σπάρτακο” (1934, φυλ. 46,47, “Η “αστικοδημοκρατική” ιλαροτραγωδία του σταλινισμού στην Ελλάδα” - “Το αναποδογύρισμα της ελληνικής πραγματικότητας από τους σταλινικούς”). Μόλο που ανταποκρίνεται περισσότερο στις άμεσες ανάγκες της καθημερινής* πολιτικής εργασίας μας και έχει χαρακτήρα πολεμικής, ωστόσο μπορεί να είναι ωφέλιμο και από την άποψη ότι, άσχετα με την αξία των συμπερασμάτων, καταπιάνεται κριτικά με βασικότατα ζητήματα μιας πλατφόρμας των Ελλήνων επαναστατών μαρξιστών, δίνοντας νύξεις για ένα καρποφόρο αντίκρουσμά τους συλλογικά από όλες τις δημιουργικές πνευματικές δυνάμεις που κρύβει η τάση μας.

Οι αποφάσεις της 6ης Ολομέλειας σημειώνουνε δίχως άλλο τον πιο σημαντικό σταθμό στην πορεία του καταστρεφτικού έργου της σταλινικής ομάδας, που είναι έργο γραφειοκρατικής εκφύλισης του ΚΚΕ και ιδεολογικής αποσύνθεσής του. Αν, δίχως μια σθεναρή αντίσταση και πάλη από τα υγιέστερα στοιχεία της επαναστατικής πρωτοπορίας, οι αποφάσεις αυτές βρίσκανε τυχόν μια συνεπή εφαρμογή σε όλες τις λογικές τους συνέπειες στην περίοδο που μας ανοίγεται, το επίσημο τμήμα της Κομμουνιστικής Διεθνούς στην Ελλάδα θα ξοφλούσε οριστικά ως

* (Σ.Σ) Στον ίδιο λόγο οφείλεται και το σχετικά μικρό φρόντισμα της γλωσσικής εμφάνισης του βιβλίου που σε αρκετά σημεία δεν ικανοποιεί πλήρως τις απαιτήσεις της γραμματικής και συνταχτικής ομοιογένειας στη δημοτική γλώσσα.

επαναστατικό κόμμα του προλεταριάτου. Η μαρξιστική αριστερά οφείλει σήμερα να ρίξει συγκεντρωμένες τις δυνάμεις του ιδεολογικού της μετώπου στην οργάνωση και στην καθοδήγηση αυτής της αντίστασης. Η επιτυχία της θα μπορούσε να οδηγήσει στο ξεσκέπασμα και στον εκμηδενισμό της κεντριστικής ομάδας, στην αναγέννηση του επαναστατικού προλεταριακού κινήματος της χώρας.

*Αθήνα 2 Μάρτη 1934
Δέκατη πέμπτη επέτειο της Κ.Δ.
Παντελής Πουλιόπουλος*

Ι. ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΕΚΦΥΛΙΣΜΟΣ

Οι αποφάσεις της 6ης Ολομέλειας της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος της Ελλάδας πάνω στο “χαρακτήρα και τις κινητήριες δυνάμεις της επικείμενης επανάστασης” στην Ελλάδα, “για πρώτη φορά”, καθώς λένε, μέσα στην 15χρονη ιστορία του Κόμματος, χαράζουν μια νέα στρατηγική προγραμματική αρχή, ριζικά αντίθετη με ό,τι ίσαμε τώρα δεχόταν το Κόμμα για πρόγραμμά του: η επανάσταση που θα ανατρέψει την εξουσία των καπιταλιστών στην Ελλάδα δεν θα είναι πια η προλεταριακή, παρά θα είναι μια άλλη “αστικοδημοκρατική”, και η νέα εξουσία που θα δημιουργήσει η επανάσταση αυτή δεν θα είναι η δικτατορία της εργατικής τάξης, παρά θα είναι μια κάποια “δημοκρατική δικτατορία”, που δεν θα ασκήσει η εργατική τάξη μοναχή της, παρά μαζί και μοιρασμένα με τους “φτωχομεσαίους” χωρικούς. Αυτό θα είναι ένα ενδιάμεσο πολιτικό καθεστώς, που θα το περάσουμε αναπότρεπτα ώσπου να έρθει “λίγο ή πολύ γρήγορα” η δικτατορία του προλεταριάτου. Και το νέο αυτό “εργατοαγροτικό” καθεστώς δεν θα εφαρμόσει μέτρα σοσιαλιστικής κοινωνικής επανάστασης, παρά θα περιορίζεται μονάχα να συμπληρώνει τον ατέλειωτο ακόμα από την αντιδραστική μπουρζουαζία αστικοδημοκρατικό σχηματισμό της χώρας, ώσπου να ωριμάσουν έτσι – πάντα “λίγο ή πολύ

γρήγορα” - οι “προϋποθέσεις” για την έναρξη της σοσιαλιστικής μετατροπής και στη χώρα μας (“Ριζοσπάστης”, 21, 24, 25, 26 Γενάρη 1934).

Μια τέτοια κολοσιαίας σημασίας αλλαγή, που οι συνέπειές της θίγουν το σύνολο της πραχτικής δράσης του Κόμματος σαν ταξικού κόμματος του προλεταριάτου, αναγγέλθηκε στις 21 Γενάρη 1934 αιφνιδιαστικά, σαν αναπάντεχη είδηση για κάποιο παράδοξο γεγονός, δίχως το Κόμμα ούτε σε συνέδριό του, ούτε στη βάση του, όχι να συζητήσει, να διαφωτιστεί και να πειστεί για την ορθότητά της, μα ούτε καν να υποψιάζεται από πριν ότι υπάρχει ένα τέτοιο ζήτημα. Οι τοποθετημένοι από τα πάνω υπάλληλοι της σταλινικής γραφειοκρατίας, που ποτέ δεν εκλέχτηκαν, ούτε λογοδοτήσανε στο Κόμμα, βγάλανε μέσα σε μια συνάθροισή τους (δήθεν 6η Ολομέλεια) το νέο “διάταγμα”, και ύστερα κάλεσαν από τη μια μεριά τα τοποθετημένα από τους ίδιους πάλι πρόσωπα του τοπικού μηχανισμού τους να στείλουνε στο “Ριζοσπάστη” τις συνηθισμένες “παμψηφεί” των “αχτίβ”, κι από την άλλη μεριά τα εμβρόντητα μέλη να πειθαρχήσουν στην “γενική γραμμή” και να καταδικάσουν “παμψηφεί” ως “αντεπαναστάτη πράχτορα του τροτσκιισμού” κάθε “ασεβούντα” προς το αλάθητο της “καθοδήγησης”, όμοια όπως αυτή έκανε με το μέλος της Ασημίδη. Φαίνεται μόνο πως το πράγμα δεν είναι και τόσο εύκολο τούτη τη φορά, γιατί, καθώς ο ίδιος ο εισηγητής μας το λέει, η απόφασή του “για πολλά μέλη είναι βουνό”! (Ριζοσπάστης, 26-1-34).

Κάθε στοχαστικός επαναστάτης που παρακολούθησε οπωσδήποτε την εξέλιξη στη Διεθνή ύστερα από τον Λένιν και θυμάται με πόση προσοχή στον καιρό του τα Κομμουνιστικά Κόμματα θέτανε από πριν σε όλα τα μέλη τους για συζήτηση και έγκριση, όχι μονάχα τις στρατηγικές στροφές, μα ακόμα και κάθε

ουσιώδη ταχτική στροφή, έτσι που όλο το Κόμμα, διαφωτισμένο και πεισμένο για την ορθότητά της, να την εφαρμόσει ενσυνείδητα, με πραγματική κομμουνιστική πειθαρχία, αυτός δεν μπορεί παρά να δει στη λεγόμενη 6η Ολομέλεια το αποκορύφωμα της γραφειοκρατικής εξαχρείωσης.

Ο οργανωτικός εκφυλισμός της Κομμουνιστικής Διεθνούς από την σταλινική ομάδα που επικράτησε ύστερα από τον Λένιν, εκδηλώθηκε με την ολοκληρωτική κατάργηση του Δημοκρατικού Συγκεντρωτισμού, που είναι θεμελιακή αρχή για την οργάνωση ενός Κομμουνιστικού Κόμματος. “Το δημοκρατικό συγκεντρωτικό σύστημα προέρχεται από την σύνθεση της προλεταριακής δημοκρατικότητας. Συγκέντρωση μέσα στα Κ.Κ. είναι συγκέντρωση πολιτικής δράσης, όχι συγκέντρωση κυριαρχίας και εξουσίας. Το δεισμό γραφειοκρατίας και “λαού” ..., την υποδιαίρεση από την μια μεριά σε υπαλλήλους που παίζουν τον ενεργητικό ρόλο και από την άλλη στους διοικούμενους που βρίσκονται σε παθητική κατάσταση, τις τάσεις αυτές που το επαναστατικό κίνημα τις κληρονόμησε αναγκαστικά από το αστικό περιβάλλον..., το Κ.Κ. πρέπει να τις υπερνικήσει... με μια συστηματική πολιτική και οργανωτική εργασία” (Απόφαση 2ου Παγκόσμιου Συνεδρίου Κ.Δ., συνταγμένη από τον ίδιο τον Λένιν). Η “πιο αποφασιστική πάλη ενάντια στο γραφειοκρατισμό” μπήκε με πρόταση του Λένιν στο πρόγραμμα τού Κ.Κ. Ρωσίας σαν ένα “απόλυτα επιταχτικό καθήκον... γιατί ο γραφειοκρατισμός είναι συνδεδεμένος με το μικροαστικό χάος, με την αποσυνθετική του επίδραση”. Σήμερα η σταλινική ομάδα, χρησιμοποιώντας τις μέθοδες τής παλιότερης ρωμεικής φαυλοκρατίας, χαρακτηρίζει για “αντεπαναστατική” κάθε πάλη των κομμουνιστών ενάντια στο γραφειοκρατισμό γενικά. Κάθε πολιτική διαφωνία, που αναπόφευγα ξεσπάει μέσα στο Κόμμα, την πνίγει με μηχανικά

μέτρα, διαγραφές από την οργάνωση, και με την πολιτική συκοφαντία. Και αυτά, στο όνομα του Λένιν, που ωστόσο δεν κουραζόταν να φωνάζει: “Είναι ανάγκη όλα τα μέλη του Κόμματος με απόλυτη ψυχραιμία και με την πιο μεγάλη ευθύτητα, να καταπιάνονται κάθε φορά και να μελετούν: πρώτα την ουσία των διαφωνιών και ύστερα την εξέλιξη της ενδοκομματικής πάλης. Πρέπει και τα δύο να τα μελετούνε και να απαιτούνε ακριβέστατα ντοκουμέντα για τις διάφορες γνώμες, που πρέπει να τυπώνονται και να συζητιούνται από όλες τις πλευρές” (Λένιν, Απαντα, τόμος 18, μέρος 1, σ.29)

Η κεντριστική ομάδα σκεπάζει την ποδοπάτηση των οργανωτικών αυτών αρχών βάζοντας μπρος στα πολιτικά αδιαπαιδαγώγητα μέλη το δίλημμα: έχουμε καιρό για συζήτηση σε τόσο κρίσιμες στιγμές πάλης; Η μαρξιστική Αριστερά ποτέ δεν υποστήριξε να συζητούμε αντι να αγωνιστούμε. Η πάλη με τον ταξικό εχθρό, ενάντια στην τρομοκρατία και στις φασιστικές απειλές του κεφαλαίου, πρέπει να διεξαχθεί ταυτόχρονα με την ιδεολογική πάλη μέσα στην επαναστατική πρωτοπορία και στο κόμμα για την σωστή γραμμή, για την διόρθωση των καταστρεφτικών σφαλμάτων που κάνουν άκαρπη την πάλη με την εχθρική τάξη. Μόνο εκείνοι που στην πολιτική συζήτηση θα φέρουν τις αμφιβολίες τους, όσοι εκεί θα χαλυβδωθούνε πολιτικά, εκείνοι μόνο θα μπορέσουν έξω, στην πάλη με τον εχθρό, να φέρουν αποτέλεσμα, εκείνοι μόνο πάνω στον καθημερινό ταξικό αγώνα θα κατακτήσουν με την πνευματική τους πάλη και την επιχειρηματολογία τους τη συνείδηση του καθυστερημένου εργάτη, του επηρεασμένου από τους αστούς, τους εργατοκάπηλους και τους ρεφορμιστές, και θα τον φέρουν στον κομμουνισμό. Όταν ο γερμανικός ιμπεριαλισμός άπλωνε το σιδερένιο τακούνι του στα 1918 για να συντρίψει τη Σοβιετική

Ρωσία που είχε καταρρεύσει στρατιωτικά, όταν υπαγόρευε την άτιμη συνθήκη του Μπρεστ Λιτόφσκ, τότε μέσα στο Μπολσεβίικο Κόμμα ξέσπασε μια τεράστια πάλη. Να δεχτούν ή να αποκρούσουν την άτιμη συνθήκη; Ο Λένιν έλεγε: πρέπει να κερδίσουμε καιρό, η γερμανική επανάσταση θα μας βοηθήσει. Ο Μπουχάριν και ο Ράντεκ φώναζαν: ο οππορτουμιστής Λένιν θέλει να υπογράψει μια άτιμη συνθήκη. Κρινόταν η ζωή ή ο θάνατος της Επανάστασης. Και όμως ο Λένιν με τη συζήτηση έπεισε το Κόμμα, δεν έπνιξε μηχανικά την Αντιπολίτευση, μόλο που αυτή τότε άρχισε να παίζει και με την ιδέα της σύλληψης του Λένιν.

II. ΕΘΝΙΚΟΡΕΦΟΡΜΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Αφετηρία στο νέο πρόγραμμα που διατάζει για το ΚΚΕ η σταλινική ομάδα είναι η εκτίμηση της ελληνικής οικονομίας πάνω στη βάση μιας εθνικής στατικής και όχι της διεθνικής δύναμικής. Τον αστικό δημοκρατικό χαρακτήρα της επανάστασης στη χώρα μας τον βγάζει πρώτα-πρώτα από το χαμηλό επίπεδο των παραγωγικών δυνάμεων, από την καθυστερημένη βιομηχανία της που παίρνει στο εξωτερικό τις πρώτες ύλες, από την αριθμητική αδυναμία του ελληνικού προλεταριάτου (θέση 6 της απόφασης). Ταυτόχρονα δέχεται πως η Ελλάδα έχει “μέσο επίπεδο ανάπτυξης του καπιταλισμού” και ένα “μίνιμουμ υλικών υποθέσεων, που είναι αναγκαίες για τη σοσιαλιστική της ανοικοδόμηση”.

Κατ’ αρχήν, το κριτήριο αυτό για τον καθορισμό του επαναστατικού στρατηγικού σκοπού που θα βάλει μπροστά του το προλεταριάτο, είναι ολότελα ψεύτικο. Αποτέλεσε πάντοτε τη θεωρητική βάση όπου στήριξε τα συμπεράσματά του και την πολιτική του ο εθνικορεφορμισμός και ο σοσιαλπατριωτισμός. Είναι αδύνατο, είναι καθαρός παραλογισμός να ζητάμε να βρούμε ποιά είναι το “αναγκαίο μίνιμουμ” υλικών προϋποθέσεων για το σοσιαλισμό σε κάθε χώρα ξεχωριστά μέσα στην τωρινή περίοδο, όπου η διεθνική αλληλεξάρτηση των εθνικών οικονομιών και ο

διεθνικός καταμερισμός έχουνε φτάσει σε υπέρτατο βαθμό και έχει δημιουργηθεί μια ενιαία παγκόσμια καπιταλιστική οικονομία με όλη την αναρχική και ανισόμερη λειτουργία του μηχανισμού της, μια παγκόσμια αγορά μαζί με ένα παγκόσμιο καταμερισμό της εργασίας και των παραγωγικών δυνάμεων.

Σε μια περίοδο οργανικής κρίσης και κατάρρευσης της παγκόσμιας αυτής οικονομίας, περίοδο της διεθνικής προλεταριακής επανάστασης, όπου διεξάγεται μια αδιάκοπη συνεχής πάλη δύο κοινωνικών συστημάτων – του Καπιταλισμού με το Σοσιαλισμό – σε αυτή την περίοδο η προλεταριακή επανάσταση ακόμα κι από καθυστερημένες χώρες μπαίνει στην τροχιά της διεθνικής προλεταριακής επανάστασης, γίνεται ένας κρίκος της και ταυτόχρονα μια νέα κινητική της δύναμη. Το κριτήριο του βαθμού “ωριμότητας” κάθε μεμονωμένης χώρας για τη σοσιαλιστική της μετατροπή είναι αντιδραστικό, γιατί και οι πιο εξελιγμένες καπιταλιστικές χώρες είναι ίσα-ίσα πιο μπασμένες στο διεθνικό καταμερισμό (λ.χ. απόλυτη εξάρτηση της Αγγλίας από τα εισαγόμενα σιτηρά και πρώτες ύλες αποικιών), έτσι που με τις δικές τους μόνο εθνικές “υλικές προϋποθέσεις” η σοσιαλιστική ανοικοδόμησή τους θα σημαίνει οικονομική οπισθοδρόμηση στους προκαπιταλιστικούς χρόνους της κλειστής οικονομίας. Υπερώριμη όμως είναι για το σοσιαλισμό η διεθνική καπιταλιστική οικονομία. Οι παγκόσμιες οικονομικές και πολιτικές κρίσεις είναι φανερώματα του ασυμβίβαστου των εθνικών συνόρων με τις ανεπτυγμένες κιάλας διεθνικές παραγωγικές δυνάμεις, όπως ταυτόχρονα φανερώνουν την υπέρτατη όξυνση της αντίφασης – που ζητάει μια επαναστατική διεθνική λύση - ανάμεσα στις παραγωγικές αυτές δυνάμεις και στο κοινωνικό σύστημα των αστικών παραγωγικών σχέσεων.

Γι’ αυτό στην ιστορική εποχή που ζούμε, ακόμα και στις

καθυστερημένες οικονομικά χώρες (λ.χ. Ρωσία 1917) το προλεταριάτο, ενόσω όλες οι ιστορικές συνθήκες το οδηγούνε στην επανάσταση, δεν περιμένει την “ωρίμανση” των εθνικών προϋποθέσεων, βάζει για στρατηγικό του σκοπό την προλεταριακή δικτατορία και τη σοσιαλιστική επανάσταση. Μόνο αυτές είναι ικανές να λύσουν διαδοχικά και όλα τα προβλήματα της ανάπτυξης των καθυστερημένων παραγωγικών δυνάμεων μέσα στη διαρκή πορεία της διεθνικής προλεταριακής επανάστασης, αφάνταστη γι’ αυτόν, ως τότε με το “δικό του μίνιμουμ υλικών προϋποθέσεων”. Από την άποψη αυτή μόνο αστεία μπορεί να θεωρηθεί η διαπίστωση της 6ης Ολομέλειας, ότι η Ελλάδα έχει τάχα το “ορισμένο μίνιμουμ” υλικών προϋποθέσεων για την εγκαθίδρυση της ολοκληρωτικής σοσιαλιστικής κοινωνίας στα εθνικά της πλαίσια! Θά ‘φτανε μόνο να θυμηθούμε τη θέση των βασικών εξαγωγικών προϊόντων της – ευγενή γεωργικά προϊόντα - που μέσω της διεθνικής αγοράς μπαίνουν άμεσα και ολοκληρωτικά στο μηχανισμό της παγκόσμιας οικονομίας σαν συστατικά του μέρη.

Η παιδαριωδία της 6ης Ολομέλειας γίνεται κατάφωρη αν απλά και μόνο θέσουμε το ζήτημα της δημιουργίας μιας βαριάς βιομηχανίας (παραγωγή μέσων παραγωγής) με το “μίνιμουμ υλικών προϋποθέσεων για το σοσιαλισμό” που βρίσκονται μέσα στα εθνικά πλαίσια της Ελλάδας! “Σοσιαλισμός σε ένα μόνο πεζοδρόμιο” έλεγε ο Ράντεκ προτού, συνθηκολογώντας με τον σταλινισμό, σβήσει την πολιτική του υπόσταση μέσα στην συνταγματική υπαλληλία των “Ισβέστια”.¹

Η παιδαριωδία αυτή δεν έχει ολωσδιόλου τίποτα το κοινό με την ορθότατη διαπίστωση ότι το Ελληνικό προλεταριάτο, όταν τυχόν όλες οι συγκεκριμένες ιστορικές συνθήκες το επιβάλλουν – στην σύγχρονη εποχή με τις απότομες και αναπάντεχες καμπές –

μπορεί και πρέπει να εγκαθιδρύσει την προλεταριακή διχτατορία, στηριγμένη και στην συμμαχία της φτωχής αγροτιάς, και να προχωρήσει αποφασιστικά σε μέτρα σοσιαλιστικής μετατροπής της χώρας, δίχως να αυταπατάται με την ψευδοδιεθνιστική ουτοπία της ταυτόχρονης επανάστασης σε όλες τις χώρες, μα ξέροντας από τον Μάρξ, τον Λένιν και τον Τρότσκι ότι η σοσιαλιστική αυτή μετατροπή δεν μπορεί να βρει την τελείωση και ολοκλήρωσή της παρά μόνο στο διεθνικό πεδίο, δηλαδή την επικράτηση της προλεταριακής διχτατορίας και στις άλλες προχωρημένες χώρες.

Ανάμεσα στις δύο αυτές αντιλήψεις υπάρχει τόση απόσταση, όση χωρίζει την αλήθεια από την σταλινική διαστρέβλωση, τον Επαναστατικό Μαρξισμό από τον Εθνικομπολσεβίκικο Κεντρισμό.

Η 6η Ολομέλεια από την σχετική καθυστέρηση της ελληνικής καπιταλιστικής οικονομίας – που άλλωστε σφαλερά, καθώς θα δούμε, την εχτιμάει – βγάζει για το ελληνικό προλεταριάτο όχι το καθήκον της προλεταριακής σοσιαλιστικής επανάστασης που, ανάλογα τις ιστορικές συνθήκες, μπορεί να αρχίσει και από μια καθυστερημένη χώρα, και μέσα στην πορεία της διεθνικής προλεταριακής επανάστασης, όπου ενσωματωθεί, θα λύσει διεθνικά ακόμα και όσα οικονομικά προβλήματα αφήνει η σχετική της οικονομική καθυστέρηση – αλλά χαράζει στο ελληνικό προλεταριάτο το καθήκον μιας εθνικής αστικοδημοκρατικής επανάστασης. Τούτη, διατηρώντας την καπιταλιστική οικονομική κυριαρχία, θα περιοριζόταν να “συμπληρώνει την αστική δημοκρατική μετατροπή της χώρας” ώσπου έτσι να γίνει ύστερα “ώριμη” για την προλεταριακή διχτατορία!

III. ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΗΣ 6ης ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ

Δυο γενικές παρατηρήσεις σχετικά με την οικονομική και πολιτική ανάλυση που γίνεται εδώ: όσο για τη θεωρία θα ήταν περιττό ίσως να δηλώσουμε ότι δεν λέμε τίποτα καινούργιο μα διερμηνεύουμε τις ιδέες των δασκάλων του Επιστημονικού Κομμουνισμού, συχνά με τα ίδια τους τα λόγια από τα σχετικά χωρία των κλασικών τους έργων. Ύστερα, μια καθολική και ολοκληρωμένη έρευνα για την υφή της ελληνικής οικονομίας με την μαρξιστική μέθοδο, θα είτανε δίχως άλλο προϋπόθεση για να έχουν μια αυστηρά επιστημονική προσέγγιση με την πραγματικότητα και τα συμπεράσματα και οι θεωρητικές γενικεύσεις πάνω σε όλα τα προβλήματα που θέτει η σταλινική Ολομέλεια δίχως καλά-καλά και η ίδια να καταλαβαίνει. Μια τέτοια έρευνα θα αγκάλιαζε την γένεση και την εξέλιξη της νεότερης ελληνικής οικονομίας, κοινωνίας και πολιτικής, στους εθνικούς τους σχηματισμούς και στη διεθνή τους αλληλεξάρτηση, στη δυναμική και στη στατική τους. Πρέπει να το πούμε, δεν έχει γίνει ακόμα η δουλειά αυτή από τους Έλληνες μαρξιστές. Με μια έννοια ούτε καν έχει αρχίσει. Αποσπασματικά, σποραδικά και σε ξεχωριστά πεδία, γίνανε προετοιμαστικές προσπάθειες.

Ισως να έπρεπε σε αυτές τις προσπάθειες να καταταχθεί και τούτη εδώ η εργασία. Ωστόσο, όπως και αν την κρίνει κανείς, για ένα πράγμα θα πεισθεί, θαρρούμε, ο αμερόληπτος αναγνώστης: ότι όσο κι αν είναι λειψή, ατελής – σε πολλά σοβαρά σημεία από αντικειμενική αδυναμία και ανυπαρξία των σχετικών στοιχείων – η συνοπτική σκιαγραφία που δίνει η ανάλυσή μας εδώ για ορισμένες απόψεις της οικονομίας της χώρας, όσο κι αν δεν παρουσιάζει μια ολοκληρωμένη και συνθετική αναπαράστασή της – που άλλωστε δεν είναι ο καθαυτό σκοπός του βιβλίου -, πάντα όμως δείχνει με τρόπο αναμφίβολο την κολοσιαία απόσταση που χωρίζει την τωρινή ελληνική πραγματικότητα από το “μισοφεουδαρχικό” νοητικό κατασκεύασμα που αποτελεί την οικονομική θεμελίωση των στρατηγικών αποφάσεων της 3ης Ολομέλειας. Στο σύνολό του το έργο – το μεγάλο έργο της οικονομικής επιστημονικής θεμελίωσης του ελληνικού κομμουνισμού – θα είναι το συμπυκνωμένο καταστάλαγμα από συλλογικές, επίμονες και συστηματικές προσπάθειες. Μονομιάς να περάσουμε από το μηδέν στην τελειότητα θα ήταν αντίθετο με το νόμο της διαλεχτικής ανάπτυξης. Αυτό δεν έγινε και δεν μπορούσε να γίνει ούτε και στο επαναστατικό κίνημα των πιο εξελιγμένων χωρών της Ευρώπης.

Ξεκινώντας και οι τρεις τους από το εθνικιστικό αντιδραστικό κριτήριο της “ωριμότητας” των εθνικών υλικών όρων, η σοσιαλδημοκρατία από την μια μεριά καταλήγει στην εξάρτηση του προλεταριάτου από την φιλελεύθερη μπουρζουαζία, ο αρχειομαρξισμός κατάντησε στην ελληνική “κερενσκυάδα” του 1933, ενώ από την άλλη μεριά ο σταλινικός κεντρισμός καταντάει σε μια θέση ανάλογη με τους ναρόντικους και τους σοσιαλεπαναστάτες που κηρύχνανε την “λαϊκή επανάσταση” και δημοκρατία των χωρικών και εργατών με πρόγραμμα

ριζοσπαστικές κοινωνικές μεταρρυθμίσεις μικροαστικού σοσιαλισμού πάνω στη βάση του καθεστώτος της μικρής ατομικής ιδιοκτησίας.

Αν οι επινοήσεις των μανδρινών της αρχαιομαρξιστικής αίρεσης είναι ένα κωμειδύλλιο, το κατασκεύασμα του σταλινισμού παίρνει την μορφή μιας ιλαροτραγωδίας. Γιατί ενώ φανερώνει την κωμικότητα των “θεωρητικών” της σταλινικής ομάδας, ταυτόχρονα απειλεί το κόμμα της εργατικής τάξης με μια τραγική και πολιτική διάλυση.

Από την άποψη της οικονομίας η ουσία της αστικοδημοκρατικής επανάστασης είναι η αγροτική μεταρρύθμιση και η κατάργηση των φεουδαρχικών σχέσεων. Εδώ η 6η Ολομέλεια κακοποιεί όχι μόνο τα στοιχεία της μαρξιστικής διδασκαλίας, μα και πασίγνωστα δεδομένα της πείρας και αποδειχνει τη θεωρητική αναπηρία της και το μικροαστικό της κομφουζιονισμό. Σε τελευταία ανάλυση, όλη η κατασκευή της σταλινικής Ολομέλειας στηρίζεται σε ένα χοντροκομμένο μεθοδολογικό σφάλμα. Είναι ολοφάνερος ο επηρεασμός της από το πνεύμα της ουτοπικής αναζήτησης ενός χημικά ολοκάθαρου και άμιχτου καπιταλισμού, τέτοιου που δεν υπάρχει πραγματικά σε καμία άλλη χώρα, παρά μόνο σαν επιστημονική αφαίρεση στη μαρξιστική ανάλυση, Είναι ανίκανη να συλλάβει την ουσία των διαλεχτικών νόμων της ιστορικής κίνησης μέσα στην κοινωνία. Δίπλα και στις πιο εξελιγμένες ακόμα μορφές ενός νέου κοινωνικού σχηματισμού που κυριαρχεί, εξακολουθούν να συνυπάρχουν και μπλέκονται στα πιο διαφορετικά και πρωτότυπα συμπλέγματα αλληλεπιδράσεων, απομεινάρια από οικονομικοκοινωνικές κατηγορίες παλαιότερων σχηματισμών που ιστορικά έχουν πέσει σαν κυριαρχικά συστήματα. Αυτό το γεγονός, που για την μαρξιστική θεωρία δεν επηρεάζει καθόλου

το βασικό χαρακτηρισμό ενός οικονομικού συστήματος, οδηγεί τη σταλινική διοίκηση σε μια ατέλειωτη σειρά σφαλερά συμπεράσματα, που ζητάει να τα σκεπάσει με κεντριστικά αμφίβολες, αντιφατικές και διφορούμενες διατυπώσεις στο πεδίο τόσο της οικονομικής ανάλυσης όσο και της πολιτικής συμπερασματολογίας της. Λ.χ., συλλογίζεται: κρατικοκαπιταλιστικό μονοπωλιακό κέρδος = φεουδαρχικός φόρος, κολιγικό γεώμορο. Ή, κυβέρνηση του μεγαλοαστικού κόμματος = αστικοτσιφλικιάδικη συγκυβέρνηση. Ή, “εργατοφτωχομεσαία” κυβέρνηση που απαλλοτριώνει τους καπιταλιστές = προϊόν αστικοδημοκρατικής επανάστασης, κττ, κττ.²

Από τέτοια αντιδιαλεχτική νοοτροπία ξεκινώντας, καταντάει όχι μόνο σε μια τερατώδη υπερτίμηση των μικρών μισοφεουδαρχικών υπολειμμάτων της ελληνικής οικονομίας και σε μια σχηματική “αυτονόμησή” τους, δηλαδή σε ένα μηχανικό ξεχωρισμό τους από τη ζωντανή καπιταλιστική τους ατμόσφαιρα, που δίχως αυτή είναι ακατανόητα σαν “υπολείμματα” παλιών σχέσεων, μα διαπράττει ακόμα τερατωδέστερους συλλογισμούς. Βάζει στην κλίνη του Προκρούστη και προσπαθεί να παρουσιάσει για μορφές φεουδαρχικές, σχέσεις καθαρά αστικές που ίσα-ίσα γεννηθήκανε πάνω στο έδαφος των διαλυμένων φεουδαρχικών μορφών, όπως ο ΑΣΟ, οργανισμοί συγκέντρωσης, κρατικοκαπιταλιστικά μονοπώλια, Αγροτική Τράπεζα, υποδούλωση αγροτών στο τραπεζικό και τοκοφόρο κεφάλαιο γενικά, φορολογία του αστικού κράτους, κλπ.

Στον ΑΣΟ (Αυτόνομο Σταφιδικό Οργανισμό), η Ολομέλεια βλέπει μια “μισοφεουδαρχική εξωοικονομική γραμμή (!) εκμετάλλευσης”, επειδή λέει, ο Οργανισμός “παίρνει ένα ποσοστό παραγωγής σε είδος απλήρωτο” (Ριζοσπάστης, 21-1-34).

Υπερασπίζοντας μια ανόητη θέση πέφτουμε σε ακόμα μεγαλύτερες ανοησίες. Μάθανε λέξεις ηχηρές από το μαρξιστικό λεξιλόγιο, δεν μάθανε ούτε την έννοιά τους ούτε να ξεχωρίζουν κάτω από τις ίδιες εξωτερικές εμφανίσεις το διαφορετικό ταξικό οικονομικό και ιστορικό περιεχόμενο. Ο ΑΣΟ (ανάλογα με την πρωτύτερη “Προνομιάχο”) και μόνο με την ιστορική προέλευση και ύπαρξή του είναι ίσα-ίσα μια ζωντανή απόδειξη ότι η Ελλάδα στον τομέα του ευγενούς αυτού εξαγωγικού προϊόντος έχει περάσει ολοκληρωτικά από καιρό τώρα μέσα στον καπιταλισμό και έχει ενσωματωθεί στο μηχανισμό της παγκόσμιας υπερεξελιγμένης καπιταλιστικής οικονομίας. Η αρχική προέλευση των οργανώσεων αυτών είναι η φροντίδα του σταφιδοεμπορικού κεφαλαίου και του καπιταλιστικού του κράτους ν’ αντιμετωπίσουν με ένα συνειδητό μέτρο το διεθνικό συναγωνισμό και τον εξευτελισμό των τιμών στην παγκόσμια αγορά. Τη χρόνια δηλαδή σταφιδική κρίση, ένα φαινόμενο που μόνο μέσα στις εξελιγμένες καπιταλιστικές οικονομικές σχέσεις μπορούσε να αναπτυχθεί, όχι σε φεουδαρχικές και μισοφεουδαρχικές σχέσεις. Θυσία στο βωμό των αντιφάσεων του σύγχρονου καπιταλιστικού συστήματος είναι το απλήρωτο παρακράτημα του φτωχού και πειναλέου σταφιδοπαραγωγού, όχι φεουδαλικό δόσιμο. Το ίδιο αληθεύει και για το σχεδιαζόμενο κρατικοκαπιταλιστικό μονοπώλιο καπνού. Αν γίνει, οι κεντριστές στο ΚΚΕ θα ξαναμιλήσουν για νέες μορφές άμεσα προετοιμαστικές ίσα-ίσα και “ωριμαστικές” του σοσιαλισμού στο πεδίο της κρατικής οικονομικής οργάνωσης.

Τα σε είδος δοσίματα στους φεουδάρχες είναι μια ολωσδιόλου διαφορετική οικονομική κατηγορία από εκείνη που αποτελεί όσο μέρος του προϊόντος περνάει άμεσα σαν “παρακράτημα” στον καπιταλιστικό, όπως ομολογούν οι

σταλινικοί, Οργανισμό και γίνεται αντικείμενο εμπορευματικής κυκλοφορίας και αξιοποίησης, όργανο για συσσώρευση υπεραξίας στα χέρια του εμπορικού και βιομηχανικού κρατικού καπιταλιστή (εμπορία και βιομηχανοποίηση του προϊόντος στα εργοστάσια του ΑΣΟ). Το ένα πράγμα είναι φεουδαρχική οικονομική εκμετάλλευση, το άλλο αστική-καπιταλιστική. Το γεγονός ότι μένει απλήρωτο στον παραγωγό το αντικείμενο εκμετάλλευσης, δεν είναι ικανό αυτό καθαυτό για να μεταμορφώσει την κατηγορία της εκμετάλλευσης σε φεουδαρχική. Απλήρωτη είναι και η εργασία και του νεότερου προλεταριάτου, όση ενσωματώθηκε στην καπιταλιστική υπεραξία. Ούτε ενδιάμεση “μισοφεουδαρχική” μιστή μορφή έχουμε εδώ, γιατί η ουσία του ΑΣΟ είναι το κεφάλαιο στην πιο εξελιγμένη μάλιστα σύγχρονη του μορφή: του κρατικοκαπιταλιστικού μονοπωλίου. Ότι το σύγχρονο μονοπωλιακό κεφάλαιο ξαναγυρίζει με μια έννοια ακόμα και στις αντιδραστικότερες μορφές της προκαπιταλιστικής εκμετάλλευσης, αυτό μόνο σε μαρξιστικά αμήτους μπορεί να δώσει την ευκαιρία να δούνε μισοφεουδαρχίες και ασυμπλήρωτους αστικούς μετασχηματισμούς.³

Με αγοραιοθεωρητικό (Vulgaroekonomisch) κομπασμό οι σταλινικοί αρθρογράφοι της “Κομμουνιστικής Επιθεώρησης” ξαναλένε τη λέξη “τοκογλυφία” νομίζοντας πως βρήκανε τη λυδία λίθο της σύγχρονης “μισοφεουδαρχίας”! Περιμένουμε να αρνηθούμε την ύπαρξή της για να αποδείξουμε συντελεσμένο τον αστικό μετασχηματισμό στην ύπαιθρο. Ωστόσο η αγριότατη καταλήστευση του Έλληνα μικροϊδιοκτήτη την κάνει ολοφάνερο γεγονός. Μα μέσα στη φραστική μέθη τους ξεχνούνε δυο ουσιωδέστερα γεγονότα, πρώτα το μεγαλύτερο τοκογλύφο που είναι η φινιάτσα της Αθήνας και της Λόντρας (Εθνική – Αγροτική

Τράπεζα), και ύστερα τους αντιτοκογλυφικούς νόμους του Δημητρακόπουλου. Μένουν βέβαια τύποι στο μεγαλύτερο μέρος, μα τύποι ίσα-ίσα αποδειχτικοί της ανορθωτικής τόλμης, που με αυτή η ολοκληρωμένη στα 1910 αστική κυριαρχία ζήτησε να αντικαταστήσει τις μεσαιωνικές μορφές απομύζησης από τον τοκογλύφο με τις μοντέρνες της “έντιμης”, “δίκαιας”, νόμιμης εκμετάλλευσης από το σύγχρονο αστό και από το τραπεζικό κεφάλαιο.

Η σταλινική απόφαση παραποιεί ακόμα και την εξαθλίωση των αποκαταστημένων κληρούχων γηγενών και προσφύγων που, κάτω από τα φορολογικά και τοκογλυφικά βάρη και δίχως επαρκή καλλιεργητικά εφόδια, εγκαταλείπουν τους κλήρους και πυκνώνουν στην πόλη τις γραμμές του προλεταριάτου. Παρουσιάζει σαν υπόλειμμα φεουδαρχικό ή με μισοφεουδαρχικές σχέσεις τα φαινόμενα αυτά που είναι ίσα-ίσα κλασσικές συνέπειες της ορμητικής διείσδυσης αστικών εμπορευματικών μορφών εκμετάλλευσης στα χωριά, ειδικά του τραπεζικού κεφαλαίου και συγκεκριμένα της μεγάλης φινάτσας της Εθνικής Τράπεζας. Αυτή με τα εξαρτήματά της, τους συνεταιρισμούς, και την τεράστια χρηματική επιχείρηση “Αποκατάσταση Προσφύγων – Ανταλλάξιμα Κτήματα”, υποδούλωσε το μεγαλύτερο μέρος από τους εργαζόμενους χωρικούς, συγκέντρωσε στα χέρια της τη μονοπωλιακή οικονομική κυριαρχία στην αγροτική οικονομία και απομυζάει με τις πιο σύγχρονες καπιταλιστικές μέθοδες την υπεραξία που παράγουν οι “ελεύθεροι” μικροκαλλιεργητές.

Ενώ ύστερα η 6η Ολομέλεια αναγνωρίζει ότι στο μεγαλύτερο της μέρος η φεουδαρχική ιδιοκτησία απαλλοτριώθηκε με την αστική αγροτική μεταρρύθμιση, παραγνωρίζει ότι τα μικρά υπολείμματα από φεουδαρχικές σχέσεις ιδιοκτησίας που μένουνε δεν αποτελούνε την επικρατέστερη μορφή της σύγχρονης

ελληνικής οικονομίας για να μπορεί έτσι να δικαιολογηθεί, από οικονομική άποψη, ο αστικοδημοκρατικός χαρακτήρας της ερχόμενης ελληνικής επανάστασης.

Κάπου ο εισηγητής της 6ης Ολομέλειας διάβασε πως οι σύγχρονες τελειοποιημένες μορφές του μονοπωλιακού και χρηματιστικού κεφαλαίου οδηγούν σε μια “σήψη του καπιταλισμού”, σε νέους εμποδιστικούς φραγμούς για την εξέλιξη των παραγωγικών δυνάμεων, όπως έκαναν άλλοτε οι φραγμοί του μεσαιωνικού φεουδαρχισμού. Και ανόητα μας σερβίρει και αυτό σαν ένα στοιχείο της σύγχρονης ελληνικής οικονομίας, που κάνει αναγκαία την... αστικοδημοκρατική επανάσταση για να ελευθερωθούν προς την πρόοδο οι παραγωγικές δυνάμεις της χώρας! Δεν βλέπει πως ίσα-ίσα αυτή η ορθότατη διαπίστωση είναι και η θεωρία της αυτοκτονίας της νέας του στρατηγικής, γιατί φανερώνει ότι ίσα-ίσα αφού και οι πιο ταλαιπωρημένοι τύποι που έδωσε η καπιταλιστική εξέλιξη κατανατούν σήμερα ανασχετικοί φραγμοί στην ιστορική πρόοδο, μόνο η κατάργησή τους και οι σοσιαλιστικές λύσεις μπορούν να προωθούν τις οικονομικές δυνάμεις της χώρας στο δρόμο της ιστορικής προόδου. Δηλαδή λύσεις που μόνο μια προλεταριακή διχτατορία είναι σε θέση να εφαρμόσει.

Είτανε φυσικό η κεντριστική ομάδα που φιλοτέχνησε τις αποφάσεις της 6ης Ολομέλειας, να έχει και για την ουσία της γενικής καπιταλιστικής κρίσης ιδέες που να συμβιβάζονται με τη θεωρία του “ανωρίμαστου της σοσιαλιστικής επανάστασης”. Ετσι, ένας από τους θεωρητικούς της φωστήρες με το ψευδώνυμο του ευαγγελιστή Μάρκου, ανέλαβε, μαζί με πολλά άλλα, να αποδείξει και πως ο ξεχωριστός τονισμός του φαινομένου της μαζικής υποκατανάλωσης και της καταναλωτικής ικανότητας όπου βρίσκεται η καπιταλιστική κοινωνία γενικά στην τωρινή εποχή για

να εκμεταλλευτεί ολάκαιρο τον παραγωγικό της μηχανισμό, είναι τάχα ξανακύλισμα στις θεωρίες του Σισμοντί και του Ντύρινγκ για τις οικονομικές κρίσεις. Αρνήθηκε ότι η μαζική υποκατανάλωση που επεχτείνεται με την χρόνια ανεργία είναι από τα χαρακτηριστικότερα γνωρίσματα της τωρινής και γενικής κρίσης του καπιταλισμού, γιατί λέει, αν είναι έτσι, “αυτό σημαίνει πως η κρίση μπορεί να υπερνικηθεί και να αποφευχθεί μέσα στα πλαίσια του καπιταλισμού, προσαρμόζοντας την παραγωγή στην ικανότητα κατανάλωσης ή ανεβάζοντας το επίπεδο κατανάλωσης, όπως προτείνει ο Φορντ...” (“Κομμουνιστική Επιθεώρηση”, Μάης 1932, σ.280). Είναι βιβλίο εφτασφράγιστο για τους σταλινικούς στην Ελλάδα η μαρξική ανάλυση για τη λειτουργία των νόμων του καπιταλιστικού συστήματος (σχετικός υπερπληθυσμός, χρόνια ανεργία, πτώση του σχετικού ημερομισθίου, προοδευτική πτώση του ποσοστού κέρδους και αντίφαση ανάμεσα στη ροπή του συσσωρευμένου κεφαλαίου προς μια απεριόριστη επέχταση της παραγωγής και στην ολοένα στενότερη καταναλωτική δύναμη της κοινωνίας) Οι νόμοι αυτοί κάνουνε λογικά αδύνατη μια τέτοια “προσαρμογή” και κατάργηση της καπιταλιστικής αναρχίας.

Ακόμα λιγότερο είναι σε θέση οι θεωρητικοί της κομματικής διοίκησης να δούνε πως η ιστορική παγκόσμια αναγκαιότητα του σοσιαλισμού βγαίνει, στη σημερινή περίοδο της χρόνιας στασιμότητας και κατάρρευσης του καπιταλισμού, σαν αναπότρεπτη συνέπεια από τη “μονοπωλιακή σήψη” του, από τον ακατάπαυστο περιορισμό της σχετικής καταναλωτικής ικανότητας της κοινωνίας, από την πτώση του μεταβλητού κεφαλαίου σχετικά με την ακρίβεια ζωής και την χρόνια δεκάδων εκατομμυρίων ανεργία, από τον προοδευτικό ρυθμό της εξάντλησης των αποικιακών και εξωκαπιταλιστικών γενικά διεξόδων, από την ακατάλυτη μέσα στα καπιταλιστικά πλαίσια Σφίγγα του διπλού

περισσεύματος που αναλύει ο Μαρξ στο “Κεφάλαιο”: “περίσσευμα κεφαλαίου και περίσσευμα πληθυσμού”, φαινόμενο που αποτελεί το σπουδαιότερο γνώρισμα της σύγχρονης γενικής κρίσης του καπιταλισμού.⁴ Ολη τη συζήτηση με το “θεωρητικό” της κεντριστικής ομάδας, βλέπε σε άρθρο στο “Σπάρτακο” 1932, τ.23: Π.Πουλιόπουλου, “Σταλινική υποκατανάλωση μαρξιστικής σκέψης”.

Θα έφτανε μόνο ν’ αντικρύσει κανείς το φοβερό πρόβλημα της χρόνιας μαζικής ανεργίας στο ελληνικό προλεταριάτο (λογαριάζουν το συνολικό αριθμό των ανέργων σε όλη τη χώρα πάνω από 200.000), για να καταλάβει αμέσως ότι ακόμα και τα πιο τυπικά γνωρίσματα της κρίσης του παγκόσμια “συμπληρωμένου” και παρακμασμένου πια καπιταλισμού, αγκαλιάσανε και την Ελλάδα. Το μόνο που θα έλειπε είναι οι θεωρητικοί της σταλινικής Ολομέλειας να αναζητήσουν τη γενεσιουργία του φαινομένου σε... θεομηνίες και σιτοδείες λ.χ., που μόνο αυτές ήταν στα φεουδαρχικά καθεστώτα οι συνηθισμένες αιτίες του μαζικού παουπερισμού και της ανεργίας.

IV. ΕΙΝΑΙ ΜΙΣΟΦΕΟΥΔΑΡΧΙΚΗ Ή ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗ ΧΩΡΑ Η ΕΛΛΑΔΑ;

1. ΓΕΝΙΚΑ

Ανεξάρτητα από τις ιστορικές περιπέτειες του βαθμιαίου αστικοδημοκρατικού μετασχηματισμού της χώρας και ανεξάρτητα από το βαθμό της εξέλιξης των καθαρά αστικών καπιταλιστικών μορφών στα διάφορα πεδία της οικονομικής, κοινωνικής και πνευματικής ζωής της, συγκριτικά με τις εξελιγμένες χώρες της Ευρώπης, οι μορφές αυτές είναι σήμερα αναμφισβήτητα κυρίαρχες στην ελληνική οικονομία. Μια ανάπτυξη εξαιρετικά γοργή από τα 1916-1930 της βιομηχανίας, η διάλυση των κλειστών οικονομιών, η ορμητική διείδυση και η ολοκληρωτική επικράτηση των αστικών εμπορευματικών σχέσεων στα χωριά, ο εκτοπισμός της μεσαιωνικής χωρικής συντεχνίας από το εμπορικό κεφάλαιο και από τα προϊόντα της καπιταλιστικής επιχείρησης, με όλες τις μεγάλες ελλείψεις στο συγκοινωνιακό δίκτυο, η γοργή ταξική διαφοροποίηση μέσα στα χωριά και η αξιοσημείωτη αύξηση του αριθμού των αγροτικών προλεταρίων, το μικρότερο ποσοστό των αγροτικών εισοδημάτων σχετικά με τα αστικά, η σημαντική αριθμητική αναλογία του βιομηχανικού προλεταριάτου σχετικά με τον πληθυσμό της χώρας, η αναλογία γεωργικού και αστικού πληθυσμού και

ειδικότερα η πυκνή συγκεντρωση του πληθυσμού στα μεγάλα κέντρα, οι σύγχρονες μέθοδοι οργάνωσης του τραπεζικού συστήματος, η συγκέντρωση και η αποφασιστική επίδρασή του στην αγροτική οικονομία στη βιομηχανία και στο εμπόριο, η καπιταλιστική εκμετάλλευση στα κυριότερα αγροτικά προϊόντα από το εξαγωγικό κεφάλαιο τραπεζοποιημένο σε σημαντικό βαθμό, η ύπαρξη μιας καπιταλιστικής συγκεντρωμένης εμπορικής ναυτιλίας, κλπ – όλα αυτά αποδείχνουν όχι μόνο ότι καθαρά οι καπιταλιστικές σχέσεις έχουν αποφασιστικά πια επικρατήσει στην οικονομική ζωή της χώρας μα ακόμα και ότι υπάρχει κιόλας ένα ισχυρό προλεταριάτο που συνολικά και ειδικά στο βιομηχανικό του πυρήνα, είναι το μεγαλύτερο στη Βαλκανική. Έτσι, με όλη την -άλλωστε πολύ μικρή - αριθμητική υπεροχή του αγροτικού πληθυσμού, μπορούμε σοβαρά να αντικρύζουμε, στην εποχή της διεθνικής καπιταλιστικής κατάρρευσης, την προοπτική της προλεταριακής επανάστασης και ηγεμονίας του προλεταριάτου μέσα στο συμμαχικό του συνασπισμό με την αγροτική φτωχολογία ενάντια στην κυριαρχία της ελληνικής μπουρζουαζίας.

2. Η ΑΣΤΙΚΟΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Ο αστικοδημοκρατικός μετασχηματισμός της Ελλάδας, στο σύνολό του, ήταν από τους πιο καθυστερημένους και συντελέστηκε με αργό ρυθμό ίσαμε το 1910. Από το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα (Τρικούπης) αρχίζει να προχωρεί σταθερά στο δρόμο για την ολοκλήρωσή του. Η ελληνική μπουρζουαζία ίσαμε την πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα προχώρησε, είναι αλήθεια, δισταχτικά και σε διαρκείς συμβιβασμούς με τον παλιό κόσμο, αυλή, φεουδαρχία, κλήρο.

Όλα τα μεταρρυθμιστικά της βήματα φέρνουνε τη σφραγίδα του μεσοβέζικου και δισταχτικού πνεύματος, του φόβου της μπροστά σε ριζοσπαστικές "πληβειακές" λύσεις. Μόλες τις ιδιόμορφες δημοκρατικές λαϊκές παραδόσεις μας, που χρονολογούνται κιάλας από τα χρόνια της Εθνικής Επανάστασης, ο 19ος αιώνας για την ελληνική μπουρζουαζία είναι μια αδιάκοπη προσπάθεια για την άμβλυση των αυθόρμητων δημοκρατικών ορμών στις εργαζόμενες μάζες, για συμβιβασμούς με το Στέμμα, παίρνοντας για τον σκοπό αυτό σαν σύμμαχο τις κλίκες των τοπαρχών Ελλήνων φεουδαρχών. Είναι χαρακτηριστικό το αίσθημα της "εθνικής υπερηφάνειας" της για τον "ειρηνικό" τρόπο που τίθάσευσε τις επαναστάσεις του 1844, 1863 και τη "μεγάλη ειρηνική επανάσταση" του 1909 (Γουδί). Σύμβολο του βαθύτερου τότε συντηρητισμού της ελληνικής μπουρζουαζίας στο πεδίο του κρατικού δημοκρατικού μετασχηματισμού είναι, στο κατώφλι ακόμα της καινούργιας ορμητικής ανόδου της (από τα 1910 και ύστερα), το ιστορικό σύνθημα που ο πολιτικός ηγέτης της φιλελεύθερης μπουρζουαζίας Ελ. Βενιζέλος έριχνε στις ριζοσπαστικοποιημένες μάζες της Αθήνας ύστερα από το κίνημα του Γουδί: "Όχι Συνταχτική, αλλά Αναθεωρητική", δηλαδή όχι επαναστατική δημοκρατική ανατροπή, αλλά "ειρηνικός" συμβιβασμός με τη μοναρχία. Από τότε μπορεί κανείς καθαρά να διαπιστώσει σε όλη την κατοπινή εξέλιξη της μεγάλης ελληνικής μπουρζουαζίας, στο στάδιο της ολοκληρωτικής της κυριαρχίας, μια χαρακτηριστικότερη ανισομέρεια και αντιφατικότητα, που έχει την αιτιολογία της στις ειδικές εθνικοϊστορικές συνθήκες της ανάπτυξής της και στη διεθνή οικονομική και πολιτική constellation όπου μέσα υποχρεώθηκε από την ιστορία να πραγματοποιήσει το μεγάλο "ανορθωτικό" έργο του αστικού μετασχηματισμού της χώρας: όσο ορμητική κι επαναστατική,

άσπλαχνη και κυνική στάθηκε στην οικονομική σφαίρα της καθυπόταξης του τόπου στην ταξική κυριαρχία της, άλλο τόσο δισταχτική και συντηρητική, μεσοβέζικη, κίβδηλη και δόλια στάθηκε στην πολιτική σφαίρα.

Ο βαθύτερα μεσοβέζικος, κίβδηλος και συντηρητικός χαρακτήρας του ελληνικού αστικού φιλελευθερισμού στο πολιτικό πεδίο επηρέασε και τους πιο ριζοσπαστικούς εκπροσώπους της μικροαστικής δημοκρατίας. Οι "κοινωνιολόγοι" του 1910 σβήσανε το μικροαστικό ριζοσπασισμό τους και γίνανε απλές φραστικές αριστερές διακοσμήσεις του κόμματος της δόλιας μεγαλομπουρζουαζίας. Έτσι ο πολιτικός χάρτης στην Ελλάδα δεν γνώρισε ένα αληθινά ριζοσπαστικό σοβαρό κόμμα της μικροαστικής δημοκρατίας. Ο Αλ. Παπαναστασίου σωστά διακήρυχνε πρόσφατα ότι η παράταξή του στην Ελλάδα δεν είναι ούτε καν τόσο αριστερό κόμμα όσο το Ριζοσπαστικό Κόμμα της Γαλλίας.

Το αστείο εδώ είναι να συλλογιστεί κανείς ότι η σταλινική ιδέα για μια "συμπλήρωση της αστικής δημοκρατικής εξέλιξης" σαν νέος στρατηγικός προσανατολισμός του ελληνικού προλεταριάτου, είναι η λογική βάση και για τους "νέους" επίσης "δρόμους" που με χιουμοριστική, φαίνεται, διάθεση θελήσανε να μας ανοίξουν στην τελευταία συζήτηση του "Σπάρτακου" δυο μέλη του. Δίνοντας άνετα στην ελληνική οικονομία το χαρακτηρισμό "ανατολική" (;), έσπευσαν να κάνουν τερατώδεις αναλογίες σύγχυσης του πολιτικού κομματικού χάρτη της Γαλλίας με το δικό μας, τονίσανε με σπουδαιοφάνεια την "αντιμαρξιστική" παραμέληση κάποιων ακαθόριστων "ελιγμών" της προλεταριακής πρωτοπορίας με τα αριστερά (;) κόμματα της χώρας μας και καταντήσανε να βάλουμε για κορωνίδα και τελικό σημάδι του "νέου" δρόμου τους τη γνωστή από το 1923 ουτοπία

της Αγγέλικα Μπαλαμπάνοβας: πολιτική ένωση του "δημοκρατικού" σοσιαλισμού με τον επαναστατικό! Τούτοι όμως τουλάχιστον διαβάσανε πρόσφατα όπως έκανε κι ο ήρωας τού Νεκράσωφ, το τελευταίο έργο του Κάουτσκι απ' όπου φαίνεται, δανείστηκαν και τους αντεπαναστατικούς χαρακτηρισμούς τους για την προλεταριακή δικτατορία στην ΕΣΣΔ. Μα οι ήρωες της 6ης Ολομέλειας που παριστάνανε τους γνήσιους μαθητές του Λένιν;

Η εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας ήρθε σαν αναγκαστική συνέπεια της μικροασιάτικης καταστροφής και η φιλελεύθερη μπουρζουαζία, στο σύνολό της, την δέχτηκε σαν ένα εξαναγκασμένο από τα πράγματα τερματισμό της συμβιβαστικής της πολιτικής με την Αυλή. Ο αρχηγός της Ελ. Βενιζέλος ακόμα και το 1928 (προεκλογικός του λόγος στην Άρτα) δήλωνε ότι διαφωνίες της αρχής δεν είχε ποτέ με το μοναρχικό καθεστώς. Και ο Γ. Καφαντάρης τελευταία ακόμα αναγνώριζε για "τεχνητή" και "βεβιασμένη την εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας από το στρατό". Ωστόσο, και κάτω από το μοναρχικό ακόμα συνταγματικό καθεστώς, ο αστικοδημοκρατικός συγχρονισμός της Ελλάδας σε όλες τις σφαίρες της πολιτικής και οικονομικής ζωής προόδεψε εξαιρετικά από το 1910 ιδίως ("Ανόρθωση").

Στους εξωτερικούς τύπους και θεσμούς ο μετασχηματισμός αυτός πήρε πολύ συγχρονισμένες μορφές (κρατική οργάνωση, αγροτική μεταρρύθμιση, κοινωνική νομοθεσία, γλωσσοεκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1917, κλπ). Αλλού (λ.χ. Εκκλησία) μένει κολλημένος στην αντιδραστική παράδοση. Ενας υπερσυντηρητικός όμως μηχανισμός, διοικητικός, δικαστικός, κλπ, κάνει τους προοδευτικούς τύπους καθαρές ειρωνείες για τον εργαζόμενο λαό. Όλοι οι προοδευτικοί τύποι, που οι περισσότεροί τους μιμητικά πάρθηκαν από την Δύση, δεν εμποδίσανε τον

Έλληνα προλετάριο και αγρότη να βρίσκονται ανέκαθεν σε μια από τις πιο χαμηλές μέσες στην Ευρώπη στάθμες από την άποψη των όρων ζωής και εργασίας τους. Παραδειγματικά θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τις επίσημες εκθέσεις των Επιθεωρητών Εργασίας για τον τρόπο εφαρμογής της εργατικής νομοθεσίας του 1914. Οι καταπληχτικές εικόνες που μας δίνουνε για την ζωή της εργατικής τάξης μας είναι αμυδρότατες αναπαραστάσεις ενός κομματιού από την αληθινή φρίκη της. Αυτή σε τίποτα δεν υστερεί από την ανατριχιαστική απεικόνιση όπως μας τη δίνει ο 1ος τόμος του "Κεφαλαίου" για τη ζωή του αγγλικού προλεταριάτου στις αρχές του 19ου αιώνα.

Τέλος, ο αστικός δημοκρατισμός, φτάνοντας στην Ελλάδα με τόσο μεγάλη ιστορική καθυστέρηση, διασταυρώνεται, στην τωρινή περίοδο του διεθνικού ιστορικού ιμπεριαλισμού, με τις τάσεις της αντιδραστικής αναστροφής της μπουρζουαζίας (διχτατορίες, φασισμός). Η αστική δημοκρατία στην Ελλάδα μοιάζει με έναν πρόωρα γερασμένο άντρα που έζησε πολύ λίγο και ξεζει γρήγορα. Έτσι κι αυτή άρχισε να ξεζει δίχως να έχει δώσει στο προλεταριάτο ούτε και όσες δημοκρατικές ελευθερίες γνώρισαν οι Ευρωπαίοι εργάτες. Γι' αυτό η πάλη του προλεταριάτου για διεκδίκηση των πολιτικών και συνδικαλιστικών ελευθεριών της εργατικής δημοκρατίας ενάντια στις διχτατορίες και στο φασισμό, είναι πάλη όχι για την "ολοκλήρωση" του "προοδευτικού" ρόλου αυτής της δημοκρατίας, μα είναι πάλη με σκοπό την κατάκτηση ενός πλατύτερου πεδίου και περισσότερων όπλων για την ανατροπή της Αστικής και για την εγκαθίδρυση της Προλεταριακής Δημοκρατίας.

Οι ιδιαίτερες ωστόσο συνθήκες όπου γεννήθηκε και αναπτύχθηκε η αστική δημοκρατία στην Ελλάδα, μόνο σε ανθρώπους που έχουν πάθει πολιτική τύφλωση, μπορούνε να

δώσουνε την αφορμή να σκεφτούνε πως "μέχρι σήμερα μας κυβερνάει ο αστικοσιφλικάδικος συνασπισμός διατηρώντας το βασικό χαρακτήρα του και το περιεχόμενό του" ("Ριζοσπάστης", 25 Γενάρη, σελ.2). Είναι απίστευτο να χαρακτηρίζεται "αστικοσιφλικάδικος συνασπισμός", στο βασικό του ταξικό χαρακτήρα και στο κοινωνικό του περιεχόμενο, το μεγάλο, συμπαγές και με ξεκάθαρο ταξικό πρόγραμμα και αστική συνείδηση Φιλελεύθερο Κόμμα της μεγαλομπουρζουαζίας, που γεμίζει την τεράστια "ανορθωτική" αστικοδημοκρατική δράση του σχεδόν όλο το τελευταίο τέταρτο του αιώνα της πολιτικής ιστορίας του τόπου.

Όσο για το αστικό οικονομικό υπόστρωμα της Ελλάδας, αυτό είναι σε σημαντικό βαθμό ανισόμερα και πιο πολύ προχωρημένο από το πολιτικό αστικοδημοκρατικό της εποικοδόμημα, όπως το σκιαγραφούμε πρόχειρα πιο πάνω.

3. Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Από το 1912 ίσαμε το 1930 η βιομηχανική ανάπτυξη στην Ελλάδα ξεπέρασε όλες τις άλλες χώρες της Βαλκανικής και ιδιαίτερα τη Βουλγαρία, που η 6η Ολομέλεια την εξαιρεί από το ειδύλλιο το αστικοδημοκρατικό των άλλων βαλκανικών χωρών. Στα 1892 η αξία των βιομηχανικών εγκαταστάσεων της χώρας ήταν 40.000.000 χρυσές δραχμές. Κινητήρια δύναμη ίπποι 5.568. Στα 1917 είχαμε εργοστάσια μόνο 2.000, βιομηχανική παραγωγή χρονιάτικη 200.000.000 δρχ, βιομηχανικούς εργάτες 35.000. Στα 1930, εργοστάσια 4.000, βιομηχανική παραγωγή καθαρή 480.000.000 χρυσά φράγκα, κινητήρια δύναμη 230.000 ίππους. Το ρυθμό της βιομηχανικής καπιταλιστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα τον βλέπουμε στον ακόλουθο πίνακα. Δείχνει ότι μέσα σε 11

χρόνια,

Χρόνοι	Πληθυσμός	Αξία βιομ. εγκατάστασης	Αξία βιομ. παραγωγής	Αξία βιομ. εισαγωγής	Αξία βιομ. εξαγωγής
1917	4.800.000	200.000.000	Σε χρυσές δραχμές		
			200.000.000	101.000.000 (1914)	18.000.000 (1914)
1929	6.200.000	560.000.000	480.000.000	333.000.000	30.000.000

ενώ ο πληθυσμός της χώρας δεν αυξήθηκε ούτε κατά μισό (μαζί με τους πρόσφυγες), η βιομηχανία τριπλασιάστηκε στην αξία των εγκαταστάσεών της, έγινε 2,5 φορές μεγαλύτερη στην αξία της παραγωγής της και πλησίασε στο διπλάσιο την αξία των εξαγωγών της.

Τον ίδιο αριθμό συγκριτικά με την γεωργία μας δίνουν και οι ακόλουθοι αριθμοί:

Αυξήθηκε η βιομηχανική παραγωγή από το 1923 ως το 1928 κατά 124%, η γεωργική στο ίδιο διάστημα μόνο 68%.

Από το 1924 ίσαμε το 1929 ιδρυθήκανε 221 νέες ανώνυμες εταιρίες, τοποθετηθήκανε νέα κεφάλαια συνολικά (παλιές και νέες επιχειρήσεις) 1.500.000.000, γίνανε νέα βιομηχανικά εργοστάσια 770 με παραπάνισια δύναμη ίππους 83.000.

Οι πληροφορίες της Επιθεώρησης Βιομηχανίας του Υπουργείου φέρνουνε για το 1932 νέα εργοστάσια βιομηχανικά ιδρυμένα 91 με δύναμη 1633 ίππους, με διπλασιασμό της εξαγωγής βιομηχανικών προϊόντων, που το 1929 είχε φτάσει τα 470 εκατ. χρ. φράγκα και το 1923 ήτανε 210 εκατ.

Την τέτοια ανάπτυξη της βιομηχανίας τη συνόδεψε ο πολλαπλασιασμός της εξαθλίωσης των εργατών και η αριθμητική αύξηση του προλεταριάτου που στατιστικά την δίνουμε ξέχωρα πιο κάτω.

Η Εισήγηση της Κ.Ε. για την 1η Εθνική Συνδιάσκεψη του Σπάρτακου ("Σπάρτακος", Ιούνης 1932) λογαριάζει σε 50% τον κατά μέσο όρο εξευτελισμό στα προπολεμικά εργατικά ημερομίσθια το 1923. Λογαριάζοντας ύστερα τα εργατικά ημερομίσθια 1914, 1923, 1924, 1928, κλωστοϋφαντουργών, εργατών χρωματουργείων, υαλουργείων και χημικής βιομηχανίας, συγκριτικά με την πτώση της συναλλαγματικής αξίας της δραχμής και την ύψωση του τιμάριθμου της ζωής, συμπεραίνει πως ενώ στο διάστημα αυτό η δραχμή έπεσε 12 φορές και ο τιμάριθμος ανέβηκε 20, το μέσο ημερομίσθιο του Έλληνα προλετάριου ανέβηκε μόνο στο διπλάσιο. Να ένας συγκριτικός πίνακας:

Μισθός εργατών χημικής βιομηχανίας, υαλουργίας, χρωματουργίας

Χρόνοι	Συναλλαγματική αξία δραχμής	Τιμάριθμος χοντρικής Πώλησης	Ημερομίσθια
1914	100	100	100
1923	1250	2150	525
1924	1120	1762	525

Χρυσές δραχμές

Χρόνοι	Μηνιαίικος μισθός υφαντή	Ημερομίσθιο υφάντριας (αποκοπή)	Ημερομίσθιο κλώστριας (αποκοπή)
1914	250		4
1928	165	2.50	1.50

Να που στηρίχτηκε κυρίως η μεγάλη ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας όλα αυτά τα χρόνια, εξόν από το προστατευτικό δασμολόγιο, το πλάτεμα της εσωτερικής αγοράς και το νομισματικό πληθωρισμό. Έτσι, απομυζώντας απάνθρωπα την απόλυτη και σχετική αύξηση της υπεραξίας που έβγαζε η

υπερεργασία του ελληνικού προλεταριάτου, το ελληνικό κεφάλαιο πραγματοποίησε τον "ιστορικό του προορισμό" στο πεδίο της βιομηχανίας. Πραγματοποίηση που η 6η Ολομέλεια τολμάει να αμφισβητήσει στο όνομα κάποιου αστικού μετασχηματισμού.

Ο συνδικαλιστικός ηγέτης του πρώτου γραφειοκρατικού συγκροτήματος των κεντριστών στην Ελλάδα Κ. Θέος, σαν ιδρυτικό θεμέλιο της Ενωτικής Γενικής Συνομοσπονδίας στο 1ο Πανελλαδικό της Συνέδριο στα 1929 έβαζε την ακόλουθη καταπληχτική δήλωση, νομίζοντας ο άμοιρος πως έτσι παριστάνει το μεγάλο επαναστάτη: "Οι λικβινταριστές μας φλυαρούν εδώ για βιομηχανικές αναπτύξεις στην Ελλάδα, ενώ η χώρα δεν βγάζει παρά μόνο κάτι χαλβάδες και κάτι μεντζισόλες"! Ο οικονομικός αναλαβητισμός της σταλινικής ομάδας, καθώς μας πείθει η 6η Ολομέλεια, δεν διορθώθηκε σε τίποτα από τότε.

Εβδομήντα πέντε στα εκατό από τις βιομηχανικές ανάγκες της χώρας υπολογίζανε αστοί στατιστικοί, από το 1929 κιόλας, ότι σκεπάζονταν από την εγχώρια βιομηχανία. Βαρειά Βιομηχανία λείπει. Είναι γενικά ελαφριά η βιομηχανία μας. Ντόπια βιομηχανική επεξεργασία ή μισοκατεργασία γίνεται και στα ευγενή προϊόντα της γεωργίας, που εξαρτώνται άμεσα από τη διεθνή καπιταλιστική αγορά. Βέβαια η καπιταλιστική Ελλάδα δεν μπορεί, από την άποψη της οικονομικής της συγκρότησης και του εθνικού εισοδήματος, να χαρακτηριστεί χώρα του βιομηχανικού καπιταλισμού. Μα ούτε και "εμπορομεσιτική" ή κυρίως αγροτική. Το μεγάλο ειδικό βάρος της μικροβιοτεχνίας μας είναι σημαντικό τεκμήριο της οικονομικής καθυστέρησής μας. Η βιομηχανική καθυστέρηση δεν οφείλεται στην έλλειψη πρώτων υλών, όπως αφήνει να εννοηθεί η 6η Ολομέλεια. Η έλλειψη ντόπιας και καύσιμης ύλης (πετρέλαιο, βενζίνη, κλπ) δεν εμπόδισε την

βιομηχανική ανάπτυξη της Αγγλίας, Γερμανίας, κλπ. Όπως αντίστροφα τεράστιες ποσότητες από τέτοιες ύλες στην Τουρκία δεν φτάσανε για να εξελιχθεί βιομηχανικά αυτή η χώρα. Ο σταλινισμός κι εδώ αγνοεί το διεθνικό καταμερισμό εργασίας και αρνιέται τους ιστορικοϋλιστικούς όρους της κοινωνικής εξέλιξης. Αντικρύζει τη μετατροπή των φυσικών δυνάμεων σε παραγωγικές ανεξάρτητα από το διαλεχτικό συσχετισμό που βρίσκονται οι παραγωγικές δυνάμεις με τις παραγωγικές σχέσεις (κοινωνικές συνθήκες).

Στο μεγαλύτερο μέρος οι πρώτες ύλες της ελληνικής βιομηχανίας είναι εγχώριες. Ειδικά: μεταλλουργία, οικοδομικές βιομηχανίες (έξω ιδίως από το ειδικό τσιμέντο πλακοποιίας), βιομηχανία διατροφής (έξω 60% ξένο σιτάρι, κακάο), τσιγαροβιομηχανία (έξω από το τσιγαρόχαρτο) έχουν σχεδόν 100% ντόπια πρώτα υλικά. Οι μηχανολογικές βιομηχανίες, χαρτοποιία, πιλοποιία, ξυλοβιομηχανία έχουν 100% ξένες πρώτες ύλες. Κλωστοϋφαντουργία και χημικές βιομηχανίες 65-70% ντόπιες, βυρσοδεψία 50% (Επίσημες εκθέσεις του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, 1931).

Στο πεδίο της ναυτιλίας που είναι ένας από τους πιο συγχρονισμένους και καπιταλιστικά συγκεντρωμένους κλάδους της οικονομίας μας, η Ελλάδα έρχεται δέκατη στη σειρά μέσα σε όλες τις ναυτιλιακές χώρες στον απόλυτο αριθμό χωρητικότητας σκαφών σε τόνους. Έρχεται όμως έκτη στον κόσμο αν πάρουμε υπόψη τις σχετικές αναλογίες ανάμεσα στους πληθυσμούς.

Παρόμοια όπως ο δημοκρατικός μετασχηματισμός του ελληνικού κράτους έχει συμπέσει ιστορικά στο μεγαλύτερο μέρος την περίοδο του ιμπεριαλισμού και με τις παραμονές της κατάρρευσης του αστικού κοινοβουλευτισμού στις προχωρημένες δημοκρατικές χώρες, έτσι και η βιομηχανική

ανάπτυξη και γενικότερα η απόλυτη κυριάρχηση των καπιταλιστικών μορφών στην οικονομία της χώρας συμπέσανε ιστορικά με την περίοδο της γενικής κρίσης του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος. Ο διαλεχτικός συσχετισμός των δύο αυτών φαινομένων - γεγονός που έχει κεφαλαιώδη σπουδαιότητα για όποιον σκοπεύει να μελετήσει επιστημονικά την ελληνική οικονομία στην Ελλάδα - διαπιστώθηκε επίσημα, για πρώτη φορά μέσα στο ελληνικό εργατικό κίνημα, από τις θέσεις του "Σπάρτακου" 1928:

"Ανάπτυξη του καπιταλισμού και των καπιταλιστικών σχέσεων γενικά, μέσα σε μια γενική εποχή καπιταλιστικής κατάπτωσης και σε περίοδο με οξυτάτους ιμπεριαλιστικούς ανταγωνισμούς για την κατάκτηση αγορών..."

4. Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

Για κύριο και πρώτο στη σειρά καθήκον της "ερχόμενης ελληνικής αστικοδημοκρατικής επανάστασης", η σταλινική απόφαση θέτει: "Η γη στους χωρικούς". Εδώ η 6η Ολομέλεια ξεκινάει από μια ολοκληρωτική άγνοια της εξέλιξης του αγροτικού ζητήματος στην Ελλάδα και της ιστορίας του Κόμματος. Μοιάζει με άνθρωπο που έχει δεμένα τα μάτια και χτυπάει γροθιές στον αέρα. Τα συνθήματα "η γη στους χωρικούς" - "απαλλοτρίωση των τσιφλικιών χωρίς αποζημίωση" ήταν πραγματικά ίσαμε το 1923-24 τα κεντρικά επαναστατικά συνθήματα του Κόμματος στα χωριά. Σε αυτά τα συνθήματα κυρίως βασίζαμε στην περίοδο εκείνη την συμμαχία του προλεταριάτου με τους εργαζόμενους στον κάμπο και την προπαγάνδα των αρχών στα χωριά. Από τότε τα συνθήματα αυτά περάσανε σαν καθολικά συνθήματα σε δεύτερη μοίρα, κρατήσανε

μόνο μια πολύ περιορισμένη τοπική σημασία. Ο λόγος είναι η αστική αγροτική μεταρρύθμιση που έγινε στο αναμεταξύ. Στην πρώτη γραμμή τώρα πέρασαν για τους χωρικούς άλλα άμεσα συνθήματα, για τα χρέη, για την πάλη με τα καπιταλιστικά μονοπώλια, τους φόρους, δωρεάν χορηγήσεις εφοδίων στους φτωχούς, διεκδικήσεις αγροτικών προλεταρίων, κλπ, κλπ. Κοντα σε αυτά, διάφορες με τοπικό χαρακτήρα επιδιώξεις, που μια από αυτές είναι και η συμπλήρωση της απαλλοτριώσης όπου τυχόν σποραδικά δεν έγινε.

Πώς η 6η Ολομέλεια εκμηδενίζει, στο χαρτί, τη σημασία της πραγματοποιημένης αυτής αστικοδημοκρατικής μας μετατροπής στις σχέσεις της αγροτικής ιδιοκτησίας;

Πρώτο: επινοεί αυθαίρετα (άγνωστο με ποιά στατιστικά στοιχεία) ένα ποσοστό 70% όπου ανεβάζει τις απαλλοτριωμένες φεουδαλικές ιδιοκτησίες στην Ελλάδα. Η αλήθεια είναι πως ανεξάρτητα από την καθυστέρηση της "οριστικής διανομής" (παραχώρηση και των τυπικών τίτλων ιδιοκτησίας) που χρονίζει στη Μακεδονία, η αναπαλλοτριώτη μονοστηριακή γαιοκτησία μαζί με τις εξαιρεμένες από την απαλλοτρίωση ψευτοϊδιοκαλλιεργούμενες εκτάσεις (όσες λίγες πραγματικά, ιδιοκαλλιεργούνται είναι επιχειρήσεις αστικού κερδοσκοπικού τύπου πλούσιων χωρικών, συχνά με μισθωτούς εργάτες) και μαζί με σποραδικά κατά τόπους αναπαλλοτριώτα αγροκτήματα (λ.χ. Ηπειρο) αποτελούν ένα τέτοιας λογής απομεινάρι φεουδαλικών σχέσεων ιδιοκτησίας, που μόνο πολιτικά αναλφάβητοι μπορούνε να το γενικέψουνε για να στηρίξουν σε αυτό νέους στρατηγικούς προσανατολισμούς του επαναστατικού προλεταριάτου. Ακόμα και μια σειρά από προοδεμένες καπιταλιστικές χώρες της Ευρώπης έχουν τέτοια, κι ακόμα σοβαρότερα, υπολείμματα φεουδαλικών σχέσεων ιδιοκτησίας (Γιούνκερς Ανατ. Πρωσίας - Βρετανοί

Λάντορντς).

Δεύτερο: η ομάδα που διοικεί το κόμμα, όντας οργανικά ανίκανη να συλλάβει τις διαλεχτικές διακρίσεις στα ιστορικοκοινωνικά φαινόμενα, αδυνατεί να καταλάβει ότι: σήμερα (κι αυτό όχι μόνο στην Ελλάδα) για τους χτεσινούς κολίγους, περκεντέδες, κλπ. που 'γιναν "ελεύθεροι" κληρούχοι, η μικροιδιοκτησία καταντάει μια αληθινή κοροϊδία. Γιατί τα αβάσταχτα βάρη και δεσμά του τραπεζικού και τοκογλυφικού κεφαλαίου και του αστικού κράτους, η έλλειψη από καλλιεργητικά εφόδια, η ληστρική εκμετάλλευση του εμπορικού και βιομηχανικού κεφαλαίου και της ιδιωτικής και κρατικής καπιταλιστικής επιχείρησης μεταφορών (μάστιγα των ληστρικών κομίστρων) τους ξαναρίχνει σε μια αθλιότητα όμοια και κάποτε χειρότερη από του παλιού δουλοπάροικου. Τους ξαναπαλλοτριώνει με πωλήσεις, υποθηκεύσεις και μακρόχρονες μισθώσεις (Ανατολική Μακεδονία, Θράκη, Πελοπόννησο). Κι έτσι πραγματοποιείται με γοργό ρυθμό σε πολλές περιφέρειες, λ.χ. Μακεδονία, μια νέα συγκέντρωση ιδιοκτησίας στα χέρια των πλουσιότερων χωρικών και μια νέα ταξική διαφοροποίηση. Αυτά όμως όλα προέρχονται ίσα-ίσα από την τεράστια αστική μετατροπή που έγινε στο ελληνικό χωριό. Αυτή είναι που έκανε ώστε την παλιότερη φεουδαρχική σχέση εκμετάλλευσης να την έχει αντικαταστήσει η σύγχρονη αστική-καπιταλιστική σχέση εκμετάλλευσης πάνω στους εργαζόμενους. Αυτή είναι που τον παλιό γαιοκτήμονα τον αστικοποίησε και τον ενσωμάτωσε μέσα στο μηχανισμό της αστικής οικονομίας, επιχειρηματία ή απλό ραντιέρη της καπιταλιστικοποιημένης παλιάς έγγειας προσόδου του. Αντίθετα με τους ισχυρισμούς του εισηγητή της απόφασης, η αλήθεια είναι πως η βιομηχανική ανάπτυξη ίσαμε το 1928 οφείλεται (εξόν από τα προστατευτικά δασμολόγια τα φτηνά

εργατικά χέρια, πληθωρισμό, κλπ) στην επέχταση ίσα-ίσα της εσωτερικής αγοράς με την αστική αγροτική μεταρρύθμιση και τους ιμπεριαλιστικούς πολέμους.

Για ποιό λόγο στάθηκε τόσο καταπληχτική σ' όλο το Κόμμα και πραγματικά "βουνό" για τα περισσότερα μέλη η νέα στρατηγική της 6ης Ολομέλειας, ο εισηγητής της δυσκολεύεται να το εξηγήσει. Και όμως είναι το πιο απλό πράμα. Είτανε φυσικό να πέσουν σαν αερόλιθοι τα "σημερινά φεουδαρχικά υπολείμματα" που κάνουε την Ελλάδα "αστικοσιφικιάδικη" από καπιταλιστική και την επανάσταση αστικοδημοκρατική από προλεταριακή. Γιατί διοριστήκανε και κυβερνάνε το Κόμμα οι νέοι σταλινικοί στρατηγοί μας, από το 1931. Από τότε ίσαμε τις 21 Γενάρη 1934, σειρά ατέλειωτη "μελέτες", άρθρα και επίσημες αποφάσεις τους, ειδικές πάνω στο αγροτικό ζήτημα στο σύνολό του, δεν είχαν ανακαλύψει αυτό το θεμελιακής σημασίας γεγονός, ότι δηλαδή έχουμε τόσο σημαντικά φεουδαρχικά υπολείμματα στην αγροτική μας οικονομία που για να τα ξεκαθαρίσουμε είμαστε αναγκασμένοι να αλλάξουμε προσανατολισμό και να βαδίσουμε για μια ενδιάμεση αστικοδημοκρατική επανάσταση πριν την προλεταριακή. Όλα τα ντοκουμέντα αυτά μιλάνε απλά και μόνο για διεκδικήσεις των αγροτών ενάντια στην αστική εκμετάλλευση, φορολογία κλπ. Και σχεδόν στερεότυπα ξαναζητάνε -πολύ σωστά- την "απαλλαγή από κάθε τοκοχρεολύσιο για τις (γινόμενες πια) απαλλοτριώσεις", την "ελάττωση του γεώμερου και το πέρασμα των νοικιασμένων χωραφιών στα χέρια εκείνων που τα νοικιάζουν". Δηλαδή μιλάνε για καθαρά αστικές σχέσεις αγροτικών μισθώσεων από πλούσιους χωρικούς σε φτωχούς και αχτήμονες (με νοίκι σε χρήμα ή σε μέρος από το προϊόν, αδιάφορο), σχέσεις που να είναι κάθε άλλο παρά φεουδαρχικές και που τις συναντούμε σε

όλες τις προοδεμένες χώρες. Βλέπε απόφαση "Αγροτικής Πανελλαδικής Σύσκεψης του ΚΚΕ" στην Κομ. Επιθεώρηση, 1932, τ.12, σ.643-644, άρθρα του ειδικού, φαίνεται, "θεωρητικού" της ομάδας για το αγροτικό Ατσάλη(!!!), "Κ.Ε", 1932, τ.5, σ.155 - γενική "μελέτη" για την αγροτική κρίση στην Ελλάδα από δυο "θεωρητικούς" της ομάδας (και του περιβόητου Κ), "Κ.Ε", 1932, τ.11, σ.525, που αγνοεί ολότελα πως υπάρχει πρόβλημα οποιωνδήποτε μισοφεουδαρχικών υπολειμμάτων, και πολλά άλλα τέτοια. Στο σημείο αυτό η 6η Ολομέλεια φαίνεται σαν άγγελος κυρίου ή σαν ξαφνικό φως της Αποκάλυψης! Φυσικό λοιπόν είναι τα εμβρόντητα μέλη να σκέφτονται σήμερα: ή θεόστραβη ήταν η διοίκηση τόσα χρόνια, και εμείς μαζί της που δεν βλέπαμε μπρος στην μύτη μας τόσα σπουδαία πράγματα στην ελληνική ύπαιθρο, ή κάποιο θάμα έγινε στην Αθήνα στις 21 Γενάρη 1934 στις κεφαλές των ηγετών μας.

Η αστική αγροτική μεταρρύθμιση, που ούτε και οι ίδιοι εκπρόσωποι της μπουρζουαζίας αρνιούνται πως έγινε μπροστά στον τρόμο της από τη μια ενδεχόμενη αγροτική λαϊκή επανάσταση, πέρασε στην Ελλάδα δυο φάσεις: "αποκατάσταση" αχτημόνων γηγενών και εποικισμός προσφύγων. Ύστερα από τα 1922 διανεμήθηκαν και τα τελευταία αγροκτήματα που απομείνανε στην Μακεδονία και Θράκη. Σύμφωνα με τις πληροφορίες του Υπουργείου Γεωργίας και της ΕΑΠ διανεμήθηκαν συνολικά 13.889.000 στρέμματα. Από αυτά 8.000.000 πέρασαν στους πρόσφυγες. Καλλιεργήσιμες γαίες από όλη αυτήν την έκταση λογαριάζονται κοντά 8.000.000 στρέμματα. Άρα, μια που όλη η καλλιεργήσιμη γη στην Ελλάδα λογαριάζεται κοντά 15.000.000 στρέμματα, απαλλοτριώθηκε περίπου το 1/2 της, ίσως και περισσότερο. Ο Γερμανός ειδικός Sering, που μελέτησε τις εξωρωσικές αγροτικές μεταρρυθμίσεις,

θεωρεί την αναλογία αυτή σαν την πιο μεγάλη από κάθε άλλη χώρα, ύστερα από τη τη "ριζοσπαστικότερη" όπως τη λέει μεταρρύθμιση της Ρωσίας. Δίνει έναν συγκριτικό πίνακα: Ελλάδα 50%, Λετονία 42%, Ρουμανία 29,7%, Εσθονία 25%, Λιθουανία 17,5%, Τσεχοσλοβακία 14,1%, Ουγγαρία 9,7%, Πολωνία 6,1%, Γιουγκοσλαβία 4,6%, Φινλανδία 2,1%, Βουλγαρία 2%* (Sering, Die argarischen Umwaelzungen im ausserrussischen Osteuropa, 1930, σ.33 κ.εφ.).

Για αποζημίωση των Ελλήνων τσιφλικιάδων καθορίστηκε κεφαλαιοποίηση με 5% της εγγείας προσόδου τους από το 1909-1914. Με πρόφαση την υποτίμηση της δραχμής και τον εξευτελισμό των ομολογιών τους πολύ κάτω από το άρτιο, το κράτος έδωσε προσαύξηση 50%. Και πάλι το παράπονό τους είναι ότι χάσανε από την παρασιτική τους ιδιοκτησία τα 4/5 της προπολεμικής σε χρυσό αξίας της. 100.000 περίπου γηγενείς κληρούχοι οφείλανε στα 1932 από αντίτιμο των γαιών 722.000.000 σταθεροποιημένες δραχμές, δηλαδή 7.200 ο καθένας μέσα σε μια 20ετία με 8% που κάνει για κάθε χρόνο 1.060 σταθερές δραχμές.

Οι 145.000 εποικισμένες προσφυγικές οικογένειες, μαζί και με τους εποικισμένους από το κράτος ύστερα από τη διάλυση ΕΑΠ, οφείλουνε για αντίτιμο των γαιών τους 13.463.000 λίρες στερλ. Ο νεαρός νόμος 5952 κατεβάζει το ποσό, υπολογίζοντάς το με 350 δρχ τη λίρα, σε 4.712.050.000 σημερινές δραχμές, που μειώνονται σήμερα κατά 40% περίπου, γιατί θα πληρωθούνε σύμφωνα με το νόμο αυτό σε ομολογίες ελληνοβουλγαρικής μετανάστευσης υποτιμημένες. Δηλαδή 29.000 ως 32.000 οφειλές κάθε οικογένεια με 3% σε 15 χρόνια.

Οι γαιοκτήμονες υπολογίζεται ότι θα πάρουν 556 εκατ. δρχ για βασική τιμή, 30% προσαύξηση για βελτιώσεις, δηλαδή 166

εκατ., και 50% κρατική προσαύξηση (278 εκατ.) - ολικά 1.000.000.000. Αυτά είναι που θα πάρουν οι γαιοκτήμονες σε καπιταλιστικοποιημένο "φεουδαρχικό φόρο", όπως τον ονομάζει η απόφαση της 6ης Ολομέλειας. Και αυτά θα πληρώσουν για αντίτιμο της γης οι "αποκαταστημένοι". Τα αγροτικά χρέη στην τράπεζα και σε ιδιώτες είναι ιδιαίτερο βάρος.

Τρίτο: σε τελευταία ανάλυση και μόλο το φρασεολογικό υπερριζοσπαστισμό της, η 6η Ολομέλεια ξεκινάει από ένα πνεύμα ειδυλλιακού εξωραϊσμού της ουσίας της αστικής αγροτικής μεταρρύθμισης. Δασκαλεύει με την απόφασή της την ελληνική μπουρζουαζία πόσο συμφέρον θα είχε για την εύρυνση της εσωτερικής αγοράς της και την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων, αν καταργούσε τις προαναφερόμενες "φεουδαρχικές σχέσεις"; και δεν ήταν τόσο αντιδραστική για να καταντήσει σε έναν επονειδιστο "αστικοσιφλικάδικο συνασπισμό"!

Εφιστούμε από εδώ την προσοχή της άφρονος ελληνικής μπουρζουαζίας στις αξιοληπτές υποδείξεις που προθυμοποιήθηκε ευγενικά να της κάνει από τις στήλες του "Ριζοσπάστη" ο ρηξικέλευθος εισηγητής και επίσημος ερμηνευτής της απόφασης της 6ης Ολομέλειας Κούτβης, απόφοιτος, όπως μας είπε ο ίδιος, της Κομμουνιστικής Ακαδημίας της Μόσχας (εννοείται καθώς αυτή έγινε μετά το θάνατο του Λένιν). Να τα προσέξει καλά αυτά τα λόγια, που μιλάνε για το δικό της συμφέρον, η ελληνική μπουρζουαζία και να επωφεληθεί παίρνοντας, όσο το δυνατό, η ίδια τα κατάλληλα μέτρα, προτού προφτάσει ο Κούτβης επικεφαλής της στρατιάς των "εργατοφτωχομεσαίων":

"Δισεκατομμύρια από τον κόπο των εργαζομένων πάνε στους σιφλικάδες και στους ξένους. Η αστική τάξη είχε κάθε συμφέρον τα δισεκατομμύρια αυτά να τα χρησιμοποιήσει για το ξάνοιγμα

της εσωτερικής αγοράς και για την ανάπτυξη του καπιταλισμού. Τα δισεκατομμύρια που πληρώνονται στους ξένους και στους τσιφλικάδες, σε τράπεζες, αυτόνομους οργανισμούς, κλπ (κλπ;), θα 'μεναν κατά ένα μέρος στις λαϊκές μάζες, η αγοραστική δύναμη θα ήταν πιο μεγάλη και το ίδιο θα συνέβαινε για την δυνατότητα ανάπτυξης της βιομηχανίας" (Ριζοσπάστης, 24-1-34).

Η ελληνική μπουζουαρχία όμως, μόλις της τα διαβάσαμε αυτά, έσκασε κυριολεκτικά στα γέλια και με κακεντρεχή ειρωνεία είπε σε εμάς τους "πράχτορες" της (κρυφά όμως να μην ακούσει ο λαός): "Σπολάτη σας που μας υποδείχνετε το ταξικό μου συμφέρον, μα το ξέρω καλύτερα. Τον καπιταλισμό τον αναπτύσσω πολύ ωραία φτιάχνοντας και με ξένα κεφάλαια ηλεκτρικά εργοστάσια, τράπεζες, αποξηραντικά έργα. Εκεί θα εκμεταλλευτώ την πιο παραγωγική δουλειά του "λιτοδίαιτου από εθνικό χαρακτήρα", δηλαδή του χρονίως πειναλέου χωρικού μας. Ανοίγω μεταλλεία, ταπητουργεία, κλπ και με τη μέθοδο των αυτόνομων οργανισμών μπάζω μαζικά μέσα στον κύκλο της καπιταλιστικής μου κυριαρχίας τους σταφιδοπαραγωγούς και σταφιδεργάτες, τους καπνοπαραγωγούς και καπνεργάτες, τους ελαιοπαραγωγούς, κλπ. Με τα μονοπώλιά μου τα κρατικά και ιδιωτικά ρυθμίζω κυριαρχικά την αγορά και αντιμετωπίζω τον συναγωνισμό στο εξωτερικό όσο μπορώ. Φυσικά είμαι αναγκασμένη να αφήνω στον ξένο ένα μέρος από την υπεραξία που μου δίνουν οι μισθόδουλοί μου, κάποτε κάτι πολύ μεγάλο. Μα δεν μπορώ να κάνω αλλιώς για να μεγαλώσω τα κέρδη μου και να στεριώσω το καπιταλιστικό σύστημα. Αντί για 2, δίνω πρόθυμα 20 στον ξένο, αν έτσι θα βγάλω τώρα, αντί για 200 που έβγαζα πριν, 2.000. Ξέρω καλύτερα να λογαριάζω από όλους μαζί τους τέτοιους απόφοιτους της Κομμουνιστικής Ακαδημίας. Αν μπορούσα να μην δίνω και τα 20, θα το έκανα πρόθυμα. Μα δεν

μπορώ. Σε αυτό μου δίνετε μια συμβουλή; Θα την δεχόμουν με ευχαρίστηση".

Όλα σωστά, της απανταμε εμείς οι προλετάριοι επαναστάτες, που μας λέει "αντεπαναστάτες" ο Κούτβης. Και θα μπορέσουμε να της λύσουμε της μπουρζουαζίας και την τελευταία απορία της που, εξαιτίας από τους ακαταμάχητους νόμους του παγκόσμιου καπιταλισμού είναι φυσικά αδύνατο να τη λύσει ποτέ η ελληνική μπουρζουαζία. Της λέμε: "Ευχαριστούμε για τις εξηγήσεις σου που τις βλέπουμε πιο φτωχές από τις φτωχομεσαίες παρλαπίπες των σταλινικών. Όσο για το τελευταίο είναι δική μας ιστορική δουλειά, του προλεταριάτου, όχι δική σου. Τον ξένο ζυγό θα τον τινάξει από τον τόπο το προλεταριάτο, μαζί με το δικό σου το ντόπιο. Τότε, όταν τα εργοστάσιά σου και τους οργανισμούς σου, τις τράπεζές σου, κλπ, θα πάρει το προλεταριακό κράτος στα χέρια του, θα ελευθερώσει το "λιτοδίαιτο" χωριάτη από τα δεσμά της πείνας και της εξαθλίωσης. Αυτός θα αρχίσει να καταλαβαίνει σιγά σιγά εμάς για αληθινούς προστάτες του και να μας υποστηρίζει ενάντια σου, ενώ εσύ θα είσαι έτοιμη να παραδοθείς προσωρινά - ολάκαιρη στον ξένο ιμπεριαλισμό για να κερδίσεις την υποστήριξη του εναντίον μας. Μα θα είναι αργά, γιατί το ίδιο θα πάθουνε στις χώρες τους και οι ξένοι κεφαλαιούχοι από το προλεταριάτο τους, που θα είναι αδελφικά ενωμένο μαζί με το ελληνικό. Τότε όλα τα μεγάλα και ωραία πράγματα του υλικού πολιτισμού που, με την βοήθεια και των ξένων, για να θησαυρίσεις κέρδη - όχι για την αγάπη της ομορφιάς τους - οργάνωσες και θα οργανώσεις ακόμα, όσο λίγο θα βασιπήξεις, πάνω στα κουφάρια μας και με την σκληρή εργασία των σκλάβων στην πόλη και στο χωριό, - τότε όλα αυτά θα είναι μια καλή κληρονομιά για την σοσιαλιστική πρόοδο της χώρας κάτω από την κυβέρνηση του προλεταριάτου

τη στηριγμένη και στη σύμμαχό του, την εργαζόμενη αγροτιά".

Και τώρα περιμένουμε, φυσικά, να ακούσουμε από τον εξοργισμένο αρθογράφο του "Ριζοσπάστη" ότι οι "λικβινταριστές" πράχτορες, κττ, κττ.

Το φαινόμενο της καταστροφής πολλών "αποκαταστημένων" μικροϊδιοκτητών γεωργών και της εγκατάλειψης του κλήρου από τους οικονομικώς "ασθενέστερους", το διαπιστώνει ο καθηγητής Sering ακόμα και για μια αστική αγροτική μεταρρύθμιση της προϊμπεριαλιστικής εποχής, για τη γερμανική του 19ου αιώνα.

Ακόμα και αστοί ειδικοί μελετητές της αγροτικής μας μεταρρύθμισης - όσοι δεν παίρνουν μια στενή απολογητική θέση απέναντι στην αγροτική πολιτική του Φιλελεύθερου Κόμματος - ομολογούν ανοιχτά πια σήμερα την "οργανική" αρρώστεια της αγροτικής μας οικονομίας και τη μαύρη "προοπτική του οικονομικού της αδιεξόδου" με τη σημερινή κατάσταση. Και αυτοί ακόμα αναγνωρίζουν πως, μόλο που η δική μας αγροτική μεταρρύθμιση ήταν η "πιο ριζοσπαστική" στο είδος της, ωστόσο "οι αποκατασταθέντες είναι τυπικώς μόνο ελεύθεροι", η εξάρτησή τους με τα απομυζητικά βραχυπρόθεσμα δάνεια από τις καπιταλιστικές τραπεζικές επιχειρήσεις (Εθνική, Αγροτική Τράπεζα), ο ανεπαρκέστατος καλλιεργητικός οπλισμός κλπ. σπρώχνουν τους "οικονομικά ασθενέστερους σε τραγική θέση", σε εγκατάλειψη του κλήρου, κλπ ("Αρχαίον Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών", Οχτώβρης 1932, σ.453).

Μα και γενικότερα η πρόοδος που έφερε στην αγροτική οικονομία της χώρας η κυριάρχησή της από τον καπιταλισμό φαίνεται στην εικόνα που μας δίνει τα τελευταία χρόνια η αγροτική παραγωγή. Ενώ ως το 1929 ο αγροτικός πληθυσμός τριπλασιάστηκε, η αύξηση της αγροτικής παραγωγής είναι δυσανάλογα ελάχιστη, αν εξαιρεθεί μόνο ο καπνός που η κρίση

του υπόκειται άμεσα στους νόμους της παγκόσμιας αγοράς. Ακόμα και από το 1923 ίσαμε το 1928 είχαμε μια αύξηση 20% του αγροτικού πληθυσμού, αύξηση όμως της συνολικής αγροτικής παραγωγής είχαμε μόνο 10% περίπου. Η νομαδική κτηνοτροφία καταβαρathρώθηκε κατά 40% περίπου. Και τραγικότερη θέση από όλους τους άλλους αγρότες έχουν σήμερα οι παραγωγοί βιομηχανικών προϊόντων. Κυρίως γιατί εξαρτώνται από διακυμάνσεις των τιμών στην διεθνή αγορά και από τα παντοδύναμα καπιταλιστικά μονοπώλια (καπνός, σταφίδα, λάδι, κρασί). Ποιανού είδους "συμπλήρωση" της "αστικοδημοκρατικής" αυτής επανάστασης μπορεί να σώσει την εργαζόμενη αγροτιά από την οριστική καταστροφή και, ακόμα περισσότερο, να προωθήσει στην πρόοδο τις παραγωγικές δυνάμεις της αγροτικής μας οικονομίας, αν η εργατική τάξη δεν πάρει την εξουσία στα χέρια της, για να προχωρήσει τολμηρά σε ριζικές σοσιαλιστικές επεμβάσεις στην καπιταλιστική ιδιοκτησία και να τραβήξει βαθμιαία τους αγρότες σε νέες κολλητιβίστικες μορφές αγροτικής παραγωγής με βάση έναν ευρύτερο βιομηχανικό - τεχνικό εφοδιασμό του χωριού και με συστηματική οργάνωση της τοποθέτησης των ευγενών μας προϊόντων στο εξωτερικό δίχως καμιά απόλυτα επέμβαση του εμπορικοκαπιταλιστικού παράσιτου; Να τα πρώτα βήματα της διχτατορίας του προλεταριάτου και του σοσιαλισμού στην αγροτική Ελλάδα (βλέπε παρακάτω XIII).

Ένα νέο επίπεδο για τη διείσδυση του μεγάλου χρηματιστικού κεφαλαίου στην αγροτική μας οικονομία, που "συμπληρώνει" κιάλας από τώρα τον αστικό αγροτικό μετασχηματισμό με τις πιο σύγχρονες καπιταλιστικές μορφές, είναι τα λεγόμενα "παραγωγικά έργα" του ξένου και ντόπιου κεφαλαίου. Είναι πραγματικά καταπληχτικό πώς η 6η Ολομέλεια βρίσκει κι εδώ ακόμα ένα είδος "μισοφουδαρχικά υπολείμματα"

που αφήσανε τάχα στη μέση το έργο της αστικοδημοκρατικής μετατροπής στη χώρα και κάνουνε το σημερινό καθεστώς στην Ελλάδα όχι αστικό, μα αστικοσιφλικάδικο"! Θεωρητική αποκολοκύνθωση! Το ίδιο αληθεύει και για τη μεγάλη λ.χ. καπιταλιστική αγροτική επιχείρηση της εταιρίας Κωπαΐδας με την οργάνωσή της, με το συγχρονισμένο τεχνικό της εφοδιασμό σε μηχανήματα, μεγάλες εγκαταστάσεις, συγκεντρωμένες αποθήκες, μηχανικά έργα συντήρησης, αποστράγγισης, κλπ, και με την εμποροκαπιταλιστική αξιοποίηση του προϊόντος που ιδιοποιείται από τους σκλάβους της. Κι εδώ τα πράγματα αναποδογυριστήκανε. Οι σταλινικοί, παρασυρμένοι από τον σταλινικό τύπο του καθαρά αστικού μισθωτικού γεώμορου που πληρώνουνε στην εταιρία οι καλλιεργητές και από την απάνθρωπη απομύζηση που τους γίνεται, εφαρμόζουν και εδώ το σχήμα της "φεουδαλικής" επανάστασης.

Ας περιοριστούμε για μια στιγμή μόνο στις πιο πάνω αναλύσεις και στα λιγοστά που δώσαμε στοιχεία της βασικά συντελεσμένης αστικοδημοκρατικής μας εξέλιξης. Αν θέλαμε να συγκρίνουμε τα αυτονόητα συμπεράσματα που βγάζει ο αντικειμενικός κριτής από αυτές τις πραγματικότητες, με την εικόνα που μας δείχνει η 6η Ολομέλεια για μια "αστικοσιφλικάδικη" Ελλάδα στα 1934, τι θα έπρεπε να σκεφτούμε;

Όλη η σταλινική σκέψη κρατάει το μαγικό ραβδί της Κίρκης και παραδέρνει μέσα σε έναν ωκεανό από ασυμφιλίωτες αντιθέσεις με την πραγματικότητα. Ό,τι εδώ είναι πρόοδο, εκεί γίνεται οπισθοδρόμηση. Οι τολμηροί ναυτίλοι της νεοελληνικής μεγαλοαστικής Οδύσσειας μεταμορφωθήκανε σε μισοφεουδαρχικά γουρούνια, η λάμψη της αστικής αναγέννησης έγινε έρεβος κάποιου "μισοφεουδαρχικού" μεσαίωνα, το γκισέ του

Λοβέρδου πουγγί του σπαγγοραμμένου γεροτοκογλύφου από το Μενίδι. Από τον εικοστό αιώνα πήγαμε στο δέκατο ένατο, από την "ανορθωμένη" Ελλάδα του Βενιζέλου στην Ψωροκώσταινα του Κωλέτη, κι από την ανατολική Μεσόγειο στο λεκανοπέδιο του Ευφράτη. Ο Ερμής έγινε Ερμαφρόδιτος ο Φαντομάς Νταβέλης κι ο Παπαστράτος αρχοντοχωριάτης. Ο πολλαπλασιασμός έγινε αφαίρεση και η γεωμετρική πρόοδος αριθμητική πρόσθεση, το θάρρος μεταμορφώθηκε σε δειλία και το πάθος σε ανία, η ορμή έγινε βήμα σημειωτό και η θύελλα γαλήνη. Η πρόωρη γεροντική παρακμή αναιμία άγουρου εφταμηνίτικου νεογνού, το βραδυνό σούρουπο χαραυγή και η σημερινή χαραυγή προχθεσινό σούρουπο, το φως μισοσκόταδο και το σκοτάδι μισόφωτο. Ο προλεταριακός διεθνισμός ξέπεσε στο επίπεδο κάποιου "φτωχομεσαίου" επαρχιωτισμού και η εθνικιστική στενοκεφαλιά κορδόθηκε για να παραστήσει τη διεθνή θεωρία, η μαρξιστική οικονομική ανάλυση έγινε αγοραία οικονομία (Vulgaroekonomie). Ολόκληρη η οικονομική πραγματικότητα αναποδογυρισμένη με το κεφάλι κάτω και τα πόδια πάνω!

Ο μαρξισμός υποχρεώνεται έτσι να ξαναπαίξει το ρόλο του Οδυσσέα που ξανάφερε στην ανθρώπινη μορφή τους μεταμορφωμένους από τη μάγισσα συντρόφους του.

5. Ο ΑΣΤΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ

Συμπληρώνουμε ακόμα περισσότερα τα στοιχεία για την ελληνική αστική εξέλιξη. Τόσο ξεχωριστά για την Ελλάδα όσο και σε συγκριτικά άλλες προοδεμένες και καθυστερημένες χώρες της Ευρώπης. Έτσι η εικόνα θα είναι όσο μπορεί πιο καθαρή.

Η επίσημη απογραφή του 1928 - που τα κριτήριά της δεν έχουν βέβαια αυστηρά ταξικό (μαρξιστικό) χαρακτήρα - ξεχωρίζει

τους "ατομικώς εργαζόμενους" για δικό τους λογαριασμό, τους μισθώτους εργάτες και υπαλλήλους. Μας δίνει για το έτος εκείνο εργάτες γεωργικούς 97.117 και εργάτες κτηνοτροφίας - θήρας 26.713, δηλαδή πάνω από 10% του γεωργοκτηνοτροφικού πληθυσμού. Έχουμε εδώ ένα αξιοσημείωτο τεκμήριο για την πρόοδο που έχει κάνει στην ελληνική αγροτιά η αστική ταξική της διαφοροποίηση και στρωματική διάρθρωση.

Ο ακόλουθος συγκριτικός πίνακας μας δίνει μια εικόνα για το σημαντικά ανώτερο βαθμό αστικής εξέλιξης της Ελλάδας σχετικά με τη Βουλγαρία που τάχα αυτή μόνη στα Βαλκάνια, κατά τη σταλινική απόφαση. Έχει κιόλας περάσει το στάδιο του αστικοδημοκρατικού μετασχηματισμού της και πάει για το σοσιαλισμό:

Χώρες	χρόνος απογραφής	γεωργικός πληθυσμός	εργαζόμενοι γενικά στα μεταλλεία	εργαζόμενοι γενικά στη βιομηχανία	εργαζόμενοι γενικά στο εμπόριο	εργαζόμενοι γενικά στη ναυτιλία	εργαζόμενοι στις συγκοινωνίες και τις μεταφορές
Ελλάδα	1928	1.475.700	6.400	429.800	208.500	34.000	72.800
Βουλγαρία	1920	2.143.000	5.600	204.500	69.700	800	33.200
Ρουμανία	1913	3.158.900	9200	308.300	106.800	4.000	67.400

Χαρακτηριστικές είναι εδώ οι αναλογίες του γεωργικού με το βιομηχανικό πληθυσμό. Ο πρώτος στην Βουλγαρία είναι λιγο μικρότερος από το διπλάσιο του ελληνικού. Ο δεύτερος είναι στη Βουλγαρία λιγότερος από το μισό του ελληνικού. Οι μεταβολές στη Βουλγαρία από το 1920 και δώθε δεν αλλάζουν σε ουσιώδη βαθμό τις αναλογίες της συγκριτικά με την Ελλάδα.

Χαρακτηριστικό για τη δυναμική πορεία του αστικού μετασχηματισμού, ας είναι και τούτο. Ανάμεσα στα 1920 και 1926 ο πληθυσμός των πόλεων αύξησε 59.9%, των χωριών όμως μόνο 15%. Στο ίδιο διάστημα η αγροτική παραγωγή μεγαλώνει μόνο

10% ενώ η βιομηχανική 125%. Συγκριτικά στοιχεία για τις αναλογίες του αγροτικού και του αστικού πληθυσμού - συνολικά, όχι μόνο του "ενεργού" - σε περισσότερες χώρες μας δίνει ο ακόλουθος πίνακας της Κοινωνίας των Εθνών:

Χώρες	Αγροτικός πληθυσμός	Αστικός πληθυσμός
Ρουμανία	78	22
Βουλγαρία	76	24
Πολωνία	75.9	24.1
Γιουγκοσλαβία	70	30
Ουγγαρία	58.2	41
Ιταλία	56.1	43.9
Ελλάδα	54	46

Μια έντυπη εικόνα για την προοδευτική πορεία του αστικού μετασχηματισμού στην Ελλάδα παίρνουμε σαν παρακολουθήσουμε το διαδοχικό πέσιμο του αγροτικού πληθυσμού τα τελευταία πενήντα χρόνια.

Χρονιά	1879	1889	1896	1907	1920	1928
Ποσοστό αγροτών στο συνολ. πληθυσμό	72%	70%	69%	67%	63%	54%

Ο Σ. Μάξιμος, λογαριάζοντας ("Σπάρτακος", Απρίλης 1932) τη 10% φυσιολογική μέση αύξηση του πληθυσμού και τα επίσημα δεδομένα της απογραφής ανάμεσα στα χρόνια 1920 και 1928, σωστά καταλήγει στο συμπέρασμα ότι μέσα σε μια οχταετία μισό εκατομμύριο χωρικοί "εγκαταλείψανε τη γη των πατέρων τους" για να συγκεντρωθούν στα αστικά κέντρα και να πέσουν σε αστικά επαγγέλματα και στο προλεταριάτο. Η αστυφιλία από τότε ίσαμε σήμερα έχει τεράστιες διαστάσεις όπως γενικά είναι ομολογημένο από όλους.

6. Ο ΑΣΤΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΜΕ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ

Οι αστοί στατιστικοί (καθηγητής Ξ.Ζολώτας, Π.Ρεδιάδης, Π.Δερτιλής) λογαριάζουνε σε 35-45 δισεκατομμύρια σταθεροποιημένες δραχμές το συνολικό εθνικό εισόδημα στην Ελλάδα για το 1928. Με βάση τα επίσημα στατιστικά δεδομένα υπολογίζεται κατά μέσο όρο σε 10.150 εκατομμύρια η "καθαρή" γεωργική παραγωγή και πάνω από 6.500 εκατομμύρια η υπόλοιπη "γεωργική" παραγωγή κατά την επίσημη ονοματολογία και κατάταξη της κρατικής στατιστικής υπηρεσίας (δάση, αλιεία, κλπ, μαζί και τα μεταλλεία - ορυχεία). Δηλαδή όχι περισσότερο από 35% του συνολικού εθνικού εισοδήματος. Σε αυτή την αξία περιλαμβάνονται και 4,145 περίπου εκατομμύρια επεξεργασμένα βιομηχανικά και μικροβιοτεχνικά ή μόνο μισοκατεργασμένα αγροτικά προϊόντα. Το υπόλοιπο, πάνω από 65%, είναι αστικό εισόδημα. Οι υπολογισμοί αυτοί έχουν πάντα πολύ σχετική αξία, γιατί τα στοιχεία σε μια τέτοια έρευνα είναι δυσκολόβρετα και πολύ ατελή στην Ελλάδα. Λογαριάζουνε σε 12 περίπου δισεκατομμύρια σταθεροποιημένες δραχμές τη "μιχτή" βιομηχανική χροιάτικη παραγωγή και σε 5,5 δισεκατομμύρια την καθαρή.

Η υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας τη λογάριαζε για το 1929 σε 7.210.722.100 σταθεροποιημένες δραχμές ή 480.000.000 χρυσές. Το ποσοστό της βιομηχανικής παραγωγής μεγαλώνει ακόμα, αν λογαριάσουμε την αξία που αναλογεί στην επεξεργασία του κρασιού και λαδιού και στην αλευροποίηση. Οπωσδήποτε και μόνο το από άλλες απόψεις αμφισβητήσιμο και πολύ υποθετικό των λιγοστών υπολογισμών που έχουν γίνει για το εθνικό εισόδημα, είναι βέβαιο πως ούτε κι

από την άποψη του εθνικού εισοδήματος δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η Ελλάδα κυρίως αγροτική χώρα. Στη Ρωσία η αναλογία του αγροτικού στο ολικό εθνικό εισόδημα το 1913 έφτανε τα 54%. Το "καθαρό" βιομηχανικό προϊόν για την Ελλάδα το υπολόγιζε μια έκθεση του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας για το 1929 σε 3.000.000.000 σταθεροποιημένες δραχμές. Μα δεν μας δίνει ταυτόχρονα και το δικό της υπολογισμό για τις άλλες περιοχές της εθνικής παραγωγής, έτσι που να μπορούσαμε συγκριτικά να εκτιμήσουμε τη σημασία του αριθμού αυτού.

7. Η ΔΥΝΑΜΗ ΚΑΙ Η "ΑΔΥΝΑΜΙΑ" ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

α) Η αριθμητική ανάπτυξη της εργατικής τάξης
Διεθνικά συγκριτικά στοιχεία

Η απόφαση της 6ης Ολομέλειας εγκαταλείπει την προλεταριακή επανάσταση για μια άλλη αστικοδημοκρατική. Αυτή θα έχει άλλες κινητήριες δυνάμεις από την προλεταριακή και θα "περάσει" τάχα "πολύ ή λίγο αργά σε σοσιαλιστική". Και την αντικατάσταση η 6η Ολομέλεια τη στηρίζει εξόν από άλλα και στη νεαρότητα και αδυναμία του ελληνικού προλεταριάτου.⁷

Ας δούμε την ελληνική πραγματικότητα και σε αυτήν τη βασικότετη για τον κομμουνισμό πλευρά της. Η επίσημη στατιστική του 1928 μας δίνει δύο πίνακες. Από αυτούς, με όλες τις επιφυλάξεις ιδίως για τα κοινωνιολογικά κριτήριά της (δεν έγινε από μαρξιστές), μπορούμε να έχουμε μια γενική ιδέα για την αριθμητική δύναμη της ελληνικής εργατικής τάξης κατά προσέγγιση. Από τότε ο εκπρολεταρισμός προόδεψε σημαντικά. Δίνουμε μαζί και τους δυο πίνακες σε απόλυτους αριθμούς και στα αναλογικά ποσοστά τους.

Δημοκρατική ή Σοσιαλιστική Επανάσταση στην Ελλάδα;

Κλάδοι οικονομικοί	Συνολικά ασχολούμενοι	Εργοδότες Απόλυτος αριθμός	%	Εργάτες Απόλυτος αριθμός	%	Υπάλληλοι Απόλυτος αριθμός	%
Γεωργία	1.293.398	75.644	5,85	95.618	7,39	1.491	0,12
Κτηνοτροφία Θήρα	167.302	5.991	3,58	26.701	15,95	12	0,01
Αλιεία	14.941	1.217	8,15	4.925	32,96	9	0,06
Μεταλ.-Ορυχ.	6.340	107	1,69	5.784	91,23	204	3,22
Βιομηχανία	429.831	29.060	6,76	242.215	56,35	4.310	1,00
Μεταφ. Συγκ.	106.758	3.818	3,57	51.146	47,91	17.610	16,50
Τράπεζες κλπ.	22.937	1.913	8,34	871	3,80	13.324	58,09
Εμπόριο	185.560	25.499	13,74	33.379	17,99	16.488	8,89
Προσωπ. Υπηρ.	57.570	2.023	3,51	48.067	83,49	98	0,17
Ελευθ. Επαγγ.	85.969	2.677	3,11	4.463	5,19	52.643	61,24
Δημοσ. Υπαλ.	44.472	-	-	3.443	7,74	41.023	92,26
Δίχως επαγγ.	2.069.212	-	-	-	-	-	-
Δεν δήλωσαν	330.430	-	-	169.920	90,16	18.555	9,84
Σύνολο	4.814.720	147.949	5,38	636.532	26,37	165.773	6,37

Όλος ο πληθυσμός της Ελλάδας ανέβαινε την ίδια εποχή σε 6.200.200. Κοντά 35-40% από αυτόν είναι συγκεντρωμένοι στα αστικά κέντρα (πόλεις με 8.000 κατοίκους και πάνω). Με όλες τις ποικίλες ελλείψεις της επίσημης στατιστικής, η αναλογία που δείχνουν οι αριθμοί αυτοί για την εργατική τάξη σχετικά με το σύνολο του πληθυσμού είναι 3-4 φορές πιο μεγάλη από την αντίστοιχη αναλογία του ρωσικού προλεταριάτου όταν γινόταν η Οχτωβριανή Επανάσταση. Στους εργάτες της βιομηχανίας περιλαμβάνονται και της μικροβιοτεχνίας. Η επίσημη βιομηχανική στατιστική του 1930 μας δίνει εργάτες μισθωτούς της συγκεντρωμένης καπιταλιστικής βιομηχανίας 161.119, μέσης και μεγάλης. Από αυτούς υπάλληλοι είναι 7.465. Μαζί με τους

εργάτες των μεταφορών και συγκοινωνιών (σιδηροδρομικούς, ναυτικούς που τους λογαριάζει σε 42.000 η επίσημη στατιστική του 1929, τροχοδρομικούς) και μεταλλείων (πάνω από 10.000 σήμερα), -στο σύνολό τους μισθωτοί με καθαρά προλεταριακούς όρους ζωής και εργασίας, περισσότερο ή λιγότερο συμπαγείς στην καρδιά, στα πνευμόνια και στις αρτηρίες της εθνικής οικονομίας μας, ξεπερνούν τα 30% της εργατικήςτάξης. Αυτά είναι τα ζωντανά θεμέλια της προλεταριακής μας επανάστασης, που τα αγνοεί ο "φτωχομεσαίος" σταλινισμός.

Στα 1915 η Ρωσική Αυτοκρατορία είχε πληθυσμό 182.000.000. Ο πληθυσμός των χωρών που απομείνανε στη Σοβιετική Ρωσία ήταν 132 εκατομμύρια το 1922. Στα 1912 το ρωσικό προλεταριάτο υπολογιζόταν σε 2.700.000 περίπου. Μαζί με της μικροβιοτεχνίας 3.200.000, δίχως τους "κουστάρι" (χωρικούς που το χειμώνα ιδίως και γενικά στις σχόλες της αγροτικής τους δουλειάς συνηθίζανε να ασκούνε μια προκαπιταλιστική οικιακή μικροβιοτεχνία, - τούτοι λογαριάζονταν πριν από την επανάσταση 2.000.000).

Συμπληρώνουμε τα λιγοστά στοιχεία που έδωσε ο "Σπάρτακος" - σχετικά με το ρωσικό προλεταριάτο. Η απόγραφή του 1920 ανέβαζε τον αριθμό των εργατών της Σοβιετικής Ρωσίας (βιομηχανικές επιχειρήσεις, μεγάλες, μεσαίες και βιοτεχνίες, ναυπηγικά, σιδηροδρομικά, κλπ εργοστάσια, αλιεία, θήρα, μεταλλεία) σε 2.523.000. Τα 51% βιομήχανικοί εργάτες στην τσαρική Ρωσία ήτανε συγκεντρωμένοι σε μεγάλες και μεσαίες επιχειρήσεις (πάνω από 100 εργάτες). Είναι μια αναλογία που δεν έχουμε ακόμη ακριβέστερα στοιχεία για να κάνουμε την αντιστοίχισή της για την Ελλάδα. Γι'αυτήν έχουμε μόνο την σχέση των δύο αριθμών που μας δίνει από την μια μεριά η βιομηχανική απογραφή του 1930 με βιομηχανικούς εργάτες 161.119 (μεγάλη

και μέση επιχείρηση - από αυτούς 7.463 υπάλληλοι), και από την άλλη η απογραφή 1928 με 246.525 εργάτες μισθωτούς μικρής, μέσης και μεγάλης βιομηχανίας. Ειδικότερα: στα 1917 επιχειρήσεις βιομηχανικές με πάνω από 25 εργάτες είχαν 23.300 εργάτες, στα 1928 εργάτες 110.000. Στον προαναφερόμενο αριθμό των εργατών της προεπαναστατικής Ρωσίας περιλαμβάνονται και οι κατηγορίες των "προσωπικών υπηρεσιών" της δικής μας στατιστικής (καθαριστές κλπ). Πρέπει σε αυτούς να προσθέσουμε και τον αριθμό που μας δίνει ο Ι. Σιατουνόφσκι για τους εργάτες των συγκοινωνιών γενικά 1.240.000 (ποταμόπλοια, θαλάσσιες μεταφορές, σιδηροδρομικοί, κλπ): συνολικά 3.763.000.

Ας συγκρίνουμε τα δεδομένα για τη Ρωσία στις παραμονές της επανάστασης με τα ελληνικά που δίνουμε πιο πάνω, παίρνοντας για ελληνικό συντελεστή ακόμα και το συνολικό αριθμό μονάχα των καθαρών εργατών (636.533), δίχως τους υπαλλήλους (164.325). Αν κάνουμε τη σύγκριση δίχως να πάρουμε υπόψιν ούτε το σημαντικότερο ποσοστό που πέφτει στην εργατική τάξη από όσους δεν δηλώσανε στην απογραφή επάγγελμα, βλέπουμε ότι η αναλογία του ενεργού ελληνικού προλεταριάτου (άτομα πάνω από 10 ετών) με τον πληθυσμό θα είναι κοντά 11%. Μαζί με τους υπαλλήλους 13,4%. Η αντίστοιχη αναλογία του ρωσικού στην επανάσταση ήτανε 0,02% περίπου και 0,028%, αν πάρουμε τον πληθυσμό του 1922. Τα στοιχεία αυτά για τη Ρωσία μας δίνουν οι L.Kritzmann, G.Piatkow, και I.Schatunowski στο "Jahrbuch fur Politik, Wirtschafft und Arbiterbewegung" 1922-1923 του Α.Βάργκα, σ.313, 373, 393, 394, 412. Έτσι είναι φανερό πως κι αν ακόμα παίρναμε τα δεδομένα αυτά της Ρωσίας για μικρότερα από τα αληθινά, πάλι η δύναμη της εργατικής τάξης στην Ελλάδα ξεπερνάει τουλάχιστον τρεις φορές τη ρωσική στον καιρό της επανάστασης.

Η σύγκριση φυσικά αφορά μόνο στο καθαρά δημογραφικό στοιχείο, όχι στις άλλες ειδοποιές διαφορές που είναι σημαντικές, όπως λ.χ. ο τεράστιος βαθμός συγκέντρωσης της ρωσικής βιομηχανίας και του ρωσικού προλεταριάτου. Ήταν ανώτερη και από αυτή τη γερμανική συγκέντρωση. Ο Πιατάκωφ λογαριάζει πως οι μισοί από όλους τους εργάτες της Ρωσίας ήταν συγκεντρωμένοι στις λίγες γιγάντιες φάμπρικες. Επίσης έχουμε την αχανή έκταση της αγροτικής Ρωσίας, ολότελα ασύγκριτη με την αγροτική Ελλάδα, κλπ.

Το 26.37% του ελληνικού πίνακα για καθαρούς ημερομίσθιους εργάτες και 32,74% για το προλεταριάτο (μισθωτοί εργάτες και υπάλληλοι γενικά) είναι αναλογικά με το σύνολο του "ασχολούμενου", του "ενεργού" πληθυσμού (πάνω από 10 ετών). Πρέπει να πάρουμε υπόψιν ότι πολύ σημαντικό μέρος από τους "μη δηλώσαντας επάγγελμα" (2.069.212, το τρίτο του συνολικού πληθυσμού) ανήκει στην εργατική τάξη. Έτσι το ποσοστό της μεγαλώνει ακόμα περισσότερο. Δεν μπορούμε, με τα λειψιά επίσημα στοιχεία που έχουμε, να κάνουμε στατιστικό υπολογισμό, με κάποια άξια λόγου προσέγγιση στην πραγματικότητα, για τον ολικό προλεταριακό πληθυσμό της χώρας (μαζί με τα μέλη της προλεταριακής οικογένειας). Θα περιοριζόμασταν σε απλές υποθέσεις. Από αυτές η πιο σίγουρη είναι ότι τα μισά τουλάχιστον από τα 1.400.000 παιδιά κάτω των 10 ετών ανήκουν στο προλεταριάτο. Ιδιαίτερο σημάδι για την προοδευτική επικράτηση των αστικών σχέσεων μέσα στην οικογένεια είναι η εξάπλωση της γυναικείας συμμετοχής στην παραγωγή. Τη δυναμική του φαινομένου μάς τη δίνει για τα τελευταία χρόνια ο ακόλουθος πίνακας, όπου βλέπουμε τον αριθμό των βιομηχανικών εργατριών μας να διπλασιάζεται σχεδόν μέσα σε επτά χρόνια:

Εργαζόμενες γυναίκες

	1920	1928
Γεωργία	98.963	434.623
Βιομηχανία	58.652	99.712

Από την άποψη της συγκριτικής στατιστικής, η αντιπαράθεση των δημογραφικών δεδομένων με την προεπαναστατική Ρωσία μόνο δεν θα ήταν αρκετή να μας δώσει μια εικόνα ξεκάθαρη για τη δημογραφική θέση που κατέχει η Ελλάδα στο σύστημα των σύγχρονων καπιταλιστικών χωρών. Γι' αυτό προσπαθήσαμε να συγκεντρώσουμε, και συγκριτικά να υπολογίσουμε, τα δεδομένα από μια σειρά ευρωπαϊκές χώρες με διαφορετικό βαθμό αστικού μετασχηματισμού και βιομηχανικής ανάπτυξης. Έτσι καταρτιστήκανε δυο πίνακες.

Ο ακόλουθος πίνακας έχει για βάση του στοιχεία που δίνουν οι A.Tahlheimer και E.Varga στο προαναφερόμενο "Jahrbuch" για τη Γερμανία (1919) και Γαλλία (1917). Δυστυχώς δεν έχουμε για την στιγμή στη διάθεσή μας αντίστοιχα δεδομένα για την Ιταλία και την Πολωνία, για να μπορούμε να κάνουμε τη σύγκριση αστικού και αγροτικού πληθυσμού και σε αυτές τις χώρες.

Χώρες απογραφής	Χρόνος πληθυσμός	Συνολικός Υπάλληλοι	Εργάτες στον πληθυσμό	Ποσοστό μισθωτών
Γερμανία	1919	59.400.000	26.00.000	43%
Γαλλία	1911	39.400.000	11.500.000	27%
Ελλάδα	1928	6.200.000	802.305	13%

Εδώ έχει εφαρμογή η πιο κάτω παρατήρηση σχετικά με τη σημαντική αριθμητική κατηγορία των "δίχως επάγγελμα και μη δηλωσάντων". Για την Ελλάδα ένα σημαντικό μέρος τους πρέπει να το κατατάξουμε στο προλεταριάτο, ενώ στις άλλες δυο χώρες

τα τελειότερα όργανα της βιομηχανικής απογραφής κατορθώνουν να κατεβάσουν στο ελάχιστο αυτή την ακαθόριστη κατηγορία, που εξαιτίας της εμφανίζεται μειωμένη η αληθινή αριθμητική δύναμη της εργατικής τάξης στην Ελλάδα.

Ο δεύτερος πίνακας που δίνουμε παρακάτω δεν καθορίζει τις καθεαυτό προλεταριακές δυνάμεις. Μα βοηθάει για να συμπληρώσουμε τη συγκριτική εικόνα στις πέντε διαφορετικές χώρες σχετικά με τον "εργαζόμενο" γενικά πληθυσμό, αστικό και αγροτικό, που δίνουν οι επίσημες απογραφές των αστικών κρατών. Φανερώνει το μεγάλο βαθμό της αστικοποίησης στην Ελλάδα που τη θεωρούμε συνήθως κατεξοχήν αγροτική χώρα.

Σ' αυτό τον πίνακα, καταρτισμένο με βάση τα επίσημα δεδομένα του 1932, περιλαμβάνονται πέντε χώρες καταταγμένες με τη σειρά της καπιταλιστικής βιομηχανικής τους ανάπτυξης. Κλείνεται εκεί όλος ο απασχολούμενος "ενεργός" πληθυσμός πάνω από 10 ετών, εργάτες και εργοδότες και μικροπαραγωγοί όπως μας το δίνουν οι επίσημες στατιστικές των αστικών κρατών "κατ' επάγγελμα". Δείχνει ο πίνακας συγκριτικά τις αναλογίες αστικού και αγροτικού πληθυσμού, "ασχολούμενου" γενικά στην παραγωγή.

Χώρες	Χρονιά απογραφής	Πληθυσμός "ενεργός" γεωργίας, κτηνότηρ., αλιείας, κλπ. (A)	Αστικός "ενεργός" πληθυσμός (δίχως δημόσιες υπηρεσίες, άμυνα, ανευπαγγέλματος, μη δηλώσαντες) (B)	Σχέση του B με το A %
Γερμανία	1925	9.795.400	20.063.500	200%
Γαλλία	1926	8.199.600	11.520.300	140%
Ιταλία	1921	10.264.200	6.942.600	65%
Πολωνία	1921	10.269.900	2.241.700	21%
Ελλάδα	1928	1.475.700	837.400	56%

Η σύγκριση θα ήταν ατελής αν δεν έχουμε υπόψη, κοντά σε τόσες άλλες διαφορές, και ότι το ελληνικό ποσοστό του B είναι πολύ μεγαλύτερο. Η ατέλεια της στατιστικής υπηρεσίας στην καθυστερημένη Ελλάδα, φέρνει πάνω από το ένα τρίτο του ολικού πληθυσμού, δηλαδή σχεδόν όσο κάνουνε μαζί αστικός και γεωργικός "ενεργός" πληθυσμός, ως "δίχως επάγγελμα και μη δηλώσαντες επάγγελμα" (2.400.000). Οι περισσότεροί τους ανήκουν στο B.

β) Η αθλιότητα του προλεταριάτου στην Ελλάδα
(Η "δημοκρατική" επανάσταση της εργατικής αθλιότητας και η αθλιότητα της δημοκρατικής επανάστασης)

Ο Tixier, τμηματάρχης του Γραφείου Εργασίας της Κοινωνίας των Εθνών, είχε επισκεφτεί στα 1926 την Ελλάδα και έκανε μια έρευνα για τους όρους της ζωής και εργασίας του προλεταριάτου μας. Δίνει σαν συνοπτικό πόρισμα της έκθεσης του την ακόλουθη εικόνα:

"Επωφελήθην της εν Ελλάδι παραμονής μου όπως εξετάσω και γενικώτερον τας συνθήκας, υπό τας οποίας διαβιούν αι

ελληνικά εργατικά τάξεις. Λυπούμαι να σας είπω ότι η εντύπωση, την οποίαν απεκόμισα, κάθε άλλο παρά καλή είναι. Η κατάσταση των εργατών γενικώς είναι κακή. Τα ημερομίσθια ευρίσκονται εις απελπιστικώς χαμηλόν επίπεδον. Αι εργαζόμεναι γυναίκαί κερδίζουν 20-35 δρχ ημερησίως και κατά μέσον όρον δρχ 25-28. Εκ των ανδρών, οι μη τεχνίται, οίτινες και αποτελούν την μεγάλην μάζαν των εργατών, λαμβάνουν ημερομίσθια κυμαινόμενα μεταξύ των 40-60 δρχ και η πλειονότης τούτων μόλις 50. Οι εργάται τεχνίται κερδίζουν περισσότερα. Αυτοί όμως είναι ελάχιστοι. Εκείνο, που μου επροξένησεν οδυνηρότατην κυριολεκτικώς εντύπωσιν, όταν επεσκέφθην τα ελληνικά εργοστάσια, είναι ο μέγας αριθμός των εις αυτά εργαζομένων ανηλίκων από 9-11 ετών, τα οποία χρησιμοποιούνται εις τας πλέον δυσκόλους εργασίας πληρωνόμενα 8-10 και 12 δρχ ημερησίως.

Μου εδόθη η εξήγησις, ότι πρόκειται περί ορφανών προσφύγων ως επί το πλείστον, και ότι πρέπει να εργάζονται για να ζήσουν. Τα ανήλικα αυτά αμφοτέρων των φύλων, εργαζόμενα υπό δυσμενεστάτας συνθήκας 11 πολλακίς ώρας το ημερονύχτιον εξασθενίζουν, η ανάπτυξις των σταματά και εις το τέλος γίνονται φυματικά" ("Ακρόπολις", 21-4-1926).

Ας είναι και πολύ συγκρατημένη, η έκθεση του αποσταλμένου της ΚΤΕ σηκώνει μια άκρη από το πέπλο της ψευτιάς που γεμίζει το πρόγραμμα και την πραχτική δράση όλων μαζί των κομμάτων της ελληνικής μπουρζουαζίας στο πεδίο της "εργατικής πολιτικής" τους. Ακόμα, ξεμασκαρέβει όλη τη "φιλεργατική" δράση του πολυτελέστατου γραφειοκρατικού μηχανισμού της εδώ Επιθεώρησης Εργασίας, της καθιδρυμένης εδώ και μια 20ετία στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας για να εφαρμόζει τάχα σε βάρος του κεφαλαίου την εργατική

νομοθεσία. Μα περισσότερο από κάθε άλλο ξεσκεπάζει στη χώρα μας η έκθεση Tixier όλη την αγυρτεία που ενσαρκώνεται στα ομορφογραμμένα κείμενα της διεθνικής εργατικής και κοινωνικής νομοθεσίας (εργάσιμη ημέρα, εργασία ανηλίκων, υγιεινή, κλπ), καθώς και των αποφάσεων των Συνδιασκέψεων του "Διεθνούς Γραφείου Εργασίας". Η ελληνική αστική Δημοκρατία πρόθυμα σπεύδει συχνά να τις εγκρίνει και να τις κάνει τυπικούς νόμους της. Με το αζημίωτο όμως, γιατί έχει πάντα την βεβαιότητα ότι ποτέ δε θα τις εφαρμόσει σε βάρος του ελληνικού κεφαλαίου.

Η περιγραφή του Tixier είναι φανερό ότι προσπαθεί να κρύψει την πολύ φριχτότερη πραγματικότητα. Αυτή φυσικά ο αξιότιμος παραγγελιοδόχος του Γραφείου της Διεθνικής Κοινωνικοπολιτικής Αγυρτείας, που είναι παράρτημα της Κοινωνίας των καπιταλιστικών κρατών, δεν μπορούσε να την δει σε όλο το βάθος της. Σε αυτό το βάθος τη βλέπει μονάχα ένας αμερόληπτος παρατηρητής που έρχεται σε καθημερινή επαφή με τη ζωή και την εργασία των Ελλήνων εργατών. Ωστόσο κι αυτά μόνο τα δεδομένα του Tixier παίρνοντας για βάση, θα διαπιστώσουμε:

1. Μια σύγκριση του πραγματικού μέσου μεροκάματου που εξακριβώνει ο Tixier, με το αντίστοιχο του 1914 δείχνει ότι ίσαμε το 1927 που έγινε η νομισματική σταθεροποίηση, το μέσο πραγματικό μεροκάματο του Έλληνα μισθωτού εργάτη είχε πέσει κάτω από το μισό. Δίνουμε στον παρακάτω πίνακα τον αριθμό του Tixier για το ονομαστικό μεροκάματο μαζί με τη συναλλαγματική αξία της δραχμής στα 1927 και την παράλληλη αύξηση του μέσου ονομαστικού μεροκάματου από τα 1914. Παίρνουμε για παράδειγμα έναν υφαντή που πραγματικά στα 1927-1928 έπαιρνε μέσο μεροκάματο κοντά 48-50 δρχ, όσο το λογάριαζε και ο Tixier. Αυτός ο εργάτης το 1914 έπαιρνε κοντά 8 δρχ χρυσές

μεροκάματο. Κάνοντας εκατοστιαία αναγωγή και παίρνοντας τον τιμάριθμο της ζωής - που, σημειώνουμε, είναι πιο μεγάλος από τους υπολογισμούς του ειδικού τμήματος της Εθνικής Τράπεζας και του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας - έχουμε :

Χρόνοι	Μέσο ονομαστικό μεροκάματο υφαντή	Συναλλαγματική αξία δραχμής	Τιμάριθμος ζωής
1914	100	100	100
1927	600	6,6	1.880*

Εξαπλασιάστηκε το μεροκάματο ονομαστικά. Μα στην πραγματικότητα, δηλαδή στην ποσότητα και ποιότητα των αγαθών που είναι πραγματικά σε θέση ν' αποκτήσει μ' αυτό το μεροκάματο ο εργάτης, κατέβηκε παρακάτω από το μισό. Γιατί στο αναμεταξύ η συναλλαγματική αξία της δραχμής έγινε δεκαπέντε φορές μικρότερη και ο τιμάριθμος δεκαοχταπλασιάστηκε. Τώρα είναι 20πλάσιος.

Και το παράδειγμα του υφαντή που διαλέξαμε είναι από τη μια τυπικό, γιατί έχει παρθεί από μια ολοένα αναπτυσσόμενη βιομηχανία. Και από την άλλη μεριά, δεν μας δίνει και χειρότερα πληρωμένο Έλληνα εργάτη, αφού ο υφαντής είναι περισσότερο skilled (ειδικευμένος). Αυτά θα πούνε πως η κατάσταση για το σύνολο της εργατικής μάζας (λ.χ. για έναν εργάτη με 4 χρυσές δραχμές προπολεμικές μεροκάματο) ήταν ακόμα χειρότερη στα χρόνια 1927-1928. Κανένας δεν ισχυρίστηκε - ούτε από τους αστούς μελετητές, όσο ξέρουμε - ότι από τότε καλυτέρευσε η κατάσταση του ελληνικού προλεταριάτου.

2. Αντίθετα. Από τα 1927-1928 ίσαμε τώρα μεγάλωσε η εξαθλίωση των προσφύγων που εξαντλήσανε εν τω μεταξύ τις αποζημιώσεις τους.⁹ Η γενική οικονομική κρίση και ο εφεδρικός στρατός των 200.000 και πάνω ανέργων με το συναγωνισμό του

τσακίσανε κυριολεκτικά και τα παλιά "μεροκάματα πείνας" των εργατών μας. Σε συνδυασμό με την εργοστασιακή τρομοκρατία, με την οργανωμένη από την αστυνομία και τα διοικητικά και δικαστικά όργανα τής "δημοκρατίας" βίαιη κατάπνιξη κάθε απεργιακού κινήματος και τη χαμιτική καταστολή κάθε αντίστασης του προλεταριάτου-, η οικονομική του θέση χειροτέρευσε.

3. Οι όροι της υγιεινής στα περισσότερα ελληνικά εργοστάσια με λιγοστά αόριστα λόγια περιγράφονται στην έκθεση Tixier. Στην πραγματικότητα είναι κυριολεκτικά φρικαλέοι. Θα ανατριχιάσει αληθινά ένας τίμιος άνθρωπος όταν σε λίγο θα γίνει δυνατό να αναπαραστήσουμε τις λεπτομέρειες αυτής της φριχτής πραγματικότητας σε ένα συλλογικό βιβλίο όλοι όσοι προλεταριακοί επαναστάτες παρακολουθούσαμε από κοντά την εργατική τάξη πάνω στη σκληρή δουλειά της, και μέσα στις τρώγλες, όπου βαστάει στη ζωή και μεγαλώνει τα παιδιά της.

4. Οι ώρες, οι συνθήκες γενικά της εργασίας και η μισθοδοσία του γυναικείου και παιδικού προλεταριάτου είναι σήμερα πολλαπλασιασμένα απανθρωπότερες από όσο τις περιγράφει ο αποσταλμένος της ΚΤΕ. Η ανάπτυξη του εμπορίου της λευκής σαρκός και η εξάπλωση της πορνείας σε όλες τις μορφές, οι μεγάλοι πρόσφατοι αριθμοί της εγκληματικότητας και φυματίωσης - ιδίως στα παιδιά - είναι χαρακτηριστικά σημάδια, μαρτυράνε αναμφισβήτητα το σωματικό και ηθικό εκφυλισμό και την πνευματική αποβλάκωση που θα απειλούσαν άμεσα ολάκαιρη την καινούργια εργατική γενεά μας, αν το προλεταριάτο δεν είχε την ικανότητα να οργανωθεί ανεξάρτητα και με την ομαδική του δύναμη να αντισταθεί και να πολεμήσει τις καταστροφικές αυτές συνέπειες της καπιταλιστικής οικονομίας και πολιτικής στην τωρινή περίοδο.

Μα δεν υπάρχει μεγαλύτερη πλάνη από εκείνη που οδήγησε την 6η Ολομέλεια στην ακόλουθη σκέψη (αν δεν τυπώνεται ξεκάθαρα, ωστόσο φαίνεται καλά μέσα σε όλες τις εξηγητικές αναλύσεις του εισηγητή της): δηλαδή πως τάχα όλα αυτά τα φαινόμενα της καπιταλιστικής βαρβαρότητας ιδιάζουνε σήμερα μόνο στις "αστικοδημοκρατικά ασυμπλήρωτες χώρες σαν την Ελλάδα". Πως γι' αυτό χρειάζεται τάχα πριν από τη σοσιαλιστική επανάσταση μια άλλη επανάσταση "αστικοδημοκρατική" των εργατών ή των εργατοαγροτικών για να "συμπληρώσει" πρώτα τον αστικοδημοκρατικό μετασχηματισμό και πολιτισμό, όσον λείπει ακόμα, και να ξεκαθαρίσει αυτή τη βαρβαρότητα.

Τα φαινόμενα του ξαναγυρισμού της κεφαλαιοκρατίας στις βαρβαρότητες της χαραυγής του καπιταλισμού γεμίζουν σήμερα τη ζωή σε όλες τις καπιταλιστικές χώρες, και τις πιο εξελιγμένες. Ισα-ίσα σε αυτές τις τελευταίες περισσότερο. Όλες τις μεγάλες κατακτήσεις της εργατικής τάξης, τη μια ύστερα από την άλλη, τις καταργούν ή τις ποδοπατούν στην πράξη με πολύ ή λίγο αποκάλυπτο τρόπο ολικά ή μερικά, ανάλογα με τη δύναμη της οργανωμένης αντίστασης από την εργατική τάξη σε κάθε χώρα. Κοινωνικές ασφαλίσεις, εργατική και κοινωνική νομοθεσία γενικότερα, οχτάωρο, νυχτερινή και ανθυγιεινή εργασία, προστασία παιδιού και γυναίκας, κλπ, η επίθεση του κεφαλαίου και η τρομοκρατία, η απροθυμία του κεφαλαίου εξαιτίας της κρίσης να εισφέρει στα ασφαλιστικά ταμεία και να κάνει πάγιες τοποθετήσεις για ανανεώσεις και υγιεινές καλύτερεύσεις στα εργοστάσια, η απομηχανοποίηση της εργατικής τάξης με τον καπιταλιστικό ταϊλορισμό και τη rationalisation, οι στρατιές των χρονίων ανέργων που παγκόσμια ανεβαίνουν σε δεκάδες εκατομμύρια και ενεργούνε αυτόματα πάνω στις αμοιβαίες σχέσεις του κεφαλαίου με τους εργαζόμενους σε βάρος των

τελευταίων, κλπ, κλπ, - όλα αυτά σπρώχνουν σήμερα τον καπιταλισμό να χρησιμοποιεί όλο και πιο πολύ τα απανθρωπότερα μέσα της οικονομικής εκμετάλλευσης πάνω στο προλεταριάτο, για να αυξήσει απόλυτα και σχετικά το ποσοστό της υπεραξίας και του κέρδους που πέφτει.

Σε πολλών φωτισμένων, και αστών ακόμα, τη συνείδηση δεν ηχούνε παράξενα σήμερα τα λόγια του "Κομμουνιστικού Μανιφέστου":

"Ο νεότερος εργάτης, αντί με την πρόοδο της βιομηχανίας να ανυψώνεται, πέφτει ολοένα και πιο κάτω από τις συνθήκες της ίδιας του της τάξης. Ο εργάτης γίνεται *pauper* και ο παουπερισμός αναπτύσσεται ακόμα πιο γρηγορα από τον πληθυσμό και τον πλούτο. Έτσι γίνεται ολοφάνερο πως η μπουρζουαζία είναι ανίκανη να μείνει περισσότερο καιρό κυρίαρχη τάξη της κοινωνίας. Είναι ανίκανη να επιβάλει στην κοινωνία σαν ρυθμιστικό νόμο τους όρους της δικής της τάξης. Είναι ανίκανη πια να κυριαρχήσει γιατί δεν μπορεί να εξασφαλίσει στο σκλάβο της τη ζωή του ούτε στην ίδια την σκλαβιά του. Γιατί είναι αναγκασμένη να τον αφήνει να πέφτει σε μια κατάσταση τέτοια, που αυτή η ίδια οφείλει να τον θρέψει, αντι να θρέφεται από αυτόν. Η κοινωνία δεν μπορεί να ζήσει κάτω από την κυριαρχία της, δηλαδή η ζωή της τάξης αυτής δεν συμβιβάζεται πια με την κοινωνία".

Ο Κ.Κάουτσκι, για να διαψεύσει το Μανιφέστο σε αυτό το σημείο, αραδιάζει στο τελευταίο του βιβλίο¹⁰ το συγκριτικό πίνακα για τον αριθμό των *paupers* στην Αγγλία από το 1885 ίσαμε το 1908. Επικαλείται ακόμα και τις κατακτήσεις των εργατών ύστερα από το 1848. Μα η εποχή όπου τελειώνει ο πίνακας απέχει από σήμερα ένα τέταρτο του αιώνα. Σε αυτήν ακριβώς την περίοδο οι κατακτήσεις της εργατικής τάξης αρχίσανε να παθαίνουν την

αγριότερη επίθεση από το κεφάλαιο και το κράτος του. Χάθηκε ολότελα η ειδυλλιακή φυσιογνωμία του "μεταρρυθμισμένου" καπιταλισμού που τόσο επίμονα μας έδειχνε η Σοσιαλδημοκρατία. Ο καπιταλισμός, εξόν από τον αγριανθρωπισμό των ιμπεριαλιστικών του πολέμων, έδειξε την αληθινή του φυσιογνωμία με όλη της τη απαισιότητα, με το μαστίγιο της πείνας και του παουπερισμού, πιο φριχτή από εκείνη που μας περιέγραφε ο Μάρξ και ο Ενγκελς στα πρώτα τους έργα.

Έτσι είναι αναμφισβήτητο πια σήμερα ότι την ανθρωπότητα δεν μπορεί να την σώσει από το ξανακύλισμα στη βαρβαρότητα κανένα μεταρρυθμιστικό δημοκρατικό "διόρθωμα" του καπιταλισμού, ας είναι κι από μια "εργατοφτωχομεσαία επανάσταση", παρά μόνο η προλεταριακή επανάσταση και ο Σοσιαλισμός. Η άρνηση της μεγάλης αυτής αλήθειας, η επίμονη λατρεία του παλιού σχήματος της αστικής μεταρρύθμισης είναι η ρίζα της ιστορικής χρεοκοπίας του ρεφορμισμού και της 2ης Διεθνούς. Η διακήρυξη και έμπραχτη εφαρμογή της ίδιας της αλήθειας - Ρωσική Επανάσταση - στάθηκε το ιστορικό θεμέλιο όπου ιδρύθηκε η 3η, η Κομμουνιστική Διεθνής.

Σε εμάς εδώ στην Ελλάδα, όπως στην σφαίρα της πολιτικής εξέλιξης, έτσι και στην οικονομία, παρουσιάζεται μια πρωτότυπη¹¹ περιπλοκή δύο περιόδων του συγκεκριμένου ιστορικού καπιταλισμού. Την περιπλοκή αυτή είναι των αδυνάτων αδύνατο να την ξεδιαλύνει ορθά η σταλινική ομάδα. Γιατί η ομάδα αυτή ξεκινάει ίσα-ίσα από μια μεθοδολογία μηχανιστική και μεταφυσική, δηλαδή ριζικά αντίθετη με τη μαρξιστική διαλεκτική. Βλέπει, όμοια όπως και η σοσιαλδημοκρατία, το αφηρημένο μονάχα σχήμα της καπιταλιστικής εξέλιξης: μεσαιωνική βαρβαρότητα και "αρπαχτικότητα"¹² στη χαραυγή του καπιταλισμού. Υστερα, προοδευτική μεταρρυθμιστική πάλη και

βελτίωση "εκπολιτιστική" των συνθηκών του προλεταριάτου. Τέλος, "συμπλήρωση" του μεταρρυθμιστικού αυτού έργου - προσθέτουμε τώρα οι σταλινικοί σαν "επαναστάτες" που κομπάζουν - από μια, όχι προλεταριακή, μα "παλλαϊκή" επανάσταση (λαϊκή δημοκρατία" έλεγαν άλλοτε πολλοί στο Σοσιαλεργατικό). Και αργότερα πια ο σοσιαλισμός. Σε αυτό το καλούπι δοσμένο έτοιμο εξαρχής, "διαβασμένο" και "μαθημένο κάπου από στήθους" (Λένιν) - σε αυτό θελει να βάλει η 6η Ολομέλεια και τον ελληνικό καπιταλισμό του 1934.

Δεν βλέπει όμως καθόλου ότι ο νεαρός ελληνικός καπιταλισμός, ιστορικά, συγκεκριμένα, χρειάστηκε να περάσει τα στάδια του αφηρημένου αυτού σχήματος με διαφορετικό τρόπο από τον αγγλικό, έξαφνα. Ότι τον καιρό που αναπτύχθηκε με ορμητικότητα και χτύπησε νικηφόρα την ελληνική φεουδαρχία, ο καπιταλισμός διεθνικά άρχισε να καταρρέει και να "αποβαρβαρώνεται ξανά". Ότι η ελληνική καπιταλιστική οικονομία δεν ζει κλεισμένη αεροστεγώς μέσα σε ένα εθνικό θερμοκήπιο, ούτε μέσα στα αφηρημένα σχήματα της "καθαρής" θεωρίας, αλλά μέσα σε ένα ζωντανό, συγκεκριμένο διεθνικό περιβάλλον και δέχεται αποφασιστικά την επίδρασή του και συμμερίζεται τις τύχες του. Έτσι αυτή η οικονομία αναγκαστικά έχει μέσα της συνθεμένες και διασταυρωμένες σε ιστορικώς αδιάλυτα συμπλέγματα και τις δυο τάσεις, της καπιταλιστικής ανατολής και της καπιταλιστικής δύσης μαζί. Μιας διπλής "βαρβαρότητας": "απολίτιστης" μαζί και πάρα πολύ "πολιτισμένης". Με αυτήν την έννοια, ό,τι είναι χαραυγή από τη μια μεριά, είναι σούρουπο από την άλλη. Τα φουγάρα της μοντέρνας μεγάλης φάμπρικας συνταιριασμένα στον Πειραιά με πρωτόγονες συχνά μέθοδες παραγωγικής εκμετάλλευσης. Ο τόσο παινεμένος από τον αστικό τύπο αμερικανισμός των βιομηχανικών εργοστασίων

Παπαστράτου - ντερνιέ και καπιταλιστικής βιομηχανικής οργάνωσης - συνοδευόμενος από την πιο απάνθρωπη εκμετάλλευση της υπερεργασίας και από μεροκάματα πείνας για την εργάτρια και τον εργάτη. Τα μεγάλα κλωστουφαντουργεία, ταπητουργεία, χημικά εργοστάσια, χρωματοουργεία, μηχανουργεία, κλπ, στην Αθήνα, στο Φάληρο, στον Πειραιά, στην Θεσσαλονίκη, στο Βόλο, στη Νάουσα, στην Καβάλα, στοιβαγμένα με χιλιάδες προσφυγόπουλα και προσφυγοπούλες που ξεζουμίζονται άγρια με 10 και περισσότερες ώρες δουλειά και 10 δρχ ή λιγότερο μεροκάματο, λιώνουν μέσα στην σκόνη, στην ασφυξία, καταπετσοκόβονται από τα απροφύλαχτα λεπίδια και τις ρόδες των μηχανών, τρομοκρατούνται από άσπλαχνους κέρβερους επιστάτες και μισθοφόρους τοποτηρητές του κεφαλαίου, από οργανωμένες μυστικές αστυνομίες των επιχειρήσεων, πρόστιμα, αυθαίρετες απολύσεις, κλπ. Γενικά τα χαρακτηριστικά της συγχρονισμένης βιομηχανικής οργάνωσης αγκαλιασμένα με τις βάρβαρες συνθήκες και τους φριχτούς όρους δουλειάς του αγγλικού προλεταριάτου στο πρώτο μισό του 19ου αιώνα.¹⁸

Να γιατί από την άποψη της μαρξιστικής θεωρίας, δηλαδή της θεωρίας που δεν προσκυνάει τα είδωλα των μεταφυσικών σχημάτων, μα κάνει τις θεωρητικές αφαιρέσεις της μόνο και μόνο για να συλλάβει καλύτερα και ορθά τη συγκεκριμένη ιστορική πραγματικότητα - να γιατί είναι απλή και καθαρή ουτοπία στη σημερινή ιστορική εποχή να μιλάμε για μια "συμπλήρωση" του αστικοδημοκρατικού μετασχηματισμού και πολιτισμού με οποιαδήποτε άλλη επανάσταση και διχτατορία - λ.χ. μια "δημοκρατική" - έξω από τη σοσιαλιστική επανάσταση και τη σοσιαλιστική διχτατορία της προλεταριακής τάξης.

Την αντίστοιχη ιστορική εξέλιξη, μέσα στο ίδιο ζωντανό

διαλεχτικό σχήμα, παρατηρούμε στην ιστορική εξέλιξη, όπως εξηγήθηκε πιο πάνω, IV, 2. Από το Γουδί και ύστερα η ελληνική μπουζουαρχία αναγκάζεται από τα πράματα κι αρχίζει να παρατάει τολμηρότερα το παραδομένο από όλο το 19ο αιώνα αρχικό της συμβιβαστικό σφιχταγκάλιασμα με τη φεουδαρχία και τις παραδόσεις της. Η αστική ορμητική άνοδο ύστερα ("ανόρθωση" - βιομηχανική ανάπτυξη) πέφτει μέσα στην καρδιά της οργανικής κρίσης και αποσύνθεσης του παγκόσμιου καπιταλισμού. Η εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας στο τέλος πέφτει στην τελευταία φάση του παγκόσμιου καπιταλισμού, στην ιμπεριαλιστική εποχή του μονοπωλιακού κεφαλαίου, στην εποχή του φασισμού και των επαναστάσεων. Ο ρεφορμισμός και ο πατσιφισμός γίνονται από την αντικειμενική ιστορική εξέλιξη ουτοπία ως πολιτική ακόμα και για το νεαρό ανεξέλιχτο ελληνικό προλεταριάτο, όπως και για το ευρωπαϊκό. Για τους αδιόρθωτα φιλολογούντες ρεφορμιστές (με ή δίχως "αριστερή" μάσκα) που δεν μπορούν να νοιώσουν αυτή τη διαλεχτική αλληλεπίδραση, είναι, φυσικά, ανεξήγητο επιστημονικά, στις οικονομικές βάσεις του (εξόν δηλαδή από την επίδραση της ρώσικης επανάστασης), το φαινόμενο του μακρόχρονου πολιτικού μονοπωλίου που έχει ο κομμουνισμός στο εργατικό κίνημα της Ελλάδας σε βάρος της σοσιαλδημοκρατίας, που ίσαμε σήμερα στέκει πάντα ένα φιλολογικό παράδοξο στον ελληνικό πολιτικό ορίζοντα.¹⁴

8. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ

Είναι αλήθεια πως εξ αρχής ίσαμε σήμερα κυβερνάει την Ελλάδα ένας "αστικοτσιφλικάδικος συνασπισμός"; Και φτάνει τάχα η γενική διαπίστωση μιας "όξυνσης των ενδοαστικών

διαφορών" για να προσανατολίσει την εργατική τάξη απέναντι στον αστικό κόσμο;

Η 6η Ολομέλεια και εδώ ακολουθεί τον προσφιλή της δρόμο του μικρότερου κόπου. Μη μπορώντας να δώσει με τα επίσημα κομμουνιστικά ντοκουμέντα της μια μαρξιστική ανάλυση για τη φύση και το ρόλο των πολιτικών κομμάτων, περιορίζεται στις λαϊκές φράσεις του καφενείου: "μαλώνουνε για το κόκαλο της εξουσίας", κττ, ή μας καταιγίζει με στερεότυπες αφηρημένες γενικολογίες και μεγαλόηχες "επαναστατικές" λέξεις που θυμίζουν τα αλαλάζοντα κύμβαλα του Απόστολου Παύλου. Λ.χ.: "Μέσα στις συνθήκες της ασυγκράτητης ανάπτυξης της έντασης των οξέων (sic) προστριβών μέσα στο αστικό στρατόπεδο, του τραβήγματος σ' αυτές τις προστριβές της στρατοκρατίας, ωριμάζουν με γρήγορο (αλλού, λένε με "θυελλώδικο") ρυθμό οι προϋποθέσεις της επανάστασης".¹⁵

Μια μαρξιστική εκτίμηση για την πολιτική κατάσταση πρέπει να βασιστεί πρώτα από όλα σε έναν αντικειμενικό καθορισμό του κοινωνικού χαρακτήρα των κομμάτων που αποτελούνε τα κύρια πρόσωπα στην σκηνή του ελληνικού δράματος.

Το Φιλελεύθερο Κόμμα από τη μία μεριά και το Λαϊκό από την άλλη είναι και σήμερα ακόμα οι δύο αντιμαχόμενες δυνάμεις της ελληνικής μπουρζουαζίας. Ισορροπούνται με αστάθεια ύστερα από το Σεπτέμβρη 1932 και γύρω από αυτούς τους δύο ισχυρούς σχηματισμούς συνασπιστήκανε όλα τα μικρά κόμματα της μπουρζουαζίας. Το ανέβασμα του Λαϊκού κόμματος στην εξουσία απόδειξε ότι οι διαφορές που χωρίζουνε τα δύο αυτά μεγάλα κόμματα από την άποψη των καπιταλιστικών συμφερόντων δεν είναι τόσο βαθιές. Στη γενική γραμμή της πολιτικής τους, που ενσαρκώνει τη σύγχρονη πολιτική και κοινωνική αντιδραστικότητα της κυρίαρχης κεφαλαιοκρατίας,

βρεθήκανε τα δυο τους σύμφωνα. Η διαφορά που υπάρχει ανάμεσά τους πηγάζει από το διαφορετικό χαρακτήρα της ιστορικής τους προέλευσης και εξέλιξης και από τις επιδράσεις κάθε φορά των ανταγωνιζόμενων κοινωνικών και πολιτικών ρευμάτων στη χώρα.

Το Φιλελεύθερο Κόμμα δημιουργήθηκε στην περίοδο που ανέβαινε και ολοκληρωτικά επικρατούσε η μεγαλοαστική τάξη. Έχει συνδέσει ολότελα την τύχη του με το πιο προχωρημένο, εφοπλιστικό, τραπεζικό, βιομηχανικό, εμπορικό τμήμα της και του εκπροσώπησε γνήσια τα συμφέροντα. Από εδώ ο "προοδευτικός" χαρακτήρας του στην πρώτη περίοδο, η προσήλωσή του στους αστικούς δημοκρατικούς θεσμούς, οι καθαρά ιμπεριαλιστικές του τάσεις (1912-1922). Από εκεί γενικά η συνέπεια της καπιταλιστικής του πολιτικής.

Μα την αστική τάξη, όπως και κάθε άλλη κοινωνική τάξη - ακόμα και την εργατική - δεν πρέπει να την φανταζόμαστε με μηχανικό τρόπο, σαν ένα πάγιο, οδοστρωτικό ισοπεδωμένο και "μονολιθικό" πράγμα. Είναι και ένας κοινωνικός σχηματισμός ζωντανός, δηλαδή με εσωτερικές αντιφάσεις - αυτό θα πεί ζωή: εξακολουθητική σύγκρουση εσωτερικών αντιθέσεων. Αντιφάσεις σχετικές, που υπάρχουν και εκδηλώνονται μέσα στα πλαίσια της ταξικής ολότητας, και πηγάζουν από σχετικές διαφορές διαστρωματικές της ίδιας τάξης, δηλαδή διακρίσεις ανάμεσα στα ιδιαίτερα στρώματα που συναπαρτίζουν την ενότητα. Αυτά είναι στρώματα με διαφορετική προέλευση και οικονομική βάση (λ.χ. άλλα ξεπέσανε χτές από την μεγαλομπουρζουαζία στο μέσο στρώμα, άλλα ανεβαίνουνε τώρα από τη μεσαία και τη μικρή μπουρζουαζία, κλπ.), με διαφορετικό βαθμό ταξικής ηλικίας και συνειδητοποίησης, με διαφορετικούς οικονομικούς, ιστορικούς, διεθνικούς, τοπικούς, πολιτικούς δεσμούς και παραδόσεις, άρα

με μια διαφορετική ως ένα βαθμό ψυχολογία και νοοτροπία.

Όμοιες και ακόμα πολυπλοκότερες διακρίσεις παρουσιάζει η μικροαστική και ως ένα βαθμό η εργατική τάξη, που και οι δυο τους είναι για την κυριαρχία του κεφαλαίου η παθητική μαζική εφεδρεία, η μάζα των εκλογικών τους κορόιδων. Έτσι, για να τραβηχτούνε τα διάφορα αυτά στρώματα τόσο της μπουρζουαζίας και των εργατών, για να βοηθήσουν ενεργά ή ν' ανεχτούνε παθητικά την πολιτική εκείνη που συμφέρει στους γενικούς σκοπούς της τάξης του κεφαλαίου, χρειάζονται κάθε φορά ιδιαίτερα συνθήματα, ιδιαίτερες μορφές οργανωτικές, ιδιαίτερα μοτίβα προπαγάνδας και ζύμωσης, ιδιαίτερες "ιδεολογίες", με ένα λόγο μια ιδιαίτερη πολιτική σκηνοθεσία. Από εδώ πηγάζει η ιστορική αναγκαιότητα περισσοτέρων κομμάτων της μπουρζουαζίας σε κάθε χώρα και σε κάθε εποχή.¹⁶

Το Λαϊκό Κόμμα συνδέθηκε πολύ στενά από την πρώτη στιγμή του ξεκινήματος του με τη Μοναρχία και έκλεισε μέσα του όλα τα φεουδαρχικά υπολείμματα και οπισθοδρομικά τμήματα της ελληνικής μπουρζουαζίας, που η τολμηρή ορμή των πρωτοπόρων "ανορθωτών" της του 1911 τους έφερε ίλιγγο. Γι' αυτό είχε κιάλας εξαρχής αποκτήσει πιο στενούς δεσμούς με τον αγροτικό πληθυσμό, ιδίως της παλιάς Ελλάδας, και για ένα μεγάλο διάστημα συνταύτισε την τύχη του με την τύχη της Μοναρχίας.

Υπηρέτησε στο μεγάλο πόλεμο τη φαινομενικά "φιλουδέτερη" μα στην ουσία παθητικά γερμανόφιλη πολιτική της Αυλής. Αναδείχτηκε σε μεγάλο κόμμα δημαγωγώντας και αισχρά κερδοσκοπώντας πάνω στο αντιπολεμικό αίσθημα των μικροαστικών και εργατικών μαζών. Για στόχο του το αίσθημα αυτό των μαζών είχε φυσικά την "τυραννία" και την ιμπεριαλιστική πολιτική του αιματοβαμμένου Βενιζέλου - Πολέμου. Έτσι η

μπουρζουαζία, σαν έγινε μισητό για μια περίοδο στις μάζες το πρώτο μεγάλο κόμμα της που σχηματίστηκε στην εποχή της ορμητικής ανόδου της, και μια που έλειπε ένας σοβαρός πολιτικός παράγοντας από το προλεταριάτο, μπόρεσε και βρήκε ένα άλλο κόμμα αστικό για να διοχετέψει σε αυτό το αγανακτισμένο λαϊκό ρεύμα. Είναι γνωστή η τραγική και μυριόνεκρη αποκάλυψη της μεγάλης ιστορικής απάτης του Λαϊκού Κόμματος στο Σαγγάριο. Η Αυλή και το Κόμμα της συνέχισαν την ίδια ιμπεριαλιστική πολιτική του Ε.Βενιζέλου, που στα λόγια είχαν καταδικάσει για να τον ρίξουν. Η συνέχεια της πολιτικής εκείνης δεν κόπηκε καθόλου από την εναλλαγή των δύο κομμάτων της ελληνικής μπουρζουαζίας. Έτσι από τότε κιόλας έδειξαν την ταξική τους ταυτότητα σαν δύο κόμματα του νεαρού ελληνικού ιμπεριαλισμού. Αποτέλεσμα: στα 1919-20 ήταν πια γεγονός η χρεοκοπία της πολιτικής του αγγλικού φιλελεύθερου κόμματος για ένα διαμελισμό της Τουρκίας. Το ηρωικό εθνικοεπαναστατικό κίνημα του τουρκικού λαού νίκησε τους συνασπισμένους ιμπεριαλιστές της δυτικοευρωπαϊκής κεφαλαιοκρατίας και το χωροφύλακά τους, τον ελληνικό ιμπεριαλισμό. Ύστερα από το συμβιβασμό του γαλλικού και ιταλικού ιμπεριαλισμού με την επαναστατική κυβέρνηση της Άγκυρας, κατέρρευε μοιραία και η "μεγαλεπήβολη" μικρασιάτικη ελληνική πολιτική. Ακολούθησε τραγωδία εξανδραποδισμού 1,5 εκατομμυρίου Ελλήνων από την Μικρασία. Αυτοί στριμωγμένοι τώρα στα παλιά ελλαδικά σύνορα, αποτελέσανε βορά του μεγάλου κεφαλαίου. Άλλους το κεφάλαιο τους "ελευθέρωσε" πραγματικά από τα μέσα της παραγωγής ρίχνοντάς τους στο προλεταριάτο ή στο κουρελοπρολεταριάτο. Στους άλλους έδωσε πάλι "λευτεριά" στοιβάζοντάς τους μαζί με τη γηγενή φτωχολογιά μέσα στη σκόνη της πιο απαθλιωμένης μικρομπουρζουαζίας στις

πόλεις και στα χωριά.

Το ένα αστικό κόμμα άνοιξε το λάκκο του ελληνικού έθνους στη Μικρασία, το άλλο το αποτέλειωσε. Με διαφορετικά μοτίβα και συνθήματα, μα και τα δυο τους με την ίδια ιμπεριαλιστική πολιτική.

Ταυτόχρονα η γοργή εξέλιξη των γεγονότων, ιδίως μετά το 1920, η πλέρια καπιταλιστικοποίηση των αριστοκρατικών παραδόσεων (τζάκια) μπροστά στο παγερό κύμα των συμφερόντων της νικηφόρας μεγαλομπουρζουαζίας, αναγκάζουν και το Λαϊκό Κόμμα να εγκαταλείψει την παλιά του μοναρχική προσήλωση και να προσαρμοστεί στις καινούργιες συνθήκες που δημιουργήθηκαν στη χώρα. Από εδώ πήγασε η αναγνώριση της Δημοκρατίας και η συμφωνία του Λαϊκού πάνω σε όλα τα μέτρα της καπιταλιστικής σταθεροποίησης (1927 και ύστερα). Σωστά η Κ.Ε του Σπάρτακου διαπίστωνε στη 2η Εθνική του Συνδιάσκεψη: "Μπορούμε να πούμε ότι ενώ το Φιλελεύθερο Κόμμα είναι κόμμα συνεπές κεφαλαιοκρατικό από τη γέννησή του, το Λαϊκό εξελίχτηκε σε τέτοιο διατηρώντας ακόμα εσωτερικές αντιφάσεις σε συνέπεια της ιδιαίτερης ιστορικής του προέλευσης". Και αυτό ανεξάρτητα από την εκλογική μάζα που δημαγωγικά παρασέρνει και που έκανε τον Αρχαιομαρξισμό να δει στο Λαϊκό ένα κόμμα μικροαστικό (ελληνική "κερεσκυάνδα" του 1933, βλ. παρακάτω, IV, 3).

Σήμερα τα δύο ιστορικά πολιτικά συγκροτήματα της ελληνικής μπουρζουαζίας, με την όξυνση της καθολικής οικονομικής κρίσης και τη νέα κρατική πτώχευση, συγκρούονται στο φόντο των ιστορικά ξεφλημένων πια παλιών τους διαφωνιών. Τις ξαναζωντανεύουν οι σύγχρονες περιπέτειες και η αλληλοδιαδοχή και αμοιβαία τριβή τους. Στην πραγματικότητα ενσαρκώνουν και τα δύο την ίδια αντιδραστική πολιτική της

ελληνικής κεφαλαιοκρατίας (λ.χ. νομοθετική, δικαστική, αστυνομική κατάπνιξη των ελευθεριών της εργατικής τάξης, δουλικά εξυπηρέτηση του ξένου κεφαλαίου, οικονομικά μέτρα πείνας, φορολογική απομύζηση των εργαζόμενων χωρικών, κρατική προστασία σκανδαλώδης στο βιομηχανικό κεφάλαιο, κλπ).

Η γοργή εξέλιξη σε όλες τις διάφορες μερίδες του λεγόμενου "Αγροτικού Κόμματος", που τις διευθύνουνε λογής-λογής πολιτικοί αγύρτες τύπου Σοφιανόπουλου, και η μετατροπή τους σε απλά βοηθητικά εξαρτήματα των δυο μεγάλων αστικών κομμάτων, ήρθαν να επιβεβαιώσουν απόλυτα μια παλιότερη διαπίστωση της μαρξιστικής αριστεράς: στην τωρινή περίοδο που ακολούθησε την πραγματοποίηση της αγροτικής μεταρρύθμισης και χαρακτηρίζεται από μια χρόνια διεθνική αγροτική κρίση, από την παταγώδη χρεοκοπία κάθε "αριστερής" αγροτικής πολιτικής και την ανάπτυξη φασιστικών τάσεων μέσα στα αγροτικά κόμματα σ' όλες τις χώρες, σ' αυτήν την περίοδο θα ήταν αδύνατο να δημιουργηθεί και να διατηρηθεί ένα σοβαρό, αληθινά αυτόνομο κόμμα αγροτικό με καθορισμένο ριζοσπαστικό χαρακτήρα. Κι εδώ ίσα-ίσα είναι που φανερώνεται όλη η άγνοια της σταλινικής ομάδας για την πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα.

Η 6η Ολομέλεια εγκαταλείπει την ιδέα που τόσα χρόνια τώρα διακηρύχουν οι κομμουνιστές από το 5ο Παγκόσμιο Συνέδριο της ΚΔ, ότι δηλαδή η "εργατοαγροτική" κυβέρνηση δεν είναι τίποτα άλλο παρά ταυτόσημη, ένα ψευδώνυμο, μια εκλαϊκευση στις αγροτικές χώρες των λατινικών όρων "διχτατορία του προλεταριάτου". Τι πράμα όμως είναι τότε αυτή η ιδιαίτερη και ενδιαμέση "εργατοαγροτική" επανάσταση που "επικείται" στην Ελλάδα ανάμεσα στο αστικό δημοκρατικό καθεστώς και στη διχτατορία του προλεταριάτου; Τι έννοια έχει η αντίθεση της

"εργατοαγροτικής" αυτής επανάστασης προς τη σοσιαλιστική; Έχουμε μπροστά μας μια νέα, διαφορετικού είδους ανατροπή έξω από την προλεταριακή; Με ένοπλη εξέγερση ή με άλλους τρόπους; Και αφού η 6η Ολομέλεια μας αφήνει να εννοούμε με ένοπλη εξέγερση, τότε σαν τι πράγμα θα ξεχωρίζει την "εργατοαγροτική" αυτή επανάσταση από την προλεταριακή επανάσταση; Ποιά ή ποιά κόμματα θα διευθύνουν την πρώτη επανάσταση σε διάκριση από την δεύτερη; Ποιός μπορεί να είναι ο πολιτικός σχηματισμός γενικά που θα αντιπροσωπεύει την αγροτιά στη συμμαχική αυτή κυβέρνηση, αφού αυτή δεν θα είναι η προλεταριακή διχτατορία που την ασκεί, όπως ξέρουμε όλοι, αποκλειστικά και μόνο ένα κόμμα, το επαναστατικό κόμμα του προλεταριάτου; Ποιάς απόχρωσης θα είναι ο σχηματισμός αυτός; Σοφιανόπουλου, Χατζηγιάννη, Τανούλα ή καμιάς άλλης πιο "ριζοσπαστικής"; Ποιά επιτέλους είναι η διαφορά στο πρόγραμμα και στις μέθοδες των δύο αυτών επαναστάσεων; Είναι ανάλογα ερωτήματα με εκείνα που έθεσε ο Τρότσκι στους σταλινικούς για την ισπανική "δημοκρατική διχτατορία", που οδήγησε στην αφάνεια το Ισπανικό Κομμουνιστικό Κόμμα μέσα στην επαναστατικότερη περίοδο που γνώρισε ποτέ η Ιβηρική Χερσόνησο.

Η πραγματικότητα η αδιαφιλονίκητη είναι πως, με την προϋπόθεση της απουσίας του προλεταριακού επαναστατικού παράγοντα και της ανικανότητάς του να τραβήξει τις απαθλιωμένες και εξεγειρόμενες μάζες του χωριού, η μόνη τάση, που θα είχε στη σημερινή εποχή έδαφος για ανάπτυξη και στο ελληνικό χωριό, θα ήτανε μια διχτατορική, με κλασικό ή φασιστικό χαρακτήρα. Πάνω στο έδαφος της αδυναμίας όπου κατήντησε η αστική τάξη με τις αδιάλυτες αντιφάσεις της κρίσης, την αδυναμία της να αποχτήσει μια σταθερή κυβερνητική εξουσία

ύστερα από την αποτυχημένη μέσα στους σπασμούς της οικονομικής κρίσης βενιζελική τετραετία 1928-1932, οι τάσεις της μελλοντικής πολιτικής εξέλιξης στην Ελλάδα ακολουθάνε ένα δρόμο ολότελα παράλληλο με εκείνο που βλέπουμε στις προχωρημένες ευρωπαϊκές χώρες: ολοκληρωτική κατάργηση κάθε δημοκρατικής πολυτέλειας στην κυριαρχία του κεφαλαίου. Εξόντωση μόνιμη κάθε μορφής εργατικής δημοκρατίας, διχτατορία και φασισμός.

Η πολιτική που εφαρμόζουν από τα 1928 τα δυο κοινοβουλευτικά αστικά κόμματα, αποτελεί με μια έννοια προλείανση του εδάφους γι' αυτήν την κατεύθυνση που όλο και συστηματοποιείται.

Από την άλλη ο αποφασιστικός ρόλος, που από το 1909 κιάλας αρχίσανε, κατά καιρούς, να παίζουν μιλιταριστικές κλίκες, έγινε πια μόνιμη, σχεδόν οργανική λειτουργία του μηχανισμού της πολιτικής εξέλιξης στην Ελλάδα, όπως και σε μερικές χώρες (λ.χ. Νότια Αμερική). Τα δύο κόμματα ουσιαστικά είναι σήμερα δύο στρατιωτικοπολιτικά συγκροτήματα στηριγμένα σε πολύ ή λίγο ανοιχτά δηλωμένους υποψήφιους διχτάτορες. Ο καθένας από αυτούς έχει μέσα στην κυβέρνηση, επίσημα ή παρασηκνιακά, την ισχύ που του δίνει κυρίως η δυναμική του θέση και επιρροή μέσα στο σώμα της στρατιωτικής ιεραρχίας. Η σύνθεση της κυβέρνησης του Λαϊκού Κόμματος, που βγήκε από τις εκλογές το Μάρτη του 1932, ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος και οι άλλες συνωμοτικές μιλιταριστικές οργανώσεις, το κίνημα Πλαστήρα (Μάρτη 1933), η σχεδόν ανοιχτά επιδοκιμαστική θέση των δημοκρατικών κομμάτων απέναντι σε αυτό το κίνημα κλπ, είναι ιστορικές αποδείξεις για την ορθότητα της διαπίστωσης αυτής.

Ταυτόχρονα όμως με τη διελκυστίνδα των δυο στρατιωτικοπολιτικών συγκροτημάτων και τις δειλές στην αρχή,

τολημρές τώρα διακυρήξεις των κοινοβουλευτικών ηγετών τους σχετικά με την ανάγκη για μια "μεγαλύτερη συγκέντρωση της εκτελεστικής εξουσίας" και μια "διόρθωση του κοινοβουλευτισμού", - έχει αρχίσει να αναπτύσσεται από το 1930 μια φασιστική κίνηση που θέλει να πλησιάσει τα κλασσικά της ευρωπαϊκά πρότυπα (ΕΕΕ, "Σιδηρά Ειρήνη", "Ιερολοχίτες", κττ, κττ). Με τις ένοπλες αιματηρές της επιθέσεις ενάντια στις εργατικές οργανώσεις και με την κυνική υποβοήθηση της αστυνομίας και της κυβέρνησης, μας φανερώνει ένα κίνδυνο σοβαρό που βρίσκεται πάνω στην ίδια κατεύθυνση της πολιτικής εξέλιξης, μόλο που η μορφή αυτής της κίνησης δεν έχει πάρει οριστικά πλατύτερο χαρακτήρα σε εθνική κλίμακα (σχετικές προσπάθειες γίνονται τώρα από τα ΕΕΕ).

Ακόμα πιο έντονα χαρακτηριστική για τη γενική αυτή τάση της ελληνικής κεφαλαιοκρατίας ήταν η πρόσφατη συζήτηση για τη λεγόμενη "Τρίτη κατάσταση". Συστηματικά εργάζονται να τη δημιουργήσουν αποφασιστικοί κύκλοι τραπεζικοί και στρατιωτικοί, με πρόγραμμα την ανοιχτή κατάργηση κάθε συνταγματικής δέσμευσης, του κοινοβουλίου, κλπ και την εγκαθίδρυση μιας απροκάλυπτης και ωμής δικτατορίας.

Εξετάζουμε αυτή την "Κατάσταση" του Μεγάλου Κεφαλαίου ανεξάρτητα από την μορφή που θα έπαιρνε κι από τις ενδεχόμενες συνθέσεις της με τις υπάρχουσες πολιτικές καταστάσεις ή με τα κόμματα. Ο ρόλος της θα ήταν να προσπαθήσει να στηριχθεί είτε στον αστυνομικογραφειοκρατικό μηχανισμό μονάχα, είτε (αν η γερή αντίσταση του επαναστατικού προλεταριάτου θα έσπρωχνε στον εμφύλιο πόλεμο) και σε ορδές οργανωμένων μικροαστών. Θα ζητούσε έτσι να παίξει το ρόλο του δημίου των εργαζομένων, που παίζουνε σήμερα ο Χίτλερ στη Γερμανία, ο Μουσολίνι στην Ιταλία και ο Πιλσούδσκι στην

Πολωνία.

Η άμυνα ενάντια στην επικρατούσα κιάλας ίσαμε ένα σημείο λευκή τρομοκρατία, η άμυνα ενάντια στον κίνδυνο της διχτατορίας και του φασισμού, μπορεί να οργανωθεί με μια τακτική ενιαίου μετώπου όλων των εργατικών οργανώσεων πρώτα πρώτα και με βάση την ταχτική μερικών δημοκρατικών διεκδικήσεων για τις δημοκρατικές άμεσες ελευθερίες του προλεταριάτου, πολιτικές και συνδικαλιστικές. Μα όποιος συγχύζει την ταχτική των μερικών δημοκρατικών διεκδικήσεων με την στρατηγική του προλεταριάτου την περίοδο που περνάμε, και βάζει μπροστά την "αστικοδημοκρατική" προοπτική αντί για την προλεταριακή επανάσταση, που αυτή μόνη είναι ικανή να ασφαλίσει στους εργαζόμενους την αληθινή Δημοκρατία – αυτός θα είναι και ανίκανος να συλλάβει κάθε φορά με σωστό τρόπο όλα τα ταχτικά προβλήματα της αντιφασιστικής δράσης του προλεταριάτου και θέλοντας και μη, θα ρίχνει νερό στο μύλο του αστικού και μικροαστικού "δημοκρατικού αντιφασισμού", δυναμώνοντας έτσι αρνητικά και σε τελευταία ανάλυση τις φασιστικές τάσεις. Βλέπε την περίπτωση του ιταλικού φασισμού παρακάτω ("Αντιφασιστικό αντικοινοβούλιο του Αβεντίνου").

V. ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ (“Η απαλλοτρίωση των ξένων καπιταλιστών από τους δικούς μας”)

1. Η πάλη με τον ξένο ιμπεριαλισμό και οι καθυστερημένες χώρες

Ο εισηγητής της νέας στρατηγικής διάβασε κάπου πως ένα άλλο καθήκον της αστικοδημοκρατικής επανάστασης, εξόν από τη διάλυση των φεουδαρχικών μορφών της οικονομίας, είναι και η εθνική ενότητα και ανεξαρτησία, η αποτίναξη του ξένου ιμπεριαλιστικού ζυγού σε ορισμένες χώρες. Με το έτοιμο αυτό καλούπι στα χέρια, απαλλάσσει τον εαυτό του από τον κόπο να μελετήσει τις διαφορές που χωρίζουν την Ελλάδα από τις αποικίες και μισοαποικίες (παλιότερα όλοι οι κομμουνιστές στην Ελλάδα ξανάλεγαν άκριτα μια προπαγανδιστική απλώς έκφραση των Βουλγάρων συντρόφων: “μισοαποικιακά Βαλκάνια”). Έτσι, ανακάλυψε με την ευκολία του πως και η Ελλάδα βρίσκεται μπρος σε μια εθνική αστικοδημοκρατική επανάσταση για ν’ αποτινάξει τον ξένο ιμπεριαλιστικό ζυγό. Πως το ελληνικό προλεταριάτο, δίχως πρώτα ν’αναλάβει με μια συνεταιριστική κυβέρνηση του μαζί με τους “φτωχομεσαίους” χωρικούς την εκτέλεση αυτού του

έργου, δεν μπορεί να εγκαθιδρύσει στην Ελλάδα διχτατορία προλεταριακή με σοσιαλιστικά καθήκοντα.

Είναι γνωστό πώς πραγματοποιήθηκε από την ελληνική ιμπεριαλιστική μπουρζουαζία η "εθνική ενότητά μας" μέσα στα όρια της ελληνικής αστικής δημοκρατίας με τους ιμπεριαλιστικούς πολέμους 1912-22, με το βίαιο και "εκούσιο" εξαν-δραποδισμό, εκπατρισμό και εξεθνισμό Τούρκων, Εβραίων, Σλάβων, κλπ. κατοίκων της Μακεδονίας, Θράκης, Μικρασίας και Κρήτης.

Είναι γνωστή επίσης η άτιμη συνθήκη για την "εκούσια(!) ελληνοβουλγαρική μετανάστευση", που, με την σατανική έμπνευση του Ε. Βενιζέλου, σκάρωσε ένας από τους υπεραντιδραστικότερους πολιτικούς της μεγάλης ελληνικής κεφαλαιοκρατίας, ο Αντρέας Μιχαλακόπουλος. Μας την έδωσε σαν πρώτο "πολιτισμένο" δώρο της νεότευκτης ελληνικής Αστικής Δημοκρατίας. Το αποκάλυψε στο λαό αυτό το αίσχος για πρώτη φορά, κάτω από δραματικές συνθήκες, το Κομμουνιστικό Κόμμα της Ελλάδας με την απολογία των τότε Κεντρικών Επιτρόπων του στη δίκη για εσχάτη προδοσία μπροστά στο Διχτατορικό Στρατοδικείο των Αθηνών το Φλεβάρη 1926. Είναι ένα ιστορικό πολιτικό ντοκουμέντο οι απολογίες κείνες -όχι προσωπικό, διεφθαρμένοι γραφειοκράτες-, μια τίμια φωνή του προλεταριακού διεθνισμού, μοναδική τότε στην Ελλάδα, για τα ελεεινά ανθρώπινα ανδράποδα όπου μετέτρεψε η ελληνοβουλγαρική μπουρζουαζία τους ελληνικούς και βουλγαρικούς πληθυσμούς της Μακεδονίας, ξεριζώνοντάς τους από τη γη των πατέρων τους για να την εποίκισει σύμφωνα με τα σωβινιστικά αγριανθρωπικά της σχέδια. Ντοκουμέντο που, ενώ το στενογράφημά του στάλθηκε από τη Φολέγαντρο, δεν δημοσιεύτηκε ποτέ ως τώρα. Εξαφανίστηκε στα χέρια της σταλινικής φατριάς, επειδή ο τότε

Γεν. Γραμματέας του Κόμματος διαφώνησε μαζί της και πέρασε στην αντιπολίτευση.

Είναι τέλος γνωστό ότι ο "αστικοδημοκρατικός μετασχηματισμός" στο πεδίο της "εθνικής ενοποίησης" πήρε την πιο τελειοποιημένη και σιχαμερή μορφή καπιταλιστικής εκμετάλλευσης με την "Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων", με την Εθνική Τράπεζα και τις βιομηχανίες που αναπτυχθήκανε πάνω στα κόκαλα των προσφύγων. Αυτές είναι που μεταβάλλανε το έργο της "αποκατάστασης" των ομοεθνών προσφύγων και της ανταλλάξιμης περιουσίας σε μια κολοσιαία κερδοσκοπική επιχείρηση του ντόπιου και ξένου χρηματιστικού κεφαλαίου και της ελληνικής βιομηχανίας.

Από την άποψη αυτή η ελληνική αστική τάξη είναι καιρός που έχει περάσει από το στάδιο του "αμυντικού εθνικισμού" για την εθνική ανεξαρτησία στο στάδιο του επιθετικού εθνικισμού. Κρατάει κιόλας στη Μακεδονία και στη Θράκη κάτω από τον εθνικό της ζυγό ξένες μειονότητες. Είναι καθαρή ηλιθιότητα, ανάξια για συζήτηση, ο ισχυρισμός της 6ης Ολομέλειας ότι, εξόν από τ' άλλα, ακόμα κι επειδή μια χώρα καταπιέζει ξένες εθνικές μειονότητες, βρίσκεται τάχα μπροστά στην αστικοδημοκρατική της επανάσταση! Η Αγγλία τότε, και η Αμερική ακόμα, θα ήτανε τα πρότυπα "καθυστερημένων" χωρών, όπου η σοσιαλιστική επανάσταση θα ήτανε "μακρινή μουσική του μέλλοντος".

Η Ελλάδα, όπως άλλωστε και τ' άλλα βαλκανικά κράτη, σχηματίστηκε πραγματικά με "ανεξάρτητη" κρατική υπόσταση στις αρχές του 19ου αιώνα σαν προϊόν των διπλωματικών μηχανορραφιών στα ευρωπαϊκά αναχτοβούλια (Ρόζα Λούξεμπουργκ). Όταν η μεγάλη αρχηγίνα του γερμανικού Σπάρτακου έγραφε αυτό, δεν φανταζότανε φυσικά ποτέ της πως θα βρίσκονταν κάποιοι "λενινιστές" στην Ελλάδα να την

κατηγορήσουν ότι λησμόνησε την εξέγερση των καταπιεζόμενων Ελλήνων χωρικών του 1821 ενάντια στον εθνικό και κοινωνικό ζυγό των Τούρκων μπέηδων και πασάδων. Είχε μονάχα υπόψη της ότι η περιπλοκή του ανατολικού ζητήματος, πού 'φερε η επανάσταση του Εικοσιένα, προκάλεσε μια καινούργια όξυνση της σύγκρουσης στα ευρωπαϊκά διπλωματικά παρασκήνια ανάμεσα σε κείνους που λυσσασμένα κρατούσανε τη θέση της "σωτηρίας του μεγάλου αρρώστου" (Μέτερνιχ) και τους άλλους (Αγγλία, Ρωσία, Γαλλία). Τούτοι, για ν' αποσοβήσουνε την απειλούμενη κιάλας πριν από το 1821 αποκλειστική ηγεμονία του ενός απ' αυτούς (Ρωσία) στη μικρή μα στρατηγικά σημαντική γωνιά αυτή της Βαλκανικής, μηχανεφτήκανε στα 1832-1833, ύστερ' από μακρόσυρτα διπλωματικά παζαρέματα, ένα συμβιβασμό: την κοινή μοιρασιά της "προστασίας" του καινούργιου κρατιδίου ("Υψηλαί Προστάτιδες Δυνάμεις"). Ακόμα και λιγοστά μόνο από τα σχετικά ιστορικά στοιχεία που έχει συλλέξει ο Γιάννης Κορδάτος στα δυο έργα του "Κοινωνική Σημασία της Επανάστασης του '21" και "Νεοελληνική Πολιτική ιστορία", τομ. 1, θα μπορούσανε να διδάξουν πάρα πολλά στους σύγχρονους ανιστόρητους αστούς ιστορικούς της "εθνικής παλιγγενεσίας" μας, μα περισσότερα στους πρωτότυπους αρχηγούς της ελληνικής προλεταριακής επανάστασης, που αγνοούνε την αληθινή ιστορία της ελληνικής εθνικής επανάστασης.

Παρόμοια γενεσιουργία είχανε μετά τον πόλεμο τα μικρά κράτη που προήλθαν από τη διάλυση της Αυστροουγγρικής Αυτοκρατορίας και τα Βαλτικά. Όλες αυτές οι τυπικά ανεξάρτητες χώρες βρίσκονται σε σχέση οικονομικής και πολιτικής εξάρτησης από τις μεγάλες ιμπεριαλιστικές Δυνάμεις της Δύσης και από τα μεγάλα κέντρα του χρηματιστικού

κεφαλαίου αυτών των Δυνάμεων (Λόντρα, Παρίσι).

Η διείσδυση του ξένου χρηματιστικού κεφαλαίου μέσα σε αποφασιστικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας, οι έντονες μορφές δημοσιονομικής υποτέλειας της Ελλάδας (ΔΟΕ), παίζουν αναμφισβήτητα ένα σημαντικό ρόλο και απομυζούνε για το ξένο κεφάλαιο ένα μεγάλο μέρος από την υπεραξία που παράγει το προλεταριάτο και ο εργατικός μας λαός γενικά.

Ανεξάρτητα όμως από την ακριβή έχταση της υποτέλειας αυτής στην καθαρά οικονομική της εμφάνιση, που δεν μπορεί βέβαια να καθοριστεί με τις απλά και μόνο προπαγανδιστικές γενικολογίες της απόφασης της 6ης Ολομέλειας ("ηγεμονία του ξένου κεφαλαίου πάνω στο ντόπιο", κττ), είναι αναμφισβήτητο ότι, διαφορετικά από τις αποικιακές και μισοαποικιακές (μισο)φεουδαρχικές χώρες, η ντόπια καπιταλιστική μας τάξη, συνυφασμένη εξαρχής με το ξένο κεφάλαιο και με τη βοήθεια του, κρατάει σήμερα στα χέρια της τους αποφασιστικούς τομείς της οικονομικής ζωής και την πολιτική του τόπου, και τους έχει δώσει τη δική της ταξική σφραγίδα.

Όλα τα παραπάνω γεγονότα από τη μια μεριά κάνουνε πιο έντονο τον καπιταλιστικό χαρακτήρα της ελληνικής οικονομίας και την αδιάλυτη περιπλοκή της στο σύστημα της διεθνικής αλληλεξάρτησης. Από την άλλη μεριά θέτουνε πραγματικά το πρόβλημα της πάλης με τον ξένο ιμπεριαλιστικό ζυγό. Μα το θέτουν όχι σαν πρόβλημα καμιάς ιδιαίτερης εθνικής αστικοδημοκρατικής επανάστασης, μα αδιάσπαστα ενωμένο με το καθήκον της προλεταριακής σοσιαλιστικής επανάστασης. Το θέτουνε με τρόπο ανάλογο όπως μπαίνει το πρόβλημα αυτό και σε μια σειρά πιο προχωρημένες καπιταλιστικές χώρες της Ευρώπης λ.χ., που, "ανεξάρτητες" κρατικά, βρίσκονται σε αντίστοιχη υποτέλεια από τον ξένο ιμπεριαλισμό. Σε μια πολύ

χειρότερη τέτοιου είδους υποτέλεια βρίσκεται σήμερα με τη συνθήκη των Βερσαλιών η Γερμανία. Μια ανάλογη δημοσιονομική εξάρτηση έχουμε γενικότερα όλης της Ευρώπης, οφειλέτριας στο μεγάλο πόλεμο, από τις πιστώτριες Ενωμένες Πολιτείες της Βόρειας Αμερικής.

Η 6η Ολομέλεια της σταλινικής ομάδας ουσιαστικά ξαναπαίρνει στο σημείο τούτο την αρχαιομαρξιστική θέση που βγαίνει κετευθείαν από την "ελληνική κερενσκούδα": στην επανάσταση που θ' ανατρέψει την ελληνική καπιταλιστική τάξη από την εξουσία, βάζει για καθήκον την εθνικοποίηση των "ξένων" επιχειρήσεων, κ' έτσι θέλει να δώσει στο πρόγραμμα της επανάστασης αυτής έναν... εθνικό χαρακτήρα! Είναι αδύνατο να περάσουμε στη διχτατορία του προλεταριάτου αν πρωτίτερα ένα άλλο αστικοδημοκρατικό "εργατοαγροτικό" καθεστώς δεν εθνικοποιήσει τις "ξένες" επιχειρήσεις!

Έχοντας την ίδια με τον αρχαιομαρξισμό μικροαστική στενοκεφαλιά, η σταλινική ομάδα δεν είναι σε θέση να νοιώσει ότι μια τέτοια επέμβαση στην καπιταλιστική ιδιοκτησία είναι καθαρή ουτοπία από οποιαδήποτε άλλη - ας λέγεται και "εργατοφτωχομεσαία" - εξουσία, έξω από τη διχτατορία του σοσιαλιστικού και διεθνιστικού προλεταριάτου. Γιατί θίγει τις ελληνικές βάσεις του διεθνικού χρηματιστικού κεφαλαίου. Γιατί "ξένες" επιχειρήσεις με απόλυτη χημική καθαρότητα στην πραγματικότητα δεν υπάρχουνε στην Ελλάδα, αφού στο μετοχικό τους κεφάλαιο είναι μπασμένο και το ελληνικό, είτε άμεσα, είτε μέσω της Εθνικής Τράπεζας, είτε μέσω του σημαντικού ελληνικού κεφαλαίου που στο εξωτερικό ντύνεται με ελληνικές αξίες. Γιατί τέλος η επέμβαση σε οποιοσδήποτε καπιταλιστικές επιχειρήσεις, ας είναι και τις "ξένες", είναι προσβολή της αρχής της αστικής ιδιοκτησίας, προσβολή που από τη λογική φύση της δεν μπορεί

να περιοριστεί από εθνικούς χρωματισμούς.

Για το ελληνικό προλεταριάτο η πάλη για την "εθνικοποίηση" της Πάουερ, της Φαουντέσιον, κλπ δεν είναι άλλη παρά μια μόνο και ενιαία επαναστατική πάλη για την προλεταριακή εθνικοποίηση όλων των καπιταλιστικών επιχειρήσεων τόσο της Πάουερ όσο και της Ελληνικής Οιοπνευματοποιίας, τόσο της "ξένης" Τράπεζας Αθηνών όσο και της "δικής μας" Εθνικής Τράπεζας. Είναι πάλη για την απαλλοτρίωση όλων των απαλλοτριωτών, δηλαδή πάλη για την προλεταριακή επανάσταση και για το σοσιαλισμό.

Η σταλινική Ολομέλεια με τη θεωρία της για την άμεση απαλλοτρίωση των ξένων καπιταλιστών, όχι όμως και την άμεση απαλλοτρίωση των "δικών μας", πραγματοποιεί το ποιητικό σχήμα της τραγικής ειρωνείας του αρχαίου δραματουργού: για ν'αποφύγει αυτό που δεν θέλει, διαλέγει εκείνα τα μέσα που αναπόφευχτα ίσα-ίσα το φέρνουνε για δυστυχία της. Για να αποφύγει την "άμεση", την "κατευθείαν" σοσιαλιστική επανάσταση, γαντζώθηκε στην άμεση απαλλοτρίωση του ξένου κεφαλαίου, που δεν μπορεί λογικά και φυσικά να γίνει δίχως και την άμεση απαλλοτρίωση και του "δικού μας".

2. Η διείσδυση του ξένου κεφαλαίου στην Ελλάδα

Η στατιστική παρακολούθηση της κίνησης των ξένων κεφαλαίων που τοποθετούνται είτε στα δάνεια, είτε στον παραγωγικό εφοδιασμό της χώρας, είναι δυσχερέστατη αν όχι αδύνατη, όπως αποφαίνονται οι ειδικοί, και ιδιαίτερα στην Ελλάδα με τις ελλείψεις της στατιστικής της. Υπολογισμούς στατιστικούς αποπειραθήκανε για την Ελλάδα δυο ξένοι οικονομολόγοι παλιότερα. Ο καθηγητής Ξ. Ζολώτας, με βάση νεότερους υπολογισμούς του Θ. Καψάλη, λογαριάζει τα τοποθετημένα στην Ελλάδα ξένα κεφάλαια, έξω από τα δάνεια, το 1928 σε 500.000.000 χρυσά φράγκα. Το χρονιάτικο εισόδημα τους 35.00.000 χρυσά φράγκα. Οι πίνακες της ΔΟΕ λογαριάζουν ότι από τα τοκομερίδια των εθνικών χρεογράφων το 1924, τα 33,4% πληρωθήκανε στην Αγγλία, 43% στη Γαλλία, 21,7% στην Ελλάδα. Από 'δω συμπέρασμα με απόλυτη αξία δεν βγαίνει για την εθνικότητα. Ο Ν. Πολίτης σε μια διάλεξή του λογαριάζει ότι στα 1924 οι "ημεδαποί" καπιταλιστές κατείχαν πάνω από 55% των ελληνικών χρεογράφων.

Ο καθηγητής στο πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης Δ. Στεφανίδης που μελέτησε ειδικά το ζήτημα σε ένα αξιοσημείωτο αληθινά έργο του ("Εισροή ξένων κεφαλαίων", 1930) λογαριάζει, με βάση λεπτομερέστερες αναζητήσεις στη δυσκολοερευνήτη αυτή περιοχή, ότι δεν είναι μικρότερο από 375.000.000 χρυσά φράγκα το ξένο κεφάλαιο το τοποθετημένο σε λογής-λογής επιχειρήσεις προνομιούχες και μη (εξόν από τα εθνικά δάνεια). Τα κεφάλαια αυτά ανήκουν τα περισσότερα σε Άγγλους και Γάλλους κεφαλαιούχους. Ύστερα έρχονται οι Βέλγοι, Αμερικάνοι και Γερμανοί. Οι σπουδαιότερες επιχειρήσεις όπου απομυζάει υπεραξία το ξένο χρηματιστικό κεφάλαιο, είτε μονάχο του, είτε

μαζί με το ντόπιο κανένας δεν καθόρισε ποτέ πόσο μονάχο του -, είναι σήμερα το συγκρότημα Πάουερ, η εταιρία αποξήρασης Κωπαϊδίας, οι Τράπεζες Αθηνών και Ιονική, οι εταιρίες σιδηροδρόμων Πελοποννήσου και Θεσσαλίας, η εταιρία σιδηροδρόμου Αλεξανδρούπολης - Σβίλενγκραντ, οι εταιρίες Υδάτων και Ηλεκτρική της Θεσσαλονίκης, η Ελληνική Εταιρία Οίνων και Οινοπνευμάτων, η Εταιρία Αερίοφωτος στην Αθήνα, η Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρία, διάφορες ξένες μεταλλευτικές επιχειρήσεις, κυριότερη τους η γαλλική του Λαυρίου, και τέλος διάφορες καπνεμπορικές, ασφαλιστικές και ταπητουργικές επιχειρήσεις. Απέναντι σ' αυτά πρέπει να λογαριάσει κανείς τα ελληνικά κεφάλαια τα τοποθετημένα στο εξωτερικό, που το εισόδημα τους μπαίνει στο ενεργητικό της εθνικής μας καπιταλιστικής οικονομίας. Είναι πολύ λιγότερα από τα τοποθετημένα εδώ ξένα. Λογαριάζουν όμως οι ειδικοί πως τα ελληνικά κεφάλαια τα τοποθετημένα πρόσκαιρα (βραχυπρόθεσμα) στο εξωτερικό είναι πολύ πιο μεγάλα από τα όμοια τοποθετημένα εδώ ξένα. Στο εισόδημα της καπιταλιστικής μας οικονομίας από το εξωτερικό μπαίνουν και οι πολεμικές επανορθώσεις που πέτυχε η ελληνική μπουρζουαζία με τις συμφωνίες του Σπα και την τελευταία της Χάγης. Σκεπάζουν τα πολεμικά μας χρέη αφήνοντας μάλιστα και κάποιο υπόλοιπο.

Ο ίδιος καθηγητής Δ. Στεφανίδης (στο ίδιο, σελ. 309) παίρνοντας για σωστό το μέσο όρο από τους αριθμούς που δίνουν οι διάφορες στατιστικές για το εθνικό ελληνικό εισόδημα, δηλαδή 40 δισεκατομμύρια σταθεροποιημένες δραχμές υπολόγιζε στα 1930 πως περίπου 5,15% μόνο από το εισόδημα αυτό είναι ό,τι κάθε χρόνο παίρνει γενικά (μαζί με τοκοχρεολύσια των εθνικών δανείων) το ξένο κεφάλαιο από μακρόχρονες τοποθετήσεις στην Ελλάδα. Το ποσοστό αυτό, όσο και να 'ναι

μικρότερο από αληθινό, μας δίνει πάντα μια ιδέα για τη σχετική αξία που 'χουν οι αόριστοι χαρακτηρισμοί για οικονομική "κυριαρχία", "ηγεμονία", κλπ, του ξένου κεφαλαίου πάνω στην ελληνική κεφαλαιοκρατία.

Γενικότερα όμως πρέπει να σημειωθεί ότι ο εισηγητής και επεξηγητής της σταλινικής απόφασης Κούτβης δεν μας εξήγησε πόσο είναι το "ντόπιο" και πόσο το "ξένο" μέρος στα μετοχικά κεφάλαια λ.χ. της "ξένης" Τράπεζας Αθηνών, για να δούμε σε τι βαθμό μπορούμε να την πούμε ξένη. Υστερα, όλοι ξέρουνε πόσο σχετική και απατηλή είναι άξαφνα η ονομασία "Εθνική Τράπεζα", αν πάρουμε υπόψη την ιδιαίτερη βαρύτητα που έχει για το κεφάλαιο της η μεγάλη φινάτσα της Λόντρας και του Παρισιού. Η περιπλοκή "ξένου" και "ντόπιου" είναι απόλυτη, ο "μιχτός" τύπος είναι επικρατέστερος και η σταλινικοαρχαιομαρξιστική θεωρία της "εθnikοποίησης των ξένων εταιριών" στριφογουρίζει μέσα σ' ένα φαύλο κύκλο.

Μέσα σ' αυτό το φαύλο κύκλο κλωθογουρίζουν οι δυο κομφουζιονιστικές μας ομάδες, σταλινική και αρχεία, και, σαν επαρχιώτισσες που πέσανε ξάφνου ανάμεσα στους ιλιγγιώδεις καθρέφτες κάποιου ευρωπαϊκού λούνα-παρκ, βλέπουνε, καταθαμπωμένες, ανάποδα και μπερδεμένα όλα τα πράγματα και τον εαυτό τους: το γαλάζιο γίνεται στα μάτια τους αστέρια, ο Χαρίλαος από ρωμιός δήμαρχος γίνεται φράγκος κλητήρας, ο Χάμπρο προϊστάμενος και ο Λοβέρδος απλός παραγγελιοδόχος, ο ετερόρρυθμος εταίρος τσιφλικάς και ο ομόρρυθμος κολίγος.

3. Η αστικοδημοκρατική επανάσταση και ο Αρχαιομαρξισμός

Πόσο τεχνητή και ψεύτικη ήταν η σύνδεση του Αρχαιομαρξισμού με τη Διεθνή Κομμουνιστική Αριστερά, θά

‘φτανε ίσως να μας το δείξει και μόνη η αρχειομαρξιστική θεωρία για την "εθnicoποίηση των ξένων εταιριών". Είναι γέννημα μιας άλλης θεωρίας, της "ελληνικής κερενσκιάδας του 1933".

Για το Αρχείο η ανάδειξη στην εξουσία του αντιδραστικού στρατιωτικοκαπιταλιστικού συγκροτήματος Κονδύλη - Μεταξά - Τσαλδάρη - Λοβέρδου στις 6 Μάρτη 1933, ήτανε μια... "ανατροπή της κεφαλαιοκρατικής ολιγαρχίας" από τους μικροαστούς που "έσερναν ξοπίσω τους τις εργατικές μάζες στον αγώνα για δημοκρατικές ελευθερίες και για οικονομικές απαιτήσεις κατά της κεφαλαιοκρατίας. Υπό ορισμένες αναλογίες (η 6 Μαρτίου) υπήρξε μια Φεβρουαρινή Επανάσταση!" ("Πάλη των Τάξεων", 6-4-1933). Δηλαδή μια αστική δημοκρατική επανάσταση σαν τη ρώσικη του Φλεβάρη 1917, που ‘φερε ύστερα τον Κερένσκι στην εξουσία. Αν οι σταλινικοί βλέπουνε μια αστικοδημοκρατική επανάσταση να ‘ρχεται, το Αρχείο την είδε κιάλας συντελεσμένη στα 1933 με επικεφαλής το ένα από τα στρατιωτικοπολιτικά συγκροτήματα της ελληνικής μπουρζουαζίας! Και οι δυο καλούνε το προλεταριάτο για την "ολοκλήρωση" της. Το Αρχείο έχει τραβήξει κιάλας τις λογικές συνέπειες του νέου αστικοδημοκρατικού προσανατολισμού του: κάλεσε κι αυτό την προλεταριακή τάξη για την "εθnicoποίηση των ξένων εταιριών" ("Πάλη των Τάξεων", σειρά άρθρα Σεπτέμβρη 1932 - Μάρτη 1933) και ακόμα για ενιαίο μέτωπο "κατά της κεφαλαιοκρατίας" με τις διάφορες αντιδραστικές μερίδες των λεγόμενων "Αγροτικών Κομμάτων" Σοφιανόπουλου, Χατζηγιάννη, Μυλωνά, που, όπως και η πείρα σε λιγοστούς μήνες το ‘δειξε, ήταν απλά βοηθητικά εξαρτήματα των δυο αστικών συγκροτημάτων, στηριγμένα σε εκμεταλλευτικά στοιχεία του χωριού και σε αγοραία ψευτοριζοσπαστική δημαγωγία. Οι πολιτικές αυτές πράξεις του Αρχείου είναι οι σημαντικότερες του ύστερ’ από το 1930, δηλαδή τρία ολάκαιρα

χρόνια μετά την επίσημη σύνδεσή του με το σ. Τρότσκι. Αυτές διαψεύδουν ολοφάνερα τις ελπίδες μερικών αντιπολιτευόμενων πως ο σ. Τρότσκι θα άλλαζε ποτέ την αληθινή φύση του Αρχείου. Οι πράξεις αυτές και τα συνθήματα αυτά βρίσκονται ολότελα πάνω στο ίδιο αντικομμουνιστικό πνεύμα του συνόλου της παλιότερης ιστορικής δράσης του Αρχείου. Από τα 1923: "όχι μόνο παθητική μα και εχθρική στάση απέναντι σε κάθε πολιτική και συνδικαλιστική δράση των εργατών" (Εγκύκλιο του Αρχείου, 1928), - μόρφωση, όχι δράση σε περίοδο μεγάλων πολιτικών και οικονομικών αγώνων του ελληνικού προλεταριάτου, - συστηματική καλλιέργεια του μίσους ενάντια σε κάθε επαναστατική οργάνωση, χτύπημα, και με τρομοκρατικά μέσα, και διάσπαση της επαναστατικής πτέρυγας στο συνδικαλιστικό κίνημα, διάλυση ένοπλη συνεδρίων της τελευταίας, - μασονικός απολυταρχικός τύπος οργάνωσης. Αργότερα: "οι συνδικαλιστικές οργανώσεις δεν έχουν σκοπόν την επιβολήν καλύτερου κοινωνικού καθεστώτος" (κοινή διακήρυξη εργατοκαπίλων, ρεφορμισμού και Αρχειομαρξισμού, "Πάλη Τάξεων", 24-4-1933), - "κερενσκιάδα" Κονδύλη - Τσαλδάρη, - πρόγραμμα (σαν το τωρινό σταλινικό) αστικοδημοκρατικής "εθnicoποίησης ξένων εταιριών", - ενιαίο μέτωπο "κατά του καπιταλισμού" με τις αστικές αγροτικές μερίδες Σοφιανόπουλου, Χατζηγιάνη, κλπ, στα 1933-1934.¹⁷

Όλη η γραμμή από την αρχή ως το τέλος εκφράζει ανάγλυφα το μικροαστικοεπαναστατικό οππορτουμιστικό χαρακτήρα και τις αντιδραστικές μέθοδες του Αρχειομαρξισμού σαν ιδιότυπου ρεύματος μέσα στις ιδιαίτερες συνθήκες εξέλιξης του ελληνικού εργατικού κινήματος. Η αντίληψη αυτή για το Αρχείο βγήκε από τη μακρόχρονη πείρα κ' ύστερα από πολλές συγχύσεις που προκάλεσαν σε όλους τους κομμουνιστές οι δυσκολοεξηγήτες πολλές φορές και αντιφατικές εκδηλώσεις της αρχειομαρξιστικής

"εργασίας". Αποτέλεσμα των συγχύσεων εκείνων, σε συνάφεια και με την ιδιαίτερη τότε όξυνση της κομματικής κρίσης, ήτανε και οι διατυπώσεις μας του 1926 για μια "ωφέλιμη για τον κομμουνισμό έξω από το Κόμμα εργασία" που τάχα μπορούσε να κάνει ο αρχειομαρξιστικός αντικομμουνισμός. Ανεξάρτητα και από την ορθή προσπάθεια της πρώτης αντιπολιτευτικής ομάδας να αποκαλύψει το λάθος του σταλινικού χαρακτηρισμού για το Αρχείο ("αστυνομική", "χαφιέδικη οργάνωση"), στο 3ο Συνέδριο κιάλας (1927) η Δήλωση της Αντιπολίτευσης έδειχνε ένα σωστότερο γενικά προσανατολισμό της στο ζήτημα του Αρχαιομαρξισμού: "διαλυτική η προπαγάνδα του Αρχείου - εμπόδιο για τη συγκρότηση ισχυρού Κ.Κ. - υπομονετικός διαφωτισμός των εργατών του. ("Ριζοσπάστης", 27 Ιούλη 1927).

Στο φως της ιστορικής πείρας από τότε μπορούμε να πούμε ότι το Αρχείο έκανε και κάνει στην Ελλάδα ό,τι θα έκανε κατά του επαναστατικού κινήματος μια κλασική σοσιαλδημοκρατική οργάνωση σε πιο προχωρημένες χώρες με "κανονική δυτικοευρωπαϊκή" εξέλιξη του εργατικού κινήματος (ιδιότυπο "υποκατάστατο της σοσιαλδημοκρατίας μέσα στον ελληνικό κομμουνιστικό πρωτογονισμό").¹⁸ Τη δουλειά αυτή στην Ελλάδα ο μικροαστικός ψευτοαριστερισμός δεν μπορούσε να την κάνει παρά με προκάλυμμα τα βιβλία του Λένιν και του Τρότσκι, κάποτε και με φιλολογία για "σοβιέτ" (σύνθημα του Αρχείου στα 1933). Γιατί το εργατικό κίνημα εδώ, από την αρχή της οργάνωσης του (1918-1919), ζυμώθηκε ολοκληρωτικά με το πνεύμα της Ρωσικής Επανάστασης. Ο σταλινισμός μέσα στο Κόμμα και το θεατρικό τυπικό της αρχειομαρξιστικής εμφάνισης με το κύρος του σ. Τρότσκι εμποδίσανε μερικούς εργάτες να δούνε την ιστορική και πολιτική ουσία του Αρχείου. Αν ο επαναστατικός μαρξισμός τους βοηθήσει και τους διαφωτίσει, δεν πρόκειται ν' αλλάξουνε τη

φύση της μικροαστικής κλίκας του Αρχείου, να το κάνουνε προλεταριακή επαναστατική οργάνωση από μικροαστικοεπαναστατική που είναι. Αυτό είναι τετραγωνισμός του κύκλου. Θα μπορούσανε μόνο ή να εκτοπίσουνε τότε την κλίκα αυτή και, ανοιχτά αποκηρύχοντας τον Αρχαιομαρξισμό ως ιστορική και πολιτική αίρεση που βαρύνεται με εγκλήματα, να ενωθούνε με όλη την κομμουνιστική αριστερά, ή να τραβηχτούν οι λιγστοί εργάτες του Αρχείου, διαφωτισμένοι μαρξιστικά, στην ενιαία οργάνωση της κομμουνιστικής αριστεράς. Αυτή την κατεύθυνση θα πάρουνε σίγουρα οι τελευταίες αξιοσημείωτες ζυμώσεις μέσα στο Αρχείο, με την προϋπόθεση ότι η μαρξιστική αριστερά θα κρατήσει ξεκαθαρισμένο από αυταπάτες το ιδεολογικό της μέτωπο απέναντι στον Αρχαιομαρξισμό.

**VI. ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΗ
ΑΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ,
ΣΤΗΝ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΠΟΧΗ
(Από το Μαρξ στο Χίλφερντιγκ
και από τη Ρόζα Λούξεμπουργκ στο Λένιν)**

Γενικότερα μπορούμε να πούμε ότι η βαθύτατη ρίζα του σφαλερού προσανατολισμού που δίνει στο Κόμμα η 6η Ολομέλεια βρίσκεται στην άγνοια της ουσίας του ιμπεριαλισμού σαν τελευταίας φάσης του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος, μόλο το φρασεολογικό πληθωρισμό της απόφασης σχετικά με τον ιμπεριαλισμό.

Είναι γνωστή η ιστορική τροπολογία Ρόζας Λούξεμπουργκ - Λένιν στην απόφαση του Παγκόσμιου Συνέδριου της 2ης Διεθνούς στη Στουτγάρδη (1907). Στο όνομα της αριστεράς της Ρωσικής (μπολσεβίκοι) και Πολωνικής Σοσιαλδημοκρατίας η Ρόζα Λούξεμπουργκ, ύστερ' από συνεργασία με τον Λένιν αποκάλυψε τη δισταχτική και καιροσκοπική θέση των Μπέμπελ, Κάουτσκι, κλπ, που υποχωρούσαν με τη διατύπωση τους στον εθνικορεφορμισμό του Βόλμαρ. Υποστήριξε ότι η απόφαση του Συνεδρίου για τον απειλούμενο παγκόσμιο ιμπεριαλιστικό πόλεμο θα 'πρεπε να θέτει ξεκάθαρα και το καθήκον της μετατροπής του σε παγκόσμια σοσιαλιστική επανάσταση, ότι το διεθνικό

προλεταριάτο όφειλε να επωφεληθεί από την κρίση του πολέμου για να καταλύσει επαναστατικά την αστική κυριαρχία.

Στα λόγια έγινε δεχτή τούτη η τροπολογία από το Συνέδριο. Μα η βαθύτατη επίγνωση για την οικονομική και πολιτική ουσία της Ιμπεριαλιστικής Εποχής, που ακριβώς έκανε αναγκαία εκείνη τη θέση, έλειπε από τα περισσότερα μέλη του Συνεδρίου. Όλη η αριστερή πτέρυγα και το κέντρο ακόμα στη 2η Διεθνή παίρνανε τότε σαν από πριν γνωστή αυτή την ουσία. Και όμως η πείρα απόδειξε το αντίθετο.

Ο Ρούντολφ Χίλφερντινγκ στο "Χρηματιστικό Κεφάλαιο"¹⁹ του είχε προσπαθήσει μ' επιτυχία να δώσει μια οικονομική θεωρία για τα νέα φαινόμενα του ιμπεριαλισμού.

Μια συνθετική θεωρητική επεξεργασία πάνω στο συνολικό σύμπλεγμα αυτών των φαινομένων έδωσε ίσαμε τώρα μόνο η Ρόζα Λούξεμπουργκ. Βασισμένη στην κλασική μαρξιστική ανάλυση, μας ζωντάνεψε τον ιμπεριαλισμό σαν αδήριτη συνέπεια της αναπαραγωγικής και συσσωρευματικής λειτουργίας του ίδιου του καπιταλισμού. Έτσι μπόρεσε για πρώτη φορά αυτή να ενσωματώσει οργανικά μέσα στη γενική ιστορικοϋλιστική διδασκαλία του μαρξισμού το ιδιαίτερο φαινόμενο του ιμπεριαλισμού και να δώσει στη "θεωρία της κατάρρευσης" ένα συγκεκριμένο οικονομικό θεμέλιο.

Η ελληνική επαναστατική φιλολογία πρέπει το γρηγορότερο ν' αποκτήσει κι αυτή το βασικό έργο της Ρόζας Λούξεμπουργκ "Συσώρευση²⁰ του Κεφαλαίου", παράλληλα με τη συμπλήρωση της έκδοσης του "Κεφαλαίου" του Μαρξ, που τεχνικές δυσκολίες το καθυστερήσανε τόσο πολύ.

Συνοψίζοντας η Ρόζα, με την αναγνωρισμένη κι από τους αντιπάλους σπάνια μαεστρία της, όλη τη θεωρία της στην περίφημη πολεμική με τον Otto Bauer, καταλήγει: "Έτσι ο

καπιταλισμός, με την αλληλεπίδραση των εξωκαπιταλιστικών κοινωνικών κύκλων και χωρών, απλώνεται ολοένα και πιο πολύ. Κάνει συσσώρευση κεφαλαίου σε βάρος τους, μα ταυτόχρονα, βήμα με βήμα, τους καταβροχθίζει και τους εκτοπίζει για να μπει αυτός στη θέση τους. Μα όσο πιο πολλές καπιταλιστικές χώρες παίρνουνε μέρος σ' αυτό το κυνήγι για περιοχές συσσώρευσης και όσο πιο σπάνιες γίνονται οι εξωκαπιταλιστικές περιοχές που μένουν ακόμα ανοιχτές για το παγκόσμιο ξάπλωμα του κεφαλαίου, τόσο πιο λυσσασμένη γίνεται η συναγωνιστική πάλη του κεφαλαίου για την κατάκτηση των περιοχών της συσσώρευσης. Τόσο οι επιδρομές του μετατρέπονται πάνω στην παγκόσμια σκηνή σε μια αλυσίδα από οικονομικές και πολιτικές καταστροφές: παγκόσμιες κρίσεις, πολέμους και επαναστάσεις. Μ' αυτήν όμως τη διαδικασία το κεφάλαιο προετοιμάζει με δυο τρόπους την κατάρρευσή του. Από τη μια μεριά, γιατί με την επέχτασή του σε βάρος όλων των μη καπιταλιστικών μορφών παραγωγής τρέχει γοργά να φτάσει στη στιγμή όπου ολόκληρη η ανθρωπότητα θ' αποτελείται στην πραγματικότητα από καπιταλιστές μονάχα και μισθωτούς προλετάριους και όπου γι' αυτόν το λόγο ίσα-ίσα γίνεται αδύνατη πια κάθε νέα επέχταση, άρα κάθε συσσώρευση του κεφαλαίου. Ταυτόχρονα, από την άλλη μεριά, όσο η τάση αυτή γίνεται πραγματικότητα, τόσο το κεφάλαιο οξύνει τις ταξικές αντιθέσεις και τη διεθνή οικονομική και πολιτική αναρχία σε τέτοιο σημείο που, πολύν καιρό προτού φτάσει ο κόσμος στην τελευταία συνέπεια της οικονομικής εξέλιξης - στην απόλυτη και αποκλειστική κυριαρχία της καπιταλιστικής παραγωγής - θα προκαλέσει αναγκαστικά την εξέγερση του παγκόσμιου προλεταριάτου ενάντια στο καθεστώς της καπιταλιστικής κυριαρχίας" (Rosa Luxemburg, *Die Akkumulation des kapitals*, II Band, *Eine Antikritik*, Leipzig 1921, S.

21).

Ωστόσο οι βαθυστόχαστες αυτές οικονομικές αναλύσεις, που δίνανε μια στερεά θεωρητική θεμελίωση στην πολιτική των προλεταριακών κομμάτων, αποδείχτηκε το 1914 πως δεν βοηθήσανε καθόλου τη διεθνική Σοσιαλδημοκρατία στον πολιτικό της προσανατολισμό. Την εξήγηση της ιστορικής προδοσίας της στο μεγάλο Ιμπεριαλιστικό Πόλεμο, δεν θα τη δούμε μονάχα στο ψυχολογικό, ηθικό, κλπ, πεδίο. Είναι σφαλερό πως η Σοσιαλδημοκρατία εχτιμούσε πριν "ορθά" τον ιμπεριαλισμό, μα ύστερα από δειλία μόνο και αμφιταλάντευση εγκατέλειψε τις σημαίες του Σοσιαλισμού. Έχει απόλυτα δίκιο ένας Ούγγρος μαρξιστής, ο Γκ. Λούκατς, όταν διαπιστώνει ότι η θέση που πήρανε τα διάφορα σοσιαλιστικά ρεύματα τον Αύγουστο του 1914 είναι η λογική συνέπεια της ως τότε σφαλερής θεωρητικής, ταχτικής, κλπ, τοποθέτησής τους απέναντι στον ιμπεριαλισμό συνολικά. Αυτό δεν άργησε να εκδηλωθεί καθαρότερα. Το αποκάλυψε η εμφάνιση των νέων επισήμων σοσιαλδημοκρατικών θεωριών του Κ. Κάουτσκι για τον "υπεριμπεριαλισμό", του Χίλφερντινγκ για την "ειρηνική οικονομική δημοκρατία" μέσα σ' έναν εξελισσόμενο "οργανωμένο καπιταλισμό", κλπ. Την ουτοπιστικότητα και την αντιδραστικότητα της καουτσκιικής θεωρίας για τον "υπεριμπεριαλισμό" την ανασκεύασε ο Λένιν στη μικρή μπροσούρα του "Ο ιμπεριαλισμός, το ανώτατο στάδιο του καπιταλισμού". Οι πρόσφατες θεωρίες του Χίλφερντινγκ από την άλλη μεριά, που είναι ο κυριότερος θεωρητικός της Σοσιαλδημοκρατίας σήμερα, είναι απλή και καθαρή αναίρεση των ορθών επαναστατικών συμπερασμάτων που είχε βγάλει είκοσι χρόνια πρωτίτερα ο ίδιος με το "Χρηματιστικό Κεφάλαιό" του. Ωστόσο το 1920 και 1923 το 'βγαλε ξανά στη Γερμανία και στη Βιέννη δίχως καμιά μεταβολή. Να τι διαβάζει κανείς εκεί που

σήμερα φαίνεται απίστευτο να 'χει βγεί από την πένα του μεγάλου θεωρητικού της Σοσιαλδημοκρατίας:

"Το χρηματιστικό κεφάλαιο στην τελειότερη του μορφή είναι ο ανώτατος βαθμός συγκέντρωσης της απόλυτης οικονομικής και πολιτικής δύναμης στα χέρια της καπιταλιστικής ολιγαρχίας. Ολοκληρώνει τη δικτατορία των Μεγιστάνων του Κεφαλαίου. Ταυτόχρονα κάνει τη δικτατορία των εθνικών καπιταλιστικών κυριάρχων της μιας χώρας όλο και πιο ασυμβίβαστη με τα καπιταλιστικά συμφέροντα της άλλης χώρας, και κάνει την κυριαρχία του κεφαλαίου στην κάθε χώρα όλο και πιο ασυμβίβαστη με τα συμφέροντα των λαϊκών μαζών, που τις εκμεταλλεύεται το χρηματιστικό κεφάλαιο, μα και που τις ξεσηκώνει στον αγώνα. Στο τέλος, μέσα στην κολοσιαία σύγκρουση των εχθρικών συμφερόντων, τη δικτατορία των Μεγιστάνων του Κεφαλαίου την αντικατασταίνει η Δικτατορία του προλεταριάτου" (Rudolf Hilferding, Das Finanzkapital, Wien 1923, S. 477).²¹

Αντίθετα με τις κατοπινές παλινωδίες του Χίλφερντινγκ, η αντίληψη του Λένιν για τον ιμπεριαλισμό, μόλο που βασικά στηρίζεται στις παλιές θεωρητικές αναλύσεις του Χίλφερντινγκ και δεν μας δίνει στην πρώτη ματιά σχεδόν τίποτα καινούργιο από οικονομική άποψη, ωστόσο αποτελεί μια ασύγκριτη θεωρητική συμβολή στο μαρξισμό. Συνθέτει τη γενική οικονομική θεωρία του ιμπεριαλισμού, σφιχτοδένοντας την σε μια αυστηρή λογική αλληλουχία με όλα τα κοσμοϊστορικά συγκεκριμένα πολιτικά ζητήματα της εποχής που ζούμε.

Η Ρόζα Λούξεμπουργκ, αποδειχοντας με άφταστη βαθύνοια ότι συνέπεια από τους ίδιους τους νόμους της συσσωρευτικής λειτουργίας του καπιταλισμού είναι το πέρασμα "στην εποχή των αποικιακών πολέμων, στο μονοπώλιο, στην εξαγωγή του

κεφαλαίου, στην προοδευτική εξάντληση των εξωκαπιταλιστικών σφαιρών, στους πολέμους και στις επαναστάσεις", μας έδωσε τη γενική θεωρία για το σύνολο της εποχής. Η ιστορική αξία του Λένιν στάθηκε ότι πέρασε και στις συγκεκριμένες πολιτικές απαιτήσεις που θέτει η εποχή αυτή στην ανθρωπότητα, και πρώτ' απ' όλα στο προλεταριάτο. Έτσι μας έδωσε τη θεωρία της συγκεκριμένης παγκόσμιας κατάστασης που δημιούργησε ο ιμπεριαλισμός, την ορθή τοποθέτηση όλων των ειδικών επαναστατικών προβλημάτων της και την ορθή συγκεκριμένη λύση τους. Κ' εδώ βρίσκεται η μεγάλη θεωρητική συμβολή του στο μεγαλόπρεπο οικοδόμημα του Επιστημονικού Κομμουνισμού. Αυτή δεν έχει καμιά σχέση με το σταλινικό μυθικό κατασκευάσμα κάποιου νεομαρξισμού με το όνομα "λενινισμός", που ξεκινάει από την απατηλή και μεθοδολογικά αστήριχτη ιδέα πως τάχα δημιούργησε ο Λένιν καμιά νέα θεωρία διακρινόμενη σε τίποτα από τις βασικές ιδέες του Επαναστατικού Μαρξισμού. Ο Λένιν σωστά έλεγε πάντα ότι είναι ένας απλός μαρξιστής και ότι τίποτα δεν άλλαξε, τίποτα δεν "συμπλήρωσε" στη βασική θεωρία του μαρξισμού στα νέα φαινόμενα της εποχής μας, δίχως να βγάλει βασικά συμπεράσματα διαφορετικά από τους Δάσκαλους, για να μπορούμε να πούμε σήμερα πως ίδρυσε νέα θεωρία και σχολή. Μα γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, επειδή είναι αληθινός μαρξιστής ο Λένιν κι όχι κανένας "λενινιστής", είναι μεγάλη η θεωρητική συμβολή του στο ολοένα αναπτυσσόμενο δένδρο της μαρξιστικής θεωρίας. Και μόνο όσοι δεν την κατανόησαν βαθιά μπορούν να μιλούν περιφρονητικά για τον Λένιν σαν για ένα καλό "πραχτικό πολιτικό" του μαρξισμού. Γιατί μια από τις κεντρικότερες αντιλήψεις της μαρξιστικής μας κοσμοθεωρίας είναι: πως η συγκεκριμένη ανάλυση της συγκεκριμένης κατάστασης δεν αποτελεί καμιά αντίθεση στην "καθαρή" θεωρία, παρά ίσα-ίσα

είναι το κορύφωμα της πραγματικής θεωρίας, είναι το σημείο όπου η θεωρία αληθινά πραγματοποιείται και, μ' αυτό, μετατρέπεται σε πράξη.

Αντικρίζοντας ο Λένιν τον ιμπεριαλισμό και τον ιμπεριαλιστικό πόλεμο σαν αναγκαία συνέπεια της τάσης προς το απόλυτο μονοπώλιο και την αδάμαστη αναγκαιότητα των ιμπεριαλιστικών συγκρούσεων και παγκόσμιων καταστροφών, αναλύει, με το ιστορικό πρίσμα του επίκαιρου καθήκοντος της παγκόσμιας σοσιαλιστικής επανάστασης, ακόμα και τα προβλήματα της ταξικής διάρθρωσης όλων των χωρών του πλανήτη μας.

Έτσι όλα τα ζητήματα που η ανισομέρεια της καπιταλιστικής εξέλιξης άφησε σε διάφορες χώρες άλυτα ή μισολυμένα, μπαίνουν κάτω από νέο ιστορικό φως: το αγροτικό, το αποικιακό, το εθνικό ζήτημα. Εξελίξεις που παίρνοντάς τες αφηρημένα φαίνονται σαν να μοιάζουν αναμεταξύ τους (λ.χ. πέρασμα από τη φεουδαρχία ή τη "μισοφεουδαρχία" στον καπιταλισμό, στο 19ο από τη μια μεριά, στον 20ό αιώνα από την άλλη), τώρα, επειδή ακριβώς πραγματοποιούνται μέσα σ' ένα αλλαγμένο διεθνικό ιστορικό περιβάλλον, έχουνε αντικειμενικά μια ολότελα διαφορετική σχέση με το κοινωνικοϊστορικό σύνολο. Έτσι κι αυτές καθαυτές τους, απομονωμένα αντικρουσμένες, αποχτούν έναν άλλο χαρακτήρα, μια άλλη σημασία που δεν την είχαν άλλοτε.

Αυτή είναι η βαθύτερη θεωρητική θεμελίωση των λενινικών λύσεων στα στρατηγικά και ταχτικά προβλήματα των "συμμάχων του προλεταριάτου" και του αμοιβαίου συσχετισμού αστικοδημοκρατικής και σοσιαλιστικής επανάστασης στην τωρινή εποχή της ανθρώπινης ιστορίας. Για να μην την γνωρίζουν τη θεμελίωση αυτή οι σοφοί της 6ης Ολομέλειάς μας,

κατασκευάσανε μια χυδαία αναπαράσταση του μαρξισμού, καταντήσανε σε ένα "λενινισμό" που θ' ανατρίχιαζε κι ο νεκρός του Λένιν στο άκουσμα του.

Πρώτος ο Καρλ Μαρξ, απ' αφορμή των συγκεκριμένων ιστορικών ζητημάτων της δικής του εποχής, αντίκρουσε έτσι το πρόβλημα σε όλες τις απόψεις. Για τον κλονισμό των αποικιακών βάσεων του αγγλικού καπιταλισμού, που από τότε κίολας έπαιρνε πρώτος στον κόσμο ένα μονοπωλιακό χαρακτήρα, είδε το σχήμα της εθνικής ιρλανδικής απελευθέρωσης όχι μηχανικά, ξέχωρα, μα συχετισμένο με τις προϋποθέσεις της χειραφέτησης του αγγλικού προλεταριάτου από το ζυγό της αγγλικής κεφαλαιοκρατίας. Άρχισε δηλαδή να διακρίνει τον εθνικοεπαναστατικό αγώνα από τότε κίολας σαν ένα ολοκληρωτικό μέρος μέσα στο περίγραμμα της προλεταριακής επανάστασης, είδε την εθνική εξέγερση σύμμαχο της σοσιαλιστικής. Κατάλαβε πως ο χωρισμός της Ιρλανδίας υπονόμει τις βάσεις του αγγλικού καπιταλισμού και πως μια όχι ξάστερη θέση της αγγλικής εργατικής τάξης σ' αυτό το ζήτημα θα διασπούσε τους καταπιεζόμενους στον ενιαίο αγώνα ενάντια στον κοινό κοινωνικό και εθνικό εκμεταλλευτή και καταπιεστή.

Το ίδιο και στο ζήτημα της προλεταριακής εξέγερσης που έβλεπε τότε ο Μαρξ να ωριμάζει στη Γαλλία και στη Γερμανία, με την ασυμπλήρωτή τους τότε ακόμα αστική αγροτική μεταρρύθμιση. Στις 16 Απρίλη 1859 έγραφε ο Ενγκελς:

"Όλα στη Γερμανία θα εξαρτηθούν από τη δυνατότητα να ενισχυθεί η προλεταριακή επανάσταση από ένα είδος δεύτερης έκδοσης του πολέμου των χωρικών. Τότε τα πράγματα θα 'ρχονταν τέλεια".

Όχι να γίνει καμιά ενδιάμεση "εργατοαγροτική" ή "εργατοφτωχομεσαία αστικοδημοκρατική" επανάσταση, όπως, 75

ακριβώς χρόνια αργότερα, μέσα στην εποχή της παγκόσμιας ιμπεριαλιστικής κυριαρχίας, ήρθε να μας ευαγγελιστεί η 6η Ολομέλεια στο όνομα του Μαρξ! Μα να ενισχυθεί η προλεταριακή επανάσταση από τη χωρική εξέγερση. Το ίδιο και στην πρώτη έκδοση της "18ης Μπρυμέρ του Λουδοβίκου Βοναπάρτη", ο Μαρξ έγραφε για την πιότερο προχωρημένη στην αγροτική μεταρρύθμιση Γαλλία της εποχής του (η περικοπή αφαιρέθηκε από τις κατοπινές εκδόσεις):

"Απογοητευμένος από τη ναπολεόντεια παλινόρθωση ο Γάλλος χωρικός θα χάσει την πίστη του στο κομματάκι γης που 'χει. Όλο το κρατικό οικοδόμημα το στηριγμένο στην αγροτική ιδιοκτησία θα καταρρεύσει, και η προλεταριακή επανάσταση τότες θα 'χει το ακομπανιαμένο (συνοδεία), που, δίχως αυτό, το σόλο της μετατρέπεται σε κύκνιο άσμα για όλες τις αγροτικές χώρες".

Βλέπουμε πόσο βαθύτατα μαρξιστικό είναι το έργο της λεπτομερέστατης λενινικής ανάλυσης για τις σχέσεις κομμουνισμού και αγροτών (βλ. πιο κάτω, VII). Πόσο η αναζήτηση των αγροτικών συμμάχων της προλεταριακής επανάστασης είναι ένας ακρογωνιαίος λίθος της μαρξιστικής στρατηγικής και ταχτικής. Πόσο συκοφαντική είναι η σταλινική κατηγορία ενάντια στη μαρξιστική πτέρυγα ότι αγνοεί την ανάγκη αυτών των συμμάχων. Μα βλέπουμε τέλος ακόμα και πόσο τερατουρηματική παραμόρφωση της μαρξιστικής αυτής αρχής είναι η σταλινική μετατροπή των "συνοδών", των "ενισχυτών", των "βοηθών" της προλεταριακής επανάστασης σε συγκυβερνήτες με το προλεταριάτο με τα "αυτά δικαιώματα εκπροσώπησης στην κυβέρνηση" - η αντικατάσταση της προλεταριακής επανάστασης από κάποια μιχτή κ' ενδιαίμεση "εργατοφτωχομεσαία".

Είναι ένα από τα μεγαλύτερα θεωρητικά κατορθώματα του

Μαρξ ότι καθόρισε μια ακριβέστατη διάκριση της αστικής από την προλεταριακή επανάσταση. Ότι βρήκε το σωστό αμοιβαίο τους συσχετισμό μέσα στην πορεία του επαναστατικού προοδού, και προπάντων ότι βρήκε την ανεξάρτητη ταξική τοποθέτηση τού προλεταριάτου μέσα στην αστικοδημοκρατική επανάσταση. Άρνηση του διαλεκτικού αυτού μαρξικού συσχετισμού σταθήκανε και στέκουν ακόμα δυο είδη μηχανικού ξεχωρισμού της αστικοδημοκρατικής επανάστασης. Πρώτα, η οππορτουνιστική σοσιαλδημοκρατική θέση που από τον αστικό χαρακτήρα της επανάστασης σπρώχνεται σήμερα ουσιαστικά - με περισσότερες ή λιγότερες "επαναστατικές" φρασεολογίες - στην απλή υποστήριξη της μπουρζουαζίας από το προλεταριάτο. Ο "αριστερισμός" σήμερα γίνεται πληθωρικός εξαιτίας της ριζοσπαστικοποίησης στις μάζες και της ιστορικής χρεοκοπίας όλων των ρεφορμιστικών "σοσιαλιστικών" πειραμάτων. Ύστερα, η εξτρεμιστική άποψη που, ανίκανη να κάνει οποιοδήποτε ξεχώρισμα ανάμεσα στις δυο επαναστάσεις, έβλεπε, άλλοτε μονάχα μια χημικά καθαρή προλεταριακή επανάσταση και αρνιότανε σε τελευταία ανάλυση την ιστορική αναγκαιότητα των συμμάχων για το προλεταριάτο. Τέτοιες ήτανε, καθώς ξέρουμε, ορισμένες τάσεις στη ρωσική σοσιαλδημοκρατική υπεραριστερα το 1905 κι αργότερα - μια αναβίωση τους είδαμε το 1921 στον εξτρεμισμό ενάντια στη ΝΕΠ -, η ιταλική υπεραριστερά ίσαμε το 1924. Υπολείμματα ακόμα από τέτοιες αντιλήψεις παρατηρούμε και σήμερα σε μερικούς κομμουνιστές σε άλλες χώρες.

Ο σταλινισμός μπορεί να χαρακτηριστεί κατά τη γνώμη μας σαν ένα είδος εξαμβλωματική "σύνθεση" - δηλαδή όχι διαλεκτική - των δυο αυτών μηχανικών αντιλήψεων και ξαναγύρισμα με μια έννοια στη σοσιαλδημοκρατική εγκατάλειψη της ταξικής ανεξαρτησίας του προλεταριάτου και ταυτόχρονα στην ιδεολογία

του ρωσικού "ναροντνίσεσβο" που παραγνώριζε τον όλο και πιο προοδευτικό αστικό μετασχηματισμό της αγροτικής οικονομίας και την κυριάρχηση της από τον καπιταλισμό. (Οι Ρώσοι μαρξιστές - Πλεχάνωφ, Λένιν, Άξελροντ - ως το 1902 συντρίψανε θεωρητικά το μικροαστικό σχήμα των ναρόντικων). Βλέπει δηλαδή ο σταλινικός κεντρισμός δυο επαναστάσεις, μα τις ξεχωρίζει μηχανικά, βάζοντας αυθαίρετα και τεχνητά ανάμεσά τους ένα φανταστικό ενδιάμεσο μιχτό πολιτικοοικονομικό καθεστώς. Κι αν για μια στιγμή κάναμε τη θεωρητική υπόθεση πως πραγματοποιείται αυτό το ενδιάμεσο, δήθεν "μεταβατικό" καθεστώς, ένα μόνο θα μπορούσε να 'χει αποτέλεσμα: το σβήσιμο της ταξικής - σοσιαλιστικής φυσιογνωμίας του προλεταριάτου στο όνομα μιας ουτοπικής "παραπέρα" προώθησης της επανάστασης προς το σοσιαλισμό, προώθησης που τάχα την πραγματοποιεί μια συγκυριαρχία του προλεταριάτου με την αμφίβολη και παραπαίουσα ιδεολογικά και πολιτικά μικρομπουρζουαζία του χωριού.

Πραγματικά, όλες εκείνες οι κινήσεις και οι αναβρασμοί, όσοι διαδραματίζονται μέσα στους σπασμούς του παγκόσμιου καπιταλισμού που άρχισε να δүйει διεθνικά - αγροτικές, αποικιακές, εθνικές επαναστάσεις - έχουνε αντικειμενικά επαναστατικό χαρακτήρα. Μα τον έχουνε μόνο σε συνάφεια με την προλεταριακή επανάσταση. Πραγματικά, η παραγνώριση του τέτοιου επαναστατικού τους χαρακτήρα, είναι τυφλή θεληματική παραίτηση από τους πραγματικότερους και σπουδαιότερους συμμάχους του προλεταριάτου. Πραγματικά, η αληθινή επανάσταση σε πολλές καθυστερημένες χώρες είναι η διαλεχτική μετατροπή της αστικής επανάστασης στην προλεταριακή. Είναι αδιαφιλονίκητο ιστορικό γεγονός ότι η τάξη εκείνη που στάθηκε ο ηγέτης και καρπωτής των περασμένων μεγάλων αστικών

επαναστάσεων, τώρα πια έγινε αντικειμενικά αντεπαναστατική. Είναι αλήθεια ακόμα πως αυτό καθόλου δεν θα πει ότι, σε τέτοιες χώρες έχουσε κοινωνικά ξεκαθαριστεί και τα ειδικότερα προβλήματα που αποτελούσανε τον πυρήνα εκείνων των επαναστάσεων, ούτε πως είναι ικανοποιημένα όσα κοινωνικά στρώματα είχανε ζωτικό συμφέρον για τη λύση τους. Είναι αλήθεια επίσης ότι η αντεπαναστατική αναστροφή της μπουρζουαζίας σημαίνει όχι μόνο πως αυτή εχθρεύεται θανάσιμα το προλεταριάτο, μα και πως λησμόνησε ολότελα κάθε παλιά της επαναστατική παράδοση. Και αλήθεια είναι ότι ο κληρονόμος του επαναστατικού της παρελθόντος είναι τώρα το προλεταριάτο (όχι και καμιά άλλη κοινωνική τάξη μαζί του).

Ωστόσο είναι ακόμα πιο αληθινό ότι το προλεταριάτο είναι πια σήμερα η μοναδική τάξη που θα μπορούσε σε τέτοιες χώρες να φέρει ως το τέλος την αστική επανάσταση, όπως το 'κανε και στη Ρωσία. Αυτό θα πει αποκλειστικά και μόνο ότι μονάχα μέσα στα πλαίσια και στο "διάβα" μιας προλεταριακής επανάστασης (Λένιν) θα μπορούσανε να πραγματοποιηθούνε σαν "παρεμπίπτοντα", "δευτερεύοντα" καθήκοντά της μαζί με τα "κύρια" σοσιαλιστικά, και όσες επιδιώξεις της αστικής επανάστασης - και σε όποιες χώρες - θα 'χουσε μείνει ίσαμε τότε επίκαιρες. Από την άλλη μεριά αυτό θα πει ότι η ανάγκη για μια συνεπή, ριζική και οριστική πραγματοποίηση αυτών των επιδιώξεων συνέχεται άμεσα και αναπόφευγα με τη σοσιαλιστική επανάσταση.

Ετσι "η προλεταριακή επανάσταση σήμερα σημαίνει πραγματοποίηση και ταυτόχρονα άρνηση της αστικής επανάστασης".²²

Παραγνωρίζοντας όμως η 6η Ολομέλεια την ουσία του ιμπεριαλισμού, φυσικό είναι να κατακρεουργεί και το νόμο της

ανισομερής εξέλιξης του καπιταλισμού. Αποτέλεσμα του νόμου της ανισομερής εξέλιξης γενικά στις χώρες του κόσμου - που μια ιστορική του εκδήλωση είναι η ανισομέρεια ειδικά της καπιταλιστικής εξέλιξης - είναι ότι σήμερα, δίπλα στις χώρες που 'χουνε περάσει όλα τα στάδια της καπιταλιστικής εξέλιξης, έχουμε και χώρες που είτε δεν έχουνε περάσει ακόμα στο στάδιο του αστικοδημοκρατικού τους μετασχηματισμού (φεουδαρχικές, αποικιακές, μισοαποικιακές χώρες) είτε έχουνε απομεινάρια φεουδαλικά, αλλού με μεγαλύτερη, αλλού με μικρότερη έκταση. Αυτές οι χώρες ιστορικά βρίσκονται πραγματικά μπροστά σε καθήκοντα αστικοδημοκρατικής επανάστασης. Τα καθήκοντα αυτά, που στην περίοδο της οργανικής ανάπτυξης του διεθνικού καπιταλισμού τα έλυσε στις προοδεμένες χώρες μια αστικοδημοκρατική επανάσταση με επικεφαλής την επαναστατική τότε μπουρζουαζία, τα ίδια καθήκοντα στη σημερινή περίοδο, όπου η αστική τάξη έγινε αντιδραστική και συμβιβάζεται με τη φεουδάρχια ενάντια στο λαό, μπορούνε να λυθούνε ριζικά, πλέρια και οριστικά μόνο από την προλεταριακή διχτατορία που θα στηρίζεται στην αγροτική φτωχολογία και στις δυνάμεις του σοσιαλισμού σε άλλες πιο προοδεμένες χώρες. Ίσαμε τότε, ώσπου δηλαδή να αναπτυχθεί κι εκεί ένα ικανό κομμουνιστικό κόμμα, μπορούμε να δούμε αστικοδημοκρατικές επαναστάσεις στις αποικίες και εθνικοεπαναστατικά κινήματα, όπου η ντόπια μπουρζουαζία, μεσοβέζικα και συμβιβαστικά με τους ξένους ιμπεριαλιστές και ντόπιους φεουδάρχες, θα συγκρατάει τις πλειοψηφούσες χωρικές μάζες με ψιχία αστικοδημοκρατικών μεταρρυθμίσεων. Μα στις περιπτώσεις αυτές, η θέση των μικρών κομμουνιστικών κομμάτων, όπως καθορίζεται από τη λενινική εισήγηση και απόφαση του 2ου Παγκόσμιου Συνέδριου για το αποικιακό ζήτημα, είναι: απόλυτη ανεξαρτησία από την

"επαναστατική" μπουρζουαζία και μικρομπουρζουαζία, προσωρινοί συμβιβασμοί, όχι όμως, ποτέ, συγχώνευση μ' αυτές. Αναλύουμε το ζήτημα πιο κάτω σχετικά με την κινέζικη πείρα.

Η δικτατορία του προλεταριάτου σε τέτοιες χώρες θα πάρει πάνω της την "πληβειακή" επαναστατική λύση των καθυκόντων της καθυστερημένης αστικοδημοκρατικής επανάστασης, ενώ ταυτόχρονα, ανάλογα με το μέτρο της ανάπτυξης των εσωτερικών δυνάμεων της χώρας και της παγκόσμιας επανάστασης, προχωρεί στο έργο της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης, δίχως να σταματάει σε κανένα ενδιάμεσο σταθμό, μα εξακολουθώντας με συνέχεια, με διάρκεια και άσταθμα τη σοσιαλιστική επανάσταση ως το τέλος. Κατά το ίδιο μέτρο η ελληνική Προλεταριακή Δικτατορία θα είχε να λύσει, όχι βέβαια τα δήθεν άλυτα αστικοδημοκρατικά προβλήματα που επινοεί η 6η Ολομέλεια για να στηρίξει την κεντριστική της στρατηγική, αλλά όσα προβλήματα θα έχει ίσαμε τότε αφήσει η σχετική οικονομική καθυστέρηση του τόπου κάτω από το αστικό καθεστώς.²⁸

Τις ειδικότερες θεωρητικές και ιστορικές αποδείξεις για το ότι είναι αδύνατο να σταθεί ανάμεσα στην αστική κυριαρχία και στην προλεταριακή δικτατορία ένα άλλο ενδιάμεσο πολιτικό καθεστώς "εργατοαγροτικής" ή οποιασδήποτε άλλης δικτατορίας - τις δίνουμε διεξοδικά στα κατοπινά κεφάλαια.

VII. "ΟΙ ΜΕΣΑΙΟΙ ΧΩΡΙΚΟΙ ΣΥΓΚΥΒΕΡΝΗΤΕΣ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟ". ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΕΣ

Η 6η Ολομέλεια είχε τη φοβερή ατυχία να σκεφτεί πως έπρεπε να δώσει στην ερχόμενη ελληνική επανάσταση χαρακτήρα όχι προλεταριακό μα αστικοδημοκρατικό κι από μια άλλη άποψη: από την άποψη του ταξικού χαρακτήρα της εξουσίας που θα εγκαθιδρύσει η επανάσταση. Η εξουσία αυτή δεν θα 'ναι η εξουσία της εργατικής τάξης, παρά μια συνεταιρική διχτατορία δυο τάξεων, της εργατικής και της "αγροτιάς". Αγροτιά εδώ - μας εξηγάνε πολλές φορές κ' επίμονα το κείμενο της απόφασης και οι επίσημες εξηγήσεις της - είναι οι "φτωχομεσαίοι αγρότες".

Ο σύνθετος όρος "φτωχομεσαίοι", που ενώνει δυο διαφορετικές κατηγορίες του αγροτικού πληθυσμού, είναι ένα κλασικό κατασκευάσμα σταλινικής αναθεώρησης της σχετικής διδασκαλίας του Λένιν και των θεμελιακών αρχών της Κομμουνιστικής Διεθνούς για το αγροτικό ζήτημα. Είναι ακόμα τερατουργηματική απάρνηση των διδαγμάτων της πολύτιμης πείρας από την Οχτωβριανή Επανάσταση. Κατ' αρχήν η ιδέα πως τάχα είναι δυνατό κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες να μοιραστεί το προλεταριάτο την πολιτική εξουσία και να συγκυβερνήσει μαζί

με τους μεσαίους χωρικούς είναι αληθινό αίσχος να διατυπώνεται - και μάλιστα να διατυμπανίζεται με πάταγο σαν μεγαλεπήβολη - από διευθυντικά όργανα ενός κόμματος κομμουνιστικού.

Τι είναι μεσαίοι χωρικοί; Όπως τους καθόριζε στα 1920 ο Λένιν με την ιστορική απόφαση που εισηγήθηκε στο 2ο Παγκόσμιο Συνέδριο της Κ.Δ. για το αγροτικό, είναι εκείνοι που, καλλιεργώντας για δικό τους λογαριασμό ένα κομμάτι γης, όχι μόνο συντηρούνται με το προϊόν του, μα και "βγάζουνε κέρδη" που μπορούνε "να μεταβληθούνε σε οικονομίες σχετικά σημαντικές" και "αρκετά συχνά έχουνε στην υπηρεσία τους και μισθωτούς εργάτες" κ' εκμεταλλεύονται την εργασία τους.

Ποιά είναι η θέση του προλεταριάτου απέναντι σ' αυτό το στρώμα πριν από την επανάσταση, μέσα σ' αυτή κ' ύστερα απ' αυτή;

"Για το πιο κοντινό του μέλλον και για ολόκληρη την πρώτη περίοδο της διχτατορίας του, το προλεταριάτο δεν μπορεί να βάλει για καθήκον του την πολιτική κατάχτηση της αγροτικής αυτής κατηγορίας (των μεσαίων χωρικών). Πρέπει να περιοριστεί απλά και μόνο να την εξουδετερώσει μέσα στην πάλη του προλεταριάτου με την μπουρζουαζία. Το στρώμα αυτό του πληθυσμού μοιραία θα αμφιταλαντεύεται ανάμεσα στις δυο αντίθετες δυνάμεις και, στην αρχή της νέας εποχής, στις χώρες τις βασικά καπιταλιστικές, θα κλίνει πιθανότερα υπέρ της μπουρζουαζίας εξαιτίας της νοοτροπίας που 'χει του μικροϊδιοκτήτη. Η προλεταριακή εξουσία δεν μπορεί να είναι στέρεα όταν οι μεσαίοι χωρικοί δεν είναι ουδέτεροι απέναντι της και όταν δεν υποστηρίζεται από ένα σημαντικό μέρος, αν όχι από το σύνολο, των φτωχών χωρικών" (Θέσεις για το αγροτικό ζήτημα, του 2ου Συνέδριου Κ.Δ.).

Θα μπορούσαμε ν' αναφέρουμε εδώ σωρεία περικοπές από

τα έργα του Μαρξ, του Ένγκελς και του Λένιν για την αγροτική πολιτική του Ρωσικού Κόμματος και των Κ.Κ. στις αγροτικές χώρες. Αποδεικνύουν τετραγωνικά ότι όχι μόνο συγκυβερνήτρα με τη μεσαία αγροτιά δεν είναι δυνατό ποτέ να γίνει η εργατική τάξη, μα και ότι ιστορικά και κοινωνιολογικά δεν μπορεί να μπει ζήτημα κατάκτησης του στρώματος αυτού από το προλεταριάτο πριν από την επανάσταση, ούτε καν ζήτημα υποστήριξης του σοσιαλιστικού προλεταριάτου από τους μεσαίους χωρικούς. Σ' αυτή την περίοδο μπαίνει μόνο ένα ζήτημα: "εξουδετέρωση" της αντίδρασης του μικροϊδιοχτητικού και πολλές φορές εκμεταλλευτικού αυτού στρώματος της αγροτιάς. Ζήτημα μιας συνεργασίας μαζί του αρχίζει να μπαίνει αργότερα, ιδίως στις αγροτικές χώρες που δεν είναι "βασικά καπιταλιστικές". Ιδού πότε:

"Υστερ' από την ανατροπή της μπουρζουαζίας και τη στερέωση της προλεταριακής εξουσίας... στο μέτρο που φτάνουμε στα καθήκοντα της κομμουνιστικής ανοικοδόμησης οφείλουμε, ίσαμ' ένα ορισμένο μέτρο, να ρίξουμε την προσοχή μας στο μεσαίο χωρικό",

Λέει ο Λένιν στο 8ο Συνέδριο του Ρωσικού Κόμματος και αναφέρεται στην παράγραφο 47 του προγράμματος του Κόμματος:

"Όσο για το μεσαίο χωρικό, η πολιτική του Ρ.Κ.Κ. είναι να τον τραβήξει βαθμιαία και μεθοδικά στο έργο της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης".

Από τότε αρχίζει η ανάγκη της "συμμαχίας του προλεταριάτου και της φτωχής αγροτιάς από τη μια μεριά, με τους μεσαίους χωρικούς από την άλλη" (Λένιν, "Για τους συνεταιρισμούς").

Σαν να πρόβλεπε ο Λένιν τις αυταπάτες που μπορούσε

ακόμα και τότε να δημιουργήσει μέσα στα μυαλά μερικών κομμουνιστών η νέα θέση απέναντι στο μεσαίο χωρικό, επιμένει με τον ίδιο του λόγο στο 8ο Συνέδριο πάνω στο πρόγραμμα του Ρωσικού Κόμματος:

"...Μα, αν πρέπει να τροποποιήσουμε τώρα τη θέση μας απέναντι στο μεσαίο χωρικό, οφείλουμε ωστόσο να τονίσουμε στο θεωρητικό μέρος του προγράμματός μας τι πράγμα είναι ο μεσαίος χωρικός, από που προέρχεται: είναι ένας μικρός παραγωγός εμπορευμάτων. Σ' αυτόν διαβάζουμε το άλφα βήτα του καπιταλισμού...".

Ποιά είναι η βασική θέση του επαναστατικού προλεταριάτου στο αγροτικό ζήτημα και ποιοί είναι οι αληθινοί σύμμαχοί του στην πάλη για την κοινωνική επανάσταση;

Στην απόφαση του 2ου Παγκόσμιου Συνεδρίου της Κ.Δ., γραμμένη ολάκαιρη από τον ίδιο το Λένιν, έχουμε ένα προγραμματικό ντοκουμέντο που όχι μόνο ενσαρκώνει τη ρωσική πείρα από τη νικηφόρα εφαρμογή των ιδεών του Μαρξ και του Ένγκελς στο αγροτικό, μα και διεθνοποιεί τη μαρξιστική θέση του Λένιν αγκαλιάζοντας τις συνθήκες όλων των χωρών και ειδικότερα των χωρών με σχετική αγροτική πλειοψηφία στον πληθυσμό τους, σαν την Ελλάδα.

"Μόνο το βιομηχανικό προλεταριάτο των πόλεων, με τη διεύθυνση του κομμουνιστικού κόμματος, μπορεί να απελευθερώσει τις εργατικές μάζες των χωριών από το ζυγό του καπιταλισμού και των μεγάλων γαιοκτημόνων, από την οικονομική αποσύνθεση και τους ιμπεριαλιστικούς πολέμους που θα ματαρχίσουν αναπόφευγα αν κρατηθεί το καπιταλιστικό σύστημα... Από την άλλη μεριά, το βιομηχανικό προλεταριάτο δεν θα μπορέσει να πραγματοποιήσει την παγκόσμια ιστορική του αποστολή, που 'ναι η απολύτρωση της ανθρωπότητας από το

ζυγό του καπιταλισμού και των πολέμων, αν κλειστεί μέσα στα όρια των ιδιαίτερών του συντεχνιακών συμφερόντων και περιοριστεί μονάχα σε προσπάθειες και σε πράξεις που τείνουν στην καλύτερη ψή της υποφερτής κάποτε θέσης του".

Τα αγροτικά στρώματα που πρέπει να τα κερδίσει στην υπόθεση του το προλεταριάτο, είναι:

"Πρώτο, το αγροτικό προλεταριάτο και οι μισθωτοί εργάτες... Δεύτερο, οι μισοπρολετάριοι ή χωρικοί που δουλεύουν σαν εργάτες μισθωμένοι σε διάφορες αγροτικές επιχειρήσεις, βιομηχανικές ή καπιταλιστικές, ή που καλλιεργούν το μικρό κομμάτι γης που κατέχουν ή το νοικιάζουν από άλλους... Τρίτο, οι μικροϊδιοκτήτες, οι μικροκαλλιεργητές, που κατέχουν ή νοικιάζουν μικρά κομμάτια γης και μπορούν να ικανοποιούν τις ανάγκες της οικογένειάς τους και του χτήματός τους δίχως να παίρνουνε μισθωτούς εργάτες".

Οι πολυδιαβασμένοι κούτβηδες της 6ης Ολομέλειας, ανακατέβοντας μέσα σ' ένα τσουβάλι φτωχούς και μεσαίους, και συγχύζοντας τις διάφορες ιστορικές περιόδους τη μια με την άλλη, δεν φτάνει μόνο που ενυπνιάζονται τους ιδιοκτήτες μεσαίους χωρικούς σαν "κινητήρια δύναμη" κάποιας αστικής επανάστασης που θα κάνουν ενάντια στους απαλλοτριωμένους κίολας στο μέγιστο Ελληνες τσιφλικάδες! Προχωρούν ίσαμε το απίστευτο σημείο να κηρύξουνε με την απόφασή τους ότι "προϋπόθεση" για την προλεταριακή διχτατορία στην Ελλάδα είναι η... "κατάχτηση" των μεσαίων χωρικών. Ότι "δίχως αυτή την κατάχτηση δεν μπορεί το προλεταριάτο να βαδίσει για την προλεταριακή εξουσία"!!!

Να τι λέει η 6η Ολομέλεια:

"Βασικό αμάρτημα της άποψης ότι η Ελλάδα στέκεται μπροστά σε προλεταριακή επανάσταση είναι... ότι πολλοί εργάτες δεν θα πιστέψουν ότι μπορούμε να κάνουμε την (προλεταριακή)

επανάσταση... χωρίς τη φτωχομεσαία αγροτιά". ("Ριζοσπάστης", 25-1-34, σελ. 2). "Σε μια χώρα όπου το προλεταριάτο αποτελεί τη μειοψηφία..., τις φτωχομεσαίες αγροτικές μάζες πρέπει να τις τραβήξουμε με το μέρος μας αν θέλουμε να νικήσουμε" ("Ρ", 24-1-34, σελ. 2, στήλη 5). "Το πιο δύσκολο πρόβλημα της επανάστασης είναι η κατάκτηση της φτωχομεσαίας αγροτιάς" ("Ρ", 26.1.34, σελ. 2). "Για να μπορέσει η εργατική τάξη να λύσει το δύσκολο πρόβλημα της κατάκτησης της φτωχομεσαίας αγροτιάς πρέπει να οργανωθεί", κλπ ("Ρ", 26-1-34).

Κάθε Έλληνας εργάτης που παραδέχεται για σωστή τη συνταγμένη από το Λένιν θέση του 2ου Παγκόσμιου Συνέδριου της Κ.Δ. και ταυτόχρονα θελήσει να πιστέψει και την απόφαση της 6ης Ολομέλειας της Κ.Ε. του ΚΚΕ, αυτός σίγουρα πρέπει λογικά ν' απελπιστεί ολότελα πώς είναι δυνατό να επικρατήσει καμιά φορά η προλεταριακή επανάσταση κι ο σοσιαλισμός στη χώρα του.

Να ποια ιδεολογική αποσύνθεση ετοιμάζει για το επαναστατικό προλεταριάτο η νέα στρατηγική της σταλινικής ομάδας στην Ελλάδα.

Η σταλινική απόφαση, από το αναμφισβήτητο φαινόμενο τού οικονομικού ξεπεσμού πολλών μεσαίων χωρικών στη σημερινή ιδίως περίοδο, καταλήγει με την ακαταμάχητη λογική αλληλουχία των σκέψεών της στην άρνηση της ιστορικής δυνατότητας για την προλεταριακή επανάσταση στην Ελλάδα. Είναι φανερό πως όσοι από τους μεσαίους χωρικούς καταστραφήκανε δεν είναι πια μεσαίοι, πέσανε στην κατηγορία των φτωχών ή στο μισοπρολεταριάτο. Αλίμονο όμως σε κείνον που θα φανταστεί οδοστρωτικά την ταξική διαφοροποίηση στα χωριά. Το αποφασιστικό στρώμα της μεσαίας ιδιοχτητικής αγροτιάς είναι, και θα 'ναι για καιρό, το κυριότερο, ύστερα από τους κουλάκους,

κοινωνικό στήριγμα του καπιταλισμού και στην ελληνική ύπαιθρο, στήριγμα που εμείς μπορούμε απλά και μόνο να "εξουδετερώσουμε" με την προϋπόθεση πως θα 'χουμε ακολουθήσει σωστή... πολιτική, με την προϋπόθεση πως θα γίνουμε γεροί μέσα στην πόλη, πράμα που είναι ακατόρθωτο με τη σύγχυση και με τα εργατοφτωχομεσαία αμαλλάματα.

Όσο για τις σχέσεις της προλεταριακής δικτατορίας με το μεσαίο χωρικό στη δεύτερη, που δίδαξε ο Λένιν, περίοδό της, το μόνο που μπορούμε από σήμερα να πούμε είναι πως το πρόβλημα αυτό για την ελληνική επανάσταση θα παρουσιάσει, ανάλογα με όλη την εξέλιξη τότε της ευρωπαϊκής και διεθνικής επανάστασης, απρόβλεπτες ιδιομορφίες. Έτσι η άνετη λύση, που του δίνουνε τώρα οι σταλινικοί με τα γενικά σχήματα, θα φαίνεται τότε σαν καθαρή παιδαριωδία.

Όπως κι αν έχει: να λες ότι δίχως την υποστήριξη των φτωχών χωρικών δεν μπορεί να νικήσει η προλεταριακή δικτατορία στην Ελλάδα, αυτό είναι μια αλφαβητική κομμουνιστική αλήθεια. Να υποστηρίζεις όμως ότι μια τέτοια νίκη δεν θα πραγματοποιηθεί δίχως την κατάχτηση του μεσαίου χωρικού, αυτό είναι, απλά και καθαρά, άρνηση του κομμουνιστικού αλφάβητου.

VIII. Ο ΦΑΣΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΠΑΛΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΤΟΥ

Αν η προσπάθεια της κεντριστικής ομάδας να βρει με τις αποφάσεις της 6ης Ολομέλειάς της την οικονομική θεμελίωση για μια "αστικοδημοκρατική" στρατηγική του ελληνικού προλεταριάτου είναι δείγμα κλασικό θεωρητικού αναλφαβητισμού, θα 'φτανε ωστόσο μια απλή σύγκριση του νέου ευαγγελίου με τα πολιτικά δεδομένα που οι ίδιοι οι σταλινικοί παραδέχονται πως υπάρχουνε στην Ελλάδα, από χρόνια τώρα, για να αποκαλύψει τον τέλειο πολιτικό ανερματισμό της ομάδας που διοικεί το ΚΚΕ.

Τη νέα στρατηγική της η σταλινική ομάδα τη συσχετίζει άμεσα με τη θεωρία της για το φασισμό γενικά και για το φασισμό στην Ελλάδα. Δεν είναι εδώ η θέση ν' αναλυθεί ειδικά η σταλινική θεωρία για το "σοσιαλφασισμό" και τον "παμφασισμό", δηλαδή για τον αντιδιαλεχτικό ταυτισμό όλων των μορφών καπιταλιστικής αντίδρασης με το φασισμό. Πρέπει μόνο να τονιστεί σχετικά με τον εθνικομπολσεβικισμό της γερμανικής σταλινικής ομάδας, ότι το αντίστοιχό του βιάζεται να καλλιεργήσει η 6η Ολομέλεια για τη χώρα μας. Η καταστροφική ήττα του κομμουνισμού στη Γερμανία τον περασμένο χρόνο πήγασε σε τελευταία ανάλυση από την

ιδεολογική αποσύνθεση της γερμανικής πρωτοπορίας με τα συνθήματα της "εθνικής απελευθέρωσης", της "λαϊκής" επανάστασης για μια "εργατοαγροτική" εξουσία και από την ψευτοριζοσπαστική στρατηγική του κεντρισμού "πρώτα να χτυπηθεί η Σοσιαλδημοκρατία, κ' ύστερα ο δίδυμος αδελφός της ο Φασισμός", - από την εγκατάλειψη επομένως της λενινικής ταχτικής του ενιαίου μετώπου αντιφασιστικής πάλης όλων των προλεταριακών οργανώσεων. Η ταχτική εκείνη θα 'ταν η μόνη ικανή να τσακίσει τον ανερχόμενο εθνικοσοσιαλισμό, να κερδίσει για την επανάσταση τους ρεφορμιστές εργάτες, να ξεσκεπάσει με την πραχτική πείρα των ίδιων των εργατών τον ασυνεπή και δόλιο ρόλο της Σοσιαλδημοκρατίας και να προετοιμάσει έτσι γοργά την Προλεταριακή Διχτατορία στη Μεσευρώπη. Το Μάρτη του 1933 ο σταλινικός κεντρισμός πανηγύριζε την παταγώδη χρεοκοπία του στη Γερμανία με τραγικό τρόπο για το γερμανικό και το διεθνικό προλεταριάτο.

Στο ζήτημα όμως του φασισμού η σταλινική Ολομέλεια κάνει στα μουγκά και ολωσδιόλου παρεκβατικά μια στροφή 180 μοιρών. Βέβαια πρέπει τα πράγματα να προσαρμοστούνε στον καινούργιο αστικοδημοκρατικό μας προσανατολισμό και γι' αυτό πρέπει - χωρίς όμως να μας καταλάβουνε - να αλλάξουμε σιγά σιγά και τα μοτίβα του αντιφασισμού μας. Να τι λέει χαρακτηριστικότερα μια "δευτερεύουσα" περίοδο στο πρώτο κεφάλαιο της απόφασης της 6ης Ολομέλειας: "Η εντατική δημαγωγία για το σκέπασμα του όλο και πιο αποφασιστικού περάσματος σε φασιστικές μέθοδες διχτατορίας, η τάση προς συγκέντρωση των μαχητικών φασιστικών δυνάμεων που οφείλουν να αντικαταστήσουν τη μαζική βάση της κυριαρχίας της μπουρζουαζίας που όλο στενέβει...". Σωστά, σωστά. Μα όλη η εκστρατεία ενάντια στους "αντεπαναστάτες τροτσκιστές λικβινταριστές" από τα 1929 ίσαμε

την 21η Γενάρη 1934 ήτανε γιατί δεν παραδεχόμασταν πως τάχα με το Βενιζέλο²⁴ έχουμε κίολας στην Ελλάδα το φασισμό, και γιατί ίσα-ίσα υποστηρίζαμε πως έχουμε τάσεις τέτοιες που γίνονται όλο και πιο μεγάλος κίνδυνος για το προλεταριάτο και προετοιμάζονται από το Βενιζέλο και τον Τσαλδάρη (προφασιστικές καταστάσεις). Πάντοτε η μαρξιστική αριστερά τόνισε πως δεν διαφέρει λ.χ. από τις φασιστικές μέθοδες η θηριώδης και φρικαλέα κατακρεούργηση 8 εργατών μέσα στο Εργατικό Κέντρο Θεσσαλονίκης από τα αστυνομικά όργανα της κυβέρνησης Βενιζέλου το 1933 με γνώση και ανοχή παθητική της Εισαγγελίας Εφετών και Πλημμελειοδικών Θεσσαλονίκης, που, καθώς ξέρουν όλοι, δημόσια την καταγγείλαμε τότε εμείς από τις στήλες του τύπου της Θεσσαλονίκης και με υπεύθυνη τηλεγραφική καταγγελία στον υπουργό της Δικαιοσύνης.

Το ίδιο, οι αστυνομικοί βανδαλισμοί και οι θηριωδίες των οργάνων της Δημοκρατίας, ενάντια στους αγωνιζόμενους εργάτες, φυλακισμένους, εξόριστους, κλπ. κλπ. Μα από το πραγματικό φασιστικό καθεστώς η αυταρχική κυβέρνηση του Ε. Βενιζέλου 1928-1932 ξεχώριζε - το ίδιο και η τωρινή του Λαϊκού Κόμματος - όσο ξεχωρίζει η αστυνομικογραφειοκρατική τρομοκρατία του κοινοβουλευτικού κόμματος της αντιδραστικοποιημένης σήμερα φιλελεύθερης μπουρζουαζίας από την απροκάλυπτη διχτατορία της ίδιας τάξης που ανεβαίνει, στηριγμένη στις μαχητικές ορδές της μικροαστικής σκόνης και του εμφυλίου πόλεμου, για να "ελευθερώσει" τον κρατικό μηχανισμό μόνιμα και συστηματικά από τη "σαβούρα" των υπολειμμάτων της τυπικής δημοκρατίας.

Το έγκλημα εκείνο (15ης Φλεβάρη 1933) της ελληνικής Λευκής Τρομοκρατίας είναι, στη σατανικότητα της οργάνωσης και εχτέλεσής του, από τα μοναδικότερα κατά τη γνώμη μας στην

παγκόσμια ιστορία του προλεταριακού κινήματος. Γι' αυτό θεωρούμε αναγκαίο να δώσουμε από δω τη λακωνική αντικειμενική περιγραφή του από έναν αυτόπτη μάρτυρα: στην "Εφημερίδα των Βαλκανίων" της Θεσσαλονίκης δημοσιευόταν στις 17 Φλεβάρη 1933 η ακόλουθη επιστολή μας:

Κύριε Διευθυντά,

Σχολιάζουσα χθες εν κυρίω άρθρω η εφημερίδα σας την προχθεσινή αιματοχυσία εις το Εργατικό Κέντρο επιλέγει ότι "εάν προ της χρήσεως της βίας ειδοποιείτο ο κ. Εισαγγελεύς και ήρχετο εις τον τόπον της καταστροφής, τα γεγονότα θα ελάμβαναν αλλοίαν εντελώς εξέλιξιν και δεν θα εμετρούντο σήμερον τόσοι νεκροί και τραυματία".

Επιτρέψατέ μου να σας γνωρίσω ότι η αρνητική υπόθεσις σας στηρίζεται επί ανακριβών δεδομένων. Προχθές την 10ην εσπερινήν ώραν, μόλις εσταμάτησαν αι κατά του πλήθους ομοβροντία της χωροφυλακής και όλοι οι παριστάμενοι φρικιώντες παρηκολούθουν τας μακαβρίους συνοδείας, ηγνόουν δε ακόμη ότι οι επί των αυτοκινήτων μεταφερόμενοι εκ των γραφείων του Ε. Κέντρου δεν ήταν απλώς εργάται πληγωμένοι δια το νοσοκομείον αλλά πτώματα δια το νεκροτομείον, απεστάλη τότε δια κατεπείγοντος τηλεγραφήματος εις τον υπουργόν της Δικαιοσύνης η ακόλουθος συγκεκριμένη καταγγελία:

"Υπουργόν Δικαιοσύνης
Αθήνας

Συμβούλια εργατικών σωματείων συνήθη συνεδρίασιν γραφεία των υπέστησαν απόψε επιδρομήν χωροφυλάκων. Αμυνόμενα ασύλου έκλεισαν θύραν εν αναμονή Εισαγγελέως. Πάσαι αστυνομικαί δυνάμεις, έφιπποι, πεζαί, επολιόρκησαν οίκημα πυροβολούσαι εντός και

πέριξ οικήματος επί τρίωρον. Ανω 500 πυροβολισμοί, πόλις ανάστατος. Αυτοπροσώπως υπέβαλα Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών αίτησιν πολιορκουμένων προσέλθη επιτοπίως, εξέλθωσιν εργάται, αποφευχθή αιματοχυσία. Κατέστησα αυτόν προσωπικώς υπεύθυνον συμβησόμενα. Ολιγωρών απέφυγε. Υποδείξει του μετέβην μετ' επιτροπής εργατών επί τόπου συνεννοηθώ Αστυνομικό Διευθυντήν. Ευρέθην προ αξιωματικών διατασσόντων πυρ κατά πλήθους αόπλου. Πλείστοι, άγνωστοι πόσοι, επληγώθησαν, πιθανώτατα θανασίμως, μεταγόμενοι σωρηδόν ταύτην στιγμήν νοσοκομεία, φαρμακεία. Θρυμματίσαντες θύραν χωροφύλακες, σβέσαντες φώτα, εισήλασαν λυσσαλέοι, εδήωσαν γραφεία. Απανθρωπία επί εξερχομένων και σκηναί φρίκης απερίγραπτοι. Επιβάλλεται ανάκρισις κατά Εισαγγελέως και Διευθυντού Αστυνομίας, πα-ραδειγματική τιμωρία. Άλλως εργάται προασπίσωσιν αυτοδυνάμως ζωήν των κατά θηριωδιών επαναλαμβανόμενων συστηματικώς.

*Πουλιόπουλος
Δικηγόρος"*

Τα ως άνω υπευθύνως καταγγελόμενα από ημάς, τους επί τόπου παριστάμενους αυτόπτας μάρτυρας των αιματηρών φρικαλεοτήτων, είναι αδικήματα αξιόποινα, διαπραχθέντα παρ' ανωτέρων δημοσίων λειτουργών και δικώμενα αυτεπαγγέλτως κατά τους ισχύοντας νόμους. Επιτακτικήν δε ανάγκην θεωρούμεν να γίνουν ταύτα αμέσως από τούδε γνωστά δημοσίως. Διότι από χθες παριστάμεθα πάντες, μηδέ του αρμοδίου κ. Εισαγγελέως των Εφετών εξαιρουμένου, προ μιας νέας τερατωδίας, να διεξάγωνται ανακρίσεις επί των γεγονότων υπό την Διεύθυνσιν Εισαγγελέως Πλημμελειοδικών που ο ίδιος είναι ένας από τους κυριωτέρους υπαιτίους δια την φρικτήν και αιματηράν των εξέλιξιν. Τούτο είναι πλέον αυτόχρονη πρόκλησις εις την συνείδησιν κάθε τιμίου

ανθρώπου. Και είναι απάνθρωπος εμπαιγμός προς τους εργάτες που κατακρεουργήθηκαν τόσο ανάνδρω.

*Μετά τιμής
Π. Πουλιόπουλος.*

Την άλλη μέρα οι συνυπεύθυνοι εισαγγελείς και των δύο βαθμών μάς κλείσανε με τη διοικητική βία το στόμα στέλνοντας την ακόλουθη διαταγή τους:

"Αριθ. 3857. Ο Εισαγγελεύς των εν Θεσσαλονίκη Πρωτοδικών προς την διεύθυνσιν της ενταύθα εκδομένης εφημερίδος "Φως". Έχοντες υπ' όψιν το άρθρο 34, παραγ. 3 του νόμου 5060 περί τύπου, την σύμφωνον γνώμην του παρά τοις ενταύθα Πλημμελειοδικαίς ανακριτού Γ' τμήματος και την έγκρισιν του παρ' Εφέταις κ. Εισαγγελέως, απαγορεύομεν από σήμερον την καταχώρησιν παντός δημοσιεύματος σχετικού με την διεξαγόμενη ανάκρισιν επί των αιματηρών σκηνών 15ης Φεβρουαρίου ε.ε., εφ' ων ησκήθη ποινική δίωξις και διεξάγεται ανάκρισις υπό του ανακριτού Γ' τμήματος, ως και φωτογραφιών δραστών και θυμάτων. Η παράβασις της ανωτέρω απαγορεύσεως δικάζεται και τιμωρείται κατά τας διατάξεις του άρθρου 34, παραγρ. 8 του νόμου 5060.

*Εν Θεσσαλονίκη τη 17 Φεβρουαρίου 1933
Ο Εισαγγελεύς των πρωτοδικών
Αλεξανδρόπουλος"*

Καμιά αστική εφημερίδα, ούτε τα όργανα των σταλινικών, ούτε τα αστικά νομικά περιοδικά θελήσανε να δημοσιέψουνε τη νομική κριτική μας γι' αυτή την παράνομη, αντισυνταγματική και σφαλερή διαταγή των εισαγγελέων.

Τι άλλο είναι ο φασισμός παρά η τελευταία συνεπής και

ολοκληρωμένη μορφή καπιταλιστικής δικτατορίας, εγκαθιδρυμένης από το μονοπωλιακό καπιταλισμό πάνω ίσα-ίσα στα ερείπια της αστικής δημοκρατίας όταν πια αυτή έχει όχι μόνο ζήσει, μα και ξεζήσει σαν ιστορική μορφή κυριαρχίας της αστικής τάξης; Και ποιά άλλη έννοια μπορεί να 'χει η στρατηγική επιδίωξη του προλεταριάτου ν' αντικαταστήσει τη φασιστική αυτή δικτατορία με μια αστικοδημοκρατική, παρά μονάχα ότι η 6η Ολομέλεια πάει να κατατάξει το επαναστατικό προλεταριάτο στην αριστερά της Σοσιαλδημοκρατίας και του αστικού Φιλελευθερισμού, που οργανώνουνε τάχα τη "δεύτερη", την αντιφασιστική "λαϊκή" επανάσταση, για μια συνεπή, "αληθινή" ("αριστερή" με τη σταλινική τερμινολογία του 1926) αστική δημοκρατία; Από τότε ξεχάστηκε τόσο πολύ η πείρα του αστικοσοσιαλδημοκρατικού αντιφασιστικού Αντικοινοβούλιου του Αβεντίνου στην Ιταλία; Μόλη του τη ριζοσπαστική τυμπανοκρουσία στάθηκε τελικά στην ουσία ένα στήριγμα του Μουσολίνι ύστερ' από τη μεγάλη κρίση Ματεότι²⁵ με την τεράστια αντιφασιστική ζύμωση μέσα στο λαό. Σε λίγο οι περισσότεροι δημοκράτες ήρωες του Αβεντίνου αφομοιωθήκανε με το Φασισμό. Μέσα στο ευρύτατο αληθινά, που χρειάζεται, ενιαίο αντιφασιστικό μέτωπο όλων των εργαζομένων, ποιό λοιπόν είναι το κύριο διακριτικό γνώρισμα της επαναστατικής πρωτοπορίας; Τι είναι κείνο που ίσα-ίσα της επιτρέπει να προσαρμόζει ορθά κάθε τόσο την "ευλύγιστη" ταχτική της και να ηγεμονεύει μέσα στο αντιφασιστικό αυτό μπλοκ - όπου οι πλατειές μάζες μπαίνουνε μ' ένα σωρό αστικοδημοκρατικές αυταπάτες -, παρά μονάχα ο σταθερός στρατηγικός προσανατολισμός της πρωτοπορίας προς το γκρέμισμα της φασιστικής δικτατορίας του καπιταλισμού και την εγκαθίδρυση της προλεταριακής δικτατορίας και του σοσιαλισμού;

Πάλη αποφασιστική ενάντια στη φασιστική αντίδραση δεν μπορεί να νοηθεί δίχως την ενιαία αντιφασιστική παράταξη των εργατών πρώτ' απ' όλα. Μόνο μια φαρδειά εργατική κινητοποίηση μπορεί, με τις πραχτικές της επιτυχίες, να πείσει και τα άλλα εκμεταλλεζόμενα στρώματα του πληθυσμού - που και γι' αυτά η εγκαθίδρυση της ωμής διχτατορίας του μεγάλου κεφαλαίου σημαίνει ακόμα πιο μεγάλη εξαθλίωση, υποδούλωση και καταστροφή - ότι η εργατική τάξη είναι δυνατή, και να τα τραβήξει στο πλευρό της. Δίχως αυτό, να ξεκινάμε από τους μικροαστούς στην πάλη με το φασισμό, ενώ η εργατική τάξη στέκει παραλυμένη, ανοργάνωτη και διασπασμένη, είναι σαν να σκορπίζουμε ακόμα πιο μεγάλη σύγχυση και να καταδικάζουμε τον αντιφασιστικό αγώνα σε βέβαιη από πριν αποτυχία. Μα και το πανεργατικό ενιαίο μέτωπο αντιφασιστικής πάλης, μόνο σε μια περίπτωση έχει ελπίδες να φέρει αποτελέσματα σοβαρά: άμα η πρωτοπορία η προλεταριακή μέσα σ' αυτό δείξει την ικανότητα της να πάρει - όχι με γραφειοκρατικούς τελεσιγραφισμούς και μανούβρες ψιλικατζιδικές που "ξεσκεπάζουνε" μόνο την πολιτική της ανικανότητα, κανέναν όμως πράχτορα της μπουρζουαζίας, αλλά με την πραχτική πείρα των ίδιων των εργατών - την ηγεσία του αγώνα και ν' αποσπάσει τους εργάτες από την επικίνδυνη επιρροή των εργατοκάπηλων, ρεφορμιστών, κλπ. Αυτό λοιπόν το τελευταίο είναι καθαρή ουτοπία να νομίζουμε πως θα κατορθωθεί μ' άλλον τρόπο έξω από εκείνον που μας έδειξε η τραγική αρνητική πείρα σε πολλές άλλες χώρες: την αναπόσπαστη, συστηματική και πραγματικά "ευλύγιστη" σύνδεση πάντοτε της καθημερινής μας δράσης με το στρατηγικό σκοπό της προλεταριακής διχτατορίας. Αυτή η σύνδεση καθορίζει κάθε φορά όλο το πνεύμα, τις μέθοδες, τα μοτίβα, τα συνθήματα της αντιφασιστικής δράσης μας. Αντίθετα ο στρατηγικός

προσανατολισμός προς έναν "αστικοδημοκρατικό" ενδιάμεσο σταθμό είναι ό,τι ίσα-ίσα χρειάζεται για να οδηγηθεί στην αποτυχία η αντιφασιστική πάλη και στην ήττα το προλεταριάτο.

Η συζήτηση εδώ δεν είναι κυρίως για την ταχτική του επαναστατικού κόμματος του προλεταριάτου μέσα στη δημοκρατική επανάσταση, σε όποιες χώρες είναι πραγματικά μια τέτοια επανάσταση στην ημερήσια διάταξη της ιστορίας, ούτε για την ταχτική μας στην πάλη για την ανατροπή μιας φασιστικής ή άλλης δικτατορίας.

Εκείνο που η πλειοψηφία των εκμεταλλευόμενων μαζών περιμένει στις περιπτώσεις αυτές δεν είναι απλά και μόνο η ανατροπή της μοναρχίας ή της δικτατορίας, μα και μεταβολές που να καλυτερεύουν τη θέση των μαζών, μεγαλύτερα ημερομίσθια, ελάττωση της εργάσιμης ημέρας, πραγματικές ελευθερίες συνδικαλιστικές και πολιτικές, διάλυση της ματοβαμμένης υπαλληλοκρατίας του παλιού καθεστώτος, αναποζημίωση απαλλοτρίωση στις μεγάλες γαιοχτησίες του κλήρου και της αριστοκρατίας, κλπ, κλπ. Η αστική δημοκρατία, και η πιο "επαναστατική", όπως δείχνει το πρόσφατο παράδειγμα το ισπανικό, τίποτα απ' αυτά δεν δίνει σήμερα, ή δίνει μόνο ψίχουλα για δημαγωγία.

Μα ακόμα και στον καιρό του ο Ένγκελς τόνιζε ότι ο μοναδικός μας αντίπαλος στην ημέρα της κρίσης (της δημοκρατικής επανάστασης) και την επαύριό της είναι η Αντίδραση που συγκεντρώνεται όλη μαζί γύρω από την καθαρή Δημοκρατία. Το ίδιο απόδειξε η ιστορική πείρα από την επανάσταση του 1918 στη Γερμανία, στην Αυστρία, η "δημοκρατική" προλεϊάνση του εδάφους για την φασιστική άνοδο αργότερα στην Γερμανία, ακόμα και η αντεπαναστατική εξέγερση ενάντια στο προλεταριακό καθεστώς της Ρωσίας, εξέγερση που

στα 1921 οργανώθηκε στην Κρονστάνη όχι μόνο με τα όπλα, μα και με τα συνθήματα της "αστικοδημοκρατικής απελευθέρωσης". Στο πεδίο της ταχτικής είναι δίχως άλλο λαθεμένη η άποψη των φίλων μας της ιταλικής αριστεράς (τάση Μπορντίγκα), που ουσιαστικά καταντούνε να παραδέχονται πως τάχα φτάνει να δείχνουμε στο προλεταριάτο τα ιστορικά αυτά διδάγματα και να το καλούμε για την προλεταριακή διχτατορία, και έτσι μπορούμε να περιμένουμε πως οι μάζες θα ξεπεράσουν τις δημοκρατικές τους αυταπάτες και να ελπίζουμε πως γρήγορα θ' απογοητευθούν από την αστική δημοκρατία. Μα η απογοήτευση αυτή, κι αν έρθει, τότε μόνο μπορεί να γίνει παράγοντας επαναστατικός, όταν οι κομμουνιστές σταθούν ικανοί να συγκεντρώσουν τις μάζες στην πάλη γύρω από τα συνθήματα δημοκρατικών διεκδικήσεων μέχρι τα πιο ριζοσπαστικά, που την πραγματοποίησή τους την αρνιέται η κυριαρχούσα αστική Δημοκρατία με κάθε μέσο, ακόμα και με την αιματηρή βία. Μόνο με μια τέτοια επίμονη και συστηματική εργασία των κομμουνιστών, οι μάζες βλέποντας με την ίδια τους την πείρα ότι κάτω από την κυριαρχία της μπουρζουαζίας δεν πραγματοποιούνται οι ειδικά δημοκρατικές απαιτήσεις τους, περνούνε από την τυπική πολιτική Δημοκρατία που έχει πραγματοποιηθεί, στην κοινωνική, την προλεταριακή Δημοκρατία που είναι ασυμβίβαστη με το καθεστώς της καπιταλιστικής ιδιοκτησίας. Αν περιοριστούμε περιμένοντας τότε οι μάζες θα ελευθερωθούν μόνες τους από τις αυταπάτες ή σαν μια απλή αίρεση απομονωμένη από τις μάζες - όταν αυτές πλέον ακόμα σε ωκεανό κοινοβουλευτικών αυταπατών - αποπειραθούμε μια εξέγερση για να εγκαθιδρύσουμε την προλεταριακή διχτατορία, ετοιμάζουμε μια εξουθενωτική ήττα για την επανάσταση.²⁶

Αυτή όμως η ταχτική είναι ατελέσφορη, αν δεν βασίζεται και

δεν πλαισιώνεται σ' έναν ορθό στρατηγικό προσανατολισμό, όπως αναλύεται παρακάτω θεωρητικά και ιστορικά.

Δεν είναι όμως εδώ η ταχτική, παρά τα πιο βασικά στρατηγικά²⁷ ζητήματα που χωρίζουν τη μαρξιστική αριστερά του κομμουνισμού από την κεντριστική ομάδα των σταλινικών. Το μόνο που εδώ πρέπει να ειπωθεί είναι ότι ο σταλινικός προσανατολισμός για μια "συμπλήρωση του αστικοδημοκρατικού μετασχηματισμού" δεν είναι του προλεταριάτου, παρά μόνο των μικροαστικών δημοκρατικών κομμάτων (Α. Παπαναστασίου: "εκδημοκρατισμός της χώρας") και σήμερα στην Ελλάδα είναι σύνθημα λαοπλάνο του Φιλελεύθερου Κόμματος ενάντια στο "νεοδημοκρατικό" Λαϊκό με τις μοναρχικές παραδόσεις του.

ΙΧ. Η ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΥ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ

1. Η διαρκής επανάσταση

"Δεν είναι δύσκολο να δούμε πως ο καιρός μας είναι καιρός γέννας, καιρός όπου περνάμε σε μια καινούργια περίοδο. Το πνεύμα έκοψε τις σχέσεις του με τον ίσαμε τώρα κόσμο της ύπαρξής του και των παραστάσεών του. Έφτασε σ' ένα σημείο όπου καταποντίζει αυτό τον κόσμο στο βυθό των περασμένων και καταπιάνεται με τη ριζική μεταμόρφωσή του. Δεν στέκει βέβαια ποτέ του ακίνητο, μα βρίσκεται σε εξακολουθητική πάντοτε κίνηση. Αλλά, όπως και στο παιδί, ύστερ' από μια μακρόχρονη, σιγανή και βαθμιαία θρέψη, η πρώτη ανάσα του κόβει ξαφνικά (απότομα) τη βαθμιαία εκείνη κίνηση και πρόοδο που ποσοτικά μόνο αύξαινε πριν - ποιοτικό πήδημα - και τότε αμέσως γεννιέται το παιδί, - έτσι και το πνεύμα που αυτοδιαμορφώνεται, ωριμάζει κι αυτό αργοβάδιστα και σιγά-σιγά για την καινούργια μορφή και διαλύει το κάθε κομματάκι του πρωτύτερου του κόσμου, το ένα ύστερα απ' το άλλο. Το τρίκλισμα αυτού του κόσμου το υποδηλώνουνε μερικά συμπτώματα: η ελαφρομυαλιά και η πλήξη που απλώνεται μέσα στο καθεστώς, η αόριστη προαίσθηση κάποιου άγνωστου είναι τα προμηνύματα πως κάτι Άλλο έρχεται σε λίγο. Το βαθμιαίο θρουβάλιασμα που δεν άλλαξε τη

φυσιογνωμία του Συνόλου, το διακόπτει η Ανατολή που σαν αστραπή ξεπροβάλλει ξαφνικά και στήνει το Σχήμα του Νέου Κόσμου"

Χέγκελ, Φαινομενολογία του Πνεύματος, 1807

Τη διαλεκτική εξέλιξη και την επανάσταση ο ιδεαλιστής Χέγκελ την είδε σαν αυτόνομη κίνηση του πνεύματος. Μέσα στο "απατηλό αυτό περίβλημα" ο Μαρξ ανακάλυψε τον πολύτιμο λογικό πυρήνα της διαλεκτικής μεθόδου "γυρίζοντάς την ανάποδα, γιατί έστεκε με το κεφάλι κάτω". Σ' εκείνον η εξέλιξη της ιδέας είναι ο δημιουργός της πραγματικότητας. Σε τούτον ο κόσμος των ιδεών αποκαλύφτηκε στη βαθύτερη του ουσία: ο υλικός κόσμος μετατοπισμένος και αντικαθρεφτισμένος μέσα στο ανθρώπινο πνεύμα.²⁶

Με τη λογική της αυτή μορφή η χεγκελιανή διαλεκτική σήμερα γεννάει πραγματικά φρίκη στην αστική τάξη. Γιατί μαζί με την κατανόηση της πραγματικότητας που υπάρχει, έχει συλλάβει και την άρνηση, τον επαναστατικό εξαφανισμό αυτής της πραγματικότητας.

Σαν φριχτό προμήνυμα θανάτου αντηχούνε σήμερα για το καπιταλιστικό σύστημα τα λόγια του Χέγκελ στη χαραυγή της αστικοδημοκρατικής επανάστασης στη Μεσευρώπη. Ο παλιός κόσμος τότε ήταν η φεουδαρχία και ο απολυταρχισμός. Σήμερα καταποντίζεται στο βυθό των περασμένων η αστική τάξη. Τα συμπτώματα που υποδηλώνουν τον κοντινό καταποντισμό της είναι κίολας πιο γοερά από κείνα που αναγγέλλανε το πέσιμο της αριστοκρατίας και του τιμαριωτισμού. Η ελαφρομυαλιά του καιρού εκείνου πήρε σήμερα τη μορφή της μανιακής παραφροσύνης. Η πλήξη έγινε τώρα σαδισμός κι ακόρεστη λαχτάρα για ανώμαλους υπερερεθισμούς στα νεύρα ενός

παραχορτασμένου κ' έκφυλου κόσμου. Η αμηχανία του ξεπεσμένου αριστοκράτη έγινε λύσσα του κεφαλαιοκράτη που τυφλωμένος από την απόγνωση γυρέβει τη σωτηρία του στα χημικά εργαστήρια, στο καφτό ασάλι και στη φασιστική ορδή. Η επαναστατική επιστήμη της καπιταλιστικής χαραυγής μετατράπηκε σήμερα στη φασιστική αποθέωση της αμάθειας, της ανεπιστημοσύνης, του μυστικισμού και της χτηνωδίας. Οι ξεπεσμένοι βαρόνοι γίνανε διεθνικοί απατεώνες Κρύγκερ, Ινσαλ και Σταβίσκηδες, ο Μπίσμαρκ Χίτλερ κι ο Μέτερνιχ Μουσολίνι. Το ξεθώριασμα των ωραίων πατριαρχικών ειδυλλιών του τοτινού κόσμου έγινε σήμερα ένα τεράστιο πυροτέχνημα, που μέσα στις εξωτικές λάμπεις του δύνει ο πιο τελειοποιημένα απάνθρωπος ταξικός πολιτισμός που γνώρισε ίσαμε τώρα η ιστορία, και ανατέλλει ο πρώτος αληθινά ανθρώπινος. Τότε: η έξοδος από την προτελευταία φάση της προϊστορίας της ανθρωπότητας - τώρα: το κατώφλι της ιστορίας της.

Η ίδια μέθοδο της υλιστικής διαλεχτικής στάθηκε στα χέρια των δασκάλων του Επιστημονικού Κομμουνισμού το όργανο για να λύσουνε τα σύνθετα προβλήματα που 'φερνε στην ημερήσια διάταξη μια πρωτότυπη περιπλοκή των ιστορικών συνθηκών στην Μεσευρώπη και ειδικά στη Γερμανία: μια ιστορικά καθυστερημένη αστική επανάσταση σε περίοδο που είχε κιάλας ανοίξει ο κύκλος των διεθνικών οικονομικών κρίσεων του καπιταλιστικού συστήματος, και το νεότερο προλεταριάτο αναπτυσσότανε γοργά στις προοδευμένες χώρες τραβώντας με ορμή προς τον τελικό ιστορικό του σκοπό. Η σχέση των δυο επαναστάσεων, αστικής και προλεταριακής, η δυναμική του επαναστατικού προτσές μέσα στις αλληλοδιάδοχες φάσεις του, η αμφίβολη "μεσοβασιλεία" της μικροαστικής δημοκρατίας, ο ρόλος του επαναστατικού προλεταριάτου μέσα σε μια αστικοδημοκρατική επανάσταση, ο

αμοιβαίος συσχετισμός του πρωτοποριακού κόμματος των κομμουνιστών με τη μικρομπουρζουαζία και τα κόμμάτα της μέσα στην επανάσταση. Να η σειρά των προβλημάτων που τεθήκανε στο επαναστατικό προλεταριάτο κιάλας από τα μέσα του 19ου αιώνα.

Την κατευθυντήρια σκέψη που οδήγησε αργότερα τους Ρώσους μαρξιστές να δώσουνε μια σωστή απάντηση στα όμοια - και ακόμα πιο σύνθετα - προβλήματα της ρωσικής επανάστασης θα τη βρούμε στο Μαρξ. Σ' αυτόν και στον Φρ. Ένγκελς βρίσκονται και οι βασικές ιδέες, περισσότερο ή λιγότερο αναπτυγμένες, για τη λύση όλων των προβλημάτων του προλεταριακού κινήματος και στην περίοδο που περνούμε.

Στο σύνολό τους τα προβλήματα της στρατηγικής και ταχτικής του επαναστατικού προλεταριάτου μέσα στη δημοκρατική επανάσταση είναι ένα ολοκληρωμένο μέρος της μεγαλοφύεστερης πολιτικής διδασκαλίας που διατυπώθηκε ίσαμε σήμερα αφότου υπάρχει αστική κοινωνία. Αυτή βρήκε κοσμοϊστορικές επαληθεύσεις σε μια σειρά χώρες, τόσο στην προϊμπεριαλιστική εποχή όσο και στην ιμπεριαλιστική: είναι η θεωρία για τη "διαρκή επανάσταση". Αποτελεί την πολιτική πεμππουσία του μαρξισμού και την κεντρικότερη ιδέα που συνέχει και περνάει σαν κόκκινη γραμμή μέσα από όλο το μεγαλούργημα της Ρωσικής Επανάστασης και του Λένιν. Από όλες τις ιστορικές ψευτιές που επινόησε η σταλινική γραφειοκρατία για ν' αυτοσυντηρηθεί πολιτικά, η πιο μεγάλη της είναι ο θρύλος πως η θεωρία για τη διαρκή επανάσταση είναι τάχα ειδικά "τροτσκιστική" και ξένη προς τον επαναστατικό μαρξισμό. Η αξία του Λέον Νταβίντοβιτς Τρότσκι είναι ότι στάθηκε κείνος που συνεπέστατα διερμήνεψε τη θεωρία της διαρκούς επανάστασης μέσα στη Ρωσική Σοσιαλδημοκρατία, την εφάρμοσε πραχτικά στη Ρωσία το

1917 μαζί με τον Λένιν και, ύστερα από το θάνατο του Λένιν, την αναστήλωσε και την επεξεργάστηκε επιστημονικά και συστηματικά ενάντια στην κεντριστική αναθεώρηση μέσα στην Κ.Δ. Αυτή είναι η μεγάλη υπηρεσία που θα χρωστάει το διεθνικό προλεταριάτο στον Τρότσκι σαν θεωρητικό της διαρκούς επανάστασης.

2. Λιγοστά για το "αλάθητο" των αρχηγών

Όσο για τον επαναστατικό ρόλο της αγροτιάς μέσα στη δημοκρατική επανάσταση και για την αποφασιστική σημασία της συμμαχίας της με το επαναστατικό προλεταριάτο, ο ίδιος ο Τρότσκι το είπε πολλές φορές πως "εστάθηκε μαθητής του Λένιν". Το ίδιο, μαθητής του Λένιν, στάθηκε και στο ζήτημα της οργάνωσης και του ρόλου ενός επαναστατικού προλεταριακού κόμματος, στο ζήτημα της α-διάλλαχτης θέσης μας απέναντι στα κεντριστικά ρεύματα του εργατικού κινήματος. Η αναγνώριση του έργου και της αξίας του Λ. Ντ. Τρότσκι σαν μεγάλου θεωρητικού και σαν αρχηγού, δεν είναι καθόλου ασυμβίβαστη με την κριτική για τα λάθη του, τόσο τα παλιά όσο και τα σημερινά, όπως λ.χ. το μπλοκ με τους Ρώσους λικβινταριστές (1912), ο τρόπος που ζήτησε να οργανώσει τη διεθνή αριστερά, η θέση που πήρε απέναντι στον Αρχαιομαρξισμό, το νέο μπλοκ (1933) με αριστερές σοσιαλδημοκρατικές ομάδες που, καθώς ξέρουμε, φυλλορρόφησε προτού καν πραγματοποιηθεί.²⁹

Ο Τρότσκι προσπαθώντας στα 1927 να κρατήσει στην αντιπολίτευση τη μεγάλη κομματική οργάνωση του Λένινγκραντ μ' επικεφαλής τους Ζηνόβιεφ - Κάμενεφ, έκανε σ' αυτούς υποχωρήσεις πολύ χειρότερες από κείνες που έκανε το 1930 με τον περιβόητο αποσταλμένο του Μολινιέ στη φανταστική "μαζική

βάση" του Αρχαιομαρξισμού: δεν ομολόγησε μόνο τα πραγματικά παλιά λάθη του στο Ρωσικό Κόμμα, μα και υπόγραψε δηλώσεις ολότελα ζηνοβιεφικές, που μόνον η φοβερή πίεση του πάνοπλου σταλινικού μηχανισμού τότε πάνω στη ρωσική αντιπολίτευση θα μπορούσε να μας εξηγήσει τέτοια "ταχτικά" μέσα. Να τι γράφει κατά λέξη το "Σχέδιο μιας Πλατφόρμας των Λενινιστών - Μπολσεβίκων (Αντιπολίτευση)" που υποβάλανε οι Τρότσκι, Κάμενεφ, Ζηνόβιεφ και άλλα δέκα μέλη της Κ.Ε. του Ρωσικού Κόμματος στο 15ο Συνέδριό του:

"Μπροστά σ' ολόκληρη τη Διεθνή (βλέπε την προαναφερόμενη δήλωση της 15-12-1926) δηλώσαμε με τις υπογραφές του Ζηνόβιεφ, Κάμενεφ και Τρότσκι ότι: ο Τρότσκι διακήρυξε μπροστά σ' ολόκληρη την Κομιντέρν ότι σε όλα τα οπωσδήποτε ζητήματα αρχών όπου διαφωνούσε με τον Λένιν, το δίκιο το είχε ο Λένιν, ιδιαίτερα στο ζήτημα για τη διαρκή επανάσταση και στο ζήτημα της αγροτιάς" (Plattform der russischen Opposition, εκδ. "Fahne des Kommunismus", σ. 64).

Ο Τρότσκι από τότε έχει αποδείξει με μια σειρά έργα του (και παρακάτω δίνουμε μια σχετική έκθεση για όλο το ζήτημα) ότι στην πραγματικότητα η θεωρία για τη διαρκή επανάσταση είναι τόσο του Λένιν και του Τρότσκι όσο και του αρχικού της θεμελιωτή, του Καρλ Μαρξ, και ότι οι διαφωνίες Λένιν και Τρότσκι -Ρόζας Λούξεμπουργκ 1905-1908 ξεκαθαριστήκανε με τον ιστορικό θρίαμβο της μαρξιστικής αυτής θεωρίας μέσα στη Ρωσική Επανάσταση.

Ούτε ο Μαρξ, ούτε ο Λένιν, ούτε κανένας άλλος, όσο μεγάλος κι αν ήταν άνθρωπος, στάθηκαν αλάθητοι. Κι ο Μαρξ κι ο Λένιν δίδαξαν άλλους και διδάχτηκαν ταυτόχρονα από άλλους και προ πάντων από τη ζωή. Είναι "ηρωικός μύθος" η σταλινική παράσταση για ένα Λένιν που τάχα από το 1900 βγήκε τέλεια

σχηματισμένος όπως ήτανε στα 1917, πάνοπλος, όπως βγήκε η Αθηνά από την κεφαλή του Δία, δίχως να υποστεί μια εξέλιξη κι αυτός με βάση την κατοπινή πείρα. Η προσωπολατρία και η θεοποίηση των αρχηγών μέσα στο εργατικό κίνημα είναι υπόλειμμα μικροαστικής ψυχολογίας. Η συστηματική από την άλλη μεριά καλλιέργεια του μύθου για το αλάθητο ορισμένων αρχηγών είναι έργο της διεφθαρμένης γραφειοκρατίας, σταλινικής και αρχαιομαρξιστικής, μέσο κατάλληλο για να σκεπάζει τα αίτια τους και για να αμβλύνει το κριτικό πνεύμα των κομμουνιστών. Πόση αξία μπορούνε να 'χουνε πολλές φορές οι πανηγυρικές "ομολογίες πίστης" προς τους μεγάλους αρχηγούς, μας το αποδειχνει στην Ελλάδα από τη μια μεριά το παράδειγμα των δυο αυτών γραφειοκρατιών που κατακρεουργούνε στο όνομα του Λένιν και του Τρότσκι την ουσία της διδασκαλίας τους, και από την άλλη το αστείο παράδειγμα μερικών "αντισταλινικών" που, ενώ εγκαταλείπουνε βασικότερες ιδέες του Τρότσκι και του επαναστατικού μαρξισμού, ταυτόχρονα φωνάζουνε θεατρικότητα: "Όχι μακριά από τον Τρότσκι!".

3. Η διαρκής επανάσταση στο Μαρξ και τον Ένγκελς

Πρώτοι οι ιδρυτές και πρωτεργάτες του νεότερου Επιστημονικού Κομμουνισμού, οι Καρλ Μαρξ και Φρειδερίκος Ένγκελς, καθορίσανε με τρόπο ακαταμάχητο σε μια σειρά έργα τους το διαρκή χαρακτήρα της σοσιαλιστικής επανάστασης: 1) στη στρατηγική και ταχτική της και στις σχέσεις της με την αστικοδημοκρατική επανάσταση και με τα ρεύματα της μικροαστικής δημοκρατίας στις πόλεις και στα χωριά, 2) στη διεθνική πορεία και ολοκλήρωση της επανάστασης, 3) στη φύση και στα μέσα της σοσιαλιστικής επανάστασης και της

προλεταριακής δικτατορίας όπου αδήριτοι ιστορικοί νόμοι την οδηγούνε, 4) στη βαθμιαία πραγματοποίηση του προγράμματος της κρατικής της εξουσίας. Από την μακριά σειρά των σχετικών κλασικών αναλύσεων, θα δώσουμε μόνο μερικές από τις χαρακτηριστικότερες για την πρώτη από τις πλευρές αυτές που παρουσιάζει η διαρκής επανάσταση στο μαρξισμό και που ειδικότερα μας ενδιαφέρει εδώ για να φανερώσουμε τον αντιμαρξιστικό χαρακτήρα της νέας σταλινικής στρατηγικής.³⁰

Στην "Πάλη των τάξεων στη Γαλλία" ο Μαρξ συνοψίζει έτσι την πείρα από τα αστικοδημοκρατικά επαναστατικά κινήματα των ετών 1848-1850:

"Το προλεταριάτο συσσωματώνεται ολοένα και πιο πολύ γύρω από τον επαναστατικό σοσιαλισμό, τον κομμουνισμό, που η μπουρζουαζία η ίδια του δίνει την ονομασία του Μπλανκί. Ο σοσιαλισμός αυτός δεν είναι άλλος από τη διαρκή επανάσταση, δεν είναι άλλος από τη δικτατορία της τάξης του προλεταριάτου, το αναγκαίο αυτό στάδιο για να καταργηθούν όλες οι ταξικές διαφορές, όλες οι παραγωγικές σχέσεις όπου στηρίζονται αυτές οι διαφορές, όλες οι κοινωνικές σχέσεις που αντιστοιχούνε σ' αυτές τις παραγωγικές σχέσεις, για να μετατραπούν όλες οι ιδέες που απορρέουν απ' αυτές τις παραγωγικές σχέσεις".

Στην Επιστολή της Κεντρικής Επιτροπής του "Συνδέσμου των Κομμουνιστών", που ο Μαρξ έστειλε το 1850 στους Γερμανούς κομμουνιστές πάνω στην προβλεπόμενη τότε γερμανική αστικοδημοκρατική επανάσταση, προσδιορίζει πολύπλευρα την ιδέα της διάρκειας, της αδιάκοπης συνέχειας που πρέπει να δώσουμε στην επαναστατική πορεία από όλες τις απόψεις: και στο πέρασμα από τη δημοκρατική στη σοσιαλιστική φάση, και στην εκτέλεση του καθαυτό σοσιαλιστικού της έργου, και στη διεθνική της επέχταση:

"Οι κομμουνιστές (στην αστικοδημοκρατική επανάσταση - Π.Π.) πρέπει να φέρουνε ίσαμε τα τελευταία τους όρια τις προτάσεις των δημοκρατών (δηλαδή των κομμάτων της αγροτικής και αστικής μικρομπουρζουαζίας - Π.Π.), που με κάθε τρόπο θα επέμβουνε όχι σαν επαναστάτες, μα σαν μεταρρυθμιστές. Πρέπει να μετατρέψουμε τις διεκδικήσεις αυτές σε άμεσες επιθέσεις κατά της ιδιωτικής ιδιοκτησίας... Ενώ οι μικροαστοί δημοκράτες θέλουνε να τερματίσουνε γρήγορα την επανάσταση πετυχαίνοντας ικανοποίηση για όσο το δυνατό περισσότερες από τις πιο πάνω διεκδικήσεις τους, τα δικά μας συμφέροντα και το δικό μας καθήκον είναι να κάνουμε την επανάσταση διαρκή, ώσπου να πετάξουμε τις κατέχουσες τάξεις από την αρχή, ώσπου η ένωση των προλεταρίων, όχι σε μια μόνο χώρα, μα σ' όλες τις πιο σπουδαίες χώρες, να αναπτυχθεί τόσο ώστε να εξαφανίσει τον συναγωνισμό ανάμεσα στους προλετάριους των χωρών αυτών, και οι κύριες παραγωγικές δυνάμεις να συγκεντρωθούνε στα χέρια του προλεταριάτου. Για μας το ζήτημα δεν είναι να τροποποιήσουμε την ατομική ιδιοκτησία, παρά να την εκμηδενίσουμε. Δεν πρόκειται να σκεπάσουμε τις αντιθέσεις των τάξεων, αλλά να καταργήσουμε τις τάξεις".

Είναι φανερό πως ο Μαρξ, αντικρίζοντας το πρόβλημα της επανάστασης σε χώρες τότε απολυταρχικές με παντοδύναμη τη φεουδαρχία, δεν είχε κατορθώσει να διακρίνει την "ιστορική αναγκαιότητα" ενός ενδιάμεσου σταθμού "δημοκρατικής δικτατορίας" προτού φτάσουμε στην προλεταριακή δικτατορία. Σ' αυτό το σημείο ήρθε να "συμπληρώσει" το μαρξισμό ο σταλινικός Κεντρισμός. Δηλαδή να τον αναποδογυρίσει.

Αντικρίζοντας ο Μαρξ μέσα στο ίδιο ντοκουμέντο από την άποψη της ταχτικής τη θέση των προλεταριακών επαναστατών

(κομμουνιστών) στη δημοκρατική επανάσταση, δίνει μια σειρά από υποδείξεις βασισμένες στο γενικό στρατηγικό σχέδιο για τη διαρκή επανάσταση, υποδείξεις που αναφέρονται σε επιδιώξεις της εποχής εκείνης (λ.χ. οι μικροαστοί ζητούνε φόρους αναλογικούς, οι κομμουνιστές προοδευτικούς, κλπ) που οι περισσότερές τους έχουνε και σήμερα επίκαιρη ταχτική αξία για τις πιο πολλές χώρες. Καθορίζει έτσι το γενικό πνεύμα της ταχτικής των κομμουνιστών μέσα στη δημοκρατική επανάσταση, όχι σε μια κοινή κυβέρνηση με τους μικροαστούς, μα στη διαρκή πορεία της ίσαμε τη σοσιαλιστική επανάσταση:

"Οι κομμουνιστές πρέπει να τραβάνε τις προτάσεις των δημοκρατών ίσαμε τα τελευταία τους όρια, γιατί οι δημοκράτες θα πολιτεύονται όχι σαν επαναστάτες μα σαν ρεφορμιστές. Οφείλουνε να μετατρέπουνε τις απαιτήσεις αυτές σε άμεσες επιθέσεις ενάντια στην ιδιωτική ιδιοκτησία. Λ.χ. αν οι μικροαστοί προτείνουνε την εξαγορά των σιδηροδρόμων και των εργοστασίων, οι εργάτες πρέπει να απαιτούνε να κατασχεθούνε δίχως αποζημίωση όλα αυτά σαν ιδιοκτησίες των αντιδραστικών. Αν οι δημοκράτες προτείνουνε φόρους αναλογικούς, οι εργάτες πρέπει να απαιτούνε φόρους προοδευτικούς. Αν οι δημοκράτες προτείνουνε φόρους μέτρια προοδευτικούς, οι εργάτες πρέπει να επιμένουνε το φορολογικό ποσοστό να είναι τόσο μεγάλο που έτσι το μεγάλο κεφάλαιο να μπορεί να χαθεί. Αν οι δημοκράτες απαιτούνε διακανονισμό του δημοσίου χρέους, οι εργάτες πρέπει να απαιτήσουνε τη χρεοκοπία για το κράτος. Κατά συνέπεια οι διεκδικήσεις των εργατών θα πρέπει να 'ναι παντού ανάλογες με τις παραχωρήσεις και τα μέτρα των δημοκρατών... Το επαναστατικό εργατικό κόμμα αγωνίζεται μαζί με τη μικροαστική δημοκρατία ενάντια στην ομάδα που αυτή ζητάει ν'ανατρέψει (δηλαδή την κυρίαρχη τότε απολυταρχία και φεουδαρχία - Π.Π.).

Επεμβαίνει όμως ενάντια της σ' όλες τις περιπτώσεις όπου το ίδιο θέλει να ενισχυθεί".

Τέλος, γράφοντας ο Φρ. Ένγκελς στον αρχηγό της σοσιαλδημοκρατικής ομάδας του Ράϊχσταγ, τον Αύγουστο Μπέμπελ, στις 11 του Δεκέμβρη 1884, για να προφυλάξει από επικίνδυνες υποχωρήσεις στις δημοκρατικές τάσεις, αναφέρεται στη γενική μας θέση μέσα στο ξέσπασμα μιας αστικοδημοκρατικής επανάστασης και καταλήγει:

"Όποσδήποτε ο μοναδικός μας αντίπαλος την ίδια τη μέρα της κρίσης αυτής και την επόμενη είναι όλη μαζί η αντίδραση που συσπειρώνεται γύρω από την καθαρή δημοκρατία. Κι αυτό, πιστεύω, δεν επιτρέπεται να το χάνουμε ποτέ από τα μάτια μας".

Και καθορίζοντας ειδικότερα τη θέση του προλεταριάτου απέναντι στους μικροαστούς, γράφει με την επιστολή του από 24 Νοέμβρη 1879:

"Επειδή όμως οι μικροαστοί και οι χωριάτες έρχονται σε μας με μικροαστικές και χωριάτικες ιδέες και επιθυμίες, γι' αυτό δεν πρέπει ποτέ να ξεχνούμε πως το προλεταριάτο θα έχανε απερίσκεπτα τον διευθυντικό ιστορικό του ρόλο, αν έκανε παραχωρήσεις σ' αυτές τις ιδέες και σ' αυτές τις επιθυμίες" (βλ. τις δυο επιστολές: F. Engels, *Politishes Vermachtnis*, Verlag der Jugendinternationale, 1920, σελ. 11 και 19).

Και το "Κομμουνιστικό Μανιφέστο" ξεκαθαρίζει με αναμφισβήτητο τρόπο:

"Από όλες τις τάξεις που βρίσκονται σήμερα αντιμέτωπες στη μπουρζουαζία, μόνο το προλεταριάτο είναι μια πραγματικά επαναστατική τάξη..., η μικροαστική τάξη είναι ένα είδος παράρτημα της αστικής κοινωνίας που μεταβάλλεται αδιάκοπα... Κυμαίνεται ανάμεσα στο προλεταριάτο και τη μπουρζουαζία".

4. Η διαρκής επανάσταση στο Λένιν

α) Η απριλιανή πλατφόρμα του 1917

Η επανάσταση που - με λάθος στα χρονικά διαστήματα, όχι στη μεγάλη ιστορική προοπτική - πρόβλεπε το 1850 ο Μαρξ, δεν ήρθε, αλλά ανοίχτηκε μια μακριά περίοδο με "ειρηνικούς" κοινοβουλευτικούς αγώνες του προλεταριάτου, που διακόπηκε από την επανάσταση της Παρισινής Κομμούνας.

Οι ίδιες κεντρικές ιδέες της μαρξιστικής στρατηγικής και ταχτικής, κατά την ιμπεριαλιστική εποχή, ακόμα πιο συγκεκριμένα για μια μεγάλη καθυστερημένη αγροτική χώρα με αρχιμισμένη κιάλας την παλλαϊκή αστικοδημοκρατική της επανάσταση και προτού ακόμα τελειώσει ο ιμπεριαλιστικός πόλεμος - βρίσκουνε την έκφρασή τους στο θεμελιακό ντοκουμέντο του Κόκκινου Οχτώβρη, το συνταγμένο από τον Λένιν τον Απρίλη 1917 και δημοσιευμένο σε μπροσούρα το Σεπτέμβρη 1917 "Σχέδιο μιας πλατφόρμας του προλεταρικού κόμματος":

"Η κρατική εξουσία στη Ρωσία πέρασε στα χέρια μιας νέας τάξης, της αστικής και των αστικοποιημένων γαιοχτημόνων. Κατά τούτο η αστικοδημοκρατική επανάσταση στη Ρωσία είναι συμπληρωμένη...".

"Στην πραγματικότητα αυτό (το ξέσπασμα των σφαλμάτων των μικροαστικών κομμάτων, σοσιαλεπαναστατών και σοσιαλδημοκρατών, και η προετοιμασία όλων των στοιχείων του συνειδητού προλεταριακού κόμματος, η ελευθέρωση του προλεταριάτου από το "γενικό" μικροαστικό νεφέλωμα) είναι η πραχτικότερη και επαναστατικότερη εργασία, γιατί δίχως αυτή δεν μπορούμε να τραβήξουμε πιο πέρα την επανάσταση που έπεσε σε στασιμότητα, μεθάει με φράσεις, δεν προχωράει, και όλα αυτά όχι από εξωτερικά εμπόδια της μπουρζουαζίας..., μα

από ευπιστία και μυωπία των (μικροαστικών) μαζών...".

"Η Ρωσική Επανάσταση του Φλεβάρη 1917 ήταν η απαρχή της μετατροπής του ιμπεριαλιστικού πολέμου σε εμφύλιο. Η επανάσταση αυτή έκανε το πρώτο βήμα για τον τερματισμό του πολέμου. Μόνο το δεύτερο βήμα μπορεί να εξασφαλίσει τον τερματισμό του. Δηλαδή μόνο όταν η πολιτική εξουσία περάσει στο προλεταριάτο. Αυτό θα είναι η απαρχή του διεθνικού "ρήγματος του μετώπου", της συντριβής του μετώπου των συμφερόντων του Κεφαλαίου..."

"Δεν υπάρχει άλλη διέξοδος έξω από την Επανάσταση του Προλεταριάτου".

Οι μενσεβίκοι και η δεξιά των μπολσεβίκων με πολλή σφοδρότητα τον κατηγορούσαν τότε για μια μπλανκιστική στρατηγική και για μια "διαρκοεπαναστατική" υποτίμηση της τεράστιας πλειοψηφίας των χωρικών στη Ρωσία με το αριθμητικά αδύνατο προλεταριάτο της. (Ζητούσαν να τραβήξουνε το Κόμμα προς τον ίδιο σταλινικό προσανατολισμό που χαράζει σήμερα και η 6η Ολομέλεια για την Ελλάδα: "συμπλήρωση της μισοτελειωμένης αστικοδημοκρατικής επανάστασης"). Ο Λένιν είχε κιάλας απαντήσει πριν από 17 χρόνια - σαν να προεξοφλούσε τις κατοπινές αντιρρήσεις - με τις παρατηρήσεις πάνω στο Σχέδιο Προγράμματος του Ρωσικού Κόμματος που 'χε συντάξει ο Πλεχάνωφ, καθώς και με τις σχετικές επιστολές του προς τη σύνταξη της παλιάς "Ισκρας", που δημοσιευτήκανε μετά το θάνατο του Λένιν:

"Η δικτατορία του προλεταριάτου, που αρχικά είχε μπει στο σχέδιο (του Πλεχάνωφ), τώρα λείπει απ' αυτό. Είναι αναμφισβήτητο ότι η ιδέα της δικτατορίας του προλεταριάτου είναι ασυμβίβαστη με την αναγνώριση μιας ξένης βοήθειας προς το προλεταριάτο. Αν ξέραμε σίγουρα πως η μικρή μπουρζουαζία

θα υποστηρίξει το προλεταριάτο στην προλεταριακή επανάσταση, δεν θα υπήρχε καμιά ανάγκη να μιλάμε για δικτατορία, γιατί τότε θα ήμασταν εξασφαλισμένοι πως έχουμε μια καταπληχτική πλειοψηφία. Η αναγνώριση της αναγκαιότητας της δικτατορίας του προλεταριάτου είναι αδιάσπαστα συνδεδεμένη με τη θέση του "Κομμουνιστικού Μανιφέστου" ότι το προλεταριάτο είναι η μοναδική πραγματικά επαναστατική τάξη".

Για να αποδείξουν τις "τεράστιες επαναστατικές εφεδρείες" των μεσαίων χωρικών, οι κούτβηδες θα είναι έτοιμοι ίσως ν' απαντήσουνε στις θέσεις αυτές με μια δήθεν "εξέλιξη" των βασικών αυτών ιδεών μέσα στο κεφάλι του Λένιν (μετά το 1917). Παραθέτουμε λοιπόν τις γνώμες που διατύπωνε ο Λένιν πάνω στο ίδιο ζήτημα στα 1919:

"Η δύναμη του προλεταριάτου σε οποιαδήποτε καπιταλιστική χώρα είναι αμέτρητα πιο μεγάλη από την αναλογία του προλεταριάτου σχετικά με όλο τον πληθυσμό. Και τούτο γιατί το προλεταριάτο διευθύνει οικονομικά το κέντρο και τα νεύρα ολόκληρου του συστήματος της οικονομίας του καπιταλισμού, ακόμα και γιατί στην οικονομική και πολιτική σφαίρα το προλεταριάτο εκφράζει, κάτω από την καπιταλιστική κυριαρχία, τα πραγματικά συμφέροντα της τεράστιας πλειοψηφίας των εργαζομένων. Έτσι το προλεταριάτο, ακόμα και όταν αποτελεί μια μειοψηφία στον πληθυσμό (ή όταν η συνειδητή και αληθινά επαναστατική πρωτοπορία του προλεταριάτου αποτελεί μια τέτοια μειοψηφία), είναι ικανό να ανατρέψει την μπουρζουαζία και να τραβήξει ύστερα στο πλευρό του πολυάριθμους συμμάχους από τη μάζα των μισοπρολεταρίων και μικροαστών, μάζα που δεν θα αποφανθεί ποτέ από πριν υπέρ της εξουσίας του προλεταριάτου, μάζα που δεν θα εννοήσει τις συνθήκες και τα καθήκοντα αυτής της εξουσίας, αλλά θα πεισθεί μόνο με την

κατοπινή της πείρα για το αναπότρεπτο, για το δίκαιο, για την ορθότητα της προλεταριακής διχτατορίας", "Απαντα, τομ. 16, σελ. 458).

Με ολωσδιόλου ιδιαίτερη επιμονή ο Λένιν, από τα 1905 κιόλας, τόνιζε:

"Μια τελευταία συμβουλή: προλετάριοι και μισοπρολετάριοι της πόλης και του χωριού, οργανωθείτε ξεχωριστά. Μην έχετε εμπιστοσύνη σε κανένα μικροϊδιοκτήτη, ακόμα και τον πιο μικρό, ακόμα και τον "εργαζόμενο"... Υποστηρίζουμε το αγροτικό κίνημα, οφείλουμε όμως να μην ξεχνάμε ότι είναι ένα κίνημα μιας άλλης τάξης, όχι εκείνης που μπορεί να κάνει και θα κάνει τη σοσιαλιστική ανατροπή" (Τομ. 9, σελ. 410). "Δυσπιστείτε στην αγροτιά, οργανωθείτε ανεξάρτητα απ' αυτή, να είστε έτοιμοι και να την πολεμήσετε κατά το μέτρο που παίρνει μια αντιδραστική ή αντιπρολεταριακή θέση" (Τομ. 6, σελ. 113).

Να και η σταλινική αναθεώρηση του Λένιν από τον ίδιο το Στάλιν στο έργο του "Ζητήματα του Λενινισμού" (ρωσ. εκδ. 1928, σ. 265):

"Το αντιιμπεριαλιστικό μπλοκ μπορεί να πάρει, μα δεν παίρνει πάντοτε (!) υποχρεωτικά (μένουμε υπόχρεοι για τον περιορισμό! - Π.Π.) τη μορφή ενός ενιαίου εργατοαγροτικού κόμματος, που από την άποψη της μορφής (;) θα συνδέεται με μια ενιαία πλατφόρμα".

Έτσι διάλυσε τα κομμουνιστικά κόμματα ο Στάλιν στις αποικίες μέσα στους παρδαλοεργατοφτωχομεσαίους πολιτικούς σχηματισμούς, στο όνομα του Λένιν! Εκεί οδηγεί η θεωρία της "δημοκρατικής διχτατορίας" σαν ενδιάμεσου σταθμού. Αλίμονο στους Έλληνες κομμουνιστές αν δεν ιδούνε τον κίνδυνο αυτό μέσα στις αποφάσεις της 6ης Ολομέλειας.

β) Το ζωντανό λενινικό σχήμα
για τη διαρκή επανάσταση στα 1917-1918

Να το διάγραμμα της ιστορικής πορείας της Ρωσικής Επανάστασης του 1917: αφού οι εργάτες μαζί με όλους τους χωρικούς γκρεμίσανε τη μοναρχία με την επανάσταση του Φλεβάρη 1917, ύστερα τον Οχτώβρη 1917 παίρνει την εξουσία το προλεταριάτο και στην κυβέρνηση ανεβάζει το επαναστατικό του κόμμα, τους Μπολσεβίκους. Αρχίζει αμέσως τη ριζική λύση των αστικοδημοκρατικών καθηκόντων - διανομή φεουδαλικών γαιοκτησιών κλπ. Κανένα απ' αυτά δεν είχε λύσει η περίοδο της δυαδικής εξουσίας, που το ένα σκέλος της (Σοβιέτ με πλειοψηφούσα τη μικροαστική δημοκρατία) θα μπορούσε να ονομαστεί "επαναστατική δημοκρατική διχτατορία εργατών και χωρικών". Ταυτόχρονα όμως και παράλληλα με το ξεκαθάρισμα της φεουδαρχίας και των απολυταρχικών θεσμών, η προλεταριακή επανάσταση προβαίνει στις πιο βαθιές σοσιαλιστικές εγχειρήσεις μέσα στο σύστημα της ιδιωτικής ιδιοκτησίας, δίχως διάκριση "ξένης" και "δικής μας" και μόνο που το ξένο κεφάλαιο κυριαρχούσε στα 35% της ρωσικής βιομηχανίας.

Στις 14 Δεκέμβρη 1917 εθνικοποιείται όλη η πίστη (τραπεζικά και λοιπά πιστωτικά ιδρύματα), 26 του Γενάρη 1918 όλος ο εμπορικός στόλος, 15 Φλεβάρη οι μεγάλες αποθήκες σιτηρών, τρεις μήνες ακόμα, 22 Απρίλη, όλο το εξωτερικό εμπόριο, 2 Μάη όλη η ζαχαροβιομηχανία, 20 Ιούνη η βιομηχανία της νάφθας, και με το διάταγμα της 28 Ιούνη 1918 γίνεται προλεταριακή εθνικοποίηση όλης της βιομηχανίας (μεγάλες και οι σημαντικότερες από τις μεσαίες επιχειρήσεις). Η εθνικοποίηση όλης της γης και η διανομή στους αχτήμονες καλλιεργητές,

συνοδεύονται αμέσως από τα γνωστά διατάγματα του Συμβουλίου των Λαϊκών Επιτρόπων για την οργάνωση ορισμένων μεγάλων αγροκτημάτων σε πρότυπες σοβιετικές σοσιαλιστικές αγροτικές επιχειρήσεις. Αν στο πρώτο εξάμηνο της επανάστασης λύνονται ριζικά τα προβλήματα της αστικοδημοκρατικής επανάστασης συμμαχικά μαζί με όλη την αγροτιά, που δεν είχε τελειώσει η πολιτική της διαφοροποίηση μέσα στα Σοβιέτ και δεν είχε αποκαλυφτεί ολοκληρωτικά στα μάτια της ο αντεπαναστατικός ρόλος της μικροαστικής δημοκρατίας (σοσιαλεπαναστάτες, "αριστεροί αγροτικοί", μενσεβίκοι), - ωστόσο αυτή η φάση δεν πέρασε καθόλου κάτω από κανένα ενδιάμεσο κοινωνικό και πολιτικό καθεστώς "δημοκρατικής δικτατορίας", καμιάς μοιρασμένης εξουσίας δύο τάξεων, εργατικής και "εργατοφτωχομεσαίας". Ούτε χωρίστηκε καθόλου από τα σοσιαλιστικά καθήκοντα. Αλλά αντίθετα, και οι δυο επαναστάσεις συντελεστήκανε κάτω από τη δικτατορία του προλεταριάτου στηριγμένη στους αγροτικούς μισοπρολετάριους και φτωχούς χωρικούς ενάντια στη μπουρζουαζία πόλεων και χωριών (κουλάκοι και λοιποί εκμεταλλευτές). Και η συμπλήρωση της μιας δεν σταμάτησε το αρχίνισμα της άλλης. Ο αρχηγός της Ρωσικής Επανάστασης μάς έδωσε μια επιγραμματική έκθεση για τη διαλεχτική σχέση των δυο ειδών καθηκόντων της προλεταριακής επανάστασης στη Ρωσία. Αποκαλύπτει όλο το βάθος της πλαστογραφίας που διαπράττουν οι κεντριστές πάνω στα διδάγματα της Οχτωβριανής Επανάστασης.

"Τα προβλήματα της αστικής επανάστασης τα λύσαμε παρεμπιπτόντως, σαν ένα ζήτημα συναφές με τον κύριο σκοπό μας, με το προλεταριακό επαναστατικό μας έργο. Ελέγαμε και αποδείχναμε στην πράξη ότι οι αστικοδημοκρατικές μεταρρυθμίσεις είναι ένα παρεμπίπτον επεισόδιο της

προλεταριακής, δηλαδή της σοσιαλιστικής επανάστασης.³¹ Οι Κάουτσκι, Χίλφερντινγκ, Μάρτωφ, Τσέρνωφ, Λονγκέ, Μακντόναλντ, Τουράτι και λοιποί ήρωες του 2 1/2 Μαρξισμού δεν μπορούν να αντιληφθούν αυτή την αμοιβαία συσχέτιση μεταξύ της αστικής δημοκρατικής επανάστασης και της προλεταριακής. Η πρώτη εξακολουθεί μέσα στη δεύτερη, η δεύτερη λύνει στο διάβα της τα προβλήματα της πρώτης..." ("Η σημασία της Οχτωβριανής Επανάστασης", "Κομμουνιστική Επιθεώρηση", 1924, σ. 364).

Κι ακόμα: θεμελιώνοντας ο Λένιν θεωρητικά τη Νέα Οικονομική Πολιτική (ΝΕΠ) με το "Φόρο σε είδος" στα 1921, αναφέρεται στο βιβλιαράκι του από το Σεπτέμβρη 1917 "Πως ν' αποσοβήσουμε την καταστροφή που έρχεται". Εκεί υποστήριζε ότι ο μονοπωλιακός κρατικός καπιταλισμός θα ήτανε για τη Ρωσία η πιο τέλεια υλική προπαρασκευή, ο "προθάλαμος" για το Σοσιαλισμό. Και τονίζει με χαρακτηριστικά εισαγωγικά:

"Σημειώστε καλά πως οι γραμμές αυτές γραφτήκανε κάτω από τον Κερένσκι, και επρόκειτο τότε όχι για τη δικτατορία του προλεταριάτου, όχι για το σοσιαλιστικό κράτος ("...sotto Kerenski e si trattava... semplicemente dello Stato "democratico rivoluzionario"). Δεν είναι φανερό πως τώρα που ξεπεράσαμε πολιτικά το στάδιο αυτό, τώρα που πραγματοποιήσαμε ολοκληρωτικά μέσα στα Σοβιέτ το σοσιαλιστικό κράτος και τη δικτατορία του προλεταριάτου..., δεν έχουμε ακόμα από υλική άποψη φτάσει σ' αυτό τον προθάλαμο του σοσιαλισμού;..".

Η ιστορική πείρα του 1917 δεν επέτρεψε στην καθυστερημένη Ρωσία να μπει σ' αυτόν τον προθάλαμο κάτω από το "επαναστατικό δημοκρατικό" κράτος του Κερένσκι - μέσα στα χαρακτηριστικά λενινικά εισαγωγικά - (κάτω από την ταξική διαρχία, την "επαναστατική δημοκρατική δικτατορία εργατών και

χωρικών"). Την έφερε τη Ρωσία εκεί για πρώτη φορά το κράτος της προλεταριακής δικτατορίας κατόπι.

Οι σταλινικοί με τις αποφάσεις της 6ης Ολομέλειάς τους ζητάνε σήμερα να μπάσουνε την Ελλάδα σ' αυτό τον "προθάλαμο" από την ανάποδη, δηλαδή με μια "δημοκρατική δικτατορία" και μάλιστα των "εργατοφτωχομεσαίων"! Και λένε πως στηρίζονται στη ρωσική πείρα και στη διδασκαλία του Λένιν. Μα το παραπάνω ζωντανό λενινικό σχήμα της "διαρκούς επανάστασης", όπως μας το 'δωσε η ζωή στη Ρωσία του 1917, είναι η πιο γεροή αποκαλύψη της σταλινικής διαστρέβλωσης.

γ) Η διαρκής επανάσταση και οι μελλοντικές τύχες του Κόκκινου Οχτώβρη στο λενινικό φως

Όσο για τη "διάρκεια" του επαναστατικού προτσές στο αδιάκοπο πέραςμα από τη δημοκρατική φάση στην προλεταριακή δικτατορία πάνω στη διεθνική του συνέχιση, ο Λένιν, γνήσιος και σ' αυτά μαθητής του Μαρξ, έχει δώσει προ πολλού μια εξουθενωτική απάντηση στις θεωρίες της 6ης Ολομέλειας για εγκαθίδρυση του "πλείριου" σοσιαλισμού στην Ελλάδα με το δήθεν υπάρχον "αναγκαίο μίνιμουμ υλικών προϋποθέσεων" γι' αυτή τη δουλειά μέσα στα εθνικά της πλαίσια. Από άπειρες περικοπές παίρνουμε στην τύχη μερικές μόνο χαρακτηριστικές:

Όταν άφηγε την Ελβετία, μετά τη Φεβρουαριανή επανάσταση του 1917, ο Λένιν γράφει στους Ελβετούς εργάτες:

"Η Ρωσία είναι μια χώρα αγροτική, από τις πιο καθυστερημένες. Απ' ευθείας εκεί να θριαμβέψει ο σοσιαλισμός είναι αδύνατο... Μπορεί όμως η επανάστασή μας εκεί να γίνει ο πρόλογος της παγκόσμιας σοσιαλιστικής επανάστασης, ένας σταθμός που θα οδηγήσει σ' αυτή... Το προλεταριάτο το ρωσικό δεν μπορεί με τις δικές του μόνο δυνάμεις να τελειώσει νικηφόρα

τη σοσιαλιστική επανάσταση (δηλ. τη σοσιαλιστικοποίηση της χώρας - Π.Π.). Μπορεί όμως να δώσει στη ρωσική επανάσταση μια τέτοια έχταση, ώστε να δημιουργήσει τις καλύτερες συνθήκες για την κοινωνική επανάσταση, θα την αρχίσει τρόπον τινά. Μπορεί να κάνει την κατάσταση πιο ευνοϊκή για να μπει στις αποφασιστικές μάχες ο κυριότερος κι ο πιο σίγουρος συνεργάτης του, το ευρωπαϊκό και αμερικάνικο σοσιαλιστικό προλεταριάτο" (Τομ. ρωσ. 14, μερ. 2, σ. 407-408).

Δεν "εξελίχτηκε" όμως ούτε και ως το θάνατό του η ιδέα της διαρκούς επανάστασης μέσα στο νου του Λένιν, όπως πλαστογραφούνε οι σταλινικοί για να σκεπάσουνε την απάρνηση της ιδέας αυτής από τους ίδιους. Στις 5 Ιούλη 1921 ο Λένιν δηλώνει από το βήμα του 3ου Παγκόσμιου Συνεδρίου της Κ.Δ., τέσσερα ολόκαιρα χρόνια μετά την Επανάσταση:

"Για μας, σύντροφοι, ήτανε ξεκάθαρο πως δίχως την υποστήριξη της διεθνικής επανάστασης ο θρίαμβος της προλεταριακής επανάστασης ήταν αδύνατος. Κιόλας πριν από την επανάσταση, όπως κ' ύστερα απ' αυτήν, σκεφτόμασταν: αμέσως ή τουλάχιστο μέσα σε πολύ λίγον καιρό θα γίνει μια επανάσταση στις καθυστερημένες και στις πιο προοδεμένες καπιταλιστικές χώρες, ειδικά σε αντίθετη περίπτωση, είμαστε χαμένοι. Μόλο που έχουμε συνείδηση γι' αυτό το πράμα, κάναμε το παν, σε οποιοσδήποτε περιστάσεις, για να διατηρήσουμε με κάθε θυσία το σοβιετικό σύστημα, γιατί ξέραμε ότι δουλεύουμε όχι για τον εαυτό μας, μα για τη διεθνική επανάσταση" (τομ. 18, μερ. 1, σ. 321).

Και τον ίδιο χρόνο ο Λένιν συσχέτιζε από τη μια μεριά τη συμμαχία του νικηφόρου προλεταριάτου με την αγροτιά, και από την άλλη, τη διεθνική διαρκή επανάσταση έτσι:

"Σε μια ολόκληρη σειρά έργα μας, σε όλες τις διακηρύξεις

μας, υπογραμμίσαμε πως στη Ρωσία... η κοινωνική επανάσταση δεν μπορεί να θριαμβέψει τελειωτικά παρά μόνο με δυο όρους: πρώτα να υποστηριχτεί, στον κατάλληλο καιρό που θα χρειαστεί, από την κοινωνική επανάσταση σε μια ή περισσότερες προχωρημένες χώρες... Η άλλη προϋπόθεση είναι η συνεννόηση του προλεταριάτου, που ασκεί τη δικτατορία του, με την πλειοψηφία του αγροτικού πληθυσμού... Ξέρουμε ότι μονάχα με τη συνεννόηση αυτή μπορούμε να σώσουμε τη σοσιαλιστική επανάσταση της Ρωσίας όσον καιρό η επανάσταση δεν έχει γίνει σε άλλες χώρες" (Τομ. 18, μερ. 1, σελ. 137-138).

Δεν πέρασαν δυο χρόνια από το θάνατο του Λένιν, και ο Στάλιν διακήρυχνε από την "Πράβντα" στο όνομα του... Λένιν:

"Το Κόμμα δέχτηκε πάντοτε σαν αφετηρία του ότι ο θρίαμβος του σοσιαλισμού σε μια μόνο χώρα είναι η δυνατότητα να ανοικοδομηθεί σοσιαλιστικά αυτή η χώρα" ("εγκαθίδρυση του ολοκληρωτικού σοσιαλισμού", λέει το μπουχαρινοσταλινικό πρόγραμμα του 6ου Συνεδρίου), "και ότι αυτό το έργο μπορεί να πραγματοποιηθεί με τις δυνάμεις μιας μόνο χώρας!" ("Πράβντα", 12-11-1926).

Ο ιδεολογικός πυρήνας της απόφασης της 6ης Ολομέλειας είναι αυτή η σταλινική θεωρία του "πλέριου" σοσιαλισμού σε μια μόνο χώρα, και μάλιστα στην Ελλάδα! Την ευαγγελίζονται την ιδέα αυτή οι κούτβηδες στο όνομα του Λένιν. Καθένας τώρα μπορεί να δει το μέγεθος της πλαστογραφίας που κάνουνε πάνω στις ιδέες του Λένιν.

5. Η διαρκής επανάσταση στη Ρόζα Λούξεμπουργκ

Το ζήτημα της στρατηγικής των επαναστατών μαρξιστών μέσα στη Ρωσική Επανάσταση βρήκε, ύστερα από τις

σφοδρότατες συζητήσεις του 1905-1907, μια εξαντλητική επεξεργασία μέσα στη Συνδιάσκεψη του Ρωσικού Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος, που έγινε το Δεκέμβρη 1908 στο Παρίσι. Εκεί η Ρόζα Λούξεμπουργκ, εξ ονόματος της πολωνικής αριστεράς, μαζί με τον Λέον Νταβίντοβιτς Τρότσκι, εισηγήθηκαν μια απόφαση που ψηφίστηκε πρώτ' από όλους από το Λένιν εξ ονόματος της μπολσεβίκικης φράξιας. Συνόψιζε όλη τη στρατηγική για τη δημοκρατική επανάσταση που ερχότανε στη Ρωσία με το σύνθημα: "διχτατορία του προλεταριάτου που θα στηρίζεται και στην αγροτιά". Και η εισήγηση της Ρόζας κοντολογίς διαπίστωνε: η επαναστατική αγροτιά εξαιτίας του διασκορπισμού της, είναι ανίκανη να παίξει έναν ανεξάρτητο πολιτικό ρόλο και να βγάλει ένα πραγματικά ανεξάρτητο από τη μπουρζουαζία δικό της κόμμα. Έτσι, είναι αδύνατο να πραγματοποιηθεί ποτέ μια μοιρασιά της πολιτικής εξουσίας ανάμεσα στο προλεταριάτο και στην αγροτιά, είναι αδύνατο να υπάρξει ποτέ ένα καθεστώς ιδιαίτερο κοινής "δημοκρατικής διχτατορίας" τους. Τα πολιτικά συμφέροντα των αγροτών μπορεί να τα πραγματοποιήσει μονάχα το προλεταριάτο που θα στηρίζεται σε μια συμμαχία με την αγροτιά. Αυτό σημαίνει ότι στη δημοκρατική επανάσταση το προλεταριάτο πρέπει να εγκαθιδρύσει την προλεταριακή διχτατορία, που δεν σταματάει στην εκτέλεση μόνο των δημοκρατικών καθηκόντων, μα καταπιάνεται αμέσως και με σοσιαλιστικά καθήκοντα και έτσι η δημοκρατική επανάσταση χωρίς διακοπή και ενδιάμεσους σταθμούς, άμεσα περνάει μέσα στη σοσιαλιστική επανάσταση. Το πέρασμα αυτό γίνεται κάτω από το καθεστώς της προλεταριακής διχτατορίας. Από 'δω και η ονομασία αδιάκοπη, συνεχής, εξακολουθητική, ασταμάτητη, άσταθμη, διαρκής επανάσταση.

Η σημασία της απόφασης εκείνης για την ιστορία του

επαναστατικού μαρξισμού στη Ρωσία δεν μειώνεται καθόλου από το σταλινικό ισχυρισμό ότι ύστερ' από την Παρισινή Συνδιάσκεψη οι μπολσεβίκοι στο "Σοσιαλδημοκράτη" ξαναγυρίσανε στο σύνθημα του 1905 "δημοκρατική δικτατορία", γιατί η υποχώρηση του Λένιν στη "φραστική διατύπωση" της Ρόζας και του Τρότσκι είχε γίνει μόνο με το σκοπό να εξασφαλιστεί η ενότητα όλης της αριστεράς κατά των μενσεβίκων μέσα στη Συνδιάσκεψη εκείνη. Τόσο μεγαλύτερη είναι η σημασία της απόφασης εκείνης, όσο γιατί το ουσιαστικό της πνεύμα αποτέλεσε το στρατηγικό προσανατολισμό που ο Λένιν αντέταξε το 1917, καθώς θα δούμε, στους αδιόρθωτους μπολσεβίκους της "δημοκρατικής δικτατορίας".

Από την άλλη μεριά, η μεγαλύτερη θεωρητικός του δυτικοευρωπαϊκού επαναστατικού μαρξισμού στον 20ό αιώνα, η Ρόζα Λούξεμπουργκ, μας σκιαγραφεί με λίγα λόγια τη διαρκή επανάσταση στη διεθνή της λειτουργία, με μια από τις "Επιστολές του Σπάρτακου" (Γενάρης 1918, λίγες μέρες πριν δολοφονηθεί):

"Η ταξική πολιτική του προλεταριάτου είναι από την εσώτερη φύση και ουσία της διεθνή, γι' αυτό μονάχα διεθνικά μπορεί να πραγματοποιηθεί. Αν περιοριστεί σε μια μόνο χώρα, τότε και η δράση της επαναστατικής εμπροσθοφυλακής στις κατοπινές της συνέπειες γίνεται σφαλερή (wird auf den Kopf gestellt)... Σ' αυτό κλείνεται η τύχη της Ρωσικής Επανάστασης, η ζωή και ο θάνατός της. Το σκοπό της μπορεί να τον πετύχει μόνο σαν πρόλογος της ευρωπαϊκής επανάστασης του προλεταριάτου" ("Internationale", όργανο Κ.Κ. Γερμανίας, Μάρτης 1925, σελ. 121).

6. Η διαρκής επανάσταση στον Τρότσκι

Συστηματοποιώντας σήμερα ο Λέον Νταβίντοβιτς Τρότσκι τη μαρξιστική θεωρία και την πείρα από τρεις επαναστάσεις στη Ρωσία και από όλη την επαναστατική εξέλιξη στις ευρωπαϊκές και αποικιακές χώρες, αναστηλώνει τη θεωρία της διαρκούς σοσιαλιστικής επανάστασης ενάντια στην κεντριστική της αναθεώρηση μέσα στην Κ.Δ. και μας δίνει ολοκληρωμένο το σχήμα της, σαν μιας επαναστατικής αδιάκοπης πορείας, εθνικής και διεθνικής, που αναπότρεπτα οδηγεί σε θυελλώδεις εκρήξεις, εμφυλίους πολέμους στο εσωτερικό, και αποικιακούς και επαναστατικούς πολέμους στο εξωτερικό, ανεξάρτητα αν πρόκειται για χώρες καθυστερημένες που μόλις χτες είδανε την αστικοδημοκρατική τους μετατροπή ή για παλιές καπιταλιστικές χώρες με μακρινό παρελθόν δημοκρατικό.

"Στη σημερινή εποχή τα δημοκρατικά προβλήματα των αστικών χωρών τις σπρώχνουνε προς τη διχτατορία του προλεταριάτου, και η διχτατορία αυτή βάζει στην ημερήσια διάταξη τα σοσιαλιστικά προβλήματα... Ενώ η παλιότερη (σοσιαλδημοκρατική) παράδοση βεβαίωνε πως ο δρόμος προς τη διχτατορία του προλεταριάτου θα περνούσε πρώτα από μια μακριά περίοδο δημοκρατίας, η θεωρία της διαρκούς επανάστασης έθετε την αρχή ότι για όλες τις καθυστερημένες χώρες ο δρόμος για τη δημοκρατία περνάει από τη διχτατορία του προλεταριάτου. Έτσι (σ' αυτές τις χώρες) η δημοκρατία δεν είναι δυνατό ν' αποτελέσει κανένα ιδιαίτερο καθεστώς, αλλά θα χρησιμέψει σαν προοίμιο της σοσιαλιστικής επανάστασης. Οι δυο αυτές επαναστάσεις είναι ενωμένες με αδιάλυτους δεσμούς. Ανάμεσα στη δημοκρατική επανάσταση και στη σοσιαλιστική ανοικοδόμηση της κοινωνίας, δημιουργείται έτσι μια συνέχεια (permanence) της επαναστατικής εξέλιξης.

Ποιό είναι το περιεχόμενο τής (προλεταριακής) διχτατορίας

(στις φεουδαρχικές χώρες); Πρώτ' από όλα θα πραγματοποιήσει ως το τέλος την αγροτική επανάσταση, και θα προβεί στη δημοκρατική ανασυγκρότηση του κράτους. Δηλαδή η δικτατορία του προλεταριάτου, στηριγμένη σε πολλά εκατομμύρια χωρικούς (αφού οι χωρικοί είναι ανίκανοι να δημιουργήσουν ένα πραγματικά ανεξάρτητο κόμμα τους, κι ακόμα λιγότερο να συγκεντρώσουνε την επαναστατική εξουσία στα χέρια ενός τέτοιου κόμματος), θα γίνει το καταλληλότερο όργανο για να λύσει τα προβλήματα αυτής της ιστορικά καθυστερημένης αστικής επανάστασης. Μα το πράμα δεν θα μείνει ως εδώ. Μια και ανέβηκε στην εξουσία, το προλεταριάτο θα βρεθεί αναγκασμένο να κάνει όλο και πιο συχνά επεμβάσεις στην περιοχή της ιδιωτικής ιδιοκτησίας γενικά, δηλαδή να τραβήξει πάνω στο δρόμο της σοσιαλιστικής δράσης... Η αστική επανάσταση πλαταίνει για να γίνει δίχως ένα μεταβατικό σταθμό σοσιαλιστική, γίνεται έτσι μια διαρκής, συνεχής επανάσταση... Η σοσιαλιστική επανάσταση αρχίζει στο εθνικό πεδίο, αναπτύσσεται στο διεθνικό και καταλήγει στο παγκόσμιο. Έτσι η σοσιαλιστική επανάσταση γίνεται διαρκής και στην πιο πλατειά έννοια του όρου: δεν βρίσκει την ολοκληρωτική της τελείωση παρά μόνο στην οριστική νίκη της νέας κοινωνίας πάνω σ' όλο τον πλανήτη μας.

Οι (σταλινικοί) επίγονοι, με μια καθαρά μηχανική μέθοδο, αποχωρίζουνε το ζήτημα της δημοκρατικής δικτατορίας από τη σοσιαλιστική δικτατορία. Το ίδιο, αποχωρίζουνε την εθνική σοσιαλιστική επανάσταση από τη διεθνική επανάσταση. Φαντάζονται την κατάκτηση της εξουσίας στα εθνικά πλαίσια, όχι σαν μια εναρχτήρια πράξη, παρά σαν μια τελική πράξη της Επανάστασης: ύστερα, έρχεται η περίοδο των μεταρρυθμίσεων, που θα καταλήξει στην (ολοκληρωτική) εθνική σοσιαλιστική

κοινωνία!" (L. Trotski, Die permanente Revolution, Berlin Wilmersdorf, 1930, S. 29).

Μπροστά σ' αυτά τα θεμελιακά ντοκουμέντα του Επιστημονικού Κομμουνισμού, τι είναι η νέα στρατηγική της "6ης Ολομέλειας" με το "αναγκαίο μίνιμουμ" εθνικών σοσιαλιστικών προϋποθέσεων στην... Ελλάδα, και με το "εργατοφτωχομεσαίο" ενδιάμεσο καθεστώς της, που φροντίζουνε βέβαια οι κούτβηδες να μας πουν ότι δεν χωρίζεται "με σινικά τείχη" από τη δικτατορία του προλεταριάτου, ωστόσο όμως μας δηλώνουν ότι είναι κάτι διαφορετικό στον ταξικό χαρακτήρα της εξουσίας και στο πρόγραμμά του; Τι είναι αυτό το σταμάτημα και ο ασκητικός αυτοπεριορισμός του ελληνικού προλεταριάτου σε αποκλειστικά και μόνο αστικοδημοκρατικά καθήκοντα αφού η απόφαση δηλώνει πως είναι άγνωστο πότε, "πολύ ή λίγο αργά", από αυτά τα καθήκοντα θα επιτραπεί τέλος πάντων στο προλεταριάτο μας να περάσει στα καθήκοντα της προλεταριακής δικτατορίας, τα σοσιαλιστικά;

Μπορούσε ποτέ να γίνει ελεεινότερη γελοιογραφία της μαρξιστικής θεωρίας για τη διαρκή επανάσταση; Μπορούσε να σκορπιστεί με άλλον τρόπο φοβερότερη ιδεολογική σύγχυση και χάος στα μυαλά των αγωνιζόμενων προλεταριακών επαναστατών της χώρας μας;

X. Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΙΡΑ

1. Η "δημοκρατική διχτατορία" στη Ρωσία το 1905 και το 1917

"Όποιος μιλάει για "επαναστατική δημοκρατική διχτατορία" πέρασε ουσιαστικά με το μέρος της μπουρζουαζίας ενάντια στην ταξική πάλη του προλεταριάτου. Ο τύπος αυτός πάλιωσε. Η ζωή τον έφερε από το βασίλειο των γενικών τύπων στο βασίλειο της πραγματικότητας, τότε γιόμισε με σάρκες και οστά, τον έκανε συγκεκριμένο και έτσι τότε τροποποίησε".

Λένιν, Απρίλης 1917

Το σύνθημα "επαναστατική διχτατορία του προλεταριάτου και της αγροτιάς" προήλθε ιστορικά από μια γενικότατη και πολύ πλατειά έκφραση ("αλγεβρική" την είπε ο Τρότσκι) της συνεργασίας του προλεταριάτου με τα κατώτερα στρώματα της αγροτιάς μέσα στη ρωσική δημοκρατική επανάσταση του 1905.

Η Ρωσία τότε ήταν η πιο καθυστερημένη χώρα της Ευρώπης. Κυριαρχούσε, δίχως κανένα Σύνταγμα, η μεσαιωνική απολυταρχία των τσάρων με έναν υπεραντιδραστικό κρατικό μηχανισμό που πλησίαζε ουσιαστικά τις πιο απαίσιες μορφές της αστικής βαρβαρότητας.

Δίπλα σε ένα συγχρονισμένο, ξένο ιδίως, χρηματιστικό και βιομηχανικό κεφάλαιο, που κρατούσε τη συγκεντρωμένη

οικονομική ζωή της πόλης και καταπίεζε άγρια ένα ολιγάριθμο μα συμπαγές μοντέρνο προλεταριάτο, με υπερδεκάωρη εργάσιμη ημέρα, δίχως ίχνος πολιτικής ελευθερίας, κλπ, η αχανέστατη έχταση της αγροτικής Ρωσίας ήταν ένα μεγάλο τσιφλίκι στα νύχια μιας παντοδύναμης τάξης γαιοχτημόνων.

Έτσι, τα κύρια ιστορικά καθήκοντα της επανάστασης εκείνης ήταν η κατάλυση της μοναρχίας και η ριζική λύση του αγροτικού ζητήματος με την οριστική κατάργηση της πανίσχυρης τάξης των γαιοχτημόνων, προβλήματα που για τη σύγχρονη Ελλάδα δεν υπάρχουνε σαν καθολικά εθνικά καθήκοντα. Η φιλελεύθερη ρωσική μπουρζουαζία, βαθύτατα εχθρική προς την εργατική τάξη και τους επαναστατημένους χωρικούς, ήτανε δεμένη σφιχτά με πολλούς δεσμούς μαζί με την φεουδαρχία. Αντίθετα με τους μενσεβίκους που μυωπικά αντικρύζανε τη μπουρζουαζία για κινητήρια δύναμη της δημοκρατικής επανάστασης, ο Λένιν καθόριζε για καθήκον του ρωσικού προλεταριάτου και της αγροτιάς να ηγηθούμε συμμαχικά και οι δυο τους μέσα στη δημοκρατική επανάσταση και να δώσουνε στα καθήκοντά της την πιο αποφασιστική ριζική "πληβειακή" λύση. Σκοπό τους έπρεπε να βάλουνε την εφαρμογή του "μίνιμουμ προγράμματος" της Σοσιαλδημοκρατίας τότε, ελευθερίες συνδικαλιστικής και πολιτικής οργάνωσης και δράσης, οχτάωρο, προστασία εργατική, κλπ, κλπ. Αυτή τη γενική ιδέα της επαναστατικής συμμαχίας ενσάρκωνε τότε το μπολσεβίκικο σύνθημα του 1905. Δεν καθόριζε όμως, ούτε ήτανε δυνατό να καθορίσει τότε ο Λένιν, ποιά θα ήταν η συγκεκριμένη έκφραση της εξουσίας εκείνης, αν δηλαδή η αγροτιά θα ήτανε ικανή να δώσει ένα δικό της ανεξάρτητο πολιτικό σχηματισμό, που να "διχτατορέψει" μαζί με το κόμμα του προλεταριάτου ενάντια στη μπουρζουαζία. Ούτε η ιστορία έδωσε την ευκαιρία να δοκιμαστεί τότε πραχτικά, περνώντας στη ζωή, η

γενική εκείνη φόρμουλα (τύπος) του Λένιν.

Είναι αλήθεια πως η σκέψη του Λένιν τότε έφτανε ίσαμε το σημείο να παραδέχεται πως στη συμμαχική εξουσία που θα 'βγαινε από την "πληβειακή" εκείνη επανάσταση, την πλειοψηφούσα αντιπροσώπευση μπορούσε να την έχει η αγροτιά κι όχι το προλεταριάτο.

Στην πολεμική του ενάντια στο θεωρητικό του Μενσεβικισμού, τον Μαρτίνοφ, - τώρα είναι θεωρητικός του σταλινικού κεντρισμού και ειδικά στάθηκε ο "θεωρητικός" της κινέζικης καταστροφής, καθώς εξηγούμε διεξοδικά πιο κάτω (3, α και β) έγραφε ο Λένιν, μαζί με άλλα:

"Στην προσωρινή κυβέρνηση, μας λένε, η Σοσιαλδημοκρατία θα 'χει την εξουσία. Η Σοσιαλδημοκρατία όμως σαν κόμμα του προλεταριάτου δεν μπορεί να κρατάει στα χέρια της την εξουσία δίχως να προσπαθήσει να πραγματοποιήσει τη σοσιαλδημοκρατική ανατροπή (επανάσταση). Μα μόλις θα άρχιζε μια τέτοια δουλειά, θα αποτύχαινε σήμερα και μόνο θα ντροπιαζότανε...

Η παρατήρηση αυτή στηρίζεται σε μια σύγχυση ανάμεσα στη δημοκρατική και στη σοσιαλιστική ανατροπή, ανάμεσα στον αγώνα για τη Δημοκρατία (μαζί με όλο το μίνιμουμ πρόγραμμά μας) και στον αγώνα για το Σοσιαλισμό: αν η Σοσιαλδημοκρατία έκανε την απόπειρα να βάλει άμεσα (anverzuglich - δίχως αναβολή) για σκοπό της τη σοσιαλιστική ανατροπή, τότε πραγματικά μόνο θα ντροπιαζότανε...

" Τέτοια θα ήτανε - κατά την τοτινή λενινική υπόθεση - η "επαναστατική δημοκρατική διχτατορία εργατών και χωρικών". Όσπου να μπορέσει να προχωρήσει για να "περάσει άμεσα στη σοσιαλιστική επανάσταση", θα περιοριζότανε να εφαρμόζει το δημοκρατικό πρόγραμμα και το μίνιμουμ εργατικό, δηλαδή τις

απαιτήσεις της εργατικής τάξης μέσα στο καθεστώς της ατομικής ιδιοκτησίας. Πώς έβλεπε ο Λένιν αυτό το "πέρασμα" στη σοσιαλιστική επανάσταση;

"Αν η ρωσική απολυταρχία δεν ξεφύγει τώρα τον κίνδυνο, αν πληρώσει όχι μόνο με ένα ομορφογραμμένο Σύνταγμα, αν όχι μόνο κλονιστεί μα γκρεμιστεί, τότε είναι φανερό πως θα απαιτηθεί μια γιγάντια ένταση των επαναστατικών δυνάμεων από όλες τις προσοδεμένες τάξεις, για να διατηρήσουμε αυτές τις κατακτήσεις. Όσο πιο πολλά κατακτήσουμε τώρα, όσο πιο γερά προστατέψουμε τα κατακτημένα, τόσο λιγότερο θα μπορέσει να μας τα πάρει αργότερα η αντίδραση που έρχεται αναπόφευγα, τόσο πιο εύκολο θα είναι το έργο των προλεταριακών αγωνιστών που μας ακολουθάνε" ("Βπεριόντ", αριθ. 14, Μάρτης 1905).

Βλέπουμε λοιπόν πολύ καθαρά ποιόν οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό ρόλο φανταζότανε ο Λένιν για τη "δημοκρατική διχτατορία": θα ξεριζώνε τη φεουδαρχία, στη θέση της θα 'βαζε μια ριζοσπαστική δημοκρατία. Κι αυτή θα δημιουργούσε ύστερα το έδαφος όπου πάνω θα αναπτυσσότανε ο προλεταριακός αγώνας για την εξουσία. Τη δημοκρατική αυτή διχτατορία δεν τη σκεφτότανε τότε απλώς σαν μια σύντομη μεταβατική κατάσταση, αλλά σαν μια ολόκληρη φάση με αγώνες εσωτερικούς και με την "αναπόφευγη αντίδραση", που μέσα σ' αυτούς τους αγώνες θα προετοιμαζότανε το έδαφος για τους "προλεταριακούς αγωνιστές που μας ακολουθάνε".

Στον "αλγεβρικό" κείνο τύπο ("φόρμουλα") του Λένιν, που δεν βρήκε τον καιρό να εξελιχθεί από την ιστορική πράξη του 1905, αντιτάχθηκαν ο Τρότσκι και η Ρόζα Λούξεμπουργκ. Πιο πάνω (κεφ. ΙΧ, 5) έγινε μια σύντομη έκθεση για τις γνώμες που υποστηρίζανε οι δυο τους.

Ο Λ. Τρότσκι, συνοψίζοντας επιγραμματικά τη θέση του,

έγραφε στο άρθρο του "Συμπεράσματα και Προοπτικές": "Γι' αυτό δεν μπορεί να γίνει λόγος για καμιά ιδιαίτερη μορφή της προλεταριακής διχτατορίας μέσα στην αστική επανάσταση, δηλαδή για μια δημοκρατική διχτατορία του προλεταριάτου (ή του προλεταριάτου και της αγροτιάς). Η εργατική τάξη δεν μπορεί να εξασφαλίσει το δημοκρατικό χαρακτήρα της διχτατορίας της, δίχως να ξεπεράσει τα όρια του δημοκρατικού της προγράμματος...".

Μπορούμε να πούμε πως όλες οι σφοδρές συζητήσεις ανάμεσα στους Ρώσους μαρξιστές που ανάψανε στα 1905 κ' ύστερα γύρω από τα βασικά προβλήματα της Ρωσικής Επανάστασης, βρήκανε το ιστορικό τους κλείσιμο - ύστερα από το προαναφερμένο ιντερμέτζο της Συνδιάσκεψης του 1908 - τον Απρίλη και τον Οχτώβρη 1917.

Στα 1917, αντίθετα με το πνεύμα του Λένιν, πολλοί παλιοί μπολσεβίκοι πήρανε σαν παπαγάλοι τη γενική έκφρασή του για το 1905, και της δώσανε ένα υπερϊστορικό χαρακτήρα. Μεταβάλανε τη γενική ιδέα της εργατοαγροτικής συμμαχίας σε ένα ολόκληρο και ιδιαίτερο ενδιαμέσο μεταξύ αστικής και προλεταριακής διχτατορίας καθεστώς πολιτικής συγκυριαρχίας προλεταριάτου και χωρικών, με αποκλειστικό σκοπό "τη συμπλήρωση της αστικοδημοκρατικής επανάστασης".

Πάνω σ' αυτή τη στρατηγική προοπτική βασιζότανε η Κεντρική Επιτροπή των Μπολσεβίκων, που διεύθυνε το Κόμμα μέσα στη Ρωσία το Μάρτη 1917, ύστερα από την αστικοδημοκρατική επανάσταση του Φλεβάρη.

Οι Στάλιν, Κάμενεφ και Σία, που αποτελούσανε τότε την Κεντρική Επιτροπή μέσα στη Ρωσία και συντάσσανε υπεύθυνα το όργανο του Κόμματος "Πράβντα", ήτανε προσανατολισμένοι ολοκληρωτικά προς αυτή την κατεύθυνση: περιοριζόνταν απλά

και μόνο να "πιέζουνε" την προσωρινή αστική κυβέρνηση για να... κλείσει ειρήνη και να τραβήξει το δρόμο της δημοκρατικής μεταρρύθμισης, ίσα-ίσα γιατί στο παραμικρό δεν είχανε μπροστά τους την επαναστατική προλεταριακή λύση του προβλήματος της ειρήνης. Έτσι καταντούσανε σε θέση σοσιαλπατριωτική. Να τα κύρια άρθρα της "Πράβντα" λίγες μέρες προτού φτάσει ο Λένιν στην Πετρούπολη:

"Το σύνθημά μας δεν είναι διάλυση του επαναστατικού και επαναστατικοποιούμενου στρατού, όχι το ανόητο "κάτω ο πόλεμος!". Το σύνθημα μας είναι πίεση(!) πάνω στην προσωρινή κυβέρνηση με το σκοπό να την εξαναγκάσουμε να εμφανιστεί ανοιχτά μπροστά στην παγκόσμια Δημοκρατία(!) με την προσπάθεια να απαιτήσει από όλες τις εμπόλεμες χώρες ν' αρχίσουν αμέσως διαπραγματεύσεις για τον τερματισμό του πολέμου. Μέχρι τότε όμως καθένας θα μείνει στις θέσεις του στο μέτωπο!" ("Πράβντα", 9-15 Μάρτη 1917, άρθρο "Χωρίς μυστική διπλωματία").

"Ποιά είναι η διέξοδος; Η μόνη διέξοδος είναι ο δρόμος της πίεσης(!) πάνω στην προσωρινή κυβέρνηση με την απαίτηση να κηρυχτεί έτοιμη για άμεσες διαπραγματεύσεις ειρήνης" ("Πράβντα", 10 Μάρτη 1917).³²

Στην πραγματικότητα όμως εκείνοι οι "αδιόρθωτοι παλιοί μπολσεβίκοι" δεν βλέπανε τις τεράστιες μεταβολές από το 1905 ίσαμε το 1917: την παγκόσμια κατάρρευση του καπιταλιστικού συστήματος πρώτα-πρώτα, που εκδηλωνότανε με το μεγάλο πόλεμο. Ακόμα, στην περίοδο από το 1905 ίσαμε το 1917 η αντιδραστικοποίηση της μικροαστικής δημοκρατίας και ο αστικός εκφυλισμός της σοσιαλδημοκρατίας κάνανε γιγάντιες πρόοδες. Να οι βασικότερες ιστορικές αντικειμενικές αιτίες που ο Λένιν τότε διακήρυξε ανοιχτά ότι το σύνθημα "δημοκρατική δικτατορία

του προλεταριάτου και της αγροτιάς" του 1905 - το βαθύτερο πνεύμα της παλιάς λενινικής φόρμουλας - δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί αλλιώς παρά μόνο μέσα στη δικτατορία του προλεταριάτου που θα τραβούσε μαζί της και τις εργαζόμενες αγροτικές μάζες. Θα 'ναι νόστιμο να μας εξηγήσουν οι "λενινιστές" της 6ης Ολομέλειας από πού πειστήκανε πως η ασύγκριτα πιο μεγάλη και πραγματικά κολοσιαία διαφοροποίηση από τα 1917 ίσαμε τη συγκλονιστική μεταπολεμική γενική κρίση του καπιταλισμού (1917-1934) δεν ισχύει για την Ελλάδα, που είναι κατά τη θεωρία τους ώριμη μόνο για το υποθετικό πρόγραμμα του ρωσικού 1905 ("δημοκρατική δικτατορία").

Ο Λένιν όμως, σαν αληθινός μαρξιστής που είχε την ικανότητα να διακρίνει την ιστορική κίνηση και μεταβολή στις συνθήκες της ρωσικής εξέλιξης μέσα στο διαλεχτικό της συσχετισμό με την παγκόσμια, αντιτάχθηκε με την πλατφόρμα του του Απρίλη 1917, και πριν ακόμα, στην πολιτική των "απαρχαιωμένων μπολσεβίκων του 1905" (βλέπε την πλατφόρμα του Λένιν πιο πάνω, ΙΧ, 4, α).

Να και οι καταπέλτες του Λένιν ενάντια σ' αυτή την επονειδίστη πολιτική από την Ελβετία κιάλας, στις ίδιες σχεδόν μέρες που οι Στάλιν - Κάμενεφ έγραφαν εκείνα τα άρθρα στην "Πράβντα":

"Να απευθυνόμαστε σ' αυτή την κυβέρνηση (Λβώφ - Γκούτσκωφ - Μιλιούκωφ) προτείνοντάς της να κλείσει ειρήνη, είναι σα να κάνουμε κήρυγμα ηθικής σε διευθυντές οίκων ανοχής" ("Επιστολές από μακριά", 12 Μάρτη). "Είναι απόλυτα απαράδεχτο να κρύβουμε από τον εαυτό μας και από το λαό ότι η κυβέρνηση αυτή θέλει να συνεχίσει τον ιμπεριαλιστικό πόλεμο, ότι είναι πράχτορας του αγγλικού καπιταλισμού, ότι στερεώνει την εξουσία των γαιοκτημόνων και των καπιταλιστών" (8 Μάρτη).

Μόλις πάτησε το πόδι του σε ρωσικό έδαφος ο Λένιν, γράφει την ίδια μέρα (4 Απρίλη) στην Κεντρική Επιτροπή των Στάλιν - Κάμενεφ και Σία:

"Καμιά υποστήριξη στην προσωρινή Κυβέρνηση, ξεσκέπασμα αλύπητο των απατηλών της υποσχέσεων, ειδικά στο σημείο για την "παραίτηση από προσαρτήσεις". Ξεμασκάρεμά της αντί να της προβάλλουμε την απαίτηση, που γεννάει τερατώδεις αυταπάτες, να πάψει η κυβέρνηση αυτή να 'ναι η κυβέρνηση των καπιταλιστών, να 'ναι ιμπεριαλιστική".

Στη Συνδιάσκεψη του Κόμματος τον Απρίλη ο Λένιν αναγκάζεται να ανοίξει μια λυσσαλέα πάλη ενάντια στην ίδια τάση, που πολεμώντας τη λενινική πλατφόρμα ως ανυπόφορα "διαρκοεπαναστατική" ήθελε, όπως σήμερα η 6η Ολομέλειά μας, να προσανατολίσει το Κόμμα προς τη "συμπλήρωση της αστικοδημοκρατικής επανάστασης" με βάση την παλιά φόρμουλα του 1905, και κατηγορούσε το Λένιν ότι "πηδάει με τρόπο μπλανκιστικό τα στάδια της εξέλιξης", ότι "παραγνωρίζει τον αγροτικό χαρακτήρα της χώρας και την τεράστια αριθμητική αδυναμία του ρωσικού προλεταριάτου". Στη λενινική πλατφόρμα της σοσιαλιστικής προλεταριακής επανάστασης, πρόλογου της διεθνικής, η δεξιά αντέταξε το παλιό "μίνιμουμ" πρόγραμμα της "δημοκρατικής δικτατορίας" του 1905, το ίδιο που διατάζει η σταλινική γραφειοκρατία σήμερα για την Ελλάδα.

Ο Λένιν απαντούσε (άνοιξη 1917) με την περίφημη "Επιστολή για την ταχτική", όπου εξηγάει από την Πετρούπολη στους Κάμενεφ και Σία τα σφάλματά τους:

"Τα μπολσεβίκικα συνθήματα και οι μπολσεβίκικες σκέψεις επαληθεύτηκαν από την ιστορία γενικά. Συγκεκριμένα όμως τα πράγματα διαμορφωθήκανε διαφο-ρετικά από ό,τι μπορούσε κανείς (όποιος κι αν είναι αυτός) να περιμένει. Οποιος αγνοεί,

όποιος λησμονάει το γεγονός αυτό, μοιάζει μ' εκείνους τους παλιούς μπολσεβίκους, που δεν είναι η πρώτη φορά που παίξανε ένα θλιβερό ρόλο στην ιστορία του Κόμματός μας, με το να ξαναμασάνε ανόητα μια φόρμουλα που κάπου τη διαβάσανε (τη μάθανε), αντί να μελέτησουνε την ιδιομορφία της νέας, της ζωντανής πραγματικότητας...

Όποιος μιλάει για "επαναστατική δημοκρατική δικτατορία" πέρασε ουσιαστικά με το μέρος της μπουρζουαζίας ενάντια στην ταξική πάλη του προλεταριάτου. Αυτόνε πρέπει να τον πετάξουμε στ' αρχεία των μπολσεβίκικων σπανιοτήτων".³⁸ "Η θεωρία είναι γκριζα, φίλε μου, και το δέντρο της ζωής είναι αιώνια πράσινο. Να θέτεις το ζήτημα της "συμπλήρωσης" της αστικής επανάστασης, είναι σα να θυσιάζεις το ζωντανό μαρξισμό στο νεκρό γράμμα. Άλλοτε λέγαμε: την εξουσία της μπουρζουαζίας μπορεί και πρέπει να τη διαδεχτεί η εξουσία του προλεταριάτου και των χωρικών, η δικτατορία τους. Στη ζωή τα πράματα ήρθαν αλλιώς: είδαμε μια πρωτότυπη περιπλοκή των δυο αυτών εξουσιών. Η εξουσία της μπουρζουαζίας (κυβέρνηση Λβόφ - Γκούτσκωφ) υπάρχει παράλληλα με την επαναστατική δημοκρατική δικτατορία του προλεταριάτου και της αγροτιάς, δικτατορία που, θεληματικά, αφήνει την εξουσία στη μπουρζουαζία και γίνεται μονάχη της βοηθητικό όργανο της μπουρζουαζίας...".

"Η επαναστατική δημοκρατική δικτατορία του προλεταριάτου και της αγροτιάς πραγματοποιήθηκε κιάλας μέσα στη ρωσική επανάσταση, με κάποιες μορφές και ίσαμε ένα ορισμένο βαθμό. Γιατί η φόρμουλα αυτή βλέπει μόνο την αμοιβαία σχέση των τάξεων και όχι το συγκεκριμένο πολιτικό θεσμό που πραγματοποιεί την αμοιβαία αυτή σχέση, τη συνεργασία αυτή...

Τα σοβιέτ των αντιπροσώπων των εργατών και στρατιωτών -

να κιάλας η πραγματοποιημένη από τη ζωή επαναστατική δικτατορία του προλεταριάτου και της αγροτιάς...

Η φόρμουλα αυτή πάλιωσε. Η ζωή την έφερε από το βασίλειο των γενικών τύπων στο βασίλειο της πραγματικότητας, τήνε γιόμισε με σάρκες και οστά, την έκανε συγκεκριμένη και μ' αυτό την τροποποίησε (modifiziert)" (Τομ. 14, μερ. 1. σελ. 28, κ.εφ.).

Η "τροποποίηση" όμως ήταν ότι η ζωή απόδειξε στο Λένιν - όχι όμως και στους Κάμενεφ, Στάλιν, κλπ - ότι ανάμεσα στη δημοκρατική και στη σοσιαλιστική επανάσταση δεν μπορεί να παρεμβάλλεται μια ολόκληρη εποχή, ένα ενδιάμεσο πολιτικοοικονομικό καθεστώς, αλλά ότι η δημοκρατική επανάσταση περνούσε και για τη Ρωσία άμεσα στη σοσιαλιστική, όπως ακριβώς είχε προβλέψει η θεωρία για τη διαρκή επανάσταση.

Η στρατηγική στροφή που έκανε ο Λένιν τον Απρίλη 1917, και που έδειξε πως το ιστορικό δίκιο στην παλιά συζήτηση ήτανε με τη Ρόζα Λούξεμπουργκ και με τον Τρότσκι, δεν μπορούσε φυσικά να αλλάξει μονομιάς την παράδοση και τη νοοτροπία πολλών μπολσεβίκων, που βαστούσε 13 χρόνια πριν. Με πολλούς δισταγμούς και αμφιταλαντεύσεις αναγκαστήκανε σιγά-σιγά να πετάξουνε τις "παλιωμένες" τους φόρμουλες, όπως και τα "λερωμένα πουκάμισά" τους που είχανε πάνω το όνομα "σοσιαλδημοκράτης". Με την ίδια απριλιανή του πλατφόρμα ο Λένιν πρότεινε ν'αλλάξει κι αυτό σε "κομμουνιστής", στο γνήσιο όνομα που είχανε πάρει οι θεμελιωτές του επαναστατικού προλεταριακού κινήματος Μαρξ και Ενγκελς με το "Κομμουνιστικό Μανιφέστο" τους.

Το βιβλίο του Λ. Τρότσκι "1905"⁹⁴ με τον πρόλογο τού, όπου σκιαγραφούσε με επιγραμματική συνοπτικότητα τη θεωρία για τη διαρκή επανάσταση εφαρμοσμένη στα 1905 και 1917, είδε

ύστερα από την Οχτωβριανή Επανάσταση πολλές επίσημες εκδόσεις από τη Διεθνή σε περισσότερες γλώσσες και κανένας ίσαμε το θάνατο του Λένιν δεν ισχυρίστηκε ότι οι ιδέες εκείνες δεν ήτανε μαρξιστικές.

Στα 1918 ο τωρινός πολιτικός ηγέτης της Κ.Δ. Μανουίλσκι έβγαζε μια μπροσούρα για τη διαρκή επανάσταση, όπου με το συνηθισμένο αστειό τρόπο του αναγνώριζε τη "μεγαλοφούα του Τρότσκι" σαν του μεγάλου σύγχρονου θεωρητικού της διαρκούς επανάστασης. Στα 1926 έσπευσε με τον ίδιο αστειό τρόπο, σε συνδιάσκεψη του Ρωσικού Κόμματος, να απαντήσει στην αντιπολίτευση, που του το υπενθύμισε, ότι η πράξη εκείνη ήταν η ανοητότερη της ζωής του!

Οι αποτυχίες της επανάστασης στη Γερμανία, Βουλγαρία Εσθονία μέχρι το 1924, η υποχώρηση του επαναστατικού κύματος και οι πρόοδες των γραφειοκρατικών παραμορφώσεων μέσα στο ηγετικό κόμμα της Κ.Δ., το ρωσικό, οδηγήσανε ύστερ' από το θάνατο του Λένιν σε ένα είδος αναγέννηση της προεπαναστατικής μπολσεβίκικης παράδοσης της "δημοκρατικής εργατοαγροτικής διχτατορίας". Την αναβίωση αυτή την ενσαρκώνει ο σταλινικός κεντρισμός που κυριαρχεί σήμερα στην Κ.Δ. Τέτοια ενσάρκωση είναι η θεωρία του σοσιαλισμού σε μια μόνη χώρα - μετεπαναστατική διείσδυση της εθνικής μεταρρυθμιστικής τάσης στην πολιτική του προλεταριακού κόμματος που έχει την εξουσία. Το ίδιο η στρατηγική της "δημοκρατικής διχτατορίας" σε διάφορες χώρες την τωρινή περίοδο. Το ίδιο οι θεωρίες των διαταξικών κομμάτων στις αποικίες, κλπ.

Όταν η σταλινική Ολομέλεια μιλάει για κάποια "σοβιετική εξουσία" που τάχα θα προηγηθεί από τη διχτατορία του προλεταριάτου, και θα ενσαρκώνει πολιτικά και οικονομικά μια

άλλου είδους ενδιάμεση "δημοκρατική διχτατορία εργατών και χωρικών", το μόνο που δεν έχει δικαίωμα είναι να επικαλείται τη ρωσική ιστορική πείρα. Γιατί η επανάσταση του Οχτώβρη είναι ο πιο μεγάλος κόλαφος στη νέα "μεγαλεπήβολη" στρατηγική.

Η ρωσική ιστορία μας λέει:

Σαν ιδιαίτερο, ενδιάμεσο πολιτικό καθεστώς η γενική φόρμουλα του 1905: δημοκρατική διχτατορία εργατών και χωρικών "πραγματοποιήθηκε στα 1917 με κάποια μορφή και ίσαμε ένα ορισμένο σημείο" στα κατά πλειοψηφία σοσιαλεπαναστατικά και μενσεβίκικα Σοβιέτ της περιόδου Φλεβάρη - Οχτώβρη 1917. Η "διχτατορία" όμως αυτή "θεληματικά άφησε την εξουσία στη μπουρζουαζία και έγινε μονάχη της βοηθητικό όργανο της μπουρζουαζίας" (Λένιν).

Η αληθινή ωστόσο ουσία της φόρμουλας - την οποία ουσία και είχε ίσα-ίσα στο πνεύμα του ο Λένιν το 1905, - αυτή βρήκε την πραγματοποίησή της το 1917 στην προλεταριακή επανάσταση με τη νίκη του προλεταριακού κόμματος μέσα στα Σοβιέτ ενάντια στα μικροαστικά δημοκρατικά κόμματα. Πως πραγματοποιήθηκε;

1. Πολιτικά: Με την ατράνταχτη συμμαχία της εργαζόμενης αγροτιάς κάτω από την ηγεμονία του προλεταριάτου, συμμαχία που την ενσάρκωνε κρατικά η συγκέντρωση από τον Οχτώβρη κ' ύστερα όλης της εξουσίας στα Σοβιέτ και η επικράτηση των κομμουνιστών μέσα σ' αυτά και στην κυβέρνηση. Αυτή είναι, γενικά μιλώντας, η μόνη "εργατοαγροτική" ουσία της προλεταριακής διχτατορίας στη Ρωσία. Αυτή θα 'ναι και στην Ελλάδα και σ' όλο τον κόσμο. Και η νίκη των κομμουνιστών μέσα στα Σοβιέτ οφείλεται: 1) στη σωστή στρατηγική της απριλιανής πλατφόρμας του Λένιν, που νίκησε την εθνικορεφορμιστική στρατηγική του Μάρτη (Στάλιν - Κάμενεφ και Σία), 2) στην αληθινά "ευλύγιστη" και ψύχραιμα ρεαλιστική - κι όχι

σταλινικοτυχοδιωκτική - ταχτική του Λένιν από τον Απρίλη ίσαμε τον Οχτώβρη 1917, ταχτική που ήτανε σωστή γιατί πρώτα απ' όλα πλαισιωνότανε σε ένα σωστό στρατηγικό πλάνο - Απρίλης: Οχι γκρέμισμα της Προσωρινής Κυβέρνησης, αλύπητο όμως ξεσκέπασμα των απατηλών υποσχέσεων των μενσεβίκων και σοσιαλεπαναστατών. Σε ένα μήνα: "Κάτω οι δέκα καπιταλιστές υπουργοί". Ιούλης: "Όλη η εξουσία στα Σοβιέτ". Αύγουστος: "Ενοπλο τσάκισμα του Κορνίλωφ ενάντια στην Λερναία Υδρα της τσαρικής αντίδρασης που ξανασηκώνεται". Οχτώβρης: "Άμεση οργάνωση της ένοπλης εξέγερσης". Αυτή είναι η ιστορία του μπολσεβίκικου μεγαλουργήματος, αναπαραστημένη σε τέσσερα πέντε σοφά ταχτικά συνθήματα. Terra incognita για τους σταλινικούς.

2. Οικονομικά: Η προλεταριακή δικτατορία ήταν η μόνη που εφάρμοσε και το οικονομικό πρόγραμμα της δημοκρατικής επανάστασης. Αυτό έμεινε μια απλή "φενάκη των πολιτικάντηδων" στο προοχτωβριανό στάδιο της δυαδικής εξουσίας. Το εφάρμοσε και έλυσε τα προβλήματα της καθυστερημένης αστικοδημοκρατικής επανάστασης "παρεμπιπτόντως, σαν ένα ζήτημα συναφές με τον κύριο σκοπό μας, δηλαδή το προλεταριακό επαναστατικό έργο", σαν ένα "παρεμπίπτον επεισόδιο, γιατί η προλεταριακή επανάσταση λύνει στο διάβα της και τα προβλήματα της αστικοδημοκρατικής" (Λένιν, "Η σημασία της Οχτωβριανής Επανάστασης").

Είναι απόλυτα σωστός ο παραστατικός χαρακτηρισμός που έδωσε ένας πρωτεργάτης και ο αυθεντικότερος ιστορικός της Ρωσικής Επανάστασης, ο Λέον Νταβίντοβιτς Τρότσκι:

"Από την άποψη της ταξικής φύσης της εξουσίας η δημοκρατική "δικτατορία" των σοσιαλεπαναστατών και μενσεβίκων (που πλειοψηφούσανε στα Σοβιέτ) έδωσε ό,τι

μπορούσε: το έκτρωμα της δυαδικής εξουσίας. Όσο για την αγροτική ανατροπή, η επανάσταση γέννησε ένα παιδί γερό και δυνατό, μα κείνος που το ξεγέννησε ήταν η δικτατορία του προλεταριάτου... Αν με τον όρο αστικοδημοκρατικός σταθμός εννοούνε (οι σταλινικοί) την πραγματοποίηση της αγροτικής επανάστασης με τη μέθοδο κάποιας "δημοκρατικής" δικτατορίας, τότε η Επανάσταση του Οχτώβρη πήδησε τολμηρά "πάνω από τον αστικοδημοκρατικό σταθμό" ("Η Κ.Δ. ύστερ' από τον Λένιν").

2. Η στρατηγική θεωρία της "δημοκρατικής δικτατορίας" στο 4ο Παγκόσμιο Συνέδριο και η στρατηγική της πράξη στη Γερμανία 1923

Η στρατηγική της "δημοκρατικής δικτατορίας" πέρασε λαθραία μέσα στην πολιτική της Κ.Δ. από τους παλιούς σαμποταριστές της προλεταριακής επανάστασης του Οκτώβρη στη Ρωσία και συνεργάτες του Στάλιν στη σοσιαλπατριωτική πολιτική της "Πράβντας" από τον Φλεβάρη ίσαμε τον Απρίλη του 1917: από τους Ζηνόβιεφ και Σία. Σωστά ο τότε πρόεδρος της Κ.Δ. διαπίστωνε ακόμα στην Ευρεία Εκτελεστική της, που συνήλθε λίγες μέρες πριν από το 4ο Παγκόσμιο Συνέδριο ότι:

"Η εργατική (ή εργατοαγροτική) κυβέρνηση είναι το ίδιο με τη δικτατορία του προλεταριάτου. Είναι ένα ψευδώνυμο της σοβιετικής κυβέρνησης" (Πρακτικά της Ευρείας Εκτελεστικής, σ. 123).

Μέσα στο 4ο Συνέδριο (Νοέμβρης - Δεκέμβρης 1922), που 'γινε στις παραμονές της επαναστατικής κρίσης της Γερμανίας (1923), ο Ζηνόβιεφ, υποχωρώντας στην πίεση της δεξιάς πτέρυγας, που την εκπροσωπούσε τότε η πλειοψηφία της γερμανικής αντιπροσωπείας (Μπράντλερ, Ταλχάιμερ, Βάλχερ, Φρέλιχ), "διόρθωσε" τη στρατηγική του έτσι:

"Είμαι πρόθυμος σχετικά μ' αυτή τη διαφωνία να υποχωρήσω στο ζήτημα των λέξεων. Κάθε ασκή κυβέρνηση είναι ταυτόχρονα και καπιταλιστική κυβέρνηση. Δυστυχώς όμως κάθε εργατική κυβέρνηση δεν είναι και προλεταριακή, σοσιαλιστική κυβέρνηση... Ένας τρίτος τύπος κυβέρνησης που μπορεί να εγκαθιδρυθεί είναι η λεγόμενη κυβέρνηση συνασπισμού, δηλαδή μια κυβέρνηση όπου συμπαραδρεύουν σοσιαλδημοκράτες, συνδικαλιστές ηγέτες, ίσως και κομμουνιστές. Μια τέτοια κυβέρνηση όμως δεν

είναι ακόμα η δικτατορία του προλεταριάτου. Αν όλα πάνε καλά, τότε θα πετάξουμε σιγά-σιγά (hinausbugsieren) από μια τέτοια κυβέρνηση τους σοσιαλδημοκράτες τον ένα μετά τον άλλο, ώσπου η εξουσία να μείνει στα χέρια των κομμουνιστών" (Πραχτικά γερμ. εκδ., σ. 50-51).

Σε μια τέτοια αντίληψη αντιτάχτηκε πάρα πολύ έντονα ο Μπορντίγκα ιδίως. Μόλα τα υπεραριστερά του λάθη στο ζήτημα του ενιαίου μετώπου, κλπ, ωστόσο πάνω στο θεμελιακό ζήτημα της κομμουνιστικής στρατηγικής το ιστορικό δίκιο ήταν αναμφίβολα με το μέρος του. Είπε:

"Αν όμως η έκφραση αυτή (εργατοαγροτική κυβέρνηση - Π.Π.) πρόκειται να προκαλέσει την εντύπωση πως την εξουσία μπορούμε να την καταλάβουμε με έναν άλλο τρόπο, έξω από την ένοπλη εξέγερση, τότε εμείς απορρίπτουμε αυτό το ταχτικό μέσο" (σ. 35).

Είναι χαρακτηριστικό για την ιστορία των τάσεων μέσα στην Κ.Δ. ότι αντίθετα με τη ζηνοβιεφική υπεραριστερά του Γερμανικού Κόμματος (Ρουθ Φίσερ, Μάσλωφ) που κράτησε τη χρυσή σιωπή σ' αυτό το ζήτημα, μόνο μια μικρή ομάδα στη Μεσευρώπη, η μαρξιστική αριστερά του Αυστριακού Κόμματος (Κουρτ Λαντάου) αντιτάχτηκε σφοδρά σ' εκείνη την πολιτική, όταν μέσα στη Συνδιάσκεψη της κομματικής οργάνωσης της Βιέννης λογοδοτούσε η αυστριακή αντιπροσωπεία του 4ου Παγκοσμίου Συνεδρίου γυρίζοντας από τη Μόσχα.

Με μια τέτοια στρατηγική οπλισμένο το Κ.Κ. Γερμανίας ναυάγησε το φθινόπωρο του 1923, όταν οι συνθήκες της προλεταριακής επανάστασης ωριμάζανε μέσα στην καταστροφική οικονομική και κοινωνική κρίση της χώρας κάτω από τις κραυγές του υπουργού Στρέζεμαν: "Είμαστε η τελευταία αστική κυβέρνηση της Γερμανίας!". Η μπραντλεριανή διοίκηση

του Κ.Κ. Γερμανίας δεν προσανατολίστηκε προς την επαναστατική διχτατορία του προλεταριάτου. Πιστή στη ζηνοβιφική, και τώρα σταλινική, στρατηγική, έβαλε για σκοπό της το σχηματισμό τοπικών κυβερνήσεων σε διάφορες γερμανικές χώρες, που θα καταλήγανε έτσι σε μια κεντρική εργατική κυβέρνηση του Ράιχ. Από εκείνη "σιγά-σιγά θα πετάγονταν", κατά τη συνταγή του Ζηνόβιεφ, οι σοσιαλδημοκράτες. Έτσι το Κ.Κ. Γερμανίας ευνοήχθηκε, άφησε να του ξεφύγουν οι τεράστιες επαναστατικές δυνατότητες. Η "εργατική κυβέρνηση" της Σαξονίας από σοσιαλδημοκράτες και κομμουνιστές διαλύθηκε σε λίγες μέρες με τις μπαγιονέτες του Φον Ζεκτ. Γιατί το Κόμμα, πλέοντας από πριν στην ειδυλλιακή ουτοπία της "ενδιάμεσης εργατικής ή εργατοαγροτικής κυβέρνησης", δεν είχε καταλάβει έγκαιρα την ανάγκη να μετατρέψει, πάνω στο κορύφωμα της επαναστατικής ανόδου (Μάης-Ιούλης 1923), τα εξωκοινοβουλευτικά όργανα του επαναστατικού αγώνα, εργοστασιακά συμβούλια, επιτροπές ελέγχου, εκατονταρχίες, σε όργανα της πάλης για την προλεταριακή εξουσία (σοβιέτ). Η υποχώρηση του επαναστατικού κύματος τον Οχτώβρη 1923 και η αδυναμία τότε του Κόμματος να περάσει στην πάλη για την εξουσία δεν ήτανε καθόλου μια αντικειμενική εξέλιξη της κατάστασης, όπως δικαιολογούνε σήμερα ο Ταλχάιμερ και ο Μπράντλερ. Ήτανε μια αναπότρεπτη συνέπεια της αρχικά σφαλερής στρατηγικής που είχε αποπλίσει το Κόμμα και τις μάζες.

Είναι θανάσιμα γελασμένοι όποιος νομίζει ότι τις συνέπειες αυτές θα μπορούσαμε να τις αποφύγουμε επειδή η "δη Ολομέλεια" έντυσε στην Ελλάδα την ίδια εκείνη στρατηγική με άφθονες φράσεις για "σοβιετική" επανάσταση, κλπ.

3. Η σταλινική στρατηγική και το χαντάκωμα της κινεζικής επανάστασης

α) Τα εγκλήματα της περιόδου 1925-1927

Αληθινή καταστροφή έφερε η ίδια σταλινική πολιτική στην Κίνα το 1925-1927. Δεν πρόκειται δω να εκτεθεί διεξοδικά η κομμουνιστική θέση για τις αποικίες και τις αποικιακές επαναστάσεις, όπως είναι καθορισμένη στις σχετικές αποφάσεις του 2ου και 3ου Παγκόσμιου Συνεδρίου της Κ.Δ. Πρέπει μόνο να σημειωθεί ότι στο 4ο Συνέδριο κιόλας είχαν τονίσει πως η νέα στρατηγική της "εργατοαγροτικής" κι όχι της προλεταριακής διχτατορίας θα 'παιζε αποφασιστικό ρόλο στις αποικιακές και αγροτικές χώρες.

Στην Κίνα η Κ.Δ. είχε ν' αποφασίσει το 1925-1927 ανάμεσα σε δυο δρόμους: ή 1) να επιδώξει την προλεταριακή ηγεμονία μέσα στη δημοκρατική επανάσταση και την πραγματοποίηση της προλεταριακής διχτατορίας, στηριγμένης στη μαχητική συμμαχία των Κινέζων χωρικών. Αυτή, μη σταματώντας καθόλου μπροστά σε σοσιαλιστικές επεμβάσεις στο καθεστώς της καπιταλιστικής ιδιοκτησίας, θα εξασφάλιζε το πέρασμα της χώρας από τη δημοκρατική στη σοσιαλιστική επανάσταση. Ή 2) να τραβήξει για ένα συνασπισμό με την αστική "αριστερά", δηλαδή με την αριστερή πτέρυγα του Κουομιντάγκ, του αστικού κόμματος που ήταν επικεφαλής της δημοκρατικής επανάστασης, παίρνοντας το συνασπισμό αυτό σαν την ιδιαίτερη κινεζική μορφή της "εργατοαγροτικής διχτατορίας εργατών και χωρικών". Η λύση αυτή ήτανε παραίτηση από τον ανεξάρτητο και ηγετικό ρόλο της εργατικής τάξης μέσα στη δημοκρατική επανάσταση.

Η Κομμουνιστική Διεθνής, οδηγημένη από το Στάλιν και το Μπουχάριν, ακολούθησε το δεύτερο δρόμο. Με τον ουτοπιστικό

σκοπό να κερδίσει την αριστερά του Κουόμιταγκ, στήριξαν ανεπιφύλακτα και την αντεπαναστατική δεξιά με επικεφαλής τον κατόπι σφαγιαστή της κινέζικης εργατιάς στρατηγό Τσανγκ-Κάι-Σεκ. Εξαναγκάσανε το Κομμουνιστικό Κόμμα της Κίνας να εγκαταλείψει κάθε αυτοτελή και ανεξάρτητη ύπαρξη και πολιτική εργασία. Τη θεωρητική δικαιολόγηση της διαλυτικής αυτής πολιτικής την είχε δώσει ο ίδιος ο Στάλιν:

"Ορισμένες ενδείξεις πείθουν, ότι το κίνημα για την εθνική απελευθέρωση της Κορέας παίρνει οργανωτικά τη μορφή ενός ενιαίου εργατοαγροτικού κόμματος" ("Πράβντα", 2-3-1924).

"Οι κομμουνιστές πρέπει να περάσουν από την πολιτική του ενιαίου εθνικού μετώπου στην πολιτική του επαναστατικού μπλοκ εργατών και μικρής μπουρζουαζίας. Σε τέτοιες χώρες το μπλοκ αυτό μπορεί να πάρει τη μορφή ενός ενιαίου πολιτικού κόμματος, κόμματος εργατοαγροτικού κατά το είδος του Κουομιντάγκ" (Ι.Στάλιν, "Ζητήματα του λενινισμού", 1928, σ. 264).

Όποιος θέλει να πληροφορηθεί για τη "λενινιστική" ορθοδοξία που 'χουν οι σταλινικές αυτές ιδέες δεν έχει παρά να διαβάσει ένα από τα πάμπολλα σχετικά χωρία στο έργο του Λένιν: το Μάρτη 1917, αντικρύζοντας την επανάσταση ενάντια στις μεσαιωνικές μορφές πολιτικής και οικονομίας στη Ρωσία (πόσες φορές δεν μίλησε για τις "μεγάλες αναλογίες" της αστικοδημοκρατικής επανάστασης στην Κίνα και στη Ρωσία;) έγραφε:

"Η επανάστασή μας είναι αστική, λέμε εμείς οι μαρξιστές, γι' αυτό πρέπει οι εργάτες ν' ανοίξουν τα μάτια τους στην απάτη που τους κάνουν οι αστοί πολιτικάντηδες. Πρέπει το προλεταριάτο να διδαχτεί να μην πιστεύει στα λόγια, να εμπιστεύεται μόνο τις δικές του δυνάμεις, στις δικές του οργανώσεις, στο δικό του εξοπλισμό" (Τομ. 14, μερ. 1, σ. 11).

Με την εισήγηση του ίδιου του παλιού μενσεβίκου ηγέτη Μαρτίνωφ - που από το 1905 ίσαμε το 1918 είχε λυσσασμένα αγωνιστεί για μια αστική κυβέρνηση στη ρωσική δημοκρατική επανάσταση ενάντια στο Λένιν και στον Τρότσκι, κ' έγινε, μόλις πέθανε ο Λένιν, ο μεγάλος θεωρητικός της σταλινικής ομάδας για το κινέζικο ζήτημα! - η 7η Ολομέλεια της Ε.Ε της Κ.Δ. (Νοέμβρης 1926) αποφαινότανε τις ακόλουθες αντιλενινιστικές τερατώδεις:

"Ο μηχανισμός της εθνικής επαναστατικής κυβέρνησης (δηλαδή της τότε κυβέρνησης του Τσανγκ-Κάι-Σεκ! - Π.Π.) είναι εξαιρετικά αποτελεσματικό μέσο για να πλησιάσουμε τους αγρότες... Ακόμα και μερικά στρώματα της μεγάλης μπουρζουαζίας(!) μπορούν ένα ορισμένο διάστημα να συμβαδίσουνε μαζί με την επανάσταση".

Ο Μαρτίνωφ, σαν γνήσιος μενσεβίκος, έπαιρνε στα τέλη 1926 από το Λένιν μονάχα τις διαπιστώσεις του για την προσωρινή εθνικοεπαναστατική συμμαχία με την αποικιακή μπουρζουαζία. Μα κείνο που ίσα-ίσα τότε όφειλε να θυμηθεί η Κ.Δ. από το Λένιν, ότι δηλαδή η αποικιακή μπουρζουαζία, "μόλο που υποστηρίζει την εθνική επανάσταση, ταυτόχρονα αγωνίζεται σε συμμαχία με την ιμπεριαλιστική μπουρζουαζία και μαζί της ενάντια σε όλες τις επαναστατικές κινήσεις και τάξεις" (τομ. 17, σ. 275) - εκείνα τα γεγονότα που εκραύγαζαν ότι η κινέζικη μπουρζουαζία συνολικά είχε περάσει κίολας στη λυσσασμένη αντεπανάσταση, το πρώτο αντεπαναστατικό πραξικόπημα Τσανγκ-Κάι-Σεκ τον Μάρτη 1926, τους αθρόους τουφεκισμούς εργατών και τα άλλα βασανιστήρια σε διάφορες περιφέρειες από την κυβέρνηση του Κουομιντάγκ το καλοκαίρι και φθινόπωρο 1926, την κατάπνιξη όλων των απεργιακών κινημάτων Καντόνας, Σαγκάης, κλπ., την ένοπλη καταστολή πολλών σποραδικών αγροτικών εξεγέρσεων στην κεντρική και ανατολική Κίνα ίσαμε

τότε, - όλα αυτά η Ολομέλεια εκείνη, που έκρινε και την κατοπινή τύχη της κινέζικης επανάστασης, δεν τα πήρε καθόλου υπόψη της. Ετσι, εγκαταλείποντας το Λένιν οι σταλινικοί για να μην τρομάξουν το "φιλικό στην Κομμουνιστική Διεθνή" Κουομιντάγκ, εμποδίσανε κάθε προσπάθεια της κινέζικης εργατικής τάξης ν' αγωνιστεί για τους ιδιαίτερους ταξικούς σκοπούς της. Όλη η δράση των Κινέζων κομμουνιστών περιορίστηκε σε επαίσχυντες καιροσκοπικές ρυμουλκήσεις ανάμεσα στη δεξιά και την αριστερά του Κουομιντάγκ. Να τι έλεγε η απόφαση της Ευρείας Εκτελεστικής του Κ.Κ. Κίνας της 13 Δεκέμβρη 1926, συνταγμένη κάτω από τις εντολές της σταλινικής αντιπροσωπείας της Κ.Δ. στην Κίνα:³⁵

"Στο κίνημα των μαζών πρέπει να ζητάμε κάθε ευκαιρία συνεργασίας με τους αριστερούς του Κουομιντάγκ και να τους βοηθάμε για να κατακτήσουνε τους χωρικούς και τη μικρομπουρζουαζία των πόλεων".

Οι κομμουνιστές του βιομηχανικού κέντρου Χουνάν τον ίδιο καιρό διατάζονται από τη σταλινική διοίκηση να σταματήσουνε κάθε νέα στρατολογία μελών, για να μην τρομάξει η μικρομπουρζουαζία. Να τι οδηγίες δίνει η Κ.Ε. του Κόμματος με τη μόνιμη σταλινική αντιπροσωπεία μέσα στον τεράστιο επαναστατικό αναβρασμό, 30 Δεκέμβρη 1926:

"Όσο για τα πολιτικά προβλήματα σχετικά με την εθνική κυβέρνηση, οφείλουμε να εξηγάμε τα πολιτικά γεγονότα, να μην κάνουμε όμως καμιά προπαγάνδα και δεν πρέπει ποτέ να ανεβάζουμε την προπαγάνδα μας και τη ζύμωση μας παραπάνω από το επίπεδο προπαγάνδας του Κουομιντάγκ".

Και η περιφερειακή επιτροπή του Χουνάν εκτελεί πιστά τις εντολές γράφοντας σε μια εγκύκλιο της στα μέλη:

"Η αντιμιλιταριστική μας προπαγάνδα είναι πάντα πολύ

υπερβολική και στέκει παραπάνω από την προπαγάνδα του Κουομιντάγκ, πράγμα που είναι λάθος. Εχουμε μια υπεραριστερή παρέκκλιση. Ακούμε παντού: "Ζήτω η Κομμουνιστική Διεθνής!", "Ζήτω το Κομμουνιστικό Κόμμα!"

Και στο τέλος οι Κινέζοι κομμουνιστές σχηματίζουνε στο Χανκάου μαζί με το αριστερό Κουομιντάγκ κοινή κυβέρνηση (μια συγκυβέρνηση "εργατοφτωχομεσαία" σαν εκείνη που ευαγγελίζεται η δική μας 6η Ολομέλεια). Η κυβέρνηση αυτή (με υπουργό της Γεωργίας τον αρχηγό του Κομμουνιστικού Κόμματος Τανγκ-Πινγκ - Σιάνγκ) οργάνωσε και μπήκε επικεφαλής σε εκστρατείες που καταπνίξανε στο αίμα την αγροτική εξέγερση ενάντια στους γαιοχτήμονες!

Οι θέσεις του Στάλιν για την κινέζικη επανάσταση, που δημοσιευτήκανε στην "Πράβντα", 21 Απρίλη 1927, διαπιστώνουν πως "η γραμμή που ακολουθήθηκε ως τώρα ήταν η μόνη σωστή γραμμή".

Ο κομμουνιστής υπουργός της Γεωργίας στην "εργατοαγροτική" κυβέρνηση του Χανκάου, Τανγκ - Πινγκ - Σιανγκ, δίνει ο ίδιος μια ζωντανή εικόνα για το ποιά ήταν η "μόνη ορθή" αυτή πολιτική στην πράξη. Στην έκθεση του προς την 7η Ευρεία Ε.Ε. της Κ.Δ. (Δεκέμβρης 1926), που βγήκε και σε μπροσούρα με τον τίτλο "Οι δρόμοι της κινέζικης επανάστασης" και με πρόλογο του σταλινικού "θεωρητικού" για τα ανατολικά ζητήματα Ρασκόλνικωφ, γράφει:

"Στην πράξη θυσιάσαμε τα συμφέροντα των εργατών και χωρικών... Ύστερα από μακρότατες συζητήσεις μαζί μας, η κυβέρνηση δεν εξέδωσε ακόμα ούτε και το νόμο για τα συνδικάτα... Η κυβέρνηση δεν δέχτηκε τα αιτήματα των χωρικών που της υποβλήθηκαν από διάφορες κοινωνικές οργανώσεις τους. Όταν ξεσπούσανε συγκρούσεις ανάμεσα στους φτωχούς

χωρικούς και στους γαιοκτήμονες, η κυβέρνηση έπαιρνε πάντα το μέρος των δευτέρων".

Η Κ.Δ. έφτασε στο όνομα της "ρεαλιστικής" εκείνης πολιτικής της, να απαγορέψει την απόπειρα των εργατών της Σαγκάης ν' αγωνιστούν ένοπλα και να ιδρύσουνε σοβιέτ ενάντια στην κυβέρνηση του "συντρόφου" Τσανγκ-Κάι-Σεκ, που έδειχνε κίολας από το 1925-1926 τον αντιδραστικό της αντεργατικό χαρακτήρα.

Η κατάληξη της πολιτικής εκείνης, καθώς ξέρουν όλοι, ήταν η συντριβή των εργατών και χωρικών, η τρομοκρατική λύσσα που ξαπολύθηκε ενάντια στους κομμουνιστές από δεξιό και αριστερό⁸⁶ μαζί Κουομιντάγκ και στο τέλος η τυχοδιωχτική απόπειρα της Εκτελεστικής της Κ.Δ. να αποσοβήσει τη φοβερή χρεοκοπία της στρατηγικής της με ένα τριήμερο και καταδικασμένο εξαρχής σε αποτυχία αγώνα για την εξουσία στην Καντόνα (Δεκέμβρης 1927), που έδειξε το μεγάλο ηρωισμό του κινέζικου προλεταριάτου, μα έριξε στο μαχαίρι της αγριότερης αντεπανάστασης χιλιάδες θύματα.

Τέτοια είναι η πρόσφατη ιστορική πράξη της στρατηγικής που εισηγείται η σταλινική Ολομέλεια και στο ελληνικό προλεταριάτο. Οδήγησε την Κ.Δ. στη χρεοκοπία, αφού πρώτα κατέστρεψε δυο επαναστάσεις, μια στην Ευρώπη (1923) και άλλη μια στην Ασία (1927).

β) Αστική αντεπανάσταση και πόλεμος
των Κινέζων χωρικών ύστερ' από το 1928

Αφού δυο ολάκαιρα χρόνια η γραφειοκρατία της Κ.Δ. πολέμησε λυσσασμένα σαν "αντεπαναστατικό τροτσκισμό" την πάλη της κινέζικης αντιπολίτευσης (μπολσεβίκοι - λενινιστές) για την πλέρια ανεξαρτησία του ΚΚΚ από το Κουομιντάγκ και για το σύνθημα των κινέζικων σοβιέτ μέσα στο ορμητικό φούσκωμα της

επανάστασης, αφού οδήγησε το κινέζικο προλεταριάτο κάτω από τα τσεκούρια των δήμιων της Σαγκάης, του Νανκίν, του Κβάντουγκ, και του Χανκάου, ξαφνικά το 1928 (6ο Συνέδριο του ΚΚΚ), όταν η αντεπανάσταση ανέβαινε και λυσομανούσε, ρίχνει το σύνθημα των σοβιέτ και χαράζει την προοπτική: "ν' αγωνιστούμε για τη νίκη σε μια ή περισσότερες επαρχίες".

Οι αυθόρμητες εξεγέρσεις της κινέζικης αγροτιάς, εκείνες που ο κομμουνιστής υπουργός του Χανκάου μας είπε ότι πιγνήκανε στο αίμα από την "εργατοαγροτική" του κυβέρνηση, ήταν αδύνατο να σταματήσουν. Πήρανε μια τεράστια έχταση και μορφές συμμορίτικες (παρτιζάνοι).

Με την τρομαχτική έλλειψη αντικειμενικής πληροφόρησης είναι δύσκολο πράμα να κατατοπιστεί κανείς μέσα στην πρωτοφανή αντιφατικότητα και περιπλοκή των ολότελα ιδιόμορφων συνθηκών στις απέραντες αγροτικές επαρχίες της κεντρικής και νοτιοανατολικής Κίνας. Όχι μόνο σ' εμάς εδώ μα και στους Ευρωπαίους κομμουνιστές είναι αδύνατο να χαρακτηρίσουμε με απόλυτη ακρίβεια την κατάσταση στις περιφέρειες εκείνες που λέγονται σήμερα "Σοβιετική Κίνα". Μα κείνο που ξεκάθαρα και αναμφίβολα μπορεί να δει κανένας κι από σήμερα ακόμα, είναι ότι όχι μόνο δεν έχουμε εκεί μια πραγματοποίηση της ενδιάμεσης "επαναστατικής διχτατορίας του προλεταριάτου και της αγροτιάς", όπως ολότελα παρεκβατικά και δίχως πολύ θάρρος ισχυρίστηκε ένας από τους καπαδόκες της 6ης Ολομέλειας, μα αντίθετα βρισκόμαστε μπροστά σε μια αρνητική επιβεβαίωση για όλα τα διδάγματα της μαρξιστικής θεωρίας και της ιστορικής πείρας από τις άλλες χώρες όπως αναλυθήκανε πιο κατώ.

Ο Στάλιν στο 16ο Συνέδριο του Ρωσικού Κόμματος έλεγε: "Κάποιοι λέγανε πως στην Κίνα σχηματίστηκε μια σοβιετική

κυβέρνηση". Αργότερα η Εκτελεστική της Κομμουνιστικής Διεθνούς κατηγορηματικά το αρνιότανε, γράφοντας σε μια της εγκύκλιο: "Δεν υπάρχει σήμερα κυβέρνηση σοβιετική στην Κίνα. Αν υπάρχει μόνο στο χαρτί, στις προκηρύξεις, δεν είναι μια εξουσία πραγματοποιημένη".

Είναι όμως κάμποσος καιρός που η σταλινική γραφειοκρατία στρέφει όλη την προσοχή των Κινέζων εργατών σ'ένα μόνο πράμα: "υπερασπίστε τον κόκκινο στρατό! Υπερασπίστε τις σοβιετικές επαρχιακές κυβερνήσεις". Καλούνε τους εργάτες στις πόλεις να μην έχουνε εμπιστοσύνη στις δικές τους προλεταριακές δυνάμεις, μα να πιστεύουνε στην απελευθερωτική παντοδυναμία κάποιας δύναμης έξω απ' αυτούς, του κόκκινου στρατού των απελευθερωμένων αγροτικών επαρχιών. Μα ποιά είναι η κατάσταση σ' αυτές τις επαρχίες; Τι είναι αυτά τα σοβιέτ;

Ακόμα και στη Ρωσία, όταν το 1905 και αρχές 1917 η πολιτική δύναμη του προλεταριάτου και του κόμματός του ήτανε πάρα πολύ μικρή, σοβιέτ επαναστατικά ήταν αδύνατο να υπάρξουν και να νοηθούνε δίχως μια γερή συμμετοχή και ολοένα πιο βαρύνουσα επιρροή του επαναστατικού προλεταριάτου μέσα σ' αυτά. Τα σοβιέτ ποτέ δεν βγήκανε σαν καθαρά χωριάτικες οργανώσεις. Και τα αγροτικά σοβιέτ της Ρωσίας, τότε μόνο πήρανε την ουσία του επαναστατικού σοβιετισμού, όταν με τον αρχικό τύπο "Σοβιέτ των αντιπροσώπων εργατών και στρατιωτών" η αγροτιά αγκαλιάστηκε κι άρχισε να μπολιάζεται από το προλεταριάτο των πόλεων. Τα κινέζικα σοβιέτ είναι αγροτικά, στα κέντρα των πόλεων το προλεταριάτο έπαθε με την εγκληματική στρατηγική μια ήττα, από την οποία σιγά-σιγά αναλαβαίνει. Ποιά είναι η κατάσταση του προλεταριάτου και του Κομμουνιστικού Κόμματος της Κίνας;

Στο μισοεπίσημο όργανο της Κ.Δ. "Imprekor" (και "Rundschan") βρήκαμε μέχρι σήμερα γενικές προπαγανδιστικές διατυπώσεις για την "τεράστια" ανάπτυξη του ΚΚΚ και μια φορά πληροφορηθήκαμε έναν αριθμό 190.000 μελών χωρικών και εργατών (αριθ. 38, γαλ. εκδ. 1932). Στο όργανο ωστόσο του Κινέζικου Κομμουνιστικού Κόμματος "Οικοδόμηση του Κόμματος" (3-3-31), δημοσιεύτηκε μια αναλυτική έκθεση από ηγέτη του Κόμματος. Το κύριο περιεχόμενό της το παίρνουμε από το περιοδικό της Γαλλικής Κομμουνιστικής Λίγκας (αριθμ. 36, 1932). Μας δίνει μια καταπληκτική αληθινά εικόνα. Μια έκθεση σταλμένη στο Παρίσι την ίδια εποχή από τους Κινέζους συντρόφους μας, που εργάζονται παράνομα, μας πληροφορεί:

Στο ανατολικό διαμέρισμα της Σαγκάης, που είναι το μεγαλύτερο βιομηχανικό και προλεταριακό κέντρο της Κίνας, μέλη το Κόμμα έχει μόνο σε ένα εργοστάσιο, 20 περίπου. Όταν όμως γίνεται συνέλευση έρχονται 5 μόνο. Ο δολοφονημένος από τον Τσανγκ-Κάι-Σεκ ηρωικός συνδικαλιστικός ηγέτης της Σαγκάης ο Σιανγκ-Σιου-Φα, στην έκθεση του προς την 4η Ολομέλεια της Κ.Ε. του Κόμματος (Γενάρης 1932) έγραφε:

"Το κόκκινο συνδικαλιστικό κίνημα έπαθε μεγάλες απώλειες και ζημιές, τα μέλη σ' όλη την χώρα ελαττωθήκανε σημαντικά. Παίρνοντας για παράδειγμα τη Σαγκάη, εξακριβώνω ότι τα μέλη στα κόκκινα συνδικάτα έπεσαν από 4.000 σε 1.000. Στη Σαγκάη δεν έχουμε καμιά επαφή με τους πολυάριθμους εργατικούς αγώνες. Είναι πάμπολλες απεργίες που δεν μπορούμε να τις διευθύνουμε".

Μα και στις άλλες βιομηχανικές πόλεις η κατάσταση του Κόμματος και των επαναστατικών συνδικάτων δεν είναι καλύτερη. Καμιά ένδειξη μέχρι σήμερα πως τα πράγματα αλλάξαν.

Η προαναφερόμενη έκθεση, που δημοσιεύτηκε στο όργανο

του Κόμματος, αναλύει την κατάσταση στις σοβιετικές επαρχίες. Όσο για την επιρροή του Κόμματος στις περιφέρειες τις σοβιετικές της εποχής εκείνης, Δυτικό Χουπέ και Χουνάν (στο αναμεταξύ έγιναν αλληλοδιάδοχες καταλήψεις και ανακαταλήψεις εδαφών τους από τους αντιδραστικούς και τους "κόκκινους" στρατηγούς) είναι χαρακτηριστικό ότι, επειδή η προπαγάνδα γινότανε δίχως σύστημα και πολύ περιορισμένα, οι μάζες θεωρούν "ότι το Κ.Κ. είναι απλώς ένα κάπως καλύτερο Κουομιντάγκ και σε πολλά μέρη σκέφτονται έτσι: αφού πρέπει κάπου να είναι υπήκοοι, λίγο τους ενδιαφέρει ποιο κόμμα θα κυβερνάει".

"Πολυάριθμοι ηγέτες του Κόμματος στις σοβιετικές περιφέρειες μένουνε κρυμμένοι κι απ' αυτά τα μέλη του Κόμματος. Τα μέλη του Κόμματος δεν ξέρουνε τι πράμα είναι το Κομμουνιστικό Κόμμα. Τον καιρό που άρχισαν να καταδιώκουνε την ομάδα του Βαν-Τιν-Βάι ("αναδιοργανωτές" του παλιού Κουομιντάγκ), απελπιστήκανε γιατί νομίζανε πως είχανε προσχωρήσει στο κόμμα των "αναδιοργανωτών". Οι υπεύθυνοι του Κόμματος λησμονάνε το Κόμμα. Εδώ και 3 με 4 μήνες δεν κάνουνε συνεδρίαση οι πυρήνες. Στις οργανώσεις τις μαζικές δεν υπάρχουνε φράξιες κομμουνιστικές.

Η πλειοψηφία των συντρόφων στα κόκκινα διαμερίσματα είναι διεφθαρμένοι, γίνονται γραφειοκράτες και έχουνε πάντα δεξιές τάσεις. Σκέφτονται πως, μια και καταλάβαμε την εξουσία, δεν έχουμε πια τίποτα να κάνουμε, και περνάνε τις μέρες τους γλεντώντας...

Οι υπεύθυνοι σύντροφοι της σοβιετικής κυβέρνησης δεν δίνουνε λύσεις στα άμεσα γενικά αιτήματα των μαζών. Ταυτόχρονα οι πλούσιοι χωρικοί κατέχουνε τα 2/3 από τις θέσεις μέσα στην κυβέρνηση. Η πλειοψηφία των επιτρόπων είναι

γραφειοκράτες κι έτσι οι μάζες δεν έχουνε εμπιστοσύνη στα σοβιέτ και φωνάζουνε τους επιτρόπους "κύριε", απaráλλαχτα σαν να μιλούσανε με τους παλιούς υπουργούς.

Συνέπεια από όλα αυτά είναι ότι οι μάζες δεν νοιώθουνε τα σοβιέτ στις κόκκινες επαρχίες, πολλά αντιδραστικά στοιχεία κρύβονται μέσα σ' αυτά, και τα σοβιέτ δεν μπορούνε να τους κάνουνε τίποτα" ("Οικοδόμηση του Κόμματος", 3-3-1931).

Η ίδια η σύνταξη της κομματικής αυτής εφημερίδας ανακοινώνει ότι στην περιφέρεια του Κιαγκσί έχουμε ανάλογα φαινόμενα. Όλος ο τύπος και μια εγκύκλιο της Εκτελεστικής παραπονιούνται ότι οι πλούσιοι χωρικοί, κι ακόμα οι μικροί τσιφλικάδες, μπαίνουνε μέσα στα σοβιέτ και στον κόκκινο στρατό, στα κυβερνητικά όργανα. Η γη μοιράζεται σε όφελος των πλούσιων χωρικών. Καμιά συνδικαλιστική οργάνωση των αγροτικών προλετάρων, φτωχών χωρικών και κούληδων. Τα σοβιέτ δεν ελέγχονται, διορίζονται, κττ, κττ. Η γραφειοκρατία της Κ.Δ. αποδίνει, όπως συνηθίζει, τα "λάθη" στους διάφορους αποδιοπομπαίους τράγους (η σειρά τελευταία εΐτανε στο Λι-Λι-Σίν). Κάνει χαρτοπόλεμο: "Κάτω η διαφθορά!", "Κάτω η γραφειοκρατία!!", κττ. Δεν καταλαβαίνει τη βαθύτερη αιτία των φαινομένων αυτών: τη φύση της αγροτιάς, που 'ναι ανίκανη να κάνει μονάχη της μια ανεξάρτητη πολιτική ενέργεια, κ' έτσι, εφόσο το προλεταριάτο της πόλης δεν την οδηγάει, ο χωριάτικος επαναστατικός κλεφτοπόλεμος γρήγορα εκφυλίζεται. Οι χωριάτες παρτιζάνοι με αληθινό ηρωισμό τσακίσανε μέχρι σήμερα εφτά στρατιές του Τσανγκ-Κάι-Σεκ, που ήτανε πολύ ανώτερές τους σε αριθμητική δύναμη και εφοδιασμό. Η αδυναμία του κυβερνητικού στρατού είναι οι διχογνωμίες των στρατηγών του, οι ανταρσίες των στρατιωτών, ενώ η δύναμη των παρτιζάνων βρίσκεται στην υποστήριξή τους από την αγροτιά. Σωστά η

κινέζικη αντιπολίτευση διαπίστωνε στην αρχή ότι ο πόλεμος των χωρικών παρτιζάνων είναι ένα συγγνό κατηγορητήριο ενάντια στα εγκλήματα της σταλινικής στρατηγικής κατά την πρώτη περίοδο της επανάστασης. Τότε ο κεντρισμός συνθηκολογούσε μπροστά στη μπουρζουαζία, τώρα μπροστά στην αγροτιά. Συγκεντρώνει την προσοχή του στον πόλεμο των χωρικών, διαλύει το Κόμμα μέσα στην παρδαλή αγροτική μάζα, εγκαταλείπει τη δουλειά μέσα στις πόλεις. Όμοια όπως τότε έκανε το προλεταριάτο να πιστέψει πως το αστικό Κουομιντάγκ θα το έσωζε, έτσι τώρα στρέφει τα βλέμματά του στους κόκκινους χωρικούς παρτιζάνους σαν μοναδικούς σωτήρες του. Μα η αγροτιά, όπως πάντοτε, έτσι και στην Κίνα τώρα, ακολουθάει στο τέλος ή τη μπουρζουαζία ή το προλεταριάτο.

Σε μια μεγάλη ιστορική στιγμή όπου η Κίνα ολάκαιρη βρίσκεται στο πόδι εξαιτίας της ιαπωνικής επιδρομής στη Μαντζουρία και δεν υπάρχει στρώμα του εργαζόμενου πληθυσμού - ούτε Κινέζος φοιτητής και διανοούμενος - που να μην εξεγείρεται για την πολιτική της "μη αντίστασης" του Κουομιντάγκ, το ΚΚΚ βρίσκεται σε αδυναμία να μπει επικεφαλής ενός παλλαϊκού επαναστατικού αντιιμπεριαλιστικού συναγερμού.

Τα γεγονότα της Μαντζουρίας είναι πραγματικά ένα καινούργιο δίδαγμα για κάθε κομμουνιστή που δεν κατάλαβε ακόμα, ότι στη σημερινή εποχή ένας μεγάλος εθνικοεπαναστατικός αναβρασμός μπορεί να σβήσει στις εξαρτημένες χώρες, άμα λείψει μια καλά οργανωμένη προλεταριακή πρωτοπορία, με επαναστατικό προλεταριακό προσανατολισμό, δίχως αστικοδημοκρατικές αυταπάτες.

Δίδαγμα για τους αδιαφώτιστους κομμουνιστές, όχι για τους αδιόρθωτους φτωχομεσαίους αντιιμπεριαλιστές της 3ης Ολομέλειάς μας.

4. Η "εργατοαγροτική" επανάσταση στην Ισπανία

"Εννοείται ότι η προλεταριακή επανάσταση είναι ταυτόχρονα και αγροτική επανάσταση. Αλλά μια αγροτική επανάσταση έξω από την προλεταριακή επανάσταση είναι αδύνατη στις σημερινές συνθήκες. Μπορούμε δικαιολογημένα να λέμε στους χωρικούς ότι σκοπός μας είναι να δημιουργήσουμε μια δημοκρατία εργατοαγροτική, όπως ονομάσαμε την κυβέρνηση της προλεταριακής δικτατορίας που βγήκε από την Οχτωβριανή Επανάσταση "Κυβέρνηση εργατών και χωρικών". Αλλά μ' αυτό δεν θέτουμε την εργατοαγροτική επανάσταση σε αντίθεση με την προλεταριακή. Ισα-ίσα το ενάντιο, τις ταυτίζουμε. Αυτή είναι η μόνη σωστή θέση του ζητήματος".

Λ. Τρότσκι, Η Ισπανική Επανάσταση και οι κίνδυνοί της, 9 Ιούνη 1931

Για την εξέλιξη της μεγάλης ισπανικής Επανάστασης του 1931 και τη θέση των κομμουνιστών μέσα σ' αυτή, έχει ιδιαίτερη ιστορική σημασία να γνωρίζουμε ότι και Ισπανοί κομμουνιστές σταθήκανε μέσα στο 4ο Παγκόσμιο Συνέδριο της Κ.Δ. που αποκρούσαν τη ζηνοβιεφική στρατηγική της "δημοκρατικής δικτατορίας". Στη συζήτηση τότε πήρε το λόγο εξ ονόματος της αντιπροσωπείας του Ισπανικού Κομμουνιστικού Κόμματος ο σύντροφος Αθεντέβο. Αμφισβήτησε ότι είναι δυνατό ανάμεσα στην αστική δικτατορία και στην προλεταριακή να σταθεί μια γέφυρα κάποιας "εργατοαγροτικής" κυβέρνησης. Τα πρακτικά του Συνεδρίου σημειώνουνε μόνο: "Ο ρήτορας αποκρούει την εργατική κυβέρνηση σαν μια ρεφορμιστική ουτοπία" (σ. 44).

Ωστόσο η αποσυνθετική επίδραση της πολιτικής εκείνης και της σταλινικής πολιτικής στην Κινέζικη Επανάσταση είχε τη

θλιβερή της εκδήλωση και μέσα στην ισπανική προλεταρική πρωτοπορία. Ανεξάρτητα κι από την κλασική μυωπία των στρατηγών της σταλινικής γραφειοκρατίας, που στα ορμητικά μαζικά κινήματα και προανακρούσματα της επανάστασης του Απρίλη δεν δίνανε "ούτε τη σπουδαιότητα μιας τοπικής απεργίας σ' άλλες καπιταλιστικές χώρες" (Μανουίλσκι), η ιδεολογική σύγχυση που είχε φέρει μέσα στους Ισπανούς κομμουνιστές ο σφαλερός στρατηγικός προσανατολισμός, έκανε ολοκληρωτικά ανίκανο το Κ.Κ. Ισπανίας να παίξει οποιοδήποτε ρόλο άξιο λόγου. Το κράτησε στην κατάσταση μιας ασήμαντης αίρεσης μέσα στην πιο θυελλώδη περίοδο των επαναστατικών εξελίξεων που γνώρισε ίσαμε τώρα η Ιβηρική Χερσόνησο.

Το ιδεολογικό χάος που είχε σκορπίσει ανάμεσα στους Ισπανούς κομμουνιστές ο σταλινικός προσανατολισμός, μας το περιγράφει η σταλινική διοίκηση του Κόμματος από την προεπαναστατική περίοδο:

"Ενώ μια ομάδα από συντρόφους, επηρεασμένη από την αναμφισβήτητη σπουδαιότητα των φεουδαλικών υπολειμμάτων στην οικονομία της χώρας (καμιά αγροτική μεταρρύθμιση δεν είχε γίνει στην Ισπανία) και από την πολιτική δύναμη των μισοφεουδαλικών κομμάτων και κλικών, αιχμαλωτισμένη από τον αστικό χαρακτήρα της επανάστασης που ήτανε στην ημερήσια διάταξη, είχε καταλήξει στο συμπέρασμα πως κινητήρια δύναμη της επανάστασης ήταν η μπουρζουαζία - αν και δεν το διατυπώνανε ανοιχτά -, άλλοι σύντροφοι υποτιμούσανε τη σημασία των φεουδαλικών υπολειμμάτων και δέχονταν πως ήρθε η ώρα της προλεταριακής επανάστασης".

Με τέτοιον ιδεολογικό οπλισμό μπήκανε οι Ισπανοί κομμουνιστές και ζήτησανε να επηρεάσουνε την πορεία της ισπανικής επανάστασης του 1931. Ήτανε φυσικό μ' όλη την

αυταπάρνηση τους η ηγεσία των επαναστατημένων εργατικών και χωρικών μαζών να περάσει στα χέρια των κομμάτων της μικροαστικής δημοκρατίας (σοσιαλιστές - δημοκράτες) και του αναρχοσυνδικαλισμού.

Όταν σε λίγο η επαναστατική δημοκρατική κυβέρνηση κι αργότερα οι κυβερνήσεις που βγήκαν ύστερ' από τη Συνταχτική Εθνοσυνέλευση, διαψεύσανε με τον πιο πανηγυρικό τρόπο τις δημαγωγικές ριζοσπαστικές υποσχέσεις των δημοκρατικών κομμάτων, που άρχισαν να συμβιβάζονται με την αντεπανάσταση και τις αντιδραστικές δυνάμεις του πεσμένου μαύρου καθεστώτος, όταν οι επαναστατημένες μάζες με μαχητικά απεργιακά κινήματα και αγροτικές εξεγέρσεις δεν ζητούσανε παρά μόνο μια διαφωτισμένη κι αποφασιστική κομμουνιστική πρωτοπορία που να τους δείξει τον ξεκάθαρο επαναστατικό προσανατολισμό και το δρόμο για το πέρασμα στην προλεταριακή επανάσταση (μόνη ικανή να αποτελειώσει και το αρχιτισμένο κ' εμποδισμένο έργο της αστικής επανάστασης), τότε οι ίδιοι ανίκανοι στρατηγοί της Κ.Δ. ήρθανε να σκορπίσουν ακόμα μεγαλύτερη σύγχυση στις γραμμές του ισπανικού κομμουνισμού. Η "Πράβντα" από τις 10 Μάη 1931 κιάλας χάραξε τον ίδιο κινέζικο δρόμο της καταστροφής και για την Ισπανία:

"Στην Ισπανία δε μπορεί να 'ναι το άμεσο καθήκον μας η σοσιαλιστική επανάσταση. Το πρώτο μας καθήκον είναι η εργατοαγροτική επανάσταση".

Έτσι, το ιδεολογικά ευνουχισμένο μικρό Κ.Κ. Ισπανίας, προσπαθώντας σήμερα με πολύ κόπο να βγει από τη χρόνια κρίση του και ν' αγκαλιάσει ένα μέρος από το μεγάλο μαζικό κύμα της ανταρσίας που ξεσηκώνει η μετεπαναστατική αντίδραση, είναι υποχρεωμένο, πριν ακόμα από την "εργατοαγροτική" επανάσταση του Στάλιν, ν' αντιμετωπίζει τον κίνδυνο του ισπανικού φασισμού

και να πληρώνει ακριβά τα στρατηγικά δώρα της κεντρικής ηγεσίας του.

**ΧΙ. ΤΟ ΙΛΑΡΟΤΡΑΓΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
"ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΔΙΧΤΑΤΟΡΙΑΣ" 1934.
(Το "λενινιστικό" πλοίο της αστικοδημοκρατικής
επανάστασης και η ρεβιζιονιστική αρματωσιά του)**

Αν εξετάσουμε τη "δημοκρατική διχτατορία" των Ελλήνων σταλινικών από την άποψη του προγράμματός της, η απόφαση της "6ης Ολομέλειάς" του μας παρουσιάζεται σαν ένα αξιοθρήνητο κακέκτυπο των κλασικών ντοκουμέντων του Κεντρισμού μέσα στην Κομμουνιστική Διεθνή. Προσπαθεί να μιμηθεί με χοντροκομμένο και παιδικίσιο τρόπο το θεωρητικό εκλεχτικισμό των προτύπων του, συνδυάζοντας τις πιο κατάφωρες σοσιαλδημοκρατικές αναθεωρήσεις του επαναστατικού μαρξισμού και της διδασκαλίας του Λένιν με άφθονη μαρξιστική φρασεολογία και ορθές διατυπώσεις, - την πιο γοερή άρνηση των κομμουνιστικών αρχών από τη μια μεριά με την πανηγυρική διακήρυξή τους από την άλλη. Έτσι, όποιος διαβάζει την απόφαση και τις επίσημες αναλυτικές επεξηγήσεις της, που δίνει το όργανο της Κ.Ε. μέσα σ' έναν αληθινό πληθωρισμό από γλωσσικούς και νοητικούς βαρβαρισμούς ("Ριζοσπάστης", 24, 25, 26 Γενάρη, "Συζήτηση μ' ένα απλό μέλος του Κόμματος"), τότε στέκει κατάπληχτος μπροστά στο θράσος που χρειάστηκε η σταλινική ομάδα για να εγκαταλείψει με τόση

τυμπανοκρουσία τις αρχές του κομμουνισμού, και τότε πάλι μένει εξίσου εμβρόντητος μη μπορώντας να εξηγήσει γιατί να παρουσιάζονται σαν ριζική στρατηγική στροφή οι ίδιες στοιχειώδεις κομμουνιστικές ιδέες. Και στο τέλος, άμα ο αναγνώστης είναι αιχμάλωτος του "κομματικού πατριωτισμού" και δεν τολμάει να εξετάσει βαθύτερα την ουσία του σταλινικού κεντρισμού, καταντάει στο αδιέξοδο, πέφτει κυριολεχτικά σε ιδεολογικό χάος. Αυτός όμως ακριβώς στάθηκε πάντοτε ο ειδικός ρόλος του Κεντρισμού μέσα στο διεθνικό επαναστατικό κίνημα: να αφοπλίζει και να κάνει ανίκανη την εργατική τάξη για τους ιστορικούς σκοπούς του επαναστατικού της κινήματος, σκορπίζοντας τη σύγχυση γύρω από τους σκοπούς αυτούς με την εκλεχτική προσπάθεια του συμβιβασμού δυο αντίθετων αρχών: του προλεταριακού επαναστατισμού, του Μαρξισμού από την μια μεριά, και του μικροαστικού επαναστατισμού, του Εθνικορεφορμισμού από την άλλη.

Η απόφαση και ο επίσημος ερμηνευτής της δεν διστάζουν να μας δώσουνε ακόμα και ένα γενικό σχήμα για τη... διαρκή επανάσταση! Να το:

"Οι δυο επαναστάσεις (αστικοδημοκρατική και προλεταριακή) αποτελούνε διάφορες φάσεις της ίδιας και ενιαίας επαναστατικής πορείας" (Ριζ." 25-1, σ.2). "Η επανάσταση (η αστικοδημοκρατική) δεν θα μπορέσει να λύσει τα επιταχτικά της καθήκοντα, χωρίς να προσβάλει την κεφαλαιοκρατική ατομική ιδιοκτησία, δίχως... εθnicoποίηση των μεγαλύτερων ελληνικών τραπεζών" (γιατί μόνον των πιστωτικών κι όχι και των άλλων βιομηχανικών, ναυτιλιακών, κλπ. μεγαλύτερων καπιταλιστικών επιχειρήσεων; - Π.Π.), (Αποφ., θέση 6η). "Ξεσηκώνοντας παλλαϊκή εξέγερση... κατά του ληστρικού ξένου κεφαλαίου, και όχι εννοείται μόνο ενάντια σ' αυτά" (άρα ενάντια και στα ντόπια

κεφάλαια - Π.Π.), (Ριζ., 24-1). "Η εργατοαγροτική κυβέρνηση (που θα βγει από την "αστικοδημοκρατική" επανάσταση - Π.Π.) πραγματοποιεί τα καθήκοντα της... Η κεφαλαιοκρατία θα διωχτεί από όλα τα διευθυντικά οικονομικά πόστα, μεταφορές, τράπεζες, κλπ (δηλαδή και λοιπές μεγάλες καπιταλιστικές επιχειρήσεις - Π.Π.). Το προλεταριάτο και η αγροτιά από την πρώτη μέρα της επανάστασης θα θίξουν τη μεγάλη ιδιοκτησία, τραστ, μεταφορές, κλπ...". Ταυτόχρονα... "θ' αρχίσουμε αμέσως να περνούμε ακριβώς στο μέτρο των δυνάμεών μας στη σοσιαλιστική επανάσταση (Λένιν)", (Ριζ., 25-1, σ.2).

Τέτοιο είναι το κεντριστικό καρούκευμα της σταλινικής απόφασης. Ανάμεσα της ξεπροβάλλουνε σποραδικά μερικές διατυπώσεις - βλέπετε, κάπου, μαζί με τα πολυσήμαντα "κλπ", και τα ίδια λόγια του Λένιν - που θυμίζουνε τη μαρξιστική "διαρκή επανάσταση", όπως αναλύθηκε θεωρητικά και ιστορικά πιο πάνω. Το ανύποπτο κομματικό μέλος νομίζει πως έχει εδώ μπροστά του τον τύπο της προλεταριακής επανάστασης που "αμέσως", "ταυτόχρονα", "από την πρώτη μέρα της", δηλαδή δίχως ενδιάμεσους σταθμούς, προχωρεί στα σοσιαλιστικά της καθήκοντα, λύνοντας "στο διάβα" της και τα "άλυτα αστικοδημοκρατικά" καθήκοντα.

Αλίμονο όμως! Πρόκειται για απλή "μαρξιστική" φωτοσκίαση που θα κάνει λιγότερο αποκρουστική την εικόνα της νέας αντιμαρξιστικής στρατηγικής. Πρόκειται για μια γελοιογραφία, από τις πιο κακοφτιαγμένες, της θεωρίας του Μαρξ και της στρατηγικής του Λένιν.

Την αληθινή εικόνα, την ουσία της απόφασης τη δίνει το κείμενό της κι ο επίσημος ερμηνευτής της με τρόπο αναμφίβολο και αφελέστατο. Τη δίνουμε αυτούσια, κι όποιος προλεταριακός επαναστάτης δεν εγνώρισε ακόμα την αντιφατικότητα σαν

εσωτερική λογική φύση των κεντριστικών ρευμάτων, ας την καμαρώσει ανάγλυφη στα παραπάνω και στα παρακάτω σταλινικά κείμενα:

Απόφαση: "Η επανάσταση στην Ελλάδα... θα έχει αστικοδημοκρατικό χαρακτήρα. Τα καθήκοντα... η γη στους χωρικούς, απελευθέρωση της χώρας από το ζυγό του ξένου κεφαλαίου, η απελευθέρωση των καταπιεζόμενων εθνοτήτων, αποτελούν προϋπόθεση ώστε η επανάσταση... να περάσει σε σοσιαλιστική".

"Ριζοσπάστης", 24 Γενάρη: "Δεν μπορούμε αυθαίρετα να κανονίζουμε τι επανάσταση θα κάνουμε. Το προλεταριάτο λοιπόν δεν μπορεί αυθαίρετα να... διακηρύξει πως θα προχωρήσει κατ' ευθείαν προς την προλεταριακή επανάσταση. Εφόσον τα καθήκοντα αυτά, εκμηδένιση φεουδαρχικών υπολειμμάτων, απαλλοτρίωση ξένου κεφαλαίου, κλπ, είναι αστικοδημοκρατικά... ο χαρακτήρας της επανάστασης είναι αστικοδημοκρατικός. - Ερώτηση: Γιατί τα καθήκοντα αυτά δεν θα μπορούσε να τα λύσει δίπλα στα δικά της η σοσιαλιστική προλεταριακή επανάσταση; Απάντηση: Χωρίς το παραμέρισμα των εμποδίων αυτών (σοβαρών φεουδαλικών υπολειμμάτων και της δράσης του ξένου κεφαλαίου), ο παρα-πέρα δρόμος μένει κλειστός".

"Ριζοσπάστης", 25 Γενάρη: "Χτυπώντας τον αρχαιομαρξισμό πέσαμε σε άλλο λάθος: υποστηρίξαμε ότι βρισκόμαστε μπροστά στην προλεταριακή επανάσταση. - Στην κρατική μορφή..., ενώ στη δημοκρατική επαναστατική διχτατορία η αντιπροσώπευση στα Σοβιέτ είναι η αυτή για τους εργάτες και για τους αγρότες, τώρα (με την προλεταριακή διχτατορία) το προλεταριάτο συγκεντρώνει στα χέρια του πιο στέρεα³⁷ (;) την εξουσία".

Είναι περιττό να ρωτήσουμε τους νέους ρηξικέλευθους στρατηγούς της ελληνικής επανάστασης από πού είναι "κλειστός"

ο σοσιαλιστικός δρόμος μιας επανάστασης, όταν αυτή "από την πρώτη μέρα της" κιόλας "έθιξε" τη μεγάλη ιδιωτική ιδιοκτησία γενικά και "έδωξε από όλα τα διευθυντικά οικονομικά πόστα" όχι μόνο τους γαιοκτήμονες μα και τους καπιταλιστές. Ούτε, αντίθετα, ποιός θα 'ταν ο ρόλος του ελληνικού προλεταριάτου, επαναστατικός ή μεταρρυθμιστικός, όταν γκρεμίζοντας τη μπουρζουαζία από την εξουσία, σχημάτιζε μια κυβέρνηση που θα 'βαζε για πρόγραμμα της την απαγόρευση να παρθούν άμεσα μέτρα κοινωνικοποίησης των καπιταλιστικών επιχειρήσεων, δηλαδή μέτρα σοσιαλιστικής επανάστασης, αλλά θα περιοριζότανε στην πιστή εφαρμογή των ομαδικών συμβολαίων εργασίας με τους οικονομικά κυρίαρχους καπιταλιστές. Είναι φανερό πως εδώ οι κούτβηδες της 6ης Ολομέλειας, ζωντανή διακωμώδηση της μαρξιστικής διαλεκτικής, ξαναμασάνε άκριτα σαν οικονομικό πρόγραμμα⁹⁸ κάποιου ενδιάμεσου πολιτικού καθεστώτος μεταξύ αστικής και προλεταριακής δημοκρατίας, μερικά κακοχωνεμένα στοιχεία της ΝΕΠ και άλλες τόσες παρεξηγήσεις τους από τα δοκιμαστικά μέτρα και ψηλαφήματα των μπολσεβίκων μέσα στο οικονομικό χάος της Ρωσίας κατά το πρώτο τρίμηνο ύστερ' από την Οχτωβριανή Επανάσταση (εργατικός έλεγχος).

Η ριζική όμως αναθεώρηση του κομμουνισμού από την 6η Ολομέλεια φανερώνεται ολοκάθαρα στην κρατική μορφή της "δημοκρατικής δικτατορίας". Δεν πρόκειται εδώ για μια περίοδο "δυσადικής εξουσίας", όπου η αστική τάξη κρατάει την κυβέρνηση με τα κόμματα της αστικής ή μικροαστικής δημοκρατίας, και τα επαναστατικά σοβιέτ εργατών, χωρικών και στρατιωτών διεκδικούνε την εξουσία ολάκαιρη, ενώ το επαναστατικό προλεταριάτο με το κόμμα του διεκδικεί βήμα προς βήμα μέσα στα σοβιέτ την πλειοψηφία από τα αντεπαναστατικά κόμματα της

μικροαστικής δημοκρατίας (ρωσική κερενσκιάδα Φλεβάρη - Οχτώβρη 1917). Εδώ η σταλινική Ολομέλεια μάς παρουσιάζει την αστική εξουσία καταλυμένη από μια παλλαϊκή επανάσταση, που έχει δώσει την εξουσία όλη στα σοβιέτ και που έχει καταλήξει σε μια κυβέρνηση "εργατοαγροτική". Οχι προλεταριακή διχτατορία, γιατί η αντιπροσώπευση στα σοβιέτ, δηλαδή στην εξουσία, στην κυβέρνηση, είναι "η αυτή" για τους εργάτες και για τους αγρότες γενικά, δηλαδή για τους "φτωχομεσαίους". Μια κοινή κυβέρνηση συνασπισμού του προλεταριακού επαναστατικού κόμματος με κάποιο ή κάποια πολιτικά κόμματα, αγροτικά, που θα 'χουμε "την αυτή" αντιπροσώπευση στην κυβέρνηση με το προλεταριακό. Γιατί βέβαια μόνον η προλεταριακή διχτατορία είναι η αποκλειστική άσκηση της πολιτικής εξουσίας από το επαναστατικό κόμμα του προλεταριάτου. Διαφορετικά η "δημοκρατική διχτατορία" δεν θα είχε καμιά διαφορά από την προλεταριακή, από την άποψη της κρατικής μορφής. Θα 'ταν απλώς μια μετονομασία της τελευταίας και όλη η νέα στρατηγική καθαρό λογοπαίγνιο.³⁹ Η λογική βάση της νέας σταλινικής στρατηγικής είναι ότι υπάρχουν ή μπορούν να υπάρξουν αγροτικά "επαναστατικά" κόμματα γενικά ή ειδικά στην Ελλάδα, που ν' ασκήσουνε μια κοινή αντικαπιταλιστική διχτατορία μαζί με το κόμμα του επαναστατικού προλεταριάτου. Εξω απ' αυτή, μια μόνο λογική βάση θα 'μενε: η αποκλειστική άσκηση της εξουσίας από το προλεταριακό κόμμα με τον περιορισμό του στις εντολές που θα του δίνει η πολιτικά συγκυρίαρχη μέσα στα σοβιέτ μικρομπουρζουαζία. Και οι δυο λύσεις ισοδυναμούνε με οριστική εγκατάλειψη του σοσιαλιστικού προγράμματος από το κόμμα του προλεταριάτου και μετατροπή του από κόμμα της κοινωνικής επανάστασης σε "εργατοαγροτικό" κόμμα της μικροαστικής μεταρρύθμισης.

Η ιδέα μιας οποιαδήποτε εξουσίας που να την ασκεί το προλεταριάτο έχοντας "την αυτή" εκπροσώπηση με την αγροτική μικρομπουρζουαζία μέσα στα όργανα της εξουσίας είναι απλή και καθαρή άρνηση των βάσεων του μαρξισμού, της πείρας από τη Ρωσική Επανάσταση και της διδασκαλίας του Λένιν. Ενισχύει όλες τις συντηρητικές τάσεις μέσα στο κίνημα και κλείνει μέσα της όλες τις προϋποθέσεις όχι για την "παραπέρα μετατροπή σε σοσιαλιστική επανάσταση", αλλά ίσα-ίσα για την ήττα της ελληνικής επανάστασης, όμοια με την κινέζικη, τη γερμανική, την ισπανική.

Η βαθμιαία κατάκτηση της αγροτικής μικρομπουρζουαζίας υπέρ των σοσιαλιστικών σκοπών του προλεταριάτου κάτω από ένα τέτοιο πολιτικό καθεστώς μοιρασμένης "στα αυτά μερίδια" διταξικής συγκυριαρχίας, είναι θεωρητικά και ιστορικά αποδεδειγμένη καθαρή ουτοπία. Τα πολυάριθμα μισοπρολεταριακά και μικροαστικά στρώματα του εργαζόμενου πληθυσμού, που ακολουθάνε τη μπουρζουαζία και τα κόμματα της μικροαστικής δημοκρατίας ("αριστερά αγροτικά" και μεταρρυθμιστικά κόμματα κάθε απόχρωσης), δεν πιστεύουν στην ίδια τους τη δύναμη ούτε στη δύναμη του προλεταριάτου, ούτε βλέπουν πως είναι δυνατό σε βάρος των απαλλοτριωμένων εκμεταλλευτών να ικανοποιήσουν τις πιο άμεσες ζωτικές τους ανάγκες. Τα στρώματα αυτά των εργαζόμενων και εκμεταλλευόμενων αποτελούνε για τη συνειδητή πρωτοπορία του προλεταριάτου συμμάχους. Αυτούς όμως τους συμμάχους ένα μέσο μόνο υπάρχει να τους κατακτήσει οριστικά το προλεταριάτο: η κρατική εξουσία της προλεταριακής διχτατορίας που θα 'χει τσακίσει την οικονομική εξουσία της μπουρζουαζίας.

Και τις μάζες αυτές μπορεί να τις τραβήξει με το μέρος του το προλεταριάτο, "γιατί σε οποιαδήποτε καπιταλιστική χώρα η

δύναμή του είναι ασύγκριτα πιο μεγάλη από τον αριθμό του" (Λένιν), που τόσο πολύ στηρίζει στη μικρότητά του τη νέα στρατηγική της η 6η Ολομέλεια. Το προλεταριάτο κρατάει στα χέρια του το κέντρο και τα νεύρα ολάκαιρου του οικονομικού συστήματος του καπιταλισμού. Ταυτόχρονα, αυτό μονάχα είναι που κάτω από το καπιταλιστικό σύστημα εκφράζει οικονομικά και πολιτικά τα αληθινά συμφέροντα της μέγιστης πλειοψηφίας των εργαζομένων.⁴⁰

Όπως βλέπει ο καθένας, δεν κάνουμε εδώ ατομική ψυχολογία ούτε αισθηματολογία. Μιλάμε μόνο για την εσωτερική λογική που κλείνει μέσα της η νέα στρατηγική. Δεν ισχυριζόμαστε πως η απόφαση προτείνει απλά και καθαρά μια συμμαχική κυβέρνηση των κομμουνιστών με τους αγροτιστές στην Ελλάδα. Οι αντιδραστικοί χαρακτήρες της απόφασης δεν βγαίνουν από ενσυνείδητες προθέσεις οποιουδήποτε μέλους της 6ης Ολομέλειας. Αντίθετα, σειρά ολάκαιρη από παραγράφους της απόφασης και των επίσημων επεξηγηματικών άρθρων μαρτυράνε για τις πιο λαμπρές προθέσεις των συγγραφέων. Ο ρόλος ο αντιδραστικός που προορίζεται να παίξει αναπότρεπτα η απόφαση αυτή είναι συνέπεια της εσωτερικής λογικής της. Κι αυτό είναι χίλιες φορές πιο επικίνδυνο από τις πιο κακές υποκειμενικές προθέσεις.

Η σταλινική απόφαση νομίζει πως σκεπάζει το βαθύτερο αντιδραστικό χαρακτήρα του νέου "αστικοδημοκρατικού" προσανατολισμού, συνδυάζοντάς τον με τον τύπο των σοβιέτ. Ξεχνάει μόνο πως στη Ρωσική Επανάσταση που μας πρωτόδωσε αυτή τη μορφή κρατικής εξουσίας, τα σοβιέτ, όσον καιρό μέσα σ' αυτά το προλεταριάτο είχε "την αυτή" εκπροσώπηση με τους χωρικούς, όχι μόνο δεν είχαν ανατρέψει την αστική εξουσία, αλλά "θεληματικά ήταν όργανά της" όπως εκφράζεται ο Λένιν, και ότι

αντίθετα, τότε μονάχα τα ρωσικά σοβιέτ πήρανε ολοκληρωτικά την εξουσία στα χέρια τους και διώξαν από την κυβέρνηση την μπουρζουαζία, όταν και μέσα τους επικράτησε οριστικά το προλεταριάτο και εγκαθίδρυσε, με βάση τα σοβιέτ, την ταξική του διχτατορία, που δεν γνωρίζει και δεν μπορεί να γνωρίζει καμιά "ίση μοιρασιά" της εξουσίας με τη μικρομπουρζουαζία, αλλά στηρίζεται, και συνταγματικά - τυπικά ακόμα, στην αποκλειστική ηγεμονία της μοναδικής επαναστατικής τάξης (με εξασφάλιση της αποφασιστικής βαρύτητας υπέρ του προλεταριάτου στον καθορισμό των αναλογιών αντιπροσώπευσης στα κρατικά όργανα):

"Ο διευθυντικός ρόλος που έπαιξε το βιομηχανικό προλεταριάτο των πόλεων μέσα σ' όλη την επανάσταση, σαν πιότερα συγκεντρωμένο, οργανωμένο, διαφωτισμένο και χαλυβδωμένο στον αγώνα τμήμα των εργαζόμενων μαζών, φανερώθηκε τόσο στη γένεση των ίδιων των Συμβουλίων (Σοβιέτ) όσο και σ' όλη την πορεία της μετατροπής τους σε όργανα διακυβέρνησης. Αυτό βρίσκει την έκφραση του στο Σοβιετικό μας Σύνταγμα που παραχωρεί στο βιομηχανικό προλεταριάτο ορισμένα προνόμια, συγκριτικά με τις πολύ πιο διασκορπισμένες μικροαστικές μάζες του χωριού": (Πρόγραμμα του Ρωσικού Κόμματος, αριθμ. 7, Γενική Πολιτική).

Είναι καταπληχτικό ότι μισή γενεά ύστερ' από την κοσμοϊστορική πείρα της Ρωσικής Επανάστασης, είναι κανείς υποχρεωμένος να υπενθυμίσει στις επίσημες διοικήσεις εθνικών τμημάτων της Κ.Δ. την ακαταμάχητη ιστορική δικαιολόγηση, τη φύση της προλεταριακής διχτατορίας και τη θέση της αγροτικής μικρομπουρζουαζίας μέσα στο σοβιετικό σύστημα.

"Αντίθετα με την αστική δημοκρατία που κρύβει τον ταξικό χαρακτήρα του κράτους, η σοβιετική εξουσία αναγνωρίζει

ανοιχτά ότι κάθε κράτος θα έχει αναπότρεπτα έναν ταξικό χαρακτήρα όσον καιρό δεν θα έχει εξαφανιστεί η διαίρεση της κοινωνίας σε τάξεις και, μαζί μ' αυτή, δεν θα 'χει εξαφανιστεί κάθε κρατική εξουσία. Ο σοσιαλιστικός χαρακτήρας της σοβιετικής δημοκρατίας, δηλαδή ο προλεταριακός της χαρακτήρας (η υπογράμμιση του ίδιου του Λένιν) στη συγκεκριμένη του εφαρμογή, βρίσκεται στο ότι: πρώτο, εκλογείς είναι όλες οι εργαζόμενες και εκμεταλλευόμενες μάζες, η μπουρζουαζία στερήθηκε το δικαίωμα της ψήφου. Δεύτερο, ότι όλες οι γραφειοκρατικές διατυπώσεις και οι εκλογικοί περιορισμοί εξαφανίζονται, οι μάζες καθαρίζουνε μόνες τους τον κανονισμό και τη χρονολογία των εκλογών, και μπορούν όποτε θελήσουν ν' ανακαλέσουν τους αντιπροσώπους τους. Τρίτο, ότι τότε έχουμε την καλύτερη μαζική οργάνωση της πρωτοπορίας των εργαζομένων... Ετσι για πρώτη φορά στον κόσμο τα πράματα οργανώνονται με τρόπο τέτοιο που όλος ο πληθυσμός μαθαίνει κι αρχίζει να κυβερνάει ο ίδιος".

"Η αγροτιά, όπως κάθε μικρομπουρζουαζία γενικά, παίρνει, κάτω από τη διχτατορία του προλεταριάτου, μια ενδιάμεση θέση. Από τη μια μεριά, αυτή είναι η σημαντική μάζα των εργαζομένων που έχουνε συμφέρο να ελευθερωθούν από το γαιοκτήμονα και τον καπιταλιστή. Από την άλλη, αυτοί είναι οι μικροεργοδότες, ιδιοκτήτες και έμποροι. Μια τέτοια οικονομική κατάσταση προκαλεί μοιραία αμφιταλαντεύσεις ανάμεσα στο προλεταριάτο και στη μπουρζουαζία. Και όταν οι δυο αυτοί παλαίβουνε με λύσσα και όλες οι κοινωνικές σχέσεις αλλάζουν απότομα, φυσικό είναι οι χωρικοί και οι μικροαστοί, που είναι πιο πολύ προσκολλημένοι στην παράδοση και στη ρουτίνα, να στέκουνε στην αβεβαιότητα και στη δυσπιστία, να μην είναι σίγουροι, και να τάσσονται τότε με το ένα μέρος και τότε με το άλλο".

"Η δικτατορία του προλεταριάτου είναι, με την πιο απόλυτη και την πιο αλύπητη μορφή, πόλεμος μιας νέας τάξης ενάντια σ' ένα πιο δυνατό εχθρό, ενάντια στη μπουρζουαζία: πραγματικά, η αντίσταση του εχθρού αυτού δεκαπλασιάζεται από την ίδια την ανατροπή του, και η δύναμή του αποτελείται όχι μόνο από τη δύναμη του διεθνικού κεφαλαίου, από τη στερεότητα των διεθνικών σχέσεων της μπουρζουαζίας, μα και από τη δύναμη της συνήθειας, από τη δύναμη της μικρής παραγωγής... Γιατί μένει ακόμα σ' αυτή τη γη, για δυστυχία μας, μια πολύ πολύ μεγάλη αναλογία μικρής παραγωγής. Λοιπόν, η μικρή παραγωγή γεννάει τον καπιταλισμό και τη μπουρζουαζία διαρκώς, κάθε μέρα, κάθε ώρα, με μια διαδικασία αυτόματη και καθολική" (Οι υπογραμμίσεις του Λένιν).

"Για να μπορέσει το προλεταριάτο να τραβήξει πίσω του τους χωρικούς και τα μικροαστικά στρώματα γενικά, χρειάζεται η δικτατορία του προλεταριάτου, η εξουσία μιας τάξης ισχυρής με την οργάνωση και την πειθαρχία της, μιας τάξης που να επωφελείται όλες τις κατακτήσεις του πολιτισμού, της επιστήμης και της τεχνικής των καπιταλιστών, να συγγενεύει με τη νοοτροπία κάθε εργαζόμενου, ν' απολαμβάνει ένα αδιαμφισβήτητο κύρος στα μάτια των εργαζόμενων του χωριού ή των μικροπαραγωγών που είναι διασπαρμένοι, λιγότερο αναπτυγμένοι, λιγότερο σταθεροί στη πολιτική".

"Η τάξη που πήρε την πολιτική εξουσία, την πήρε έχοντας συνείδηση πως την έπαιρνε μόνη αυτή. Αυτή είναι η βαθύτερη ουσία της δικτατορίας του προλεταριάτου. Αυτή η αντίληψη τότε μονάχα έχει μια έννοια, όταν μια τάξη ξέρει ότι παίρνει αυτή μόνη την πολιτική εξουσία, όταν δεν αυταπατάται και δεν εξαπατά τους άλλους μιλώντας για μια εξουσία "εθνική και εκλεγμένη από όλο το λαό".

"Η δικτατορία του προλεταριάτου είναι η ειδική μορφή (δηλαδή δεν υπάρχει καμιά άλλη αυτού του είδους δικτατορία - Π.Π.) μιας συμμαχίας ταξικής του προλεταριάτου, πρωτοπορίας των εργαζομένων, με τα πολυάριθμα εργαζόμενα μη προλεταριακά στρώματα (μικρομπουρζουαζία, μικροϊδιοκτήτες, αγρότες, διανοούμενοι κλπ), συμμαχία που κατευθύνεται ενάντια στο κεφάλαιο με σκοπό να το κατανικήσει ολοκληρωτικά, να τσακίσει κάθε αντίσταση της μπουρζουαζίας, κάθε απόπειρα της να παλινорθωθεί: με σκοπό την εγκαθίδρυση του Σοσιαλισμού. Είναι η συμμαχία των αποφασισμένων οπαδών του Σοσιαλισμού με τους δισταχτικούς και πολλές φορές "ουδέτερους" συμμάχους".

(Ν. Λένιν, πρόγραμμα ΚΚΡ 1919 - Τα σημερινά καθήκοντα της σοβιετικής εξουσίας - Λόγος του στο Πανρωσικό Συνέδριο των εργατών μεταφοράς - Παιδική αρρώστια του κομμουνισμού - Πρόλογος στο λόγο του: Πως εξαπατούνε τον λαό με τα συνθήματα της ελευθερίας και της ισότητας - Οικονομία και πολιτική στην εποχή της δικτατορίας του προλεταριάτου).

Είναι φανερό πως περισσότερο από κάθε τι άλλο η απόφαση της σταλινικής Ολομέλειας είναι απάρνηση του "λενινισμού", όπου λέει πως στηρίζεται.

Είναι κλασική η αποτυχία του συντάχτη και επίσημου ερμηνευτή της απόφασης στην προσπάθεια του να σκεπάσει τη ριζική αντίθεσή της με ό,τι πιο θεμελιακό εδίδεξε ίσαμε τώρα ο Επαναστατικός Μαρξισμός και η ιστορική πείρα. Ο Λένιν μέσα στο ντοκουμέντο αυτό του ελληνικού Κεντρισμού μεταμορφώνεται στο αντίθετό του, από προλεταριακός επαναστάτης παρουσιάζεται σαν μεταμφιεσμένος με "μαρξιστικά" μπιχλιμπίδια ναρόντικος και σοσιαλεπαναστάτης. Το αλύγιστο *principe* του έγινε εκλεχτικό κράμα από θεωρητικά

αποδιαλεγοῦδια, ο επαναστατικός ρεαλισμός του πολιτικάντικος ελιγμός και η σταθερή "τάση του προς τον σκοπό" έγινε "ρομαντισμός". Την καρπερή επιστήμη του την αντικατέστησε το στείρο αναμάσημα ευαγγελικών περικοπών, το θησαυρό της μετριόφρονης σοφίας του η κούφια "κομμουνιστική μεγαλαυχία" που τα ξέρει όλα μα δεν ξέρει τίποτα και που τόσο την είχε στηλιτεύσει στα χρόνια του ο Λένιν. Η ταξική ξαστεριά εκτοπίστηκε από τερατουργηματικά εργατοφτωχομεσαία αμαλλάματα, η αποφασιστικότητα έγινε δισταγμός και η επαναστατική αδιαλλαξία συμβιβασμός, ο ταχτικός συμβιβασμός αρχή και η αρχή νεκρό δόγμα, το κόκκινο αστέρι της προλεταριακής επανάστασης θαμπός γαλαξίας και ο Σκοπός της τωρινής περιόδου αόριστη μουσική του μέλλοντος. Ο Λένιν Κάμενεφ κι ο Μαρξ Λουί Μπλάν!...

Συμπέρασμα:

Με το "πρόγραμμα" που βάλανε στην "επικείμενη ελληνική δημοκρατική επανάσταση και διχτατορία" οι ήρωες της 6ης Ολομέλειας δεν προσπαθήσανε μόνο να "ξετινάξουνε" τον "αντιλενινισμό" της μαρξιστικής αριστεράς. Θελήσανε να ασκήσουνε την πνευματική τους πρωτοβουλία και στο πεδίο των πιο τολμηρών θεωρητικών σκέψεων. Οππορτουνιστικούς αδάμαντες πρώτου μεγέθους χρωστάμε σ' αυτή την πρωτοβουλία. Οι "θεωρητικοί" της σταλινικής γραφειοκρατίας στην Ελλάδα είναι "επαναστατικοί" μόνο κατά το μέτρο που αναδημοσιεύουνε στα όργανα τους αυτούσιες παραθέσεις από μαρξιστικά και λενινικά έργα. Όπου ριψοκινδυνεύουνε να βάλουνε σε κίνηση τη δική τους σκέψη, δεν καταφέρνουνε να σκαρώσουνε παρά μόνο χοντροκομμένες αντιμαρξιστικές ανοησίες. Όλο το περιεχόμενο της απόφασης τους και οι αναλύσεις που της κάνουνε με τις εξηγητικές διατριβές τους, αποδείχνουνε πως

στην αντιμετώπιση των πιο βασικών προβλημάτων του επαναστατικού μας κινήματος σκάβουμε μονάχοι το θεωρητικό τους λάκκο. Η πράξη αυτού του κινήματος θ' ανοίξει οριστικά, με αναπότρεπτη αναγκαιότητα, και τον πολιτικό τους τάφο.

Τα ράκη της μαρξιστικής και λενινικής φρασεολογίας, που διανθίζουν την απόφαση της 6ης Ολομέλειας, με πολλή δυσκολία κατορθώνουν να παίξουν τον ίδιο ρόλο που αριστοτεχνικά τότε χαρακτήρισε ο θεωρητικός της διαρκούς επανάστασης στην κριτική του για το μπουχαρινοσταλινικό κεντριστικό πρόγραμμα του 6ου Παγκόσμιου Συνεδρίου της Κ.Δ.:

"Είναι σαν ένα πλοίο που, εφοδιασμένο με άφθονα μαρξιστικά μηχανήματα και μηχανισμούς, έχει τα πανιά του ανοιχτά σ' όλους τους ρεβιζιονιστικούς και ρεφορμιστικούς ανέμους. Όποιος χρησιμοποίησε την πείρα των τελευταίων δεκαετιών και γνώρισε την ισχυρή διαλεχτική αλληλεξάρτηση ανάμεσα στην πάλη των τάξεων και στα κομματικά προγράμματα, αυτός θα μας καταλάβει όταν λέμε ότι η καινούρια ρεβιζιονιστική αρματωσιά μπορεί να εκμηδενίσει όλη την λειτουργία των ασφαλιστικών δικλείδων και μηχανισμών του μαρξισμού και λενινισμού" (L. Trotsky, L' Internationale Communiste apres Lenine, Paris 1930, p. 116).

Με μόνη τη διαφορά πως η ελληνική αρματωσιά του κεντριστικού προγράμματος, όπως μας την έδωσε η 6η Ολομέλεια της Κ.Ε. του ΚΚΕ με τις ασειότατα χοντροκομμένες αντιφάσεις της, δεν είναι καν από πανιά, μα από τσιγαρόχαρτο. Φτάνει ένα ελαφρό φύσημα της μαρξιστικής κριτικής για να ξεσχιστεί και έτσι ν' απογυμνώσει τους κούτβηδες μας από τη "λενινιστική" λεοντή τους.

XII. ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΟΥΝ ΟΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΕΣ ΟΤΑΝ ΠΑΡΟΥΝΕ ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (Το άμεσο πρόγραμμα της σοσιαλιστικής επανάστασης στην Ελλάδα)

Στο κεντριστικό κομφούζιο των σταλινικών η μαρξιστική αριστερά οφείλει ν' αντιτάξει ένα άμεσο πρόγραμμα της ελληνικής προλεταριακής επανάστασης.

Να μιλήσουμε με τη γλώσσα της κομμουνιστικής αλήθειας και ευθύτητας, που τη νιώθει κάθε εργάτης, κάθε εργαζόμενος χωρικός και κάθε βιοπαλαιστής. Ένα πρόγραμμα πραγματικά δίχως ρομαντισμούς. Ρεαλιστικό και βασισμένο στην επιστημονική μαρξιστική ανάλυση των διεθνικών και εθνικών συνθηκών. Ένα πρόγραμμα που να δείχνει στην προλεταριακή πρωτοπορία το μοναδικό κ' έξω από αντιδραστικές "εργατοφτωχομεσαίες" ουτοπίες δρόμο για να κατακτήσουμε στην Ελλάδα την υποστήριξη των φτωχών χωρικών και την ευμενή τουλάχιστο ουδετερότητα των μεσαίων στο γκρέμισμα της μπουρζουαζίας, κ' ύστερα τη συμμετοχή τους στην πάλη για το σοσιαλισμό. Δηλαδή ένα πρόγραμμα που να περιλαμβάνει μια σειρά από καλά μελετημένα αποφασιστικά μέτρα, που μπορούν να βγάλουν αμέσως και δίχως αναβολή τις εργαζόμενες λαϊκές μάζες από τη σημερινή αθλιότητα και από την καταστροφή.

1. Άμεση απαλλοτρίωση δίχως αποζημίωση σε όλα τα

μεγάλα εργοστάσια, μεγάλες βιομηχανικές, ναυτιλιακές και μεταφορικές επιχειρήσεις - κοινωνικοποίηση της βιομηχανίας, της ναυτιλίας, της μεταφοράς. Άμεση απαλλοτρίωση σε όλες τις τράπεζες δίχως εξαίρεση, συνένωσή τους σε μια Κρατική Τράπεζα - κοινωνικοποίηση της πίστης.

2. Άμεση απαλλοτρίωση στις μεγάλες εμπορικές επιχειρήσεις, καταστήματα και αποθήκες. Δημιουργία, με τη βοήθεια του σοσιαλιστικού κράτους, πολύ ισχυρών συνεταιρισμών κατανάλωσης που θα οργανώσουν σε πλατειά κλίμακα το φτηνό εφοδιασμό όλου του εργαζόμενου πληθυσμού με τρόφιμα, ρούχα, υποδήματα και με κάθε είδος καθημερινής χρήσης, κ' έτσι αυτός θα απαλλαχτεί από τα νύχια του εμπορομεσιτικού παράσιτου.

3. Άμεση καθιέρωση του εφτάωρου με ίσο μεροκάματο για όλους τους εργάτες, άμεση καθιέρωση του εξαώρου στις εξορυχτικές και όλες τις ανθυγιεινές εργασίες και για τους νέους. Ειδική φροντίδα για την εργαζόμενη γυναίκα. Με βάση τους διαθέσιμους πόρους μας, ύψωση των μισθών, απόλυτα δυνατή, για τους εργάτες σε όλους ανεξαιρέτα τους κλάδους και για όλους τους κατώτερους υπάλληλους, για ν' ανέβει έτσι η αγοραστική δύναμη των μαζών και να γίνει δυνατή γι' αυτές μια ζωή διαφορετική από κείνη που ζούνε με το σημερινό σύστημα. Απορρόφηση γοργή των ανέργων από την παραγωγή με την ελάττωση του εργάσιμου χρόνου και με μεγάλης αχτίνας δημόσια έργα.

4. Από κανέναν καλλιεργητή δε θ' αφαιρεθεί η γη που καλλιεργεί. Ανακήρυξη όλης της γης σε εθνικό χτήμα και παραχώρηση της χρήσης της στους καλλιεργητές δωρεάν για την παραγωγή. Απαλλοτρίωση δίχως αποζημίωση στα υπολειπόμενα μεγάλα αγροκτήματα σ' όποιον κι αν ανήκουνε και στις περιπτώσεις

εχτάσεις των πλουσιότερων χωρικών. Διανομή τους για καλλιέργεια, διατήρηση των χτημάτων στην κατοχή των μισοπρολετάρων, φτωχών χωρικών και των μεσαίων, όσων τα καλλιεργούνε μόνοι ή με την οικογένεια τους. Αφαίρεση της γης από κείνους που την εκμεταλλεύονται με ξένη μόνο εργασία. Απαλλαγή όλων των εργαζόμενων στα χωριά από κάθε σημερινό φορολογικό βάρος, τόκους, ενοίκια, χρέη, κλπ, καθιέρωση ενός απλού φόρου σε είδος πάνω στο περίσσειμα ύστερ' από την αφαίρεση του ποσού που χρειάζεται για την καλή συντήρηση της οικογένειας του καλλιεργητή, και του χτήματος, φόρου που θα καθορίζεται προοδευτικά από τα εργατικά και αγροτικά συμβούλια των χωριών απαρτισμένα από αγροτικούς προλετάρους, μισοπρολετάρους, φτωχούς χωρικούς και μεσαίους, όσους δεν θα εκμεταλλεύονται ξένη εργασία. Δωρεάν παραχώρηση της χρήσης όλων των εθνικών, κοινοτικών, κ.ά. μεγάλων χτημάτων, λειβαδιών, δασών, υδρονομικών έργων, κλπ. Συστηματική βοήθεια του σοβιετικού κράτους για την ιδιαίτερη οργάνωση των μισοπρολετάρων και φτωχών χωρικών.

5. Διατήρηση των μοντέρνων, ιδιωτικών και άλλων μεγάλων αγροτικών επιχειρήσεων, αλυκών, δασικών, βιομηχανικής κατεργασίας αγροτικών προϊόντων κλπ. που θα υπάρχουνε στη χώρα, μαζί με όλο τους τον τεχνικό εφοδιασμό, μετατροπή τους σε πρότυπες σοβιετικές επιχειρήσεις. Συστηματικός προσανατολισμός της αγροτικής πολιτικής του σοβιετικού κράτους προς την υποβοήθηση των οργανώσεων (σοβιετικές αγροτικές επιχειρήσεις, συνεταιρισμοί αγροτικής παραγωγής, κλπ.) που, με τον καλύτερο τεχνικό εφοδιασμό, τη διάδοση των αγρονομικών γνώσεων και το ζωντανό παράδειγμα της κολλεχτιβιστικής παραγωγής θα πείσουνε το φτωχό και μεσαίο χωρικό για την υπεροχή της μεγάλης κολλεχτιβιστικής

καλλιέργειας, που θ' ανυψώσει το υλικό και πολιτιστικό επίπεδο του αγροτικού πληθυσμού.

6. Καθιέρωση μιας καλά μελετημένης κοινωνικής πολιτικής που θα περιλαμβάνει όλα τα στρώματα του εργαζόμενου λαού ανάλογα με τις ανάγκες τους, άρρωστους, ανάπηρους, ανίκανους για εργασία, θύματα πολέμου, γέροντες, παιδιά, έγκυες γυναίκες. Ούτε μια πεντάρα επιβάρυνση των εργαζομένων στις εισφορές. Όλα τα έξοδα για την κοινωνική πολιτική θα τα καταβάλουν οι επιχειρήσεις και ο προϋπολογισμός της σοβιετικής δημοκρατίας.

7. Άμεση εγκατάλειψη της αστικής δημοτικής και κοινωνικής πολιτικής. Δωρεάν φως, νερό, φωταέριο, ηλεκτρικό ρεύμα για τα φτωχά στρώματα του πληθυσμού. Εισιτήρια δωρεάν γι' αυτά στα τραμ, σιδηροδρόμους, πλοία. Εθνικοποίηση και δημοτικοποίηση στις μεγάλες κατοικίες και στον περίσσιο κατοικήσιμο χώρο, παραχώρηση της χρήσης τους στους εργαζόμενους δωρεάν ή με φτηνά ενοίκια καθορισμένα από τα εργατικά σοβιέτ ανάλογα με τα διαθέσιμα μέσα, και επιστασία των κατοικιών από τις οργανώσεις των εργαζομένων, νέες εργατικές συνοικίες και πόλεις υγιεινές και άνετες, κλπ.

8. Η εκκλησία υπόθεση ιδιωτική του κάθε πολίτη, καμιά σχέση με το εργατικό κράτος. Προσανατολισμός της πολιτικής του εργατικού κράτους προς την απελευθέρωση των εργαζόμενων από το ζυγό των θρησκευτικών προλήψεων, δίχως διοικητική πίεση και προσβολή του αισθήματος των πιστών, αλλά με συστηματική εκλαΐκευση των φώτων της επιστήμης και αντιθρησκευτική μόρφωση των μαζών. Εισαγωγή της καθολικής, υποχρεωτικής πολυτεχνικής εκπαίδευσης για τους νέους και των δύο φύλων ίσαμε το 17ο έτος δωρεάν (παιδαγωγική σύνθεση της θεωρητικής μόρφωσης με τις βασικές μορφές των διάφορων παραγωγικών εργασιών). Ολοκληρωτική πραγματοποίηση του

ενιαίου σχολείου εργασίας. Τα ανώτερα εκπαιδευτήρια προσιτά και δωρεάν στους νέους πάνω από 17 χρόνων που θέλουν να σπουδάσουν, σε συνδυασμό με τη γενική πολυτεχνική τους μόρφωση. Οι θησαυροί της τέχνης προσιτοί σε όλους τους εργαζόμενους. Πλατεία παραχώρηση υλικής δυνατότητας για την καλλιέργεια του αφανούς ταλέντου και της ιδιοφυίας που χάνονται κάτω από το καθεστώς του πνευματικού μονοπωλίου της πλουτοκρατίας, κλπ.

9. Απόλυτη ισοπολιτεία και αυτοδιάθεση όλων των εθνικών μειονοτήτων που ζούνε στη χώρα, από κάθε άποψη, πολιτική, γλωσσική, εκπαιδευτική και πολιτιστική γενικά.

10. Εφαρμογή ενός επαναστατικού προλεταριακού προγράμματος οικονομικού και δημοσιονομικού. Αυτό θα μπορεί σίγουρα να εξοικονομήσει δισεκατομμύρια, για να διατεθούν στην πραγματοποίηση της μισθολογικής και κοινωνικής πολιτικής μας και στη βαθμιαία ανάπτυξη της παραγωγής πάνω σε σοσιαλιστικές βάσεις:

α) Κατάργηση του εξωτερικού χρέους και κάθε πληρωμής από χρέη στο ξένο κεφάλαιο,

β) Κατάργηση κάθε επιχειρηματικού κέρδους των καπιταλιστών, κάθε τραπεζικού κέρδους, μερισμάτων, ποσοστών και των υπέρογκων παρασιτικών αμοιβών που δίνουνε σήμερα οι μεγάλες καπιταλιστικές επιχειρήσεις.

γ) Κατάργηση της πολυδάπανης πολυτέλειας των εκμεταλλευτών. Κατάπαυση του φαινόμενου της σπάταλης ζωής των εκατομμυριούχων και μεγάλων πλουτοκρατών.

δ) Κατάργηση της ασυλλόγιστης σπατάλης που γίνεται σήμερα για μια ανώτερη υπαλληλοκρατία, πολλές φορές αργόμισθη, της τεράστιας δαπάνης για αστυνομία, πολεμικές δαπάνες, Εκκλησία, κλπ. Η πολιτοφυλακή θα αντικαταστήσει τη

σημερινή αστυνομία, και το σημερινό ιμπεριαλιστικό στρατό θα αντικαταστήσει ο αμυντικός κόκκινος. Ετσι θ' απαιτείται άπειρα πιο λίγη δαπάνη από σήμερα.

11. Στην αντίρρηση των εχθρών της εργατικής τάξης ότι με την κατάργηση των δανείων θα έχουμε πόλεμο, διακοπή των εξωτερικών πιστώσεων και φυγάδευση του ντόπιου κεφαλαίου θα απαντήσουμε:

α) Είναι ψέμα πως οι κομμουνιστές ζητάνε να προκαλέσουν πολέμους. Ζωντανό παράδειγμα οι Ρώσοι κομμουνιστές. Ήταν στα 1917 το μόνο πολιτικό κόμμα στον κόσμο που πρώτο τερμάτισε τον ευρωπαϊκό πόλεμο και έδωσε την ειρήνη στη χώρα του. Με την αλληλεγγύη του διεθνικού προλεταριάτου ύστερα και με την ειρηνική πολιτική της η ΕΣΣΔ κατόρθωσε, μ' όλες τις προκλήσεις των καπιταλιστικών κυβερνήσεων, να προφυλαχτεί από πολεμικές επιδρομές.

β) Ένα προλεταριακό κράτος είναι χίλιες φορές πιο ισχυρό από το αστικό στο πεδίο της εθνικής άμυνας. Τα εκατομμύρια εργαζόμενες μάζες δεν έχουνε καμιά αγάπη ούτε ενθουσιασμό για να υπερασπιστούνε τη σημερινή καπιταλιστική κοινωνία. Κάτω από τον καπιταλισμό δεν έχουνε πατρίδα. Όταν όμως η χώρα ελευθερωθεί και πάρει την εξουσία η εργατική τάξη με την υποστήριξη και των χωρικών, τότε οι μάζες αυτές θα υπερασπίσουνε τη δική τους πια εργατική πατρίδα και με την τελευταία στάλα του αίματός τους, αν χρειαστεί. Στρατός ξένης χώρας που θα έστελναν οι καπιταλιστές για να πνίξει τις ελευθερίες της νικηφόρας εργατιάς και τη σοσιαλιστική της επανάσταση, δεν θα ήτανε σίγουρος, θα δεχότανε με συμπάθεια το επαναστατικό μας κήρυγμα. Εστασίασε ενάντια στους κυριάρχους του ο γαλλικός στόλος της Μαύρης Θάλασσας που στάλθηκε για να πνίξει τη Ρώσικη Επανάσταση του 1917. Μα είναι

πλάνη ν' αντικρύζουμε την επανάσταση και το ενδεχόμενο ενός αντεπαναστατικού πολέμου απομονωμένα για την Ελλάδα. Η σύγκρουση και η επαναστατική εξέλιξη σε μια τέτοια περίπτωση θα ξαπλωνόταν σε πλατύτερη, βαλκανική και ευρωπαϊκή κλίμακα. Θ' αγκάλιαζε και τη Μεγάλη Δύναμη της πρώτης Εργατικής Δημοκρατίας της ΕΣΣΔ. Οι προϋποθέσεις της νίκης μέσα στην σύγκρουση των δυο κόσμων, Σοσιαλισμού και Καπιταλισμού, είναι όχι με τον εξαρθρωμένο και καταρρέοντα Καπιταλισμό, αλλά με το Σοσιαλισμό, ακόμα και σε περίπτωση που θα μας αποκλειόταν η δυνατότητα να πραγματοποιήσουμε δίχως πόλεμο τα αναγκαία μέτρα της προλεταριακής οικονομικής πολιτικής.

γ) Έτσι, και τα προβλήματα των διεθνικών δανείων τελικά δεν θα λυθούνε μόνο από τους δικούς μας εργάτες. Θα λυθούνε με την επαναστατική συνεργασία των προλεταρίων όλων των βαλκανικών και ευρωπαϊκών χωρών, με τον κοινό αγώνα για την ίδρυση της Βαλκανικής Σοσιαλιστικής Σοβιετικής Ομοσπονδίας, όπου μέσα θα πραγματοποιηθεί και η εθνική απελευθέρωση όλων των καταπιεζόμενων εθνοτήτων της βαλκανικής και η αυτοδιάθεση, μέχρι και του κρατικού αποχωρισμού, της μακεδονοσλαβικής εθνότητας, που ένα τμήμα της βρίσκεται στο ζυγό της ελληνικής μπουρζουαζίας. Σε όλη την Ευρώπη η κοινή αυτή πάλη θα τείνει στις Ενωμένες Σοσιαλιστικές Πολιτείες της Ευρώπης.⁴¹ Αυτή θα 'ναι και η τελειωτική απελευθέρωση των λαών από τις φρίκες των πολέμων, αντίθετα με την καπιταλιστική "Πανευρώπη" που είναι μια απραγματοποίητη ουτοπία και ένα αισχρό ψέμα στα χείλη των αστών διπλωματών, απατηλό για τις μάζες και κάλυμμα των νέων πολεμικών παρασκευών.

δ) Το κεφάλαιο που θα φυγαδευτεί θα 'ναι μονάχα χάρτινες αξίες στις θυρίδες των τραπεζών, αποδείξεις και πιστωτικοί τίτλοι

πάνω στην υπεραξία που θα βγάλουν οι καπιταλιστικές επιχειρήσεις από την εργασία του ελληνικού προλεταριάτου. Για την αστική κοινωνία η φυγάδευση αυτή σημαίνει πραγματικά: νέα δισεκατομμύρια χρέη στο εξωτερικό, πληθωρισμός χαρτονομίσματος, κρίση και καταστροφή οικονομική. Όταν όμως εγκαθιδρυθεί η εργατική διχτατορία, τότε ας πάρουν οι ντόπιοι και ξένοι καπιταλιστές τους χάρτινους τίτλους τους, τις μετοχές και τις ομολογίες τους, και ας ντύσουμε μ' αυτές τους τοίχους των μεγάρων τους στο εξωτερικό. Σε μας θα μείνουν τα εργοστάσια, οι οικοδομές, τα προϊόντα, οι σιδηρόδρομοι, τα βαπόρια, κλπ., στην εξουσία και την κοινή εκμετάλλευση των εργαζομένων.

12. Η εργατική μας δημοκρατία δεν θα είναι διχτατορία καμιάς οπλισμένης μειοψηφίας, παρά θα στηρίζεται στα Συμβούλια των Αντιπροσώπων που θα τους εκλεγούν και θα τους ανακαλούν, ελεύθερα και με τον ανώτατο βαθμό δημοκρατικής συμμετοχής στη διοίκηση των κοινών, οι εργάτες και όλοι όσοι δεν ζουν από εκμετάλλευση ξένης εργασίας στην πόλη και στο χωριό, - με θεληματική αναγνώριση της ουσιαστικής και τυπικής ηγεμονίας για την ιστορικά επαναστατική και πρωτοπόρα τάξη της κοινωνίας, το προλεταριάτο.

XIII. ΟΙ ΔΙΕΘΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΝΤΟΠΙΕΣ ΡΙΖΕΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Η θεωρία της "αστικοδημοκρατικής επανάστασης" στην Ελλάδα και το σύνθημα της "δημοκρατικής διχτατορίας" βγαίνουν κατευθείαν από το εθνικορεφορμιστικό και εκλεχτικό πνεύμα, που μ' αυτό η δεξιά και το κέντρο (Μπουχάριν - Στάλιν) διαποτίσανε τις Αποφάσεις του 6ου Παγκόσμιου Συνέδριου της Κ.Δ. Συνδέονται αναπόσπαστα με την αντιδραστική ουτοπία της εγκαθίδρυσης μιας ολοκληρωτικής ("πλέριας", λέει η 6η Ολομέλεια) σοσιαλιστικής αταξικής κοινωνίας στα εθνικά πλαίσια μιας μόνο ξεχωριστής χώρας, ουτοπία που αποτελεί άρνηση της αρχής του επαναστατικού προλεταριακού διεθνισμού.

Η υιοθέτηση της νέας στρατηγικής σήμερα από την σταλινική ομάδα του ΚΚΕ έχει το λόγο της άμεσα στην αποξένωση της ομάδας αυτής από τη μάζα και τη ζωή του ελληνικού προλεταριάτου, στην αναπότρεπτη αποτυχία των προσπαθειών της να τραβήξει μάζες με την κεντριστική της πολιτική και με τις αποσυνθετικές της μέθοδες, αποτυχία που εκδηλώνεται κυρίως με την κατά το μεγαλύτερο μέρος διαλυμένη συνδικαλιστική βάση του κόμματος, με την ανικανότητα του να κινητοποιήσει την εργατική τάξη, με το ρόλο της ουράς που παίζει στα περιοδικά φουσκώματα και ξεφουσκώματα του

αυθορμητισμού των μαζών, με τους τριγμούς του νέου γραφειοκρατικού μηχανισμού (μόνο μια πρώτη αρχή τους είναι η περίπτωση Ασημίδη). Απελπισμένη πια τώρα η σταλινική ομάδα να εμπεδώσει μια σταθερή βάση της μέσα στο εργατικό κίνημα, στρέφεται τυχοδιωχτικά στην παρδαλή "φτωχομεσαία" ποικιλία του μικροαστισμού της πόλης και του χωριού, όπου ελπίζει να βρει, με τα συνθήματα της διαταξικής, αταξικής και υπερταξικής σύγχυσης, μια φαρδεια βάση. Ταυτόχρονα περισπάει την προσοχή των επαναστατών μέσα στο Κόμμα από τα φλέγοντα ζητήματα της κομμουνιστικής κρίσης σε ατέλειωτες "θεωρητικές" αιθεροβασίες και σχολαστικές βυζαντινολογίες πάνω σε κακοποιημένες περικοπές από τα έργα του Λένιν.

XIV. ΚΑΤΕΥΘΕΙΑΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΥ

Μέσα στο σημερινό συσχετισμό των ταξικών δυνάμεων, η νέα στρατηγική μπορεί να οδηγήσει στις ακόλουθες συνέπειες, που είναι πάνω στη γενική γραμμή της διάλυσης του κομμουνισμού (λικβινταρισμός).

1. Σκορπίζει μέσα στην προλεταριακή πρωτοπορία πρωτοφανή σύγχυση, όση κανένα άλλο αντικομμουνιστικό σύνθημα στο παρελθόν. Θολώνει τον καθάριο ορίζοντα της επαναστατικής προλεταριακής προοπτικής. Θέτει σε αμφιβολία και κλονίζει την πεποίθηση σε βασικές αρχές του Κομμουνισμού, που είναι με μεγαλοφύια διατυπωμένες από τον Μαρξ και Ένγκελς στο "Κομμουνιστικό Μανιφέστο", από τον Λένιν στις ιδρυτικές θέσεις της 3ης Διεθνούς, και είχανε βρει μια μεγαλοπρεπή - νικηφόρα στη Ρωσία, τραγική σ' άλλες χώρες, Κίνα, Γερμανία, Ισπανία - επαλήθευση από την ιστορική πείρα. Διακινδυνεύει αυτό τον ανεξάρτητο ταξικό χαρακτήρα του ΚΚΕ και, από λογική ανάγκη, τείνει στη διάλυσή του μέσα σ' ένα "εργατοαγροτικό" σχηματισμό, που θα τον συγκρατεί η αντιδραστική ουτοπία της πολιτικής συγκυβέρνησης του σοσιαλιστικού προλεταριάτου μαζί με τους μικροϊδιοκτήτες και ακόμα με εκμεταλλευτικά στρώματα του χωριού (μεσαίοι

χωρικοί!).

2. Διαπαιδαγωγεί τους εργάτες με το στενό εθνικορεφορμιστικό πνεύμα μιας "εργατοαγροτικής" μεταβολής στα πλαίσια του εθνικού αστικού συστήματος κι έτσι τους ευνουχίζει το ταξικό επαναστατικό και διεθνιστικό πνεύμα. Κι αυτό μάλιστα μέσα σε μια ατμόσφαιρα αναζωπύρωσης του εθνικισμού από την φασιστική Αντίδραση.

3. Υπονομεύει μέσα στα χωριά τις βάσεις του κομμουνισμού και της ηγεμονίας του προλεταριάτου μέσα στη συμμαχία του με την αγροτική φτωχολογιά. Γιατί καλλιεργεί το έδαφος της πολιτικής σύγχυσης και του τραβήγματος των αγροτών προς τις παρατάξεις διαφόρων αντιδραστικών τυχοδιωκτών. Τέτοιοι σαν μανιτάρια αρχίσανε να φυτρώνουνε με ένα ριζοσπαστικό δημαγωγικό πρόγραμμα "εργατοαγροτικής" κι αυτοί αστικής δημοκρατίας.

4. Διακηρύχοντας το δήθεν "ανωρίμαστο ακόμα του ελληνικού προλεταριάτου για τη σοσιαλιστική επανάσταση" και βάζοντάς του καθήκοντα αστικοδημοκρατικά, βοηθάει τη δουλειά για την αποτελεσματική καλλιέργεια σοσιαλδημοκρατικών ρεφορμιστικών αυταπατών, που μέχρι σήμερα μονάχες τους δεν μπορούσαν να βρουνε σοβαρό έδαφος μέσα στην ελληνική εργατική τάξη. Είναι πολύ συμπτωματικό ότι όλα τα δεξιά στοιχεία που εγκαταλείψανε τον κομμουνισμό και απομακρύνθηκαν από το Κόμμα και από την Αριστερή του Αντιπολίτευση, με μεγάλη χαρά δεχτήκανε τη σταλινική "αστικοδημοκρατική" επανάσταση σαν "προοδευτικό" σημάδι, μόνο που ζητάνε από τους σταλινικούς να τραβήξουνε όλες τις μενσεβίκικες συνέπειες από τη νέα, "πραγματικά ιστορική" και "ορθή κατ' αρχήν θέση του Κόμματος".

Να πώς αντικρύζει τη σταλινική απόφαση ακόμα και η παλιά

δεξιά φρουρά του Σοσιαλεργατικού, η γνωστή από τη Φεβρουαριανή της Πλατφόρμα (1922) με την ανάγκη της "μακράς νομίμου υπάρξεως" και τον "απλώς ιστορικών χαρακτήρα των αποφάσεων της Κ.Δ." για το ελληνικό κίνημα: "Με ικανοποίηση είδαμε πως το κόμμα φαίνεται προσανατολιζόμενο σε μια νέα αντίληψη των ελληνικών προβλημάτων, ιδίως ως προς το χαρακτήρα και τας κινητήριους δυνάμεις της επαναστάσεως στη χώρα μας. Το γεγονός θεωρούμε ιστορικής σημασίας και αποτελεί ομολογουμένως μια ενθαρρυντική ένδειξη ανόδου του Κόμματος και διαμορφώσεως κάποιου κομματικού ιδεολογικού πυρήνα, ο οποίος παρ' όλη τη γνωστή αδυναμία του κομματικού περιβάλλοντος, και την ιδεολογική αποτελμάτωση που επικρατούσε χρόνια, μπόρεσε να συλλάβει το σχήμα του μαρξισμού λενινισμού από την ελληνική άποψη. Τονίζουμε το γεγονός αυτό όχι για να εξάρουμε την ύπαρξη μιας ακόμη μαρτυρίας υπέρ των απόψεων μας, αλλά γιατί πιστεύουμε πως από την αφομοίωση, ανάπτυξη των νέων αντιλήψεων του Κόμματος θα εξαρτηθεί όχι μόνο ο ιδεολογικός και πολιτικός σχηματισμός του Κόμματος, κλπ." (πρόσφατο τους γράμμα από τη Θεσσαλονίκη). Οι σύντροφοι αυτοί της παλιάς σοσιαλιστικής δεξιάς του Κόμματος - κατά τα άλλα άξιοι για κάθε εκτίμηση με την πολιτική ευθύτητα και καλοπιστία τους και με τις μεγάλες υπηρεσίες που προσέφεραν άλλοτε στο κίνημα - είναι φυσικό να συνδέουν στενά το "νέο προσανατολισμό του Κόμματος" με τη δική τους φεβρουαριανή πλατφόρμα στην οποία, δυστυχώς, πάντα επιμένουν. Η σύνδεση είναι απόλυτα ορθή και αντικειμενική. Διαισθάνονται σίγουρα ένα σύμμαχό τους και μια "δικαίωσή" τους στο δεξιό στρατηγικό κατρακύλισμα του κεντρισμού. Να και η αποστροφή που αισθάνεται η ίδια τάση για την μαρξιστική αριστερά: "Καταπολέμηση όλων των στείρων,

υπερarisτερών και σεχταριστικών υποδιαιρέσεων των προλεταρικών δυνάμεων". Και για να πάρουμε τους ομοϊδεάτες τότε μα αντίποδες των συντρόφων της Θεσσαλονίκης από την άποψη της πολιτικής ηθικής, νομίζετε πως είναι τυχαία η προσχώρηση ενός από τους συντάχτες της φεβρουαριανής πλατφόρμας και κατόπι βουλευτή του καφανταρικού κόμματος κ. Γ. Α. Γεωργιάδη στους παρδαλόχρωμους κύκλους των πιστών "συμπαθούντων" της σταλινικής διοίκησης; Ο άλλος από τους επιφανείς συναρχηγούς του Σοσιαλεργατικού, ο κ. Αριστ. Σίδερης, αφού στα 1921 ευαγγελιζότανε στην Ελλάδα τη δικτατορία του προλεταριάτου (πρόλογός του στη δεύτερη έκδοση του "Κομμουνιστικού Μανιφέστου", 1921), είχε μια προοδευτικότερη "εξέλιξη": σε λίγα χρόνια έγινε καθηγητής της... Πολιτικής Οικονομίας σε ανώτατο εκπαιδευτήριο της μπουρζουαζίας και το 1923 υπουργός των Οικονομικών της! Βλέπουμε έτσι ότι, μαζί με τον αστικοδημοκρατικό της μετασχηματισμό, δεν λείψανε στην Ελλάδα από το σχετικά καθυστερημένο εργατικό κίνημά της ούτε και οι Μπριάν, Μιλεράν και Μπονκούρ του. Μόνο που εδώ οι σχετικές "εξελίξεις" παίρνουνε άλλοτε μωραίτικο και άλλοτε κερκυραϊκό τοπικό χρώμα. Για να συμπληρώσουμε όμως την εικόνα που παρουσιάζει στο καθαρά ιδεολογικό πεδίο η εξέλιξη της παλιάς σοσιαλεργατικής δεξιάς, πρέπει να προσθέσουμε ένα ακόμα χαρακτηριστικό φαινόμενο. Παρουσιάζεται σήμερα όχι μόνο στην παλιά αυτή πτέρυγα του Σοσιαλεργατικού, που σαν ιδεολογικός αντίπαλος του κομμουνισμού έχει μια αναμφισβήτητη σοβαρότητα, μολονότι ιστορικά είναι πια νικημένη μέσα στην εργατική τάξη. Παρουσιάζεται ακόμα και σε μερικούς "νέους μαρξιστές" των γλυκών υδάτων, καθώς επίσης και σε μερικούς από τους φαιδρότερους και ιδεολογικώς αποσυντεθειμένους πια προ πολλού αποστάτες του κομμουνισμού. Οι δυο τελευταίες

κατηγορίες προσωπικοτήτων επιθυμούν να ενδιατρίβουν τον τελευταίο καιρό με πολύ φουσκωμένη μαρξιστοφάνεια και μαρξολογία από τις στήλες διαφόρων περιοδικών, που, κερδοσκοπώντας πάνω στις αόριστες ριζοσπαστικές ανησυχίες των διανοουμένων μας - οι ταξικά συνειδητοί εργάτες έχουνε σχετική πείρα για να μη θαμπωθούνε - φιλολογούνε πολιτικώς και πολιτεύονται φιλολογικώς, φιλοσοφούν όχι άνευ μαλακίας και πολιτεύονται μετ' ευτέλειας (λ.χ. "Σοσιαλιστική Επιθεώρηση" των γνωστών κ.κ. Σ. Σωμερίτη και Δ. Στρατή, η βελτιωμένη "αριστερή" της έκδοση "Νέα Επιθεώρηση" και τα τέτοια). Όλοι αυτοί οι κύκλοι, που γενικότερα είναι κυριολεκτικά μπαξές θεωρητικού εκλεχτικισμού, κατακόβονται σήμερα να βεβαιώσουν *urbi et orbi*, απaráλλαχτα όπως και οι κεντριστές του ΚΚΕ πως έπαψε πια η μπουρζουαζία να 'ναι προοδευτική κι επαναστατική. Και το τονίζουν αυτό με τόσο πιο μεγάλο ζήλο, με όση περιφρόνηση ελεεινολογούνε την ανικανότητα και το "ανωρίμαστο" του ελληνικού προλεταριάτου για "τη στρατηγική της άμεσης σοσιαλιστικής επανάστασης". Σημάδια του καιρού. Ξέρουμε πως, όταν οι ρεφορμιστές ακόμα αναγκάζονται από τα πράγματα να φρασεολογούν έτσι, θα πει ότι χάσανε το έδαφος κάτω από τα πόδια τους. Και ο κεντρισμός μπορεί να σκεπάσει για λίγον καιρό το ρεφορμισμό με τη σύγχυση, μα να του ξαναδώσει ζωή, όταν αυτός ιστορικά σβήνει, είναι αδύνατο.

5. Το σπουδαιότερο: Η σταλινική στρατηγική βοηθάει έμμεσα τη φασιστική προπαγάνδα μέσα στις μικροαστικές μάζες. Κι αυτή άρχισε κιόλας να εμφανίζεται, όπως στις φασιστικές χώρες της Ευρώπης, με το δημαγωγικό σχήμα μιας "λαϊκής" ("εργατοαγροτικής") επανάστασης όλων των "εργαζομένων" ανθρώπων που θα "χτυπήσει την πλουτοκρατία", κλπ.

6. Στρέφει στην ουσία το κέντρο της προσοχής της

προλεταριακής πρωτοπορίας στα χωριά, ενώ το μεγάλο, το ζωτικό, το κεντρικό πρόβλημα του κομμουνισμού στην Ελλάδα είναι σήμερα να ριζώσει γερά μέσα στην πλειοψηφία του προλεταριάτου και πρώτ' από όλα του βιομηχανικού. Ο Πειραιάς, το μεγαλύτερο βιομηχανικό κέντρο της Βαλκανικής με πάνω από 100.000 προλεταριάτο, βιομηχανικό στο μεγάλο του μέρος, είναι ολότελα απρόσιτος στον κομμουνισμό 15 χρόνια τώρα, ενώ η βάση του κόμματος είναι μικροαστική, αγροτική στην πλειοψηφία, και ο επίσημος κομμουνισμός εμφανίζεται πολιτικά τις περισσότερες φορές με την μορφή ποικίλων οργανώσεων πολιτιστικών, κ.ά. ("Πρωτοπόροι", "Κοινωνική Αλληλεγγύη")⁴² που είναι απλά δευτερεύοντα βοηθητικά όργανα επαφής με την αμφίβολη συνοδοιπορούσα μπουρζουαζία και ιντελιγκέντσια. Ποτέ ο κομμουνισμός δεν θα εμπεδωθεί σταθερά μέσα στην αγροτική φτωχολογιά, ούτε μπορεί να γίνει λόγος σοβαρός για ηγεμονία του προλεταριάτου πάνω στους συμμάχους μικροαστούς του χωριού, ενόσω αυτοί θα βλέπουνε το κόμμα το επαναστατικό ανίσχυρο μέσα στην πόλη και ανίκανο να στηριχτεί στη μαζική δύναμη των εργατών της πόλης. Ο ισχυρότερος μέσα στην πόλη μπορεί να καταχτήσει την εμπιστοσύνη της αμφιρρέπουσας πάντοτε και δύσπιστης χωριάτικης μικροπαραγωγής. Όσο κι αν επιμένει κουτοπόνηρα ο Κούτβης να κατακεραυνώνει τον "τροτσκισμό" για "εξτρεμιστική" δήθεν εγκατάλειψη της σοφής λενινιστικής ταχτικής της συμμαχίας με την αγροτική φτωχολογιά, απαραίτητης προϋπόθεσης για την επικράτηση της προλεταριακής επανάστασης σ' όλο τον κόσμο και ειδικά στη χώρα μας - η νέα στρατηγική του ωστόσο είναι κείνη που οδηγεί ίσα-ίσα στην εξαφάνιση των όρων για την πραγματοποίηση της συμμαχίας αυτής και για την ηγεμονία του προλεταριάτου. Ας το σκεφτούν αυτό καλά οι αγροτικοί ιδίως

προλετάριοι, μέλη και οπαδοί του κόμματος.

Η παλιά πείρα του Κόμματος πείθει τον καθένα πόσο λίγο ωφελούν οι φαμφαρονίστικες τυμπανοκρουσίες των σταλινικών γύρω από ασταθείς κι αυθόρμητες σποραδικές εκδηλώσεις των εργατών υπέρ του κομμουνισμού (λ.χ. τοπικές δημοτικές επιτυχίες στη Μακεδονία - με ταυτόχρονη εκλογική πανωλεθρία στον Πειραιά, Αθήνα, κλπ.), όταν η γενική κατάσταση του επαναστατικού προλεταριακού κινήματος βρίσκεται σε τόσο χαμηλό βαθμό από ιδεολογική, πολιτική και οργανωτική άποψη. Οι φαμφαρωνισμοί μπορεί να σώζουνε – προσωρινά – τη γραφειοκρατία από την εξέγερση της βάσης του Κόμματος, μα δεν σώζουνε το κίνημα από τους κινδύνους που το απειλούνε.

XV. Η ΝΕΑ "ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟ" ⁴³

Ο αντιδραστικός χαρακτήρας της νέας στρατηγικής συνδυάζεται - και ταυτόχρονα πάει να σκεπαστεί - με μια υποτροπή πληθωρικών τυχοδιωκτικών συνθημάτων "τρίτης περιόδου", που παίρνουνε τη μορφή τής (όλο νέας και πάντοτε παλιάς) "θυελλώδικης άμεσης επαναστατικής ανόδου", μιας "επικείμενης επανάστασης", της "κατάληψης των εργοστασίων", "κατάληψηςτσιφλικιών", της ξεκάρφωτης "γενικής απεργίας" του αλήστου μνήμης Χαϊτά, κττ. Από την άποψη αυτή οι αποφάσεις της 6ης Ολομέλειας συμβαδίζουνε πραγματικά με της 13ης Ολομέλειας της διεθνικής σταλινικής γραφειοκρατίας, που παραγνωρίζοντας ολότελα την αντεπαναστατική άνοδο ύστερ' από την καταστροφική ήττα του Κ.Κ. Γερμανίας και την αναπόφευγη παράλληλη εξασθένηση του εργατικού κινήματος, διαπιστώνουνε σήμερα ένα "διαρκώς και ορμητικότερο φούσκωμα του επαναστατικού κύματος". Μ' όλη όμως την ένταση της παγκόσμιας κρίσης που μπήκε στον πέμπτο χρόνο της και δεν σημείωσε ουσιώδη ύφεση, μ' όλη την υπονόμηση των βάσεων του διεθνικού καπιταλιστικού συστήματος και μ' όλη τη λυσασμένη επίθεση του κεφαλαίου στους εργαζόμενους και μ' όλη την προοδευτική αγανάχτηση του προλεταριάτου, οι πρωτοποριακές οργανώσεις, παραλυμένες από την κεντριστική

διοίκηση, εμποδιστήκανε μέχρι σήμερα να εφαρμόσουνε την αληθινή ταχτική του ενιαίου μετώπου όλης της εργατικής τάξης ενάντια στην αντίδραση και το φασισμό. Ετσι, ξαναζωντανεύοντας την εμπιστοσύνη των μαζών στα όργανα της πάλης τους θα μετατρέπανε την υπόκωφη αγανάχτηση και τις σποραδικές εκρήξεις σε μια μαζική κινητοποίηση για μεγάλους αγώνες οικονομικούς και πολιτικούς, που θα προετοιμάζανε την αυριανή αληθινή επαναστατική άνοδο. Η γραφειοκρατία, αφού ετοίμασε με όλη την κεντρική πολιτική της τη χτεσινή ήττα, κρύβει την ευθύνη της με φαμφαρονισμούς και άναρθρες κραυγές, που δέχονται κάθε μέρα μπάτσους από την πραγματικότητα.

Τα τυχοδιωκτικά επαναστατικοπαλληκαρίστικα συνθήματα της 6ης Ολομέλειας είναι προορισμένα ν' αποξενώσουν ακόμα περισσότερο το Κόμμα από τις εργατικές μάζες, να εξαντλήσουνε τις δυνάμεις της επαναστατικής πρωτοπορίας, οδηγώντας σε νέες απογοητεύσεις και αποτραβώντας τη σήμερα από τα άμεσα καθήκοντα μιας αληθινά επαναστατικής πολιτικής, που θα προωθούσε θετικά την εργατική τάξη πιο κοντά στην προλεταριακή επανάσταση.

XVI. Η ΝΕΚΡΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ "ΑΡΙΣΤΕΡΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ" ΤΟΥ 1926

Το σύνθημα της "δημοκρατικής διχτατορίας" δεν έχει ούτε και για το ΚΚΕ το προσόν του νεωτερισμού. Την ίδια "μεγαλεπήβολη" στρατηγική είχε ζητήσει να επιβάλει στο Κόμμα, με άλλη μορφή, γραφειοκρατικά πάλι, το πρώτο σταλινικό συγκρότημα στο 1926, με την "Αριστερή" (κι ύστερα "Πραγματική") Δημοκρατία. Υποστηρικτής του συνθήματος ήταν και τότε πάλι, μαζί με τον "άνευ αρχών οππορτουνιστή" Ευτυχιάδη, ο ηγέτης του σημερινού γραφειοκρατικού συγκροτήματος Κούτβης.

Η πρώτη εκδήλωση της μαρξιστικής αριστεράς μέσα στο Κόμμα στάθηκε η πάλη της στη Διάσκεψη του Σεπτέμβρη 1926 ενάντια στην "Αριστερή Δημοκρατία" των κούτβηδων. Εκεί, την πολεμική της αντιπολίτευσης την αντίκρουσε ο Κούτβης κρατώντας στα χέρια τις ρώσικες εκδόσεις των άρθρων του Λένιν από τα 1905, των ίδιων ακριβώς που αρχίσανε πάλι να δημοσιεύουνε τώρα οι σταλινικοί στα όργανα τους. Με πάθος υποστήριξε τη στρατηγική της "αριστερής δημοκρατίας", αναλύοντας ώρες πολλές ότι αυτή είναι η "επαναστατική δημοκρατική διχτατορία εργατών και αγροτών". Την πολιτική εκείνη δεν μπορέσανε να την εφαρμόσουνε τότε οι σταλινικοί,

γιατί σύσσωμο σηκώθηκε το Κόμμα ενάντια της.

Ο Σπάρτακος⁴⁴ με όλη τη μαρξιστική αριστερά καλεί και τώρα, όπως τότε, όλους τους τίμιους επαναστάτες που 'ναι μέσα στο Κόμμα ή το ακολουθάνε, να σκεφτούνε καλά, να μελετήσουνε το ζήτημα και να ξεσηκωθούνε για να κάνουνε κουρελόχαρτο τη νέα αντιπρολεταριακή στρατηγική των σταλινικών, όπως κάνανε κα την παλιά τους στα 1926.

Αντίθετα όμως με το 1926, οπότε είχε αρχίσει να υφαίνει τους πλοκάμους της η γραφειοκρατία και δεν είχε προφτάσει να κυριαρχήσει στο Κόμμα, σήμερα η επιβολή της προλεταρικής ταξικής γραμμής είναι πολύ δυσκολότερη και δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο με μια προϋπόθεση: να εκμηδενιστεί ολοκληρωτικά ο σταλινικός κεντρισμός. Άλλος δρόμος δεν υπάρχει.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΥΠΟΜΝΗΣΗ

"Κάθε σοβαρός επαναστάτης οφείλει να υπερασπίζει τις αντιλήψεις που θεωρεί σπουδαίες για την υπόθεση της προλεταριακής επανάστασης, ακόμα και στην περίπτωση που θα 'μενε μειοψηφία. Και πρέπει να βαδίζει ενάντια στο ρεύμα που τυχόν θα επικρατούσε για μια ορισμένη περίοδο. Αν δεν το κάνει αυτό, είναι όχι επαναστάτης, παρά ένας αξιοθρήνητος υπαλληλίσκος".

Οι σταλινικές ομάδες δεν δημοσιέψανε ποτέ τα πρακτικά της Διάσκεψης του Σεπτέμβρη 1926 ("Διάσκεψη Παραγόντων"), που 'γινε στην Αθήνα μόλις ξαναγύρισαν οι εξόριστοι αγωνιστές του Κόμματος από τα νησιά. Τα έχουν εξαφανίσει ή τα κρύβουν από το κόμμα, για να διασώσουνε το γραφειοκρατικό τους γόητρο. Στην πολιτική της "αριστερής δημοκρατίας" συνέπεσε τότε και διασταυρώθηκε ο δεξιός οππορτουνισμός του κατόπι καφανταρικού Σταυρίδη, που 'βλεπε στην κονδυλική μεταβολή ένα ρεφορμιστικό δημοκρατικό ειδύλλιο, με τον τυχοδιωκτικό οππορτουνισμό της κεντριστικής ομάδας των σταλινικών. Η τελευταία έβλεπε στην "αριστερή δημοκρατία" το ενδιάμεσο καθεστώς της "δημοκρατικής δικτατορίας εργατών και χωρικών", που θα το διαδεχόταν αργότερα η προλεταριακή δικτατορία. Και κοπιάσανε ν' αποδείξουνε το "λενινισμό" της θέσης αυτής.

Είναι δύσκολο να βρεθεί στο ελληνικό κίνημα πιο αδιάντροπη και πιο άτιμη διαστρέβλωση της ιστορίας, από κείνη που κάνουνε σήμερα οι κούτβηδες πάνω στις γνώμες της αντιπολίτευσης μέσα στη Διάσκεψη του 1926, και συγκεκριμένα πάνω στη θέση που κράτησε εκεί μέσα ο τότε Γενικός Γραμματέας του Κόμματος Π. Πουλιόπουλος.

Κάτω από τις σφοδρότατες μαρτυρίες όλου του πρώτου σταλινικού συγκροτήματος Ευτυχιάδη, Χαϊτά, Κούτβη, αποκρούσαμε στη βάση του όλο το σταλινικό στρατηγικό κατασκεύασμα σαν "μηχανική μεταφορά στην Ελλάδα των συνθημάτων του ρωσικού 1905". Υπενθυμίσαμε πώς το Κόμμα, αν θέλει να 'ναι αληθινό κομμουνιστικό κόμμα, πρέπει να διδαχτεί από τα πρώτα του λάθη απέναντι στο παγκαλικό κίνημα του 1925 και να μην τα ξανακάνει απέναντι στο κονδυλικό του 1926. Ο κομμουνισμός, τόνισε η αντιπολίτευση, δεν έχει προσανατολισμό για καμιά "αριστερή" ή άλλη δημοκρατία, παρά μόνο για την προλεταριακή σοβιετική.

Η πολιτική ανωριμότητα όλων των στελεχών του Κόμματος την πρώτη φορά και η άκριτη πίστη τους στην ορθότητα του στρατηγικού προσανατολισμού της 7ης Βαλκανικής Συνδιάσκεψης και του 5ου Παγκόσμιου Συνέδριου ("για μια άμεση εργατοαγροτική επανάσταση στη Βουλγαρία"), είχαν σπρώξει αρχικά το Κόμμα στη σφαλερή ιδέα πως εύκολα μπορούσε να κατακτήσει πολλούς "αριστεροποιούμενους" δημοκρατικούς αξιωματικούς, αν ξεμασκάρευε απλώς τον αρχικό δημαγωγικό ψευτοριζοσπασισμό του Πάγκαλου τόσο μπρος στις μάζες όσο και στους δημοκρατικούς αξιωματικούς, προβάλλοντας διεκδικήσεις πραγματικά ριζικές - εξοπλισμός εργατών, συμμαχία με την ΕΣΣΔ, φορολογία, ελευθερίες στο προλεταριάτο, κλπ. Από 'δω, είπαμε, βγήκανε τα άρθρα του "ερυθρού ταγματάρχη", το

"Κάτω οι μάσκες, ιδού η Ρόδος", κττ. (Ότι το Κόμμα με την πολιτική του εκείνη καλούσε τάχα τον Πάγκαλο να ανατρέψει την κεφαλαιοκρατία επικεφαλής των εργατών, αυτό είναι μια ηλίθια συκοφαντία των σταλινικών, που την καταλαβαίνουν και τα μικρά παιδιά).⁴⁵ Αν όμως - τονίζαμε στη Διάσκεψη - το Κόμμα, από τις πρώτες κιόλας μέρες της παγκαλικής διχτατορίας, βρήκε το σωστό προσανατολισμό και μπήκε επικεφαλής μιας αληθινά ηρωικής πάλης ενάντια της (λ.χ. η διαλυμένη με τα όπλα μεγάλη αντιπαγκαλική προσφυγική συγκέντρωση του Πειραιά την επαύριο της ανακήρυξης της διχτατορίας, νέοι διωγμοί, δίκες "αυτονομιστών", κλπ.), αντίθετα οι "λενινιστές" βαθύνανε περισσότερο τα λάθη: ο Χαϊτάς εισηγείται στην Ανάφη την υποστήριξη του Πάγκαλου από το ΚΚΕ στις προεδρικές εκλογές, και ο Κούτβης τον Απρίλη 1926 έρχεται σε αιτιωτικές για το Κόμμα συνεννοήσεις με τους υπερασπιστές του Διχτάτορα (βλέπε στο "Σπάρτακο", αποκαλύψεις υπευθύνων τότε στελεχών του Κόμματος, Κούστα, Μοναστηριώτη, κλπ, αριθ. 40, 41, 42, 43 του 1933).

Οι αγωνιστές της ασχημάτιστης ακόμα τότε, κατοπινής αντιπολίτευσης, υπενθυμίζοντας όλα αυτά στη Διάσκεψη του 1926 έλεγαν ότι η πολιτική ανωριμότητα των νεαρών στελεχών του Κόμματος αιτιολογούσε βέβαια τα λάθη στα 1924 και 1925. (Αργότερα αποκαλύφθηκε ότι ώριμη ηγεσία ανδρωμένου Κ.Κ., όπως του σταλινικού Βάρσκι στο Πολωνικό Κόμμα, όταν τον Μάη 1926 ο στρατηγός Πιλσούδσκι έκανε το πραξικόπημά του, κάλεσε τους αγρότες να τον υποστηρίξουνε - πράγμα που δεν έγινε ποτέ στο ΚΚΕ, σε πείσμα της σχετικής αρχειομαρξιστικής συκοφαντίας, που από φατριαστική τύφλα την ξαναμασήσανε και μερικοί από τους πιο ανόητους σταλινικούς μας). Ωστόσο - υπογραμμίζαμε μέσα στη Διάσκεψη με τον πιο κατηγορηματικό

τρόπο - θα ήταν ασυγχώρητο λάθος να παρασυρθεί τώρα το Κόμμα μας, ύστερα από πλούσια διετή πείρα, στην στρατηγική της "αριστερής δημοκρατίας" των δήθεν "λενινιστών". Υπενθυμίσαμε τα λόγια του Λένιν από την "Παιδική αρρώστια του Κομμουνισμού":

"Η ανοιχτή αναγνώριση των λαθών, η αποκάλυψη των αιτιών τους, η ανάλυση της κατάστασης που τα γέννησε και η προσεχτική συζήτηση για τα μέσα της διόρθωσής τους - είναι ένα κριτήριο για τη σοβαρότητα ενός κόμματος, για το ότι αυτό το κόμμα εκπληρώνει όλες τις υποχρεώσεις του, δηλαδή διαπαιδαγωγεί και μορφώνει την τάξη και τη μάζα".

Το 3ο Ταχτικό Συνέδριο του Κόμματος καταδίκασε την πολιτική του πρώτου σταλινικού συγκροτήματος για την "αριστερή" και την "πραγματική" δημοκρατία. Μα οι πρώτοι αντιπολιτευόμενοι που είχαν αντιταχθεί ενάντιά τους, εκδηλώσανε αρνητικά την εξέγερσή τους για τις γραφειοκρατικές δολοπλοκίες και στη συνεχιζόμενη σφαιερή γραμμή των σταλινικών, έπεσαν αρχικά σε σπασμωδικές ενέργειες (παραιτήσεις στα 1926 του γραμματέα Π. Πουλιόπουλου και της "μαρξιστικής" μειοψηφίας του Πολιτικού Γραφείου στα 1927). Σωστά, η 1η Εθνική Συνδιάσκεψη του Σπάρτακου, "επιδοκιμάζοντας τους αγώνες των αντιπολιτευτικών ομάδων της προσπαρτακικής περιόδου ενάντια στο γραφειοκρατικό εκφυλισμό του Κόμματος", χαρακτήριζε ταυτόχρονα τις αρχικές εκείνες σπασμωδικές ενέργειες σαν μια "απαράδεχτη ταχτική αποχής και παθητικής αντίστασης".

Αυτή η "παθητική αντίσταση" δεν βάσταξε για την πρώτη αντιπολιτευτική ομάδα (του "Νέου Ξεκινήματος") παρά μόνο τρεις μήνες. Το Γενάρη 1927 άρχισε την πάλη της ενάντια στο γραφειοκρατικό συγκρότημα και διατύπωσε τις πρώτες, ακαταστάλαχτες ακόμα, αντιπολιτευτικές απόψεις, αποκρούοντας

το χαρακτηρισμό "λικβινταριστική" που δόθηκε από τον κεντρισμό στη ρώσικη αριστερά των μπολσεβίκων-λενινιστών (βλέπε 4 συζητητικά άρθρα Π. Πουλιόπουλου στο "ΡΙΖ", Γενάρη 1927). Υποστήριξε η ομάδα εκείνη τις ιδέες της μέσα στο 3ο Ταχτικό Συνέδριο ανοιχτά ενάντια στο σταλινικό αντιπρόσωπο της Διεθνούς Ρέμελε. Και ύστερα αναδιοργάνωσε την κομματική οργάνωση του Πειραιά (μέχρι το Νοέμβρη του 1927) και την ανάπτυξε σε σημείο που για πρώτη φορά ίσαμε σήμερα είδε το μεγαλύτερο βιομηχανικό μας κέντρο μια γερή κομμουνιστική οργάνωση, με εκατοντάδες μέλη, με βάσεις σοβαρές στο Εργατικό Κέντρο, που πραγματικά ήταν η πρωτοπορία του Κόμματος, καθώς από όλους ομολογήθηκε, κι απ' αυτή τη γραφειοκρατία. Ενάντια μας η σταλινική διοίκηση χρησιμοποίησε την πολιτική συκοφαντία με μέσα χυδαία και φαυλοκρατικά. Τον πολιτικό εκβιασμό στο Κόμμα ήρθαν σε λίγο να βοηθήσουν οι πιο πατενταρισμένοι οππορτουμιστές της δεξιάς από τη Διεθνή. Ο Ν. Μπουχάριν και ο Γ. Κολάρωφ πληροφορούσανε την 7η Ολομέλεια της Ε.Ε. της Διεθνούς ότι, ούτε λίγο ούτε πολύ, εμείς είχαμε τάχα "απαιτήσει τη διάλυση του ΚΚΕ" και είμαστε "σοσιαλεθνικιστές" (Κολάρωφ). Η μάρκα ντεποζιτάτα κάθε οππορτουμιστικής παράδοσης και τάσης μέσα στη Κ.Δ., που γι' αυτόνε τόσες φορές ο Λένιν είχε ειρωνικά εκφραστεί, ο Τσέχος ηγέτης Σμέραλ, πασίγνωστος στους κομμουνιστές του κόσμου ελέφαντας της καιροσκοπίας, δημοσίευσε άρθρο στο όργανο της Διεθνούς (αναδημοσιεύτηκε στο "ΡΙΖοσπάστη", 26-10-1927), όπου μας εχαρακτήριζε ..."μικροαστούς αναρχικούς", που τάχα είχαμε ζητήσει να μεταβάλουμε το πολιτικό κόμμα των Ελλήνων εργατών σε... λέσχη επιστημόνων! Με τέτοιες "ιδεολογικές" εφεδρείες, η γραφειοκρατία διάλυσε τη μεγάλη αντιπολιτευτική οργάνωση του Πειραιά - και την κρατάει ίσαμε σήμερα στη διάλυση. Από τον

Αύγουστο ίσαμε το Δεκέμβρη 1927 μας είχε μηχανικά εχτοπίσει από όλες τις κομματικές οργανώσεις όλους τους αντιπολιτευόμενους κομμουνιστές. Είναι συκοφαντικός μύθος ότι η αντιπολίτευση έφυγε από το κόμμα. Διαγράφηκε γραφειοκρατικά, δουλεύοντας και πολεμώντας μέσα σ' αυτό για τις ιδέες της. Τα μέσα της συκοφαντίας και της γραφειοκρατικής βίας πείθουν ότι αυτοί που τα μεταχειρίστηκαν και τα μεταχειρίζονται ενάντια μας δεν μπορεί να υπερασπίζουμε δίκαια υπόθεση.

Κάποτε η μέθοδο της πολιτικής συκοφαντίας παίρνει εκδηλώσεις ολότελα αστείες που τις καταλαβαίνουν και οι πιο αμόρφωτοι εργάτες. Λ.χ. αδυνατώντας ν' απαντήσουν με επιχειρήματα πολιτικά στη συντροφική κριτική της μαρξιστικής αριστεράς, οι γραφειοκράτες γεμίζουν τις ευρύχωρες στήλες των οργάνων τους με χυδαία υβρεολόγια ενάντια στα πρόσωπα διαφόρων αγωνιστών της. (Με ιδιαίτερη, κυριολεκτικά υστερική, λύσσα, βρίζουνε σχεδόν κάθε μέρα τον Πουλιόπουλο "χαφιέ", "πράχτορα της αστυνομίας"). Όταν στην αντιπολεμική συγκέντρωση στο Βαρδάρι Θεσσαλονίκης την 1 Αυγούστου 1932, είχανε συλληφτεί οπαδοί και στελέχη του Σπάρτακου και κρατηθήκανε από την αστυνομία για να εμποδιστεί ο σπαρτακιστής ρήτορας να μιλήσει -όταν στην κάθοδο των ΕΕΕ (Ιούνη 1933) στην Αθήνα είχανε πάλι συλληφθεί και κρατηθεί από την Αστυνομία μαζί με πολλούς άλλους επαναστάτες, κομματικούς και σπαρτακιστές, στελέχη της οργάνωσης του Σπάρτακου-, η γραφειοκρατία από το "Ριζοσπάστη" έλεγε ότι οι συλλήψεις αυτές γίνανε για... "φιλοξενία" και "περιποίηση" τους στην αστυνομία! Φυσικό είναι για όλους τους συκοφάντες, όταν η αντίθεσή τους με την πραγματικότητα γίνεται κατάφωρη, να μην έχουνε παρά ανοησίες μόνο να πούνε για τη δικαιολόγησή τους.

Η μαρξιστική πτέρυγα σ' αυτή την εκστρατεία του βούρκου δεν έχει άλλο ν' απαντήσει από τα λόγια του ποιητή που ο Δάσκαλός της μεταχειρίστηκε ξανά, αντί για απάντηση στις χυδαίες συκοφαντίες των αντιπάλων του: *Segui il tuo corso e lascia dir le genti* (τράβα το δρόμο σου κι άσε τον κόσμο να λέει). Γιατί φυσικά σε τέτοιας λογής "επιχειρήματα" δεν αξίζει τον κόπο ν' απαντήσει κανείς. Υποθέτουμε πάντα ένα μίνιμουμ νοημοσύνης στα μέλη της προλεταριακής πρωτοπορίας γενικά: και όταν με λύσσα ο υπουργός και η αστυνομία στον Πειραιά εμποδίζανε τις διαλέξεις του Σπάρτακου τον Απρίλη του 1933, και όταν προχθές ακόμα το υπουργείο Συγκοινωνίας με τις 225425/1928, 348601/1934, 170206/1934 διαταγές του απαγορεύει την κυκλοφορία του "Σπάρτακου" και όταν διώκονται και φυλακίζονται και δέρονται και εξορίζονται σπαρτακιστές και άλλοι αριστεροί κομμουνιστές, είναι φανερό πως αυτά δεν γίνονται επειδή η μαρξιστική αριστερά δέχεται "περιποιήσεις" και "ασυλίες" από τον ταξικό εχθρό.

Η επικράτηση του κεντρισμού ίσαμε σήμερα οφείλεται κυρίως στα μηχανικά μέσα, στην πολιτική συκοφαντία και στην εκμετάλλευση του κύρους της Ρώσικης Επανάστασης από τη διεθνή σταλινική γραφειοκρατία ανάμεσα σε εργάτες, που τους βαστάει σε χαμηλό επίπεδο πολιτικής διαπαιδαγώγησης, κολακεύοντας ταπεινά ό,τι πιο καθυστερημένο και αντιπρολεταριακό άφηνε στην ψυχολογία του εργάτη η επίδραση του αστικού και μικροαστικού περιβάλλοντός του. Η χυδαιότητα όπου έπεσαν οι δράστες της στρατηγικής της 6ης Ολομέλειας στην αμηχανία τους ν' αντικρούσουνε την κριτική της αριστεράς, στάθηκε μοναδική. Τα επιχειρήματά τους στη συζήτηση είναι ό,τι μπορεί να φανταστεί κανείς πιο διαμετρικά αντίθετο με κείνο που λέγεται ιδέες και ιδεολογική συζήτηση. Είναι κυρίως δυο τα "επιχειρήματά" τους που γεμίζουνε κάθε μέρα πολύστηλες

απαντήσεις στο "Ριζοσπάστη": πρώτο και κυριότερο, μια ολοφάνερη και στα μικρά παιδιά παραποίηση των γνώμών μας. Από τα αναρίθμητα παραδείγματα να ένα τυπικό: εμείς είπαμε ότι δεν έχει καμιά σχέση με το φεουδαρχικό σύστημα ο καπιταλιστικός ΑΣΟ, ούτε η Αγροτική κλπ. Μα ωστόσο η Τράπεζα σήμερα είναι ο πιο μεγάλος τοκογλύφος που απομυζάει τους χωρικούς και ο ΑΣΟ, ο Καπνικός Οργανισμός, κλπ. είναι όργανα καπιταλιστικής εκμετάλλευσης του πειναλέου σταφιδοπαραγωγού, καπνοπαραγωγού, κλπ, που τους αφαιρούνε μέρος του προϊόντος τους απλήρωτο, κττ. (βλέπε πιο πάνω, IV, 4). Ο Σκουφαίος (Κούτβης) "απαντάει": ο Πουλιόπουλος υποστηρίζει ότι "αυτό που γίνεται στον ΑΣΟ είναι πολύ σωστό για τους σταφιδοπαραγωγούς... ότι ο καπνικός οργανισμός θα 'ναι προς όφελος του καπνοπαραγωγού... Ο Π. είναι συνειδητό πουλημένο όργανο του ΑΣΟ και της Αγροτικής Τράπεζας" ("Τυφλοπόντικας του Μαρξισμού", "ΡΙΖ.", 10-3-1934, σελ.2). Στην πρώτη ματιά η μέθοδο αυτή φαίνεται απίστευτη κι ανόητη. Αυτό δεν είναι απόλυτα σωστό. Οι κούτβηδες μας, με όση "φτωχομεσαία" κουτοπονηριά διαθέτουν οι άνθρωποι, κερδοσκοπούνε πάνω σε μια, πολύ σπουδαία προς το παρόν, λεπτομέρεια: ότι η μακροχρόνια συκοφάντηση, που 'χουνε κάνει στην μαρξιστική αριστερά, φτάνει για να εμποδίσει τους αναγνώστες του "Ριζοσπάστη" από το να μας διαβάσουν. Δεύτερο "επιχείρημα": η αριστερά είναι "χαφιέδες", "συνειδητοί πράχτορες της κεφαλαιοκρατίας" και "λικβινταριστές" (οι ιδεολογικοί και πολιτικοί διαλυτές του κομμουνισμού - βλέπε πιο πάνω, XIV βρίζουνε άλλους για διαλυτές, όμοια όπως οι άτιμοι συνήθως κόπτονται για την τιμή και οι ανήθικοι για την ηθική). Περιοριστήκαμε, αντί για άλλη απάντηση, στις προσωπικές επιθέσεις που χαμηλώνουνε την απρόσωπη ιδεολογική πάλη μας, να πούμε με μια επιστολή μας

ότι στο προλεταριακό επαναστατικό κίνημα παίρνει καθένας τη θέση που του ταιριάζει "ανεξάρτητα από κοινωνική θέση", φτάνει πραχτικά και ιδεολογικά να 'χει αποδείξει την αφοσίωσή του στην προλεταριακή υπόθεση. Ο υποφαινόμενος έχει την τιμή να το πιστεύει για τον εαυτό του. Μαζί του κι ένας αριθμός από επαναστάτες προλετάριους, δοκιμασμένους αγωνιστές του κομμουνισμού. Μικρός, ναι. Μα αυτό δεν θα πει πάντοτε πως έχουνε κι άδικο. Η ιστορική πείρα της πάλης λύνει πάντοτε αυτό το δύσκολο ζήτημα. Όσο για το αν είμαστε εμείς, οι σπαρτακιστές, όλοι μαζί και ειδικά ο υποφαινόμενος, "όργανα της μουσικής αστυνομίας", "χαφιέδες", κττ, θα εξακριβωθεί βέβαια το πράμα με έγκυρο τρόπο, όταν η ελληνική προλεταριακή τουλάχιστο επανάσταση - δεν ξέρω, δηλαδή, αν επίσης και η "αστικοδημοκρατική" - δημοσιέψει τα αρχεία της Ασφάλειας, όπως έκανε η Ρωσική για τα αρχεία της Οχράνας κι ανακαλύφθηκε ο Μαλινόφσκι. Ίσαμε τότε ωφέλιμο βέβαια είναι να δούμε πως μπορούνε να βγουν οι κομμουνιστές από τον ωκεανό του ιδεολογικού κομφούζιου όπου τους έριξε η περιβόητη 9η Ολομέλεια. Προσπαθεί η Οργάνωση του Σπάρτακου να το κάνει συστηματικότερα με το βιβλίο που μου ανάθεσε η Κεντρική Επιτροπή του να γράψω... Συζητάμε μόνο για τον ιδεολογικό διαφωτισμό του αγωνιζόμενου προλεταριάτου. Εμείς συζητάμε τίμια για να πείσουμε και να πειστούμε. Οχι για να λερώσουμε και να λερωθούμε...

"Η μάχη θα συνεχιστεί. Η απόφαση της 9ης Ολομέλειας πρέπει να γίνει και θα γίνει κουρελόχαρτο. Δεν θα σωθεί ο κεντρισμός. Είναι πιασμένος σε μάγανα. Γι' αυτό σκυλιάζει, βρίζει, λερώνει και ασχημονεί. Αγωνιζόμαστε στο ιδεολογικό μέτωπο με αηδία μεν για τις χυδαίες συκοφαντίες, μα ψύχραιμα και πεισματικά" ("Σπάρτακος", 1-3-1934).